

В И Д А В Н И Ч И Й Д І М « І Н Ж Е К »

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
RESEARCH CENTRE OF INDUSTRIAL PROBLEMS OF DEVELOPMENT

M. O. KIZIM
I. Y. MATYUSHENKO
N. I. POLTARAK

**Assessment of Quality
of Purpose-Oriented Programs of State
Support of Small Business Development**

MONOGRAPH

Kharkiv
PH «ENGEС»
2009

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

М. О. КИЗИМ
І. Ю. МАТЮШЕНКО
Н. І. ПОЛТАРАК

**Оцінка якості
цільових програм державної підтримки
розвитку малого бізнесу**

МОНОГРАФІЯ

Харків
ВД «ІНЖЕК»
2009

ББК 65.9(2)23

К 38

Рекомендовано рішенням вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 1 від 24.03.2009 р.)

Рецензенти: Христіановський В. В. – д-р екон. наук, професор, Донецький національний університет (м. Донецьк);

Благує І. С. – д-р екон. наук, професор, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (м. Івано-Франківськ);

Іванов Ю. Б. – д-р екон. наук, професор, Харківський національний економічний університет (м. Харків)

Кизим М. О., Матюшенко І. Ю., Полтарак Н. І.

К 38 Оцінка якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу:

Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 328 с. Укр. мова

ISBN 978-966-392-251-5

У монографії комплексно розкрито актуальні питання, пов'язані з основами господарювання суб'єктів малого бізнесу та державної підтримки його розвитку.

Проведено аналіз стану малого бізнесу та проблем його розвитку. Для підвищення ефективності державних заходів підтримки розвитку малого бізнесу подано комплексний підхід щодо оцінки його стану та динаміки розвитку, а також її практичне використання. Досліджено механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу України та провідних країн світу. Проаналізовано сукупність програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні та її областях, визначено недоліки програм. Досліджено переваги використання методів програмно-цільового управління в процесі формування інструментів підтримки малого бізнесу в Україні. Запропоновано удосконалену структуру цільової програми, методик оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, подано її практичне застосування.

Книга призначена для працівників органів державної влади, викладачів, аспірантів, магістрів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних заходів. Викладені в монографії теоретико-методичні підходи дозволять читачам у процесі самостійної роботи розвинути індивідуальні аналітичні можливості, необхідні для прийняття управлінських рішень.

ББК 65.9(2)23

ISBN 978-966-392-251-5

© Кизим М. О., Матюшенко І. Ю.,
Полтарак Н. І., 2009
© ВД «ІНЖЕК», 2009

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. МАЛИЙ БІЗНЕС В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ	10
1.1. Поняття малого бізнесу, критерії віднесення та основні його види	10
1.2. Роль малого бізнесу в економіках провідних країн світу та України	21
1.3. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні	48
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ СВІТУ	64
2.1. Аналіз програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в провідних країнах світу	64
2.2. Механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні	82
2.3. Практика розробки та реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні	94
РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРОГРАМ ЙОГО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ	112
3.1. Теорія та практика цільового програмування	112
3.2. Методичне забезпечення оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу	131
3.3. Оцінка якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні	146
ВИСНОВКИ	163
ЛІТЕРАТУРА	174
ДОДАТКИ	193

CONTENT

INTRODUCTION	7
CHAPTER 1. SMALL BUSINESS IN ECONOMY OF UKRAINE AND PROBLEMS OF ITS DEVELOPMENT	10
1.1. Conceptions of small business, criteria of attribution and its main types	10
1.2. Role of small business in economies of leading countries of the world and Ukraine	21
1.3. Problems of development of small business in Ukraine	48
CHAPTER 2. STATE SUPPORT OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE AND COUNTRIES OF THE WORLD	64
2.1. Analysis of programs of state support of development of small business in leading countries of the world	64
2.2. Mechanism of state support of development of small business in Ukraine	82
2.3. Practice of development and realization of programs of state support of development of small business in Ukraine	94
CHAPTER 3. PROGRAM AND PURPOSE -ORIENTED APPROACH TO DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE AND ASSESSMENT OF QUALITY OF PROGRAMS OF ITS STATE SUPPORT	112
3.1. Theory and practice of purpose-oriented programming	112
3.2. Methodic support of assessment of quality of purpose – oriented programs of state support of small business development	131
3.3. Assessment of quality of purpose-oriented programs of state support of small business development in Ukraine	146
CONCLUSIONS	163
LITERATURE	174
SUPPLEMENTS	193

ВСТУП

Глобалізаційні процеси є визначальною характеристикою не лише сучасної світової економіки, а й економіки України. Так, проблеми забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі стають перед країною дедалі гострішими. Значної уваги з боку держави за цих умов потребує малий бізнес. Саме цей сектор економіки стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, впливає на структуру економіки та якісну характеристику валового внутрішнього продукту (ВВП), розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидку реалізацію інновацій.

Аналіз розвитку малого бізнесу провідних країн світу та України свідчить про значне відставання показників розвитку вітчизняних підприємств як за часткою працівників, зайнятих у цьому секторі, – у 8 – 10 разів, так і за часткою малого бізнесу у ВВП держави – в 10 – 12 разів.

На сьогодні основними перешкодами для розвитку малого бізнесу в Україні є відсутність дієвих інструментів механізму його державної підтримки, як то: недосконалість законодавства; недостатнє наукове обґрунтування методичної бази щодо формування, впровадження та реалізації державних програм; нестача фінансового забезпечення реалізації заходів програм; нерозвиненість фінансово-кредитного механізму та інфраструктури підтримки.

Значний науковий внесок у дослідження проблем розвитку малого бізнесу, формування методичних пропозицій стосовно оцінки його стану, розробки програм державної підтримки розвитку цього сектору економіки та викладення пропозицій для здійснення його підтримки і створення пільгових умов функціонування зробили такі сучасні вчені, як З. С. Варналій, Г. В. Козаченко, І. М. Комарницький, Т. В. Кондратюк, В. А. Кредісов, В. М. Литвиненко, В. Ю. Медяник, В. В. Назаров, І. Д. Падерін, В. Н. Парсяк та ін. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, низку завдань теоретико-методичного оцінювання якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу розроблено недостатньо повно та за сучасних умов вони потребують уточнення та розвитку.

Необхідність теоретичного обґрунтування, методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо оцінки якості цільових програм держав-

ної підтримки розвитку малого бізнесу обумовили актуальність теми монографії її зміст, мету, завдання та структуру.

Метою дослідження у монографії є узагальнення та розвиток теоретичних і методичних основ, а також розробка практичних рекомендацій щодо оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено такі завдання:

- визначення сутності та змісту таких понять, як «малий бізнес», «мале підприємство», розмежування цих понять; дослідження системи критеріїв віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу в деяких країнах світу, а також систематизація якісних та кількісних ознак в єдину систему критеріїв визначення підприємств малого бізнесу в Україні; удосконалення методики комплексної оцінки рівня розвитку малого бізнесу в країні та її областях, що базується на SWOT-аналізі, кластерному та таксономічному аналізах; розкриття основних проблем малого бізнесу, що гальмують його розвиток;
- дослідження особливостей механізму державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні та країнах світу, аналіз сукупності програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні на основі існуючої методики та з'ясування сутності і змісту поняття «цільова програма державної підтримки розвитку малого бізнесу»;
- узагальнення та розвиток існуючих підходів до класифікації цільових програм;
- розробка загальної структури цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу та принципів формування її елементів на основі програмно-цільового методу;
- розробка методичного підходу і практичних рекомендацій щодо оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Об'єкт дослідження – процес державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти, основні принципи і методи оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Методологічною основою в роботі стали фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці сучасних українських та зарубіжних учених стосовно розвитку і підтримки малого бізнесу, а також теоретичні та мето-

дологічні розробки Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства економіки України.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі акти України, нормативні документи центральних органів державної влади, дані Державного та регіональних комітетів статистики України, матеріали обласних державних адміністрацій, джерела статистичної та аналітичної інформації Світового Банку, Європейської Комісії, Адміністрації малого бізнесу США, дослідження Міжнародної фінансової корпорації (МФК) та Національного інституту системних досліджень проблем підприємництва Російської Федерації, монографії і статті з даної проблеми, матеріали міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем роботи, а також результати експертних досліджень, виконаних автором.

Практичний інтерес мають теоретичні положення та конкретні методичні рекомендації щодо оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, викладені у монографії, що можуть бути використані в процесі формування програм державної підтримки його розвитку на різних рівнях державного управління.

Розділ 1

МАЛИЙ БІЗНЕС В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ |||||

1.1. Поняття малого бізнесу, критерії віднесення та основні його види

Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик світової економіки кінця XX – початку XXI століть, поставила перед урядами багатьох країн проблему пошуку нових форм і методів адаптації національної економіки до сучасних вимог здійснення міжнародних економічних відносин. Швидкі зміни чинників, які визначають конкурентоспроможність фірм на світових ринках, динамічний розвиток глобального середовища змушують уряди при формуванні умов економічного зростання своїх країн більш активно звертатися до проблем забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі [47].

Глобалізація несе в собі економічне взаємопроникнення, зі зростанням залежності країн одна від одної перш за все у фінансовій, торговельній, інвестиційній, технологічній, культурній та інших сферах. В умовах відкритості національних економічних систем вона, з *одного боку*, сприяє посиленню могутності найрозвиненіших країн світу, транснаціональних корпорацій, та з *іншого* – відносному послабленні економічного потенціалу слаборозвинутих країн та їх поступовій втраті економічного суверенітету [47; 172].

Неминучими стають процеси глобалізації і для України, котра як європейська держава прагне інтегруватися в ЄС. Адже євроінтеграція – це прямий наслідок процесу, що охопив світову спільноту, – глобалізації [47].

Для успішної інтеграції України у світову економіку необхідно враховувати ці й інші наслідки глобалізаційних процесів для країни, у першу чергу те, що економічна інтеграція передбачає запровадження принципів ринкової конкуренції [172].

У цих умовах ключові фактори успіху вітчизняних підприємств у конкурентній боротьбі на внутрішньому і світовому ринках повинні бути в першу чергу пов'язані з гнучким реагуванням на потреби ринку та мінливі умови

господарювання. Це припускає для країни – стимулювання розвитку малого бізнесу, інноваційної діяльності, створення сприятливих умов функціонування підприємств; для підприємств – розробку сукупності інноваційних процесів, спрямованих на підвищення якості виробленої продукції і наданих у рамках її післяпродажного обслуговування інжинірингових послуг, розширення рівня диверсифікованості виробничої діяльності, використання нетрадиційних фінансових інструментів і схем для забезпечення цієї діяльності, ефективної взаємодії між підприємствами різних розмірів та типів [12; 115].

Малий бізнес може і повинен зіграти одну з провідних ролей у вирішенні цих трансформаційних завдань. Адже значення малого бізнесу в ринковій економіці дуже велике. Становлення і розвиток його є однією з основних проблем економічної політики в умовах формування конкурентоспроможної ринкової економіки. Малий бізнес у ринковій економіці – провідний сектор, що визначає темпи економічного зростання, склад і якість валового національного продукту. Розвиток малого бізнесу створює сприятливі умови для оздоровлення економіки країни [61; 115; 172].

З перших років розвитку ринкової економіки в Україні активно обговорюються питання про важливість малого бізнесу в її економіці і про його державну підтримку [25]. Розглянемо, що ж являє собою малий бізнес.

В економічній літературі використовуються терміни «підприємництво» та «бізнес». Ці категорії тісно взаємозалежні й у багатьох випадках ототожнюються.

Незважаючи на певні розбіжності в тлумаченні змісту поняття «підприємництво», багато дослідників [15; 32; 72 – 74; 176; 206; 207; 209; 235] підкреслюють його винятково велике значення для економічного зростання. Наприклад, У. Ростоу, характеризуючи фактори економічного зростання, надавав особливого значення схильності людей до інновацій і матеріальних удосконалень, а також до споживання [206, с. 35].

Підприємництво виступає як особливий вид економічної активності, тому що його початковий етап пов'язаний лише з ідеєю – результатом розумової діяльності, яка на виході набуває матеріальної форми. Наявність інноваційності є характеристикою підприємницької діяльності. Про значення підприємця для економіки А. Сміт писав: «Він (підприємець) має на увазі лише свій особистий інтерес, переслідуючи свою власну вигоду, при цьому він невидимою рукою йде до мети, яка зовсім не входила в його наміри. Переслідуючи свої власні інтереси, він часто більш дієвим чином служить інтересам суспільства, ніж тоді, коли свідомо намагається служити їм» [209, с. 25].

Суттєвий внесок у розвиток теорії підприємництва вніс Й. Шумпетер, який у визначенні найважливішої функції підприємництва виділяє розробку й обґрунтування процесу реалізації нововведень. Характеризуючи мотиви діяльності підприємця, Й. Шумпетер визначає три основних: «перш за все, це мрія та воля заснувати свою приватну імперію... Друга група мотивів пов'язана з волею до перемоги... Третя... пов'язана з радістю творчості» [235, с. 191 – 194].

П. Друкер відзначає, що «підприємця відрізняє інноваційний тип мислення. Інноваційність – особливий інструмент підприємця» [32, с. 41]. «Тільки переваги дають прибуток, єдиним справжнім прибутком є прибуток новатора» [32, с. 144].

Сучасні українські економісти А. І. Кредісов, Є. М. Панченко і В. А. Кредісова стверджують, що існує чотири мотиви підприємництва: можливість творчості, багатство, влада, воля. Превалювання одного з мотивів залежить від особистості. Оскільки для підприємництва обов'язковими є три передумови: новаторство, ризик і наявність початкового капіталу, то залежно від їх співвідношення, а також ролі підприємця в розвитку суспільства існує наступна класифікація підприємців: підприємець-новатор, який пропонує суспільству принципово новий товар чи послугу; нетерплячий підприємець, що бачить можливості зростання і недоліки, але не має достатньої влади або капіталу; підприємець-ремісник, який доводить продукт до високого рівня і перетворює його у товар; підприємець-нащадок, який отримує в спадщину можливості та капітал; підприємець-хитрун, про якого можна сказати, що він навчився робити товари в інших, для інших, а згодом організує самостійну діяльність [72, с. 184 – 185; 73].

М. Крупка стверджує, що підприємництво саме по собі інноваційне, але прийнято відокремлювати певну групу підприємств, які спеціалізуються на інноваційній діяльності [74, с. 117].

Підприємництво, на думку Б. А. Райзберга – це «ініціативна, самостійна, здійснювана від свого імені, на свій ризик, під свою майнову відповідальність діяльність громадян, фізичних і юридичних осіб, спрямована на систематичне одержання доходу, прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання робіт, надання послуг. Підприємництво переслідує також мету підвищення іміджу, статусу підприємця» [176].

З. С. Варналій виділяє поняття «мале підприємництво» як «самостійну, систематичну, ініціативну господарську діяльність малих підприємств та

громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку» [15].

У загальному визначені термін «бізнес» – це будь-який дозволений законодавством вид діяльності, що приносить дохід.

«Бізнес (від англ. *business* – справа, підприємництво) – ініціативна економічна діяльність, здійснювана за рахунок власних або позикових ресурсів на свій ризик і під свою відповідальність, що ставить головними цілями одержання прибутку й розвиток власної справи. Бізнес у невеликих масштабах на малих фірмах називають малим», – відзначає Б. А. Райзберг [176].

Цей же автор відмічає, що малий бізнес – «це бізнес, здійснюваний у малих формах, що опирається на підприємницьку діяльність приватних підприємців, невеликих фірм, малих підприємств. Малий бізнес характерний для деяких видів і форм виробництва, торгівлі, сфери послуг» [176].

Також малий бізнес – це підприємницька діяльність, здійснювана суб'єктами ринкової економіки при певних установлених законами, державними органами або іншими представницькими організаціями критеріях, конституціонуючих сутність цього поняття [89; 205].

Деяка група економістів вважає, що «поняття підприємництво й бізнес у теоретичному плані не тотожні» [73].

Поняття бізнес ширше, оскільки його основна функція – виробництво маси товарів і послуг для задоволення індивідуальних і суспільних потреб. Підприємництво ж є вища форма бізнесу, пов'язана з постійним подоланням сформованих господарських стереотипів, створення принципово нової продукції й т. п. [84].

У даній роботі використовується категорія малий бізнес, яка розуміється в загальному вигляді як система відносин суб'єктів господарювання з виробництва й реалізації товарів (робіт, послуг) для взаємної вигоди учасників цих процесів, що відповідно до встановлених законодавством ознак відносяться до суб'єктів малого бізнесу.

Дослідження в монографії проводитимуться також на основі використання поняття «мале підприємство» як суб'єкта малого бізнесу.

На погляд Б. А. Райзберга, «мале підприємство, фірма – невелике підприємство будь-якої форми власності, що характеризується, насамперед, обмеженою кількістю працівників і займає вкрай невелику частку в загальному по країні чи її області обсязі діяльності, що є профільною для підприємства. Про цю частку судять за вартістю створеної й реалізованої продукції. Оскільки

ки число малих підприємств єдиного профілю у великій країні обчислюється десятками й сотнями тисяч, то на одне таке підприємство приходить незначна частка відсотка загального обсягу виробництва, хоча всі разом вони здатні виробляти до половини всієї продукції країни» [176].

3. С. Варналій визначає мале підприємство, як «організаційно-економічний вид підприємств, які згідно зі ст. 63 Господарського кодексу України кваліфікуються за показниками чисельності зайнятих працівників та обсягу ВВП від реалізації товарів (робіт, послуг) за звітний рік» [15].

Поняття «малого підприємства» при всій його вдаваній простоті й очевидності в теоретичному і методологічному плані все ще є дискусійним, потребуючим уточнення та конкретизації. У світовій практиці не вироблено єдиних критеріїв і показників для визначення розмірів підприємства. Насамперед, вони істотно відрізняються по країнах і галузях економіки. Крім того, розмежування малих, середніх і великих підприємств може служити різним цілям, що визначає неможливість застосування єдиних критеріїв. Сам принцип єдності критеріїв припускає використання кількісних показників, що дозволило б уникнути неточностей. Разом з тим якісні критерії відіграють велику роль у визначенні суб'єктів малого бізнесу [118; 236].

Встановлення критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до малих підприємств і таким чином визначення об'єкта державної підтримки є принциповим моментом при аналізі стану малого бізнесу, а також при розробці державної підтримки його розвитку [207].

За даними Світового банку, загальне число показників, за якими підприємства відносяться до суб'єктів малого бізнесу, перевищує п'ятдесят. Практично у всіх країнах світу основним критерієм є чисельність працівників [79].

Відсутність у нормотворчості критеріїв віднесення підприємств до мікро- і середнього бізнесу, їх аналітичне об'єднання з малими, відмінними від них в окремих моментах функціонування і гостроті сприйняття зовнішніх проблем, не дозволяє ефективно застосовувати державну підтримку, зробити її диференційовану: у випадку з малими підприємствами – акцентувати увагу на посилення їхньої соціальної функції, а стосовно до середніх – на їх виробничі можливості [207; 236].

Тому істотним моментом у вирішенні питання віднесення підприємства до суб'єкта малого бізнесу є формування системи критеріїв, що враховують специфічні умови розвитку економіки України.

Для визначення підприємства як суб'єкта малого бізнесу в теорії та практиці господарювання можуть використовуватися як кількісні, так і якісні критерії (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні критерії віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу

Кількісні критерії використовуються, як правило, в статистиці і законодавстві та вимагають формального визначення суб'єктів малого бізнесу.

Для статистичних цілей таке визначення здійснюється за середніми показниками. При виробленні програм державної підтримки розвитку малого бізнесу його нормативні показники діяльності можуть значно відрізнятися від тих, що застосовуються для статистичних спостережень [236].

Передбачаючи ряд пільг і преференцій для суб'єктів малого бізнесу в плані фінансування, кредитування й оподатковування, держава може встановлювати коло тих підприємств, для яких ці пільги призначені, через визначення розмірів малих підприємств. Ці підходи: формальний і нормативний (прийнятий у законодавчих актах або інших державних документах), мають реальну, розрахункову підставу і не суперечать один одному [118; 236].

Кількісні критерії визначення малих підприємств окремо або в яких-небудь сполученнях необхідні при аналізі малого бізнесу і мають головне достоїнство – зручність використання. Але ці критерії нерідко не мають під собою теоретичної бази, часто залежать від суб'єктивних уявлень дослідників

або політиків про сутність малого бізнесу, і не дають можливостей аналізу та віднесення до тієї або іншої групи «прикордонних» випадків. Через це їх використання в порівняльному аналізі утруднене і достатньо умовне [118].

Якісні критерії можна розділити на дві основні групи: формальні і неформальні. До формальних показників можна віднести юридичні й економічні критерії віднесення, до неформальних – критерії, що безпосередньо належать організаційній культурі [236].

Крім того, як до будь-якої системи, до малого підприємства застосовують структурний та функціональний опис. Якщо перший характеризує мале підприємство з погляду наявності в ньому тих або інших елементів і взаємозв'язків між ними, то при другому типі опису варто виходити з основних характерних рис функціонування малих підприємств, а також цілей їхнього створення і розвитку. Також функціональний опис дозволяє розглядати мале підприємство не просто як етап розвитку більшості компаній, а як самостійну структурну ланку економіки, що відрізняється рядом характерних рис [118].

Границі малого бізнесу в різних країнах залежать від законодавчо встановлених державними органами або іншими представницькими організаціями критеріїв, що конституюють сутність цього поняття.

Сьогодні у практиці законотворення України та більшості країн світу визначальними критеріями для малого бізнесу є лише кількісні, хоча деякі розвинені країни використовують підходи, засновані на комбінації кількісних і якісних критеріїв.

Так, при класифікації малих підприємств, наприклад, в Європейському співтоваристві (ЄС) з 1 січня 1995 р. до малих підприємств відносяться ті, що не перевищують наступних показників: кількість зайнятих працівників до 50 чоловік, річний оборот менше 4 млн євро, сума балансу менше 2 млн євро [81].

При визначенні заходів підтримки суб'єктів малого бізнесу на рівні країн ЄС можуть застосовуватися й інші показники їх віднесення [81].

У Франції малими вважаються підприємства, на яких чисельність зайнятих не перевищує 500 чоловік і річний оборот до стягування податків, визначений на момент закриття підсумкового балансу, нижче 200 млн франків. Причому в різних галузях економіки розмір фірми оцінюється по-різному [79].

У Швеції система віднесення підприємств до малого бізнесу схожа з французькою – до малих підприємств відносяться підприємства з чисель-

ністю працівників не більш 200 чоловік [79]. Але там діють ще й такі показники, як: стадії зростання, галузева приналежність, географічна сфера діяльності, специфічні характеристики власників і керуючих (жінки-підприємці, іноземці), типи проблем, характерні для підприємства [79].

У Німеччині поняття «малий бізнес» відсутнє, але відповідно до класифікації федерального міністерства господарства до малих зараховують фірми з числом зайнятих до 49 чоловік і щорічним оборотом менше 1 млн євро. Малі фірми – це ті, якими керують юридично самостійні власники, що безпосередньо є учасниками у виробництві, цілком беруть на себе економічний ризик і котрі фінансують свою діяльність, як правило, без залучення кредитних ресурсів [239].

Залежно від кількості зайнятих працівників усі підприємства в США поділяються на: найменші, малі, проміжні, великі, найбільші. У США федеральним законом про малий бізнес встановлено, що мала фірма – це та, яка має одного або декількох власників, з числом зайнятих не більше 500 чоловік, величиною активів не більше 5 млн дол. США і річним прибутком не більше 2 млн дол. США та яка не займає домінуючого становища на товарних ринках [23].

Слід зазначити, що тут, як і в багатьох інших країнах, відіграє роль і галузева структура підприємства. Причому в одних галузях має вирішальне значення кількість зайнятих (обробна та видобувна промисловість), а в інших – величина обороту (будівництво, торгівля, послуги). Норми критеріїв різні для підприємств, що працюють у різних галузях економіки США [23].

Згідно з Федеральним законодавством Російської Федерації (РФ) під суб'єктами малого бізнесу розуміють комерційні організації, у статутному капіталі яких частка участі РФ, суб'єктів РФ, суспільних і релігійних організацій, благодійних та інших фондів не перевищує 25%, частка, що належить одному або декільком юридичним особам, які не є суб'єктами малого бізнесу, не перевищує 25% і в яких середня чисельність працівників за звітний період не перевищує граничних рівнів, установлених для різних галузей економіки по-різному [40].

В українському законодавстві Господарський кодекс визначає такі малі підприємства, «в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної 500 тис. євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні» [22].

Зведені дані за критеріями віднесення підприємств до малого бізнесу в кількісній та якісній формах подання, які використовуються в окремих країнах світу, наведено у *табл. 1.1*.

Таблиця 1.1

**Критерії віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу
в деяких країнах світу**

Країна	Критерії			
	кількість зайнятих працівників не більше, чол.	річний оборот нижче ніж	сума балансу	якісні критерії
Великобританія [21]	25–200	5,6 млн ф. ст.	2,8 млн ф. ст.	+
Китай [19]	8–300	30 тис юань	–	–
Німеччина [15]	10	1 млн євро	–	+
РФ [17]	30–100	–	–	+
США [16]	500	2 млн дол. США	5 млн дол. США	+
Франція [13]	10–50	200 млн франків	–	–
Україна [18]	50	500 тис євро	–	–
Швеція [13]	200	–	–	+
Японія [20]	50–300	–	10 – 100 млн єн	+

Аналіз систем класифікаційних ознак суб'єктів малого бізнесу, що зазначений у табл. 1.1, дозволяє констатувати неефективність критеріїв віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу в українській практиці, що не враховує внутрішньої і зовнішньої специфіки його функціонування та може вплинути та визначення напрямків державної підтримки розвитку цього сектору.

Тому істотним моментом у вирішенні питання визначеності малого бізнесу як категорії є вироблення алгоритму, що дає можливість сформулювати кінцеву систему критеріїв малого бізнесу, обумовлену специфічними закономірностями країни й умовами розвитку як економіки в цілому, так і визначеного сектору, що враховує в однаковій мірі якісні і кількісні критерії [234]. Модель поетапного використання критеріїв віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу подано на *рис. 1.2*.

У світовій практиці на суб'єкти малого бізнесу, особливо на ті, що займаються пріоритетними видами діяльності, після присвоєння їм відповідного статусу, поширюються заходи державної підтримки у вигляді створення для них більш вигідних порівняно з іншими організаціями умов оподатковуван-

ня, фінансування. Аналогічні критерії використовуються для здійснення різних стимулюючих заходів: прийняття на державному рівні пільгових програм кредитування, формування спеціальних фондів підтримки та ін. При цьому, крім зазначених вище ознак суб'єктів малого бізнесу, у практиці державної підтримки розвитку малого бізнесу провідних країн світу враховуються класи та типи малих підприємств [234].

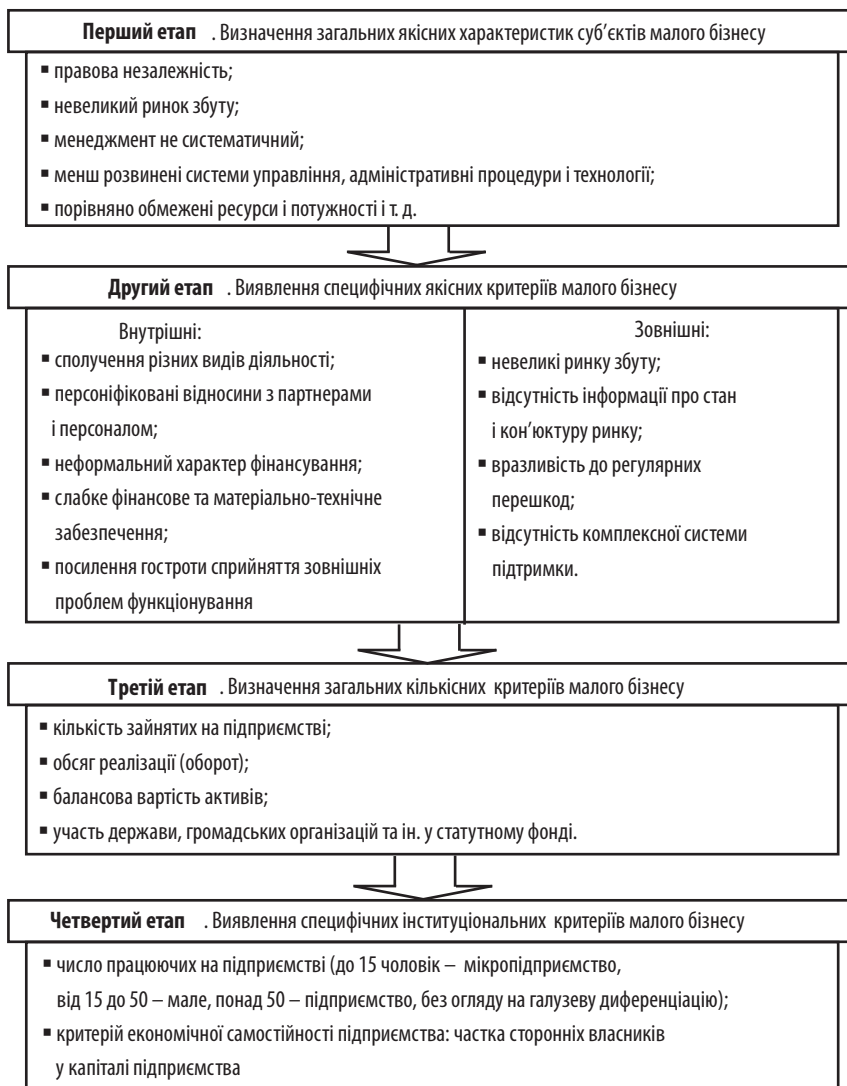

Рис. 1.2. Модель поетапного використання критеріїв віднесення підприємства до суб'єктів малого бізнесу [234]

Деякі вчені приводять наступну класифікацію малих підприємств [16; 56]:

- перший клас – динамічні та гнучкі, сприйнятливі до інновацій, диверсифіковані;
- другий клас – сімейні, вписані до середовища місцевого бізнесу;
- третій клас – нестійкі, що борються за виживання.

Залежно від того, який вид діяльності і яку стратегію поведінки обирає підприємство на ринку, в економіці західних країн виділяють наступні види малих підприємств: комутанти, пацієнти, експлеренти. Типи малих підприємств та їх взаємодію з великим бізнесом наведено на *рис. 1.3* [79].

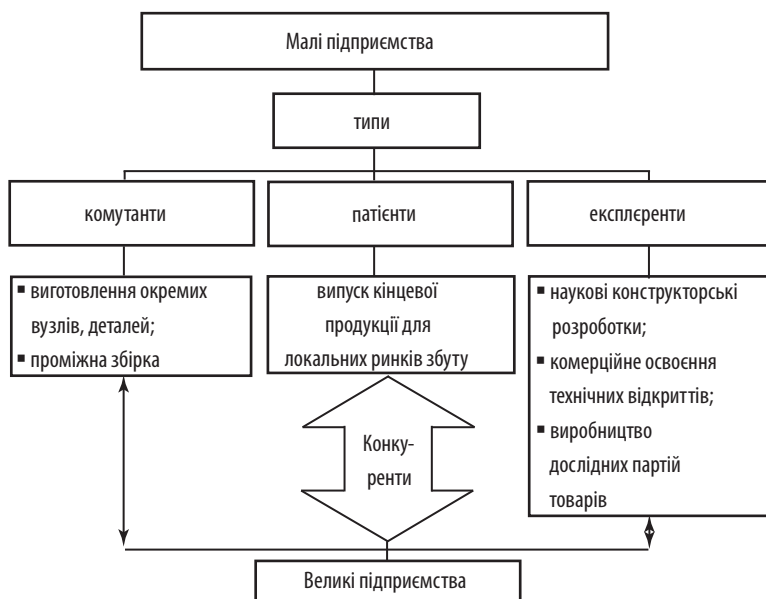

Рис. 1.3. Типи малих підприємств

Малі підприємства, що входять у групу комутанти, як правило, спеціалізуються на виготовленні окремих вузлів і деталей, іноді здійснюють проміжну збірку. Ці підприємства дуже тісно взаємодіють з великим бізнесом через систему коопераційних зв'язків та систему субпідряду. За допомогою цих підприємств велике виробництво звільняється від невідгідного йому допоміжного неефективного виробництва. Малі підприємства цієї групи знаходяться у сильній залежності від великих і ведуть конкурентну боротьбу між собою [79].

Підприємства, що відносяться до групи пацієнти, спеціалізуються на випуску готової продукції, орієнтованої в основному на локальні ринки збуту

з обмеженим попитом, на місцеві джерела сировини і матеріалів. Це виробництво продуктів, одягу, взуття, дрібні будівельні роботи. Вони досить незалежні від великих, іноді можуть скласти конкуренцію великому підприємству завдяки високій якості продукту, що випускається [79].

Підприємства групи експлеренти, тобто ризикові фірми або інноваційні підприємства, займаються в основному науковими, конструкторськими розробками, комерційним освоєнням технічних відкриттів, виробництвом дослідних партій товарів [79].

Малі підприємства-експлеренти найбільш за всіх вразливі до впливу негативних факторів економічного середовища та потребують комплексної системи заходів підтримки з боку держави, та, як і малі підприємства – кому-танти та пацієнти, розробки заходів для тісної взаємодії із великим бізнесом.

Таким чином, в Україні досі не має чіткого визначення суб'єктів мікро-, малого та середнього бізнесу, що потрібно для ефективної політики стимулювання розвитку малого бізнесу. При визначенні малого підприємства у нормативних документах бажано використовувати не тільки кількісні показники, а й систему якісних критеріїв, що враховують специфіку економічних умов України в цілому та визначеної області. Крім того, при виробленні пріоритетних напрямків програм державної підтримки розвитку малого бізнесу слід враховувати його класи та типи.

1.2. Роль малого бізнесу в економіках провідних країн світу та України

Формування конкурентоспроможної соціально спрямованої економіки з розвиненим приватним сектором, його важливою складовою підприємництвом є стратегічним курсом економічної політики України. Хоча обличчя будь-якої розвинутої держави визначають великі підприємства, а наявність великого капіталу впливає на рівень науково-технічного потенціалу і виробничих потужностей, не менш важливою складовою розвинутої ринкової системи є малий бізнес, що становить найбільш гнучку, динамічну і масову форму організації підприємств [114]. Отже, необхідною передумовою здійснення радикальних ринкових перетворень, реалізації стратегії економічного зростання в Україні виступає становлення та розвиток цього сектору.

Як свідчить досвід країн з розвинутою ринковою економікою, а також деяких європейських країн з перехідною економікою, активізація малого бізнесу сприяє вирішенню ряду головних завдань щодо соціально-економічного

розвитку країни та її областей. Високий рівень розвитку малого бізнесу є необхідною умовою успішного функціонування ринкової економіки розвинутих країн [78].

Саме цей сектор економіки стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, впливає на структуру економіки та на якісну характеристику валового внутрішнього продукту, розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидко реалізацію інновацій [74].

Малі підприємства роблять значний внесок у розв'язанні проблем трансформаційного, виробничо-економічного, фінансово-економічного і соціально-психологічного характеру [78].

Щодо вирішення трансформаційних проблем перехідної економіки малий бізнес є середовищем [30; 74, с. 120 – 121]:

- 1) первинного накопичення капіталу та необхідного досвіду для організації великого бізнесу;
- 2) випробуванням на ефективність нових науково-технічних розробок, способів організації виробництва, збуту, стилів і методів управління;
- 3) природного відбору підприємців-початківців;
- 4) формування «середнього класу» в суспільстві.

Стосовно виробничо-економічних проблем він покликаний задовольняти індивідуалізований попит та допомагати великому бізнесу [74, с. 21].

У вирішенні фінансово-економічних проблем держави малий бізнес – це значний платник податків, який сприяє зменшенню дефіциту державного бюджету [74, с. 122].

Що ж стосується розв'язання соціально-психологічних проблем, то малий бізнес може [74, с. 122]:

- суттєво зменшити безробіття;
- сприяти психологічній адаптації населення до нових умов;
- запобігати небажаним соціальним наслідкам ринкових трансформацій економіки;
- використовувати працю соціально вразливих груп населення (жінок, учнів, інвалідів, пенсіонерів та ін.).

Малий бізнес впливає на структуру ринку і розширення ринкових відносин, насамперед у результаті зміни кількості суб'єктів ринку, підвищення кваліфіка-

ції, залучення все більш широких кіл населення до системи підприємництва, сприяє розвитку конкуренції в інноваційній сфері, робить значний внесок в удосконалення і диверсифікацію ринкової структури в економіці [115].

У світовій економіці функціонує чимала кількість малих фірм, компаній і підприємств, що відіграють велику роль в економіці розвинених країн світу.

Основні показники ролі малого бізнесу в промислово розвинених країнах світу, а також державної підтримки цієї сфери економіки подано в табл. 1.2 [82; 116; 173; 242]. Так, у Європейському Союзі нараховується біля 20 млн малих підприємств, що забезпечують зайнятість 65 млн робітників [81]. У США діє близько 7 млн підприємств малого бізнесу, на яких зайнято близько 25 млн чоловік – працівників приватного сектору. Вони виробляють більше половини ВВП країни, а 96% експортерів – це малі підприємства [23].

Таблиця 1.2

Основні показники ролі малого бізнесу в провідних країнах світу та системи його державної підтримки [82; 116; 173; 242]

Показник	США	Канада	Японія	Німеччина	Франція	Італія	Великобританія	Індія
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Частка малого бізнесу у ВВП країни, %	52	43	51,6	57	49,8	55	52	6,9
Частка малого бізнесу в загальній зайнятості, %	50,1	47	69,5	69,3	56,6	71	55,5	4,5
Частка малого бізнесу в загальній кількості підприємств, %	97,6	99,8	99,2	99,3	97,6	99,2	99,1	97,6
<i>Обсяг щорічної фінансової підтримки малого бізнесу, млрд дол. США</i>								
на інфраструктуру підтримки	0,8	0,45	1,64	1,8	1,5	5,05	1,37	0,35
кредити	21,6	22,8	39,9+2480 (приватні кредити)	61,9	9,2	15,2	6,3	н/д
гарантії	1,67	3,36	н/д	н/д	4,7	н/д	6,3	0,53
<i>Інфраструктура послуг для малого бізнесу, од.</i>								
кредитно-фінансові	діє загальнонаціональна розгалужена мережа банків, фондів, інвестиційних і страхових компаній							
центри розвитку малого бізнесу	1100		313	374	600	1200	450	487
інформаційні центри	1100		13	33	34	50	45	47

Закінчення табл. 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
бізнес-інкубатори та технопарки	330	186	11	182	216	26	471	96
центри підтримки експорту	20	15	мережа	мережа	26	123	60	мережа
соціальні центри	118	41	186	90	41	н/д	98	н/д
суспільна підтримка	лобіювання інтересів малого бізнесу різними суспільними, підприємницькими та професійними об'єднаннями на всіх рівнях законодавчої та виконавчої влади							

У КНР існує більше 40 млн малих підприємств, що складає 99,8% від загальної кількості вітчизняних підприємств. На ці підприємства приходить біля 55% ВВП, 46% податкових надходжень, 76% запатентованих розробок і 75% загальної кількості робочих місць країни [100].

У країнах Організації економічного співробітництва та розвитку малі підприємства становлять більше 95% від загальної кількості підприємств [238].

У Великобританії в 2004 р. було офіційно зареєстровано 4,3 млн підприємств, зайнятих бізнесом. Малі підприємства забезпечували 46,2% зайнятості та 38,3% національного обороту [104; 241].

В Японії близько 99% підприємств зареєстровані як малі, кількість зайнятих на них складає більше 42 млн [80].

Чисельність малих підприємств в Росії на сьогодні перевищує 1 млн, частка малого бізнесу в ВВП країни складає 10 – 11%, а частка працюючих у загальній чисельності зайнятого населення – 16,6% [27; 87].

Значну прогресивно-суспільну роль малого бізнесу пов'язують із високим рівнем зайнятості. В економіці більшості країн світу на малі підприємства припадає дві третини зайнятості в приватному секторі. Так, наприклад, в Італії 98% усіх підприємств є суб'єктами малого бізнесу, при цьому 95% з них мають чисельність не більше десяти співробітників [173].

Основні показники вкладу підприємств малого, середнього та великого бізнесу в зайнятість населення ЄС наведено в табл. 1.3.

Як видно з табл. 1.3, із загальної кількості підприємств у країнах ЄС, мікро- та малі підприємства складають 98,98%, частка ж зайнятих на мікро- та малих підприємствах становить більше половини зайнятих на підприємствах країн ЄС. Частка великих підприємств у країнах ЄС складає 0,2% від загальної кількості підприємств, при цьому частка зайнятих на них працівників становить 33,64%.

Таблиця 1.3

Кількість підприємств і їх вклад у зайнятість населення країн ЄС [211; 242]

Види підприємств	Кількість підприємств		Чисельність працюючих	
	одиниць	частка, %	тис. чол.	частка, %
Мікропідприємства (0 – 9 робітників)	19040	93,11	41750	34,29
Малі підприємства (10 – 49 робітників)	1200	5,87	23080	18,96
Середні підприємства (50 – 249 робітників)	170	0,82	15960	13,11
Великі підприємства	40	0,20	40960	33,64
Усього за всіма підприємствами	20 450	100	121750	100

Таким чином, підвищення ролі підприємств малого бізнесу в економіці ЄС, США, Японії й інших розвинених країнах – не випадковість, а необхідна закономірність, викликана самим ходом історії і потребами, що виникали в процесі розвитку продуктивних сил і технологій.

Аналіз розвитку малого бізнесу в розвинених країнах світу показав, що частка працівників, зайнятих у малому бізнесі, стосовно загальної чисельності зайнятих у країнах з розвинутою економікою (країни ЄС, США, Японія, Китай) перебуває в межах від 49 до 78%, у той час як в Україні вона становить усього 7% (тобто відставання в 8 – 10 разів) [28; 29]. Частка малого бізнесу в перерахованих вище державах у ВВП складає від 49% до 60%. В Україні малий бізнес за останні 4 роки хоча й подвоїв обсяги виробництва, однак його частка у ВВП економіки країни становить менше 5% (за цим показником Україна відстає від перерахованих вище країн з розвинутою економікою в 10 – 12 разів) [28; 29; 103].

У зв'язку з цим доцільним є більш детальна оцінка стану малого бізнесу в Україні та визначення проблем його розвитку. Для проведення дослідження були використані статистичні матеріали Державного комітету статистики України [28; 29; 103; 107; 212; 213].

За роки незалежності і реформування економіки в Україні створено відносно потужний підприємницький сектор. Динаміка загальної кількості малих підприємств в Україні демонструє стійку тенденцію до зростання (рис. 1.4). У 2006 р. в цілому по країні налічувалося 307,4 тис. малих підприємств, що на 12,3 тис. підприємств, або 4% більше ніж у 2005 р., та на 29,1% більше, ніж у 2000 р. [28; 29]. Динаміка зростання кількості малих підприємств в Україні подана на рис. 1.4.

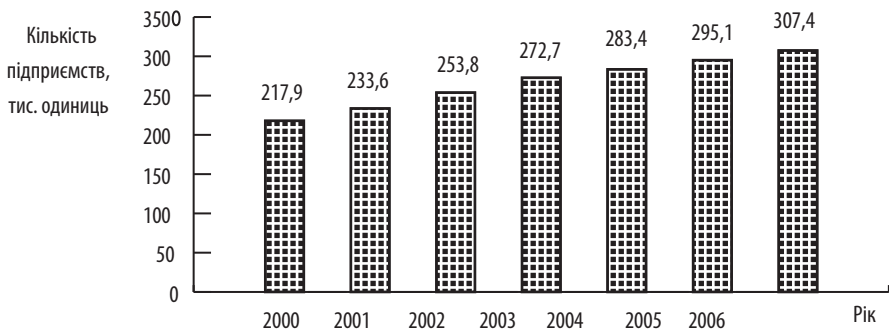

Рис. 1.4. Динаміка зростання кількості малих підприємств в Україні в 2000 – 2006 рр. [28; 29]

Наочною є позитивна динаміка зростання кількості малих підприємств, але порівняно з економічно розвиненими країнами світу це недостатньо, щоб впливати на вирішення основних проблем країни.

Питома вага населення, яке зайняте в малому бізнесі, до кількості населення, зайнятого в економіці, у 2006 р. в цілому по Україні склала 6,2% [213]. Динаміка кількості працівників малих підприємств України зображено на рис. 1.5.

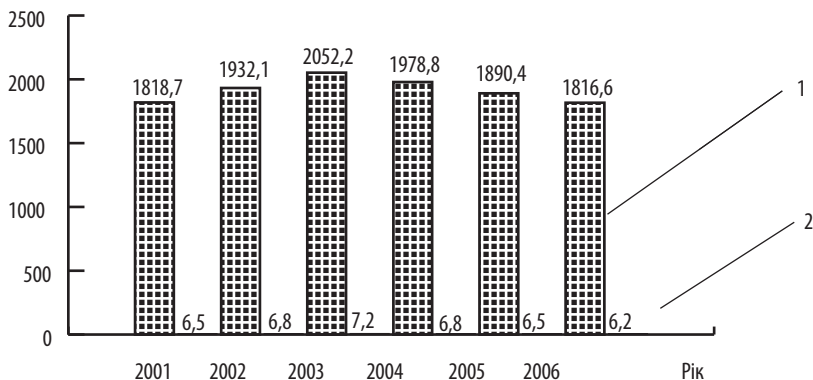

Рис. 1.5. Кількість працівників малих підприємств: 1 – тис. чоловік; 2 – частка в загальній кількості населення у працездатному віці, % [28; 29; 212]

Кількість працюючих на малих підприємствах України починаючи з 2003 р. в цілому скорочується. Так, у 2006 р. кількість працівників склала на 1816,6 тис. чоловік, або на 4% менше, ніж у 2005 р., та на 11% менше, ніж у 2003 р. [28; 29; 212].

У середньому в Україні в 2006 р. на 10 тис. населення приходить лише 66 зареєстрованих підприємств [29], тоді як в США – 214 підприємств з кількістю робітників менше, ніж 20 чоловік, в Італії – 693 підприємства із кількістю робітників менше, ніж 20 чоловік, на Угорщині – 810 [23; 90; 238].

У 2006 році в Україні частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) складала 4,8%, що на 0,7% менше, ніж у 2005 р., та на 2,3% менше, ніж у 2000 р. [28; 29]. У розвинених країнах цей показник сягає більше половини ВВП. Так, наприклад у Німеччині частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) складає близько 57%, у США – 52%, у Італії – 55% (див. табл. 1.2).

За формами власності малі підприємства в Україні в 2006 р. розподілилися таким чином (рис. 1.6).

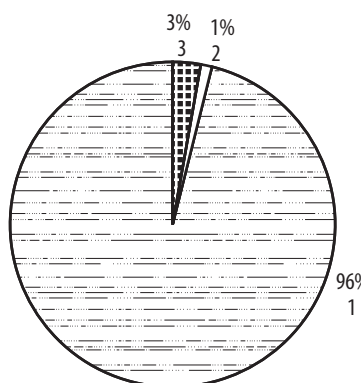

Рис. 1.6. Структура розподілу малих підприємств України за формою власності в 2006 р.: 1 – приватна власність; 2 – державна та державно-корпоративна власність; 3 – комунальна і комунально-корпоративна власність

В Україні за кількістю переважають малі підприємства з приватною формою власності, на другому місці, але з великим відривом, знаходяться малі підприємства з комунальною та комунально-корпоративною формою власності (рис. 1.6) [29].

Структура розподілу малих підприємств по окремих країнах світу за формою власності наведена на рис. 1.7 [216].

Як видно з рис. 1.7, у розвинених країнах світу серед малих підприємств більш поширеною формою власності є приватна, на другому місці – колективна, така тенденція притаманна й малим підприємствам України.

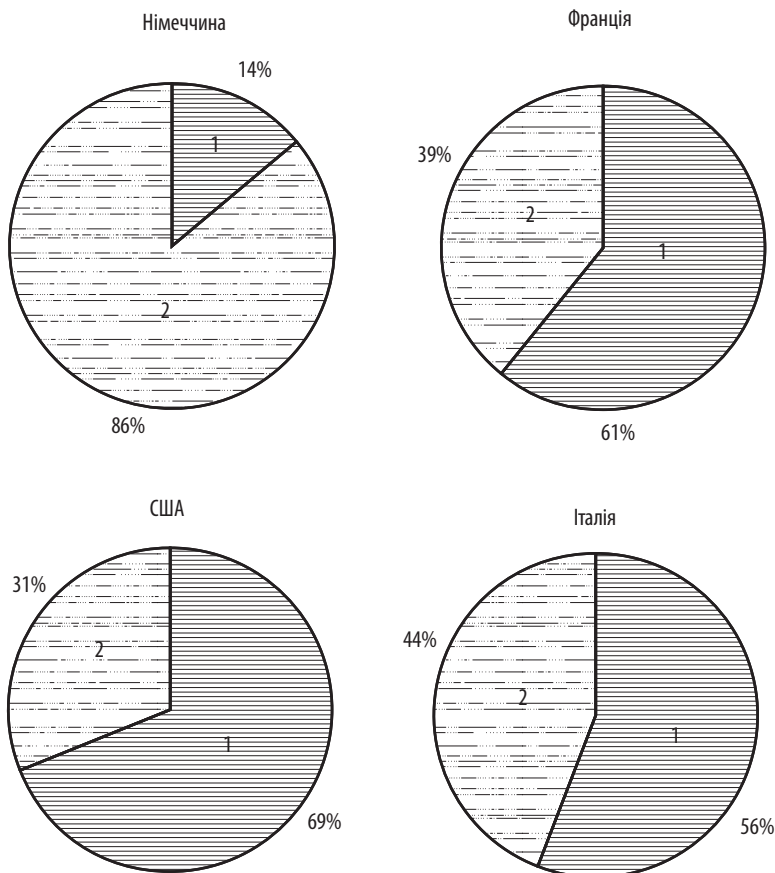

Рис. 1.7. Діаграма розподілу малих підприємств за формою власності в окремих країнах світу: 1 – приватна власність; 2 – колективна [216]

Як свідчить досвід розвинених країн світу, малі підприємства розподіляються на дві категорії:

- 1) ті, що залежать від великих підприємств і працюють у них на субпідряді;
- 2) ті, що самостійно виступають на ринку з кінцевою продукцією і конкурують з великими підприємствами [216].

У США, Німеччині, Франції і Великобританії не менше 50% невеликих промислових фірм виступають на ринку самостійно, в той же час у промисловості Японії частка таких незалежних товаровиробників складає 30 – 35%.

Ця частина невеликих компаній сама знаходить замовлення, визначає найбільш ймовірне коло споживачів, власними зусиллями вирішує виробничі і комерційні питання [216]

Поряд з цією групою є й інша, яка співпрацює з промисловими гігантами. Наприклад, обсяг комплектуючих виробів, які поставляють малі підприємства-субпідрядники Німеччини корпораціям «Фольксваген» і «Даймлер Бенц», досягає 60%, у американських корпорацій «Форд» та «Дженерал моторс» – 50% [90; 216].

На рис. 1.8 наведено структуру розподілу малих підприємств України у 2006 р. по галузях економіки.

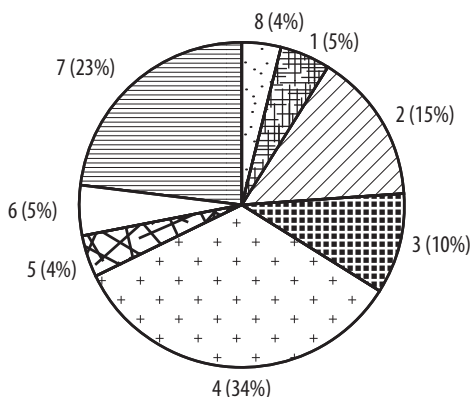

Рис. 1.8. Діаграма розподілу малих підприємств по галузях економіки України в 2006 р.: 1 – сільське господарство, мисливство, лісове господарство; 2 – промисловість; 3 – будівництво; 4 – торгівля та ремонт; 5 – діяльність готелів і ресторанів; 6 – діяльність транспорту та зв'язку; 7 – операції з нерухомим майном; 8 – надання комунальних та індивідуальних послуг [28; 29]

У 2006 році в Україні більша частка малих підприємств працювала в оптовій та роздрібній торгівлі (34%), секторі операцій з нерухомістю, здавання у найм та надання послуг користувачам (23%) та у промисловості (15%) (рис. 1.8) [29; 213].

Для США, навпаки, характерний досить рівномірний розподіл малих підприємств по різних галузях економіки. Структуру розподілу малих підприємств США за видами економічної діяльності показано на рис. 1.9.

Серед малих підприємств США домінують підприємства галузей: оптова торгівля, будівництво, наукове та технічне обслуговування.

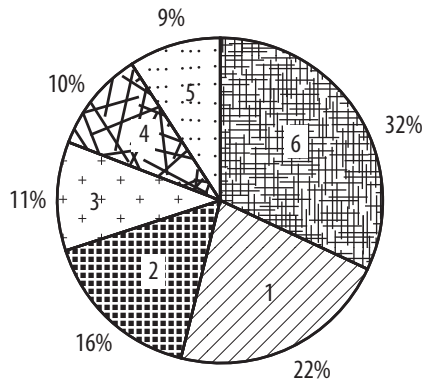

Рис. 1.9. Діаграма розподілу малих підприємств США за видами економічної діяльності:
1 – оптова торгівля; 2 – будівництво; 3 – наукове і технічне обслуговування ;
4 – фінанси і страхування; 5 – охорона здоров'я та соціальна підтримка; 6 – інші [243]

Для малих підприємств Великобританії найбільш цікавими видами діяльності є нерухомість (22% малих підприємств), дослідження та розробки (19% малих підприємств) [241].

Для порівняння у загальній кількості зареєстрованих малих підприємств РФ також домінують підприємства оптової та роздрібної торгівлі (48%), підприємства, що займаються нерухомістю (14,5%), малі підприємства обробного сектору (12,7%) та будівельні організації (10,6%) [88].

На сьогодні в Україні галузева структура малого бізнесу свідчить про те, що малі підприємства у сфері створення та впровадження наукових та науково-технічних розробок практично не представлені. Динаміка зміни кількості малих підприємств у галузі дослідження та розробок в Україні подана на *рис. 1.10*.

Таким чином, із загальної кількості малих підприємств України досить мала частка функціонує в галузі дослідження та розробок, причому динаміка розвитку таких підприємств незначна. Так, у 2004 р. в порівнянні із 2003 р. кількість підприємств цієї галузі в країні зменшилася на 100 підприємств, а порівняно з 2000 р. збільшилася лише на 300 підприємств [28; 29; 212; 213].

У розвинених країнах навпаки значна кількість нововведень здійснюється саме малим бізнесом. Він забезпечує більше половини всіх інновацій, кількість яких на одиницю витрат часто більше, ніж у середніх і великих підприємств, а швидкість їх освоєння на третину вища. Так, малий бізнес США

генерує 55% інновацій, що в перерахуванні на одного працівника дає показник, який у два рази більший, ніж у секторі великих компаній (за американськими критеріями більше 500 працівників), 28% усіх зайнятих у сфері високих технологій працюють на малих підприємствах [101].

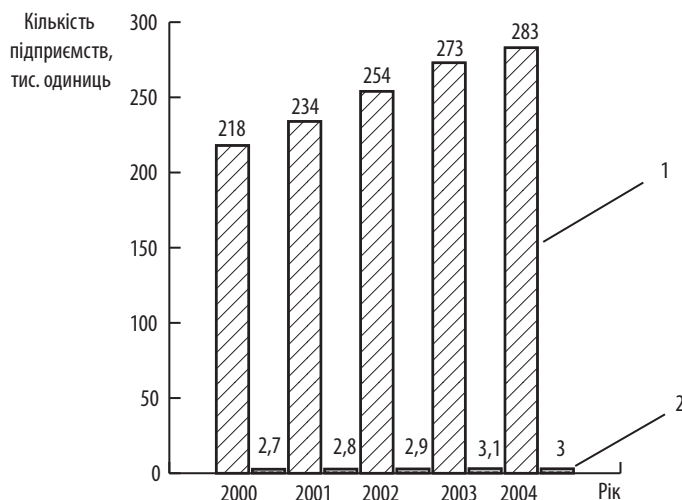

Рис. 1.10. Динаміка зміни кількості малих підприємств галузі дослідження та розробок в Україні в 2000 – 2004 рр.:

1 – кількість малих підприємств, тис. од.; 2 – кількість підприємств галузі дослідження та розробок, тис. од. [28; 212]

У той же час у виробничій сфері України, для організації бізнесу в якій потрібно значний фінансовий капітал, спеціалісти певної кваліфікації, в період 2003 – 2005 рр. спостерігається зростання чисельності малих підприємств.

Динаміка кількості малих промислових підприємств в Україні за період 2001 – 2006 рр. зазначена на рис 1.11.

Так, чисельність малих промислових підприємств у 2005 р. зросла на 717 одиниць, або на 1,6% відсотка в порівнянні з 2004 р. та на 16% – з 2001 р. Але вже у 2006 р. спостерігається зниження кількості малих промислових підприємств порівняно з 2005 р. на 540 одиниць [28; 29].

За період 2002 – 2006 рр. відбувалося зростання малих підприємств, що виробляли продукцію та надавали послуги (рис. 1.12) [28; 29; 107].

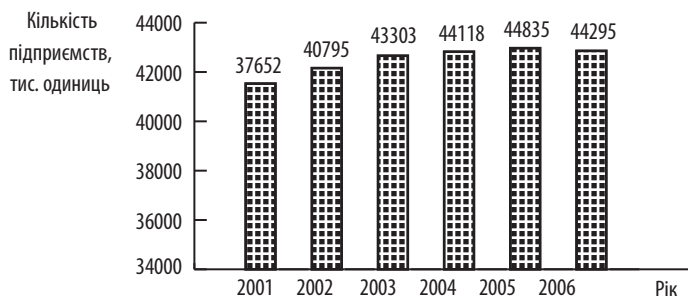

Рис. 1.11. Динаміка кількості малих промислових підприємств в Україні в 2001 – 2006 рр.

З 2002 р. по 2006 р. в Україні спостерігається позитивна динаміка зростання кількості малих підприємств та їх обсягів реалізації продукції (рис. 1.12). Так, у 2006 р. порівняно з 2002 р. кількість малих підприємств, що виробляли продукцію, збільшилася на 8%, а обсяги реалізованої продукції малих підприємств України – на 45,3%.

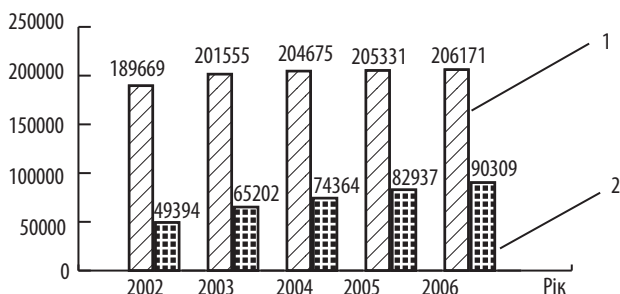

Рис. 1.12. Динаміка розвитку малих підприємств, що виробляли продукцію в Україні в 2002 – 2006 рр.: 1 – кількість підприємств, одиниць; 2 – обсяг реалізації продукції, млн грн [29; 107]

Структура валових капітальних інвестицій малих підприємств в Україні у відсотках до загального обсягу інвестицій малих підприємств країни наведена на рис. 1.13.

Як видно з рис. 1.13, більша частка валових капітальних інвестицій малих підприємств в Україні йде на будівництво та на придбання (виготовлення) нових основних засобів.

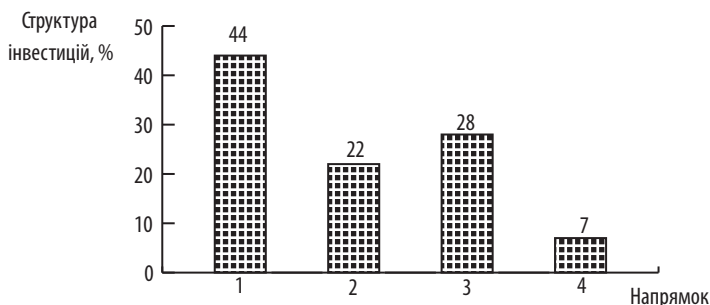

Рис.1.13. Структура валових капітальних інвестицій малих підприємств в Україні в 2006 р.: 1 – будівництво; 2 – придбання раніше існуючих основних засобів; 3 – придбання (виготовлення) нових основних засобів; 4 – нематеріальні активи [28; 29]

Таким чином, проведений вище аналіз свідчить про те, що:

- 1) малий бізнес в Україні за кількістю суб'єктів, обсягом виробництва та чисельним складом з кожним роком збільшується, але темпи зростання незначні;
- 2) питома вага обсягу виробленої суб'єктами малого бізнесу продукції (робіт, послуг) в загальному обсязі виробництва країни залишається все ще незначною;
- 3) найбільш динамічно малий бізнес розвивається в оптовій і роздрібній торгівлі, сфері нерухомості та послуг, а також промисловості;
- 4) з усіх суб'єктів малого бізнесу України найменш динамічно розвиваються підприємства галузі досліджень та розробок;
- 5) найбільш поширеною формою власності серед малих підприємств країни є приватна, а потім колективна.

На практиці оцінка стану та проблем розвитку малого бізнесу проводиться на основі лише статистичних даних за основними показниками діяльності малого бізнесу, як це було здійснено вище.

Недоліками такого аналізу є відсутність надійних і повних статистичних показників, ефективної методики збору та обробки інформації, якісного контролю за сумнівною веденням бізнесу (існування підприємств, що не ведуть господарчої діяльності, створення фірм-одноденок), наявність великої кількості показників, які взагалі не дають об'єктивної інформації про стан малого бізнесу [211]. До того ж потребує визначення поняття «малий біз-

нес», що пов'язане із встановленням системи критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу, яка повинна базуватися на якісних та кількісних показниках.

Комплексна оцінка розвитку малого бізнесу повинна давати уявлення про загальний стан цього сектору, динаміку його розвитку, виявляти специфіку функціонування малого бізнесу у кожній з областей країни та проблеми його розвитку. Розглянуті методики аналізу малого бізнесу, запропоновані деякими авторами [1; 5; 8; 18; 26; 46; 93; 113; 117; 214; 223], підтверджують, що поряд із аналізом статистичних даних слід проводити оцінку, що базується на SWOT-аналізі, інтегральних показниках, рейтингових системах, кластерному аналізі, проведенні анкетування і запровадженні моніторингів.

У роботі пропонується проводити комплексну оцінку стану розвитку малого бізнесу в країні та її областях за наступними напрямками:

1. Аналіз статистичних показників стану малого бізнесу та їх динаміки за визначений період.
2. Порівняльний аналіз рівня розвитку та ролі малого бізнесу в Україні та провідних країнах світу.
3. SWOT-аналіз внутрішніх сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз малого бізнесу областей.
4. Розрахунок інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу по областях із використанням таксономічного аналізу та ранжирування областей за інтегральним показником.
5. Класифікація областей країни за рівнем розвитку малого бізнесу на основі кластерного аналізу.

На першому етапі на основі даних Державного комітету статистики та обласних органів статистики здійснюється статистичний аналіз розвитку малого бізнесу України та її областей за основними показниками.

Порівняльний аналіз із аналогічними показниками розвитку малого бізнесу провідних країн світу – це другий етап аналізу. Результати перших двох етапів подані вище.

На третьому етапі для виявлення внутрішніх сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз малого бізнесу областей пропонується використовувати SWOT-аналіз, який є необхідним елементом досліджень, обов'язковим попереднім етапом при складанні будь-якого рівня стратегічних і маркетингових планів [94].

Дані, отримані в результаті ситуаційного аналізу, служитимуть базисними елементами при розробці стратегічних напрямків, цілей і завдань цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Для цього слід будувати стратегічну матрицю SWOT-аналізу за кожною областю за такими етапами [94]:

1. На першому етапі проводиться оцінка сильних і слабких сторін малого бізнесу визначеної області.
2. На другому етапі здійснюється аналіз зовнішнього середовища, виявлення можливостей й загроз для розвитку малого бізнесу в специфічних умовах області, що аналізується.
3. Результати заносяться в стратегічну матрицю SWOT-аналізу. Матриця базового SWOT-аналізу може мати вигляд, наведений у *табл. 1.4*.

Таблиця 1.4

Матриця базового SWOT-аналізу [94]

Актив (А)	Рівень важливості фактора	Пасив (П)	Рівень важливості фактора
I. Сильні сторони 1.1. 1.2. п	Значення в цілих числах	I. Слабкі сторони 1.1. 1.2. п	Значення в цілих числах
Разом I розділ (С)		Разом I розділ (Сл)	
II. Зовнішні можливості 1.1. 1.2. п	Значення в цілих числах	II. Зовнішні загрози 1.1. 1.2.... п	Значення в цілих числах
Разом II розділ (М)		Разом II розділ (Зл)	
Усього активи	(I р.+ II р.)	Усього пасиви	(I р.+ II р.)
Баланс			

4. За результатами SWOT-аналізу робляться висновки.

Результати SWOT-аналізу наведені в п. 1.3.

На четвертому етапі аналізу стану малого бізнесу здійснюється оцінка рівня розвитку малого бізнесу в областях України на основі розрахунку інтегрального показника.

Розрахунок інтегрального показника для визначення рейтингу розвитку підприємств або взагалі області чи ринку розглядається багатьма вченими.

Так, наприклад, Є. Романенко пропонує методику визначення рейтингу областей, що проводиться на основі порівняльного методу, методу середньозваженої оцінки, методу рангів тощо [204].

Н. М. Внукова для комплексної оцінки стану підприємництва в області також пропонує застосування методів рейтингового оцінювання. Для проведення рейтингування автор обрала три методи [18]:

- 1) суми місць;
- 2) комплексний метод відхилення від середнього (на основі рекомендацій Мінекономіки для оцінки інвестиційної привабливості областей країни);
- 3) оцінювання відстані від точки-еталона (максимального значення показника в даній сукупності).

Держпідприємництво досліджує розвиток областей за станом малого бізнесу та його підтримки на місцевому рівні шляхом обчислення загального рейтингу областей країни на основі комплексної оцінки 33 показників, що за певними ознаками були сформовані у три групи. Перша група показників базується на статистичних даних щодо кількості суб'єктів малого бізнесу та показників їх економічної діяльності. Друга група формувалася з урахуванням критеріїв оцінки ефективності діяльності місцевих органів влади та місцевого самоврядування у сфері підтримки малого бізнесу на місцевому рівні за напрямками. Третя група включає кількісні показники стану розвитку мережі об'єктів інфраструктури та громадської складової підтримки розвитку малого бізнесу [192].

Застосування зазначених вище рейтингових систем для оцінки розвитку малого бізнесу відповідної області ускладнюється наступними факторами:

- 1) складністю одержання первинної достовірної інформації;
- 2) важкістю оцінки якісних параметрів;
- 3) труднощами розрахунків і відсутністю створеного доступного програмного забезпечення для здійснення розрахунків у цій сфері.

До того ж «необхідно враховувати, що при оцінці стану розвитку регіону на основі рейтингової оцінки проводиться визначення конкретного місця кожного регіону на фоні інших регіонів. У той же час будь-який рейтинг не в змозі дати об'єктивної картини щодо динаміки змін стану за роками в рамках одного регіону», – відзначає І. Богословська [10].

Деяка група авторів пропонує проводити розрахунок інтегрального показника розвитку малого бізнесу як середню геометричну з індексів зміни окремих показників стану й розвитку малого бізнесу [11].

Недоліками таких оцінок є те, що при їх розрахунку не враховується значущість окремих показників інтегральної оцінки, тобто такі оцінки не можуть дати чітких реальних результатів. Також зазначені вище методи розрахунку інтегрального показника не дозволяють простежити динаміку значень окремих складових інтегральної оцінки в розрізі областей країни та за роками, отже не дозволяє виявити специфіку розвитку малого бізнесу окремої області у повному обсязі.

У даній роботі для оцінки рівня розвитку малого бізнесу області використовується інтегральний показник, в основі якого лежить кількісна стандартизована оцінка окремого показника елемента рівня розвитку малого бізнесу області з урахуванням коефіцієнта його значущості (метод оцінювання вимірювання величин ентропії). Визначальною рисою цього методу розрахунку є можливість об'єктивно розрахувати вагу кожного елемента компоненти, оцінити його динаміку за роками, проранжирувати області за окремими складовими та виявити специфіку функціонування малих підприємств кожної області України по роках. Оцінка рівня розвитку малого бізнесу в областях країни проводилась багатьма вченими [1; 7; 15; 18; 31; 58; 113; 117; 151; 214; 219]. В *табл. 1.5* узагальнено основні показники діяльності малого бізнесу, що використовують учені у різних методиках оцінки.

За результатами дослідження робіт деяких учених (див. *табл. 1.5*) оцінка розвитку малих підприємств найчастіше включає в себе такі показники: кількість малих підприємств на 10 тис. населення (7 разів), частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення (8 разів), частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції (9 разів).

У даній монографії використовуються ці показники для розрахунку інтегрального показника та проведення кластеного аналізу областей за рівнем розвитку малого бізнесу.

Кожний елемент компоненти рівня розвитку малого бізнесу областей оцінюється за допомогою окремих показників, які характеризують цей елемент і які можна розрахувати виходячи з діючої в країні статистичної звітності.

Загальний інтегральний показник розвитку малого бізнесу області ($I_{МП}$), а також комплексні оцінки його компонент (K_i) і елементів (K_{ij}) обчислюються за допомогою формули [21, с. 322 – 325]:

$$K_{ij} = \sum_{l=1}^n w_l z_{ijl}, \quad (1.1)$$

Основні показники діяльності малого бізнесу за літературними джерелами

Автор джерела	Кількість			Частка				Середньо-місячна за-робітна плата працівників малих підприємств грн	Фінансовий результат тис. грн	Разом
	малих підприємств, од.	малих підприємств на 10 тис. населення, од.	працюючих на малих підприємствах, чол.	створених підприємств малого бізнесу, од.	структурно реформованих малих підприємств у їх загальній кількості, %	працюючих на малих підприємствах від загальної кількості зайнятих, %	продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції країни, %	витрат на виробництво в реалізації продукції, %		
МЦРП [1]		+	+			+	+	+		5
Г. П'ятницька [113]						+	+			2
Н. М. Внукова [18]	+	+	+	+	+	+	+	+		9
Н. А. Степанова [214]		+				+	+			3
С. Карпій, В. Дьоміна [58]	+		+			+	+			4
С. Г. Дрига [31]	+	+	+			+	+		+	6
Кабінет міністрів України [151]		+								1
Держкомпідприємництво [219]	+	+	+	+		+	+	+	+	9
МФК [7]	+						+		+	3
З. С. Варналій [15]	+	+	+			+	+			5
Кількість послань, разів	6	7	6	2	1	8	9	3	3	

де z_{ijl} – кількісна стандартизована оцінка l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу області;

w_l – коефіцієнт значимості l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти, визначається за формулою [21, с. 322 – 325]:

$$w_l = \frac{\delta_l}{\sum_{l=1}^n \delta_l}, \quad (1.2)$$

де δ_l – дисперсія (ентропія) l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу області;

n – кількість окремих показників, за допомогою яких оцінюється j -й елемент i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу.

Стандартизована оцінка l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу розраховується з використанням наступних формул [21, с. 322 – 325]:

а) для показників-стимуляторів:

$$z_{ijl} = \frac{x_{ijl} - x_{\min l}}{x_{\max l} - x_{\min l}}, \quad (1.3)$$

де x_{ijl} – фактичне значення l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу області;

$x_{\max l}$ – відповідно мінімальне та максимальне значення l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня розвитку малого бізнесу області;

б) для показників-дестимуляторів [21, с. 322 – 325]:

$$z_{ijl} = \frac{x_{\max l} - x_{ijl}}{x_{\max l} - x_{\min l}}. \quad (1.4)$$

На основі результатів розрахунку інтегрального показника проводиться ранжирування областей і їх дослідження за рівнем розвитку малого бізнесу за основними складовими.

На п'ятому етапі аналізу проводиться класифікація областей за рівнем розвитку малого бізнесу. Для класифікації областей за цим показником в закордонній практиці широко використовується метод кластерного аналізу [93].

Завдання класифікації областей за рівнем розвитку малого бізнесу можна сформулювати наступним чином: існує n областей, рівень розвитку малого бізнесу яких оцінюється за допомогою m змінних, у результаті класифікації областей необхідно віднести область до визначеної r -ї групи [233, с. 61].

Відповідно до теорії кластерного аналізу існує два основні методи класифікації: ієрархічний та неієрархічний [233, с. 61]. Класифікацію областей

слід проводити спільно, використовуючи два вказані методи. Для попереднього визначення кількості груп областей використовується ієрархічний метод, що складається із етапів (рис. 1.14).

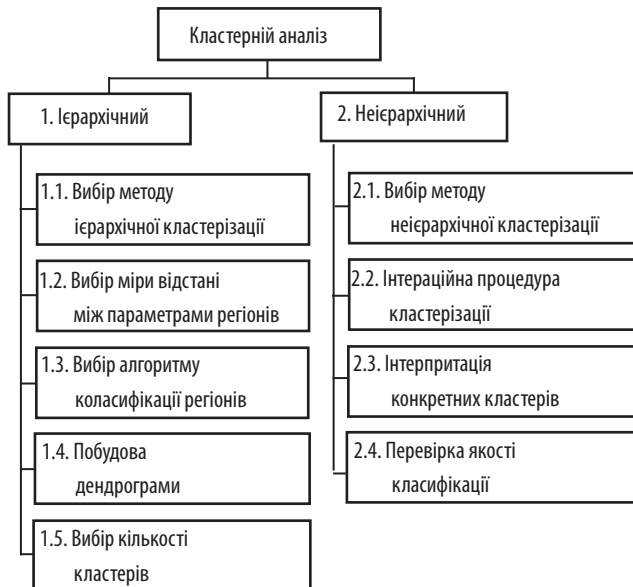

Рис. 1.14. Схема послідовності класифікації областей України за рівнем розвитку малого бізнесу [233, с. 61 – 67]

При ієрархічному методі кластеризації проводиться вибір методу. Згідно з дослідженнями авторів [233, с. 62] необхідно використовувати агломеративний метод ієрархічної кластеризації, який реалізований у пакеті «Statistica 6.0».

Далі здійснюється вибір міри відстані між областями, наприклад: евклідова відстань, квадрат евклідової відстані, манхетенівська відстань та метрика Чебишева [233, с. 62].

В ієрархічному кластерному аналізі використовуються різні алгоритми класифікації. В пакеті «Statistica 6.0» реалізуються декілька алгоритмів, однак відповідно до досліджень І. Д. Менделя, найбільш якісними з них є: метод Уорда, метод повного зв'язку, метод середнього зв'язку [233, с. 63].

Наступним етапом є побудова дендрограми ієрархічної кластеризації областей за рівнем розвитку малого бізнесу та вибір кількості і складу кластерів [233]. Після попередньої ідентифікації кількості та складу кластерів з використанням ієрархічного методу необхідне уточнення й остаточне рішення по класифікації областей.

Другим етапом кластерного аналізу є використання неієрархічних методів [233]. Етапи проведення неієрархічного методу кластеризації подані на рис. 1.14.

Згідно з дослідженнями групи авторів [233, с. 67] найбільш якісні результати дає використання методу k -середніх (реалізований у пакеті «Statistica 6.0»).

Запропонована комплексна оцінка стану розвитку малого бізнесу дозволить здійснити аналіз розвитку малого бізнесу в Україні та її областях, виявити специфіку та пріоритетні напрямки розвитку областей, сформулювати проблеми функціонування малого бізнесу та визначити причини виникнення цих проблем.

У роботі проведена оцінка розвитку малого бізнесу за запропонованою методикою. В табл. А.1 – А.6 (додаток А) наведено детальний розрахунок інтегрального показника на основі статистичної звітності по областях України за період 2000 – 2005 рр. [28; 29; 103; 213]. Результати розрахунку інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу в областях України за 2006 р. подано в табл. 1.6.

Як видно з табл. 1.6, найвищий рівень розвитку малий бізнес одержав у наступних областях країни: АР Крим – 0,8401 (1-ше місце), Львівській – 0,7130 (2-ге місце), Одеській – 0,6160 (3-тє місце), найменший у Луганській – 0,0910 (25-те місце), Донецькій – 0,1323 (24-те місце) та Волинській – 0,2148 (24-те місце). На прикладі Харківської та Закарпатської областей розглянемо динаміку інтегрального показника за період 2000 – 2006 рр. (рис. 1.15).

Значення інтегрального показника

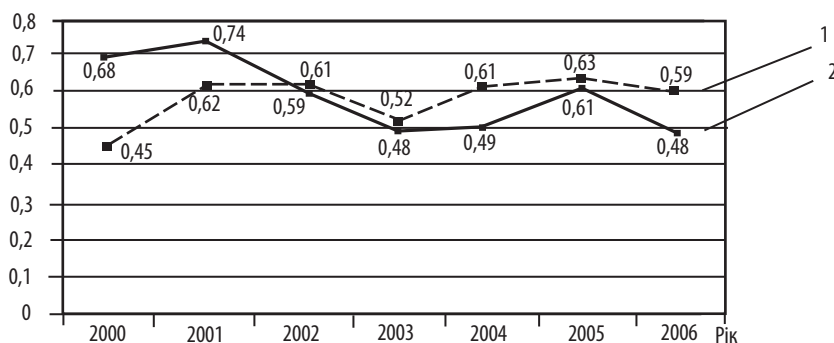

Рис. 1.15. Динаміка інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу Харківської (1) та Закарпатської (2) областей за період 2000 – 2006 рр.

Таблиця 1.6

**Інтегральний показник рівня розвитку малого бізнесу та його складові
по областях України за 2006 р.**

Області	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральний показник	
	кількість малих підприємств на 10 тис. на-селення		частка зайнятих на малих підпри-ємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого підприєм-ництва у загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
АР Крим	0,9985	1	0,75	2	0,7677	7	0,8401	1
Вінницька	0,1579	16	0,25	10	0,5960	11	0,3419	18
Волинська	0,1316	18	0,25	10	0,2626	20	0,2148	23
Дніпропетровська	0,5001	9	0,25	10	0,0404	24	0,2595	20
Донецька	0,3947	10	0,001	23	0,0001	25	0,1323	24
Житомирська	0,1316	18	0,50	5	0,8081	6	0,4858	6
Закарпатська	0,5789	6	0,001	23	0,8182	5	0,4844	8
Запорізька	0,5789	6	0,50	5	0,2424	21	0,4351	15
Івано-Франківська	0,3684	11	0,25	10	0,4242	16	0,3515	17
Київська	0,5789	6	0,50	5	0,3232	18	0,4638	11
Кіровоградська	0,2895	13	0,25	10	0,8384	4	0,4720	9
Луганська	0,0789	22	0,001	23	0,1818	23	0,0910	25
Львівська	0,7105	3	0,983	1	0,4646	13	0,7130	2
Миколаївська	0,6842	4	0,25	10	0,4242	16	0,4574	12
Одеська	0,6842	4	0,75	2	0,4343	15	0,6160	3
Полтавська	0,2895	13	0,25	10	0,2020	22	0,2462	22
Рівненська	0,0526	24	0,25	10	0,4444	14	0,2528	21
Сумська	0,2105	15	0,25	10	0,8586	3	0,4527	13
Тернопільська	0,0000	25	0,50	5	0,9596	2	0,4954	5
Харківська	0,7368	2	0,75	2	0,3232	18	0,5942	4
Херсонська	0,3684	11	0,25	10	0,7576	8	0,4698	10
Хмельницька	0,1316	18	0,50	5	0,6667	10	0,4356	14
Черкаська	0,1053	21	0,25	10	0,5859	12	0,3206	19
Чернівецька	0,1579	16	0,25	10	0,9736	1	0,4852	7
Чернігівська	0,0789	22	0,25	10	0,7374	9	0,3656	16

Так, з рис. 1.15 видно, що інтегральний показник рівня розвитку малого бізнесу Харківської області у 2001 р. порівняно з 2000 р. зріс на 0,17 пункта, та вже у 2003 р. порівняно з 2001 р. спостерігається зниження цього показника на 0,1 пункта. У 2005 р. цей показник мав найвище значення за весь період, що аналізується, та склав 0,63. Однак у 2006 р. він знизився на 0,04 пункта.

Значення інтегрального показника рівень розвитку малого бізнесу Закарпатської області у 2001 р. порівняно з 2000 р. зросло на 0,06 пункта та склало 0,74 пункта – найвище значення за період 2000 – 2006 рр. З 2002 р. по 2004 р. спостерігається зниження цього показника, так у 2004 р. порівняно з 2001 р. показник знизився на 0,25 пункта. У 2005 р. порівняно з 2004 р. відбувалось зростання показника на 0,12 пункта та вже у 2006 р. порівняно з 2005 р. – знову зниження на 0,13 пункта.

Крім оцінки рівня розвитку малого бізнесу по областях на основі інтегрального показника, слід дослідити динаміку значень його структурних елементів у рамках Харківської та Закарпатської областей за роками. Динаміку значень структурного елемента кількість малих підприємств на 10 тис. населення наведено на рис. 1.16.

Значення показника

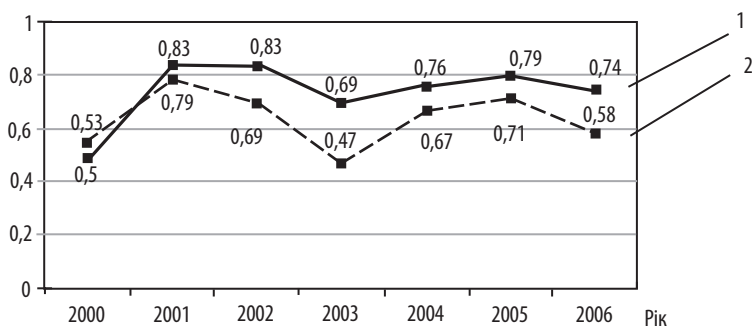

Рис. 1.16. Динаміка значень показника кількість малих підприємств на 10 тис. населення Харківської (1) та Закарпатської (2) областей за 2000 – 2006 рр.

З рис. 1.16 видно, що з 2001 р. по 2002 р. значення показника кількість малих підприємств на 10 тис. населення Харківської області порівняно з 2000 р. зросло на 0,3 пункта. У 2003 р. в порівнянні з 2002 р. спостерігається зниження цього показника на 0,14 пункта. З 2004 р. по 2006 р. відбувалися незначні коливання значень цього показника.

У 2001 р. показник кількість малих підприємств на 10 тис. населення Закарпатської області порівняно з 2000 р. зріс на 0,29 пункта, вже у 2003 р.

спостерігається різке зниження цього показника, порівняно з 2001 р. на 0,32 пункта. З 2004 р. по 2005 р. відбувалося поступове зростання значень цього структурного елемента інтегрального показника – у 2005 р. в порівнянні з 2003 р. на 0,24 пункта, однак у 2006 р. він знову знизився на 0,13.

Отже, хоча взагалі і спостерігається позитивна динаміка кількості малих підприємств на 10 тис. населення, значення його показника, як складової інтегральної оцінки рівня розвитку малого бізнесу, показали диспропорції в динаміці зростання за 2000 – 2006 рр. в областях, що аналізуються.

Динаміку структурного елемента інтегрального показника частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення Харківської та Закарпатської областей за роками подано на рис. 1.17.

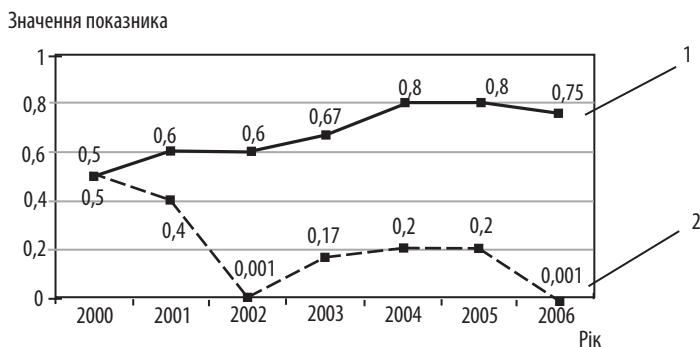

Рис. 1.17. Динаміка значень показника частка зайнятих на малих підприємствах Харківської (1) та Закарпатської (2) областей за 2000 – 2006 рр.

Починаючи з 2001 р. по 2005 р. спостерігається поступове зростання значень показника частка зайнятих на малих підприємствах Харківської області, так у 2005 р. порівняно з 2000 р. показник зріс на 0,3 пункта. Однак у 2006 р. відбулося його зниження на 0,05 пункта.

З рис. 1.17 видно, що з 2000 р. по 2002 р. спостерігається значне погіршення значень показника частка зайнятих на малих підприємствах Закарпатської області, так у 2002 р. порівняно з 2000 р. він знизився на 0,49 пункта. З 2003 р. по 2005 р. відбулося його незначне зростання на 0,19 пункта, а вже у 2006 р. – різке погіршення на 0,19 пункта. Отже, за цим структурним елементом інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу у Закарпатській області спостерігається значне погіршення динаміки починаючи з 2001 року.

Динаміку значень структурного елемента інтегрального показника частка продукції малих підприємств Харківської та Закарпатської областей

у загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) за період 2000 – 2006 рр. наведено на *рис. 1.18*.

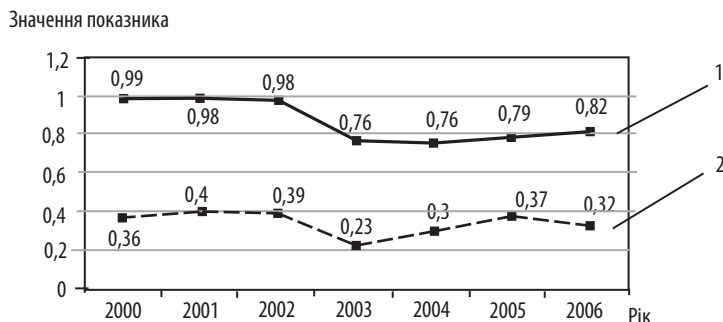

Рис. 1.18. Динаміка значень показника частка продукції малих підприємств у загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) Харківської (1) та Закарпатської (2) областей за 2000 – 2006 рр.

Упродовж періоду, що аналізується, динаміка значень показника частка продукції малих підприємств в загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) Харківської області, як складового елемента інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу, була практично стабільною, показник мав дуже низькі значення (рис. 1.18).

Показник частка продукції малих підприємств в загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) Закарпатської області, навпаки, за період 2000 – 2002 рр. мав досить високі значення. Однак уже з 2003 р. по 2004 р. відбулось його погіршення, так у 2004 р. порівняно з 2002 р. показник знизився на 0,42 пункта. З 2005 р. по 2006 р. показник зріс на 0,26 пункта.

Здійснений аналіз рівня розвитку малого бізнесу Харківської та Закарпатської областей за структурними елементами інтегрального показника виявив погіршення динаміки розвитку малого бізнесу починаючи з 2003 р. та виявив диспропорції його розвитку за показниками: частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення та частка продукції малих підприємств в загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг).

Наступним етапом аналізу розвитку малого бізнесу є класифікація областей на основі кластерного методу. Використовуючи дослідження методів кластерного аналізу групи авторів [233, с. 61] та за допомогою пакета «Statistica 6.0», проводиться розбивка областей на групи за рівнем розвитку малих підприємств на основі показників, що використовувались при розрахунку інтегрального показника.

На першому етапі будується дендрограма ієрархічної кластеризації областей і попередня ідентифікація кількості та складу кластерів (рис. 1.19).

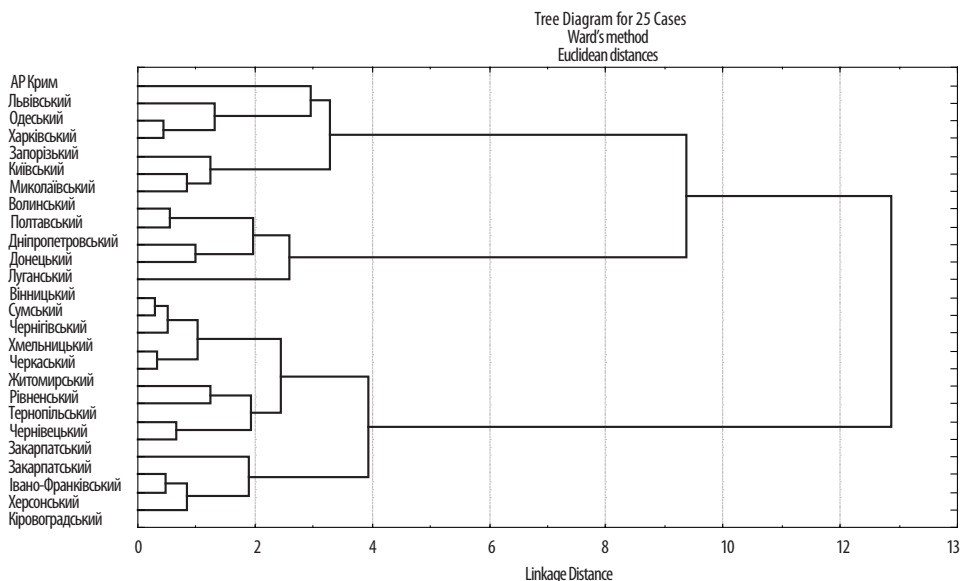

Рис. 1.19. Дендрограма ієрархічної кластеризації областей України за показниками розвитку малого бізнесу в 2006 р.

Із рис. 1.19 визначено попередню кількість кластерів – два. На другому етапі проводиться уточнення та остаточне рішення по класифікації областей за допомогою методу k -середніх (рис. 1.20).

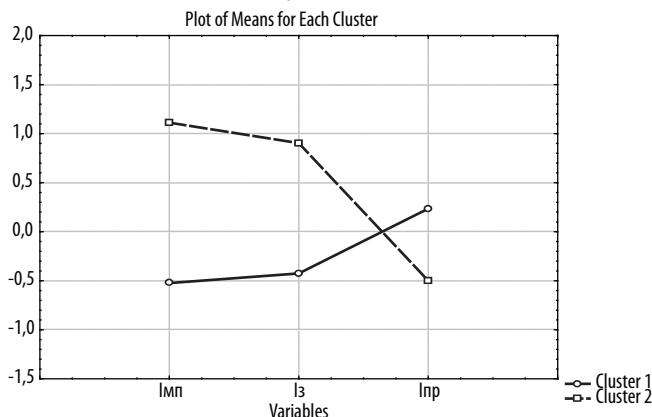

Рис. 1.20. Класифікація областей України за рівнем розвитку малого бізнесу:
Imp – кількість малих підприємств на 10 тис. населення, од.; Iz – частка зайнятих на малих підприємствах, %; Inp – частка продукції малих підприємств в загальних обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг), %

За результатами кластерного аналізу (рис. 1.20) у 2006 р. області України згрупувалися у два кластери (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Кластери областей України за рівнем розвитку малого бізнесу

1-й кластер областей	2-й кластер областей
Вінницька	АР Крим
Волинська	Дніпропетровська
Донецька	Запорізька
Житомирська	Київська
Закарпатська	Львівська
Івано-Франківська	Миколаївська
Кіровоградська	Одеська
Луганська	Харківська
Полтавська	
Рівненська	
Сумська	
Тернопільська	
Херсонська	
Хмельницька	
Черкаська	
Чернівецька	
Чернігівська	

Області України класифікуються на два кластери, що характеризуються різним рівнем розвитку малого бізнесу за його показниками.

До *першого кластера* увійшли області, що характеризуються низьким рівнем таких показників: кількість малих підприємств на 10 тис. населення, частка зайнятих у малому бізнесі до загальної кількості зайнятих в економіці. Високий рівень має показник частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг).

Можна зробити висновок, що в областях першого кластера малі підприємства здебільшого є промисловими та функціонують у кооперації з великими підприємствами. Закарпатська область увійшла в перший кластер.

Області, що увійшли до другого кластера, мають високий рівень за такими показниками, як кількість малих підприємств на 10 тис. населення, частка зайнятих у малому бізнесі до загальної кількості зайнятих в економіці. Низький

рівень має показник частка продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг). Це означає, що в областях другого кластера більша кількість суб'єктів малого бізнесу функціонує у сфері торгівлі, харчування та послуг. Харківська область увійшла до другого кластера.

Малий бізнес завдяки своїм властивостям, таким, як гнучкість, мобільність, швидке реагування та пристосування до постійних коливань економічного середовища, інноваційну спрямованість має важливе значення у формуванні ринкового середовища із конкурентоспроможними елементами, що вкрай необхідно при сучасних глобалізаційних процесах. Малий бізнес в Україні сьогодні не відіграє важливих функцій в економіці країни. На перший погляд, при оцінці розвитку малого бізнесу України та її областей видна позитивна динаміка його діяльності, та при більш детальному аналізі виявлено, що у більшості областей спостерігається зниження частки малих підприємств у ВВП країни, у деяких областях скорочується зайнятість населення у цьому секторі. Малі підприємства областей, що вважались центрами промисловості та науки, функціонують у сфері торгівлі та послуг.

Для впровадження дієвих заходів підтримки малого бізнесу сьогодні є вже не достатнім здійснювати лише аналіз динаміки та порівняльний аналіз його основних показників. Вкрай необхідно використовувати комплексну оцінку стану малого бізнесу, яка б виявляла специфіку діяльності цього сектору окремої області, а також реальні проблеми та потреби його функціонування.

1.3. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні

Сучасні умови розвитку малого бізнесу в Україні – мінливість законодавства, нерозвиненість інструментарію державної підтримки розвитку малого бізнесу, надмірний податковий тягар, загальна бюрократизація економіки і суспільства тощо – стали стрижневою причиною уповільнення динаміки зростання даного сектору. Знаходячись в умовах, менш привілейованих, маючи набагато менше ресурсів для проведення життєво важливих стратегічних функцій, малі підприємства все ж таки відвойовують свою частку на ринку завдяки своїм достоїнствам, які досить істотні, як для суб'єктів малого бізнесу, так і для економіки в цілому. Насамперед, це відомий підприємницький дух. Працівники малого підприємства набагато гостріше відчують успіхи і невдачі фірми. За даними багатьох досліджень, продуктивність праці в працівників підприємств із чисельністю зайнятих менше 500 чоловік принаймні на 50% вище, ніж на підприємствах з числом зайнятих понад 4,5 тис. чоловік [61].

Управління підприємством одним – двома керівниками забезпечує його оперативність. Іншою перевагою малих фірм є більш висока швидкість проходження інформації, що підвищує оперативність у роботі.

Оскільки фірма може постійно перебувати в зоні ризику (а середній термін життя малих фірм – шість років), то це стимулює співробітників на безперервні пошуки нових ідей. Малий бізнес має набагато велику маневреність і гнучкість [62]. Крім суспільної підтримки, малі підприємства, як правило, мають визначені податкові пільги й інші, законодавчо надані переваги [71; 114].

Невеликі за розміром фірми не мають строго окресленої структури керування і взаємини між співробітниками складаються швидше не з первісних обов'язків, а в більшому ступені обумовлені оперативною ситуацією. Побудова організації малого підприємства здійснюється відповідно до мимовільно сформованих відносин, чого у великих організаціях повною мірою досягти неможливо. Управлінська структура малих підприємств є більш адаптованою до можливих змін зовнішнього середовища [71; 114]. Таким чином, малі розміри фірми забезпечують їй керованість, гнучкість, пристосованість і найважливіше – відданість справі. При цьому створюється таке положення, при якому не губляться значення і роль кожного окремого працівника. Для малих фірм характерне також сполучення професій, універсальні знання й уміння (на відміну від вузької спеціалізації на великих підприємствах) [71; 114].

Малі підприємства успішно функціонують саме в тих напрямках, де не потрібно значних вкладень в основні засоби і несуть порівняно низькі управлінські витрати, це позитивно позначається на собівартості продукції, що випускається, і підвищує адаптаційні можливості підприємства. Навіть у підприємствах наукової сфери невеликий колектив працює з колосальною віддачею [57; 71].

Недоліки малих фірм видні і лежать на поверхні. Вони позбавлені можливості займатися великомасштабними науковими дослідженнями. Малі фірми роблять своє майбутнє, а не прогнозують його. Малий бізнес працює під страхом стати банкрутом, багато чого залежить не стільки від умінь менеджерів, скільки від впливу зовнішнього середовища, тому в кризові для економіки періоди невеликі підприємства в першу чергу стають банкрутами. В період спаду вони позбавлені можливості зберігати заробітну плату своїм співробітникам. Їм не під силу проводити політику повної зайнятості [57; 71].

Крім того, обмежена номенклатура продукції, що випускається, робить мале підприємство вразливим з погляду кон'юнктури ринку [57; 71; 75; 114].

Проведений аналіз переваг малих підприємств порівняно з великим бізнесом [57; 71; 75; 114] дозволяє виділити наступні сильні та слабкі сторони малих підприємств (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Основні сильні та слабкі сторони малого бізнесу [57; 71; 75; 114]

Малий бізнес	
достоїнства	недоліки
Підприємницький дух, відданість справі	Більш за всіх підлягають негативному впливу навколишнього середовища
Оперативне керування, мінімальна ієрархія в менеджменті	Незначні можливості зовнішнього фінансування, в т. ч. кредитування
Швидка обробка інформації	Високий рівень ризику в підприємницькій діяльності
Маневреність	Низький рівень менеджменту
Динамічна орієнтація на попит споживача	Обмежені можливості задоволення масштабного попиту
Вільні ринкові ніші	Персоніфікована відповідальність за фінансові результати діяльності
Низький рівень накладних витрат	Обмежені можливості диверсифікаційного профілю підприємства
Гнучка реакція на науково-технічні досягнення	Незначна ступінь розподілу праці та спеціалізації робочих місць
Швидка адаптація	Мають вузькоспеціалізоване виробниче устаткування
Універсальність навиків робітників	
Відсутність бюрократичних структур в організації	
Коротка подовженість інноваційного циклу	
Прямі та особисті контакти з партнерами	
Легко йдуть на кооперацію – замовляють продукцію на стороні	
Висока мотивація праці	

Для малого бізнесу притаманні сильні і слабкі сторони внутрішнього та можливості і загрози зовнішнього середовища. У табл. 1.9 наведено приклад стратегічної матриці SWOT-аналізу малих підприємств Харківської області, побудовану групою авторів для визначення основних напрямків підтримки і розвитку малого бізнесу при формуванні Стратегії соціально-економічного розвитку Харківської області [216, с. 407].

Таблица 1.9

Стратегічна матриця SWOT-аналізу малого бізнесу [216, с. 407]

Актив (А)	Рівень важливості фактора	Пасив (П)	Рівень важливості фактора
<i>I. Сильні сторони:</i>		<i>I. Слабкі сторони:</i>	
1.1. Адаптивно та оперативно реагує на зміни кон'юнктури ринку.	4	1.1. Слабка життєздатність і швидкість збанкрутування.	3
1.2. Орієнтується на місцевий (локальний) ринок та індивідуальне споживання.	4	1.2. Обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових ресурсів.	2
1.3. Активізує інноваційну діяльність.	3	1.3. Нестабільність доходів.	2
1.4. Забезпечує насичення ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту.	3	1.4. Низький рівень технічної озброєності.	2
1.5. Створює нові робочі місця	4	1.5. Слабке сегментування власної частки ринку.	1
		1.6. Вузьке коло споживачів і постачальників.	2
		1.7. Некомпетентність підприємців у конкретних стратегічних зонах господарювання.	1
		1.8. Відсутність управлінського досвіду	1
Разом I розділ (С)	18	Разом I розділ (Сл)	14
<i>II. Зовнішні можливості:</i>		<i>II. Зовнішні загрози:</i>	
1.1. Провідний сектор ринкової економіки (найбільш масовий за чисельністю).	4	1.1. Невизначеність зовнішнього середовища.	2
1.2. Структуроутворюючий елемент ринкової економіки.	3	1.2. Висока залежність від ринкової кон'юнктури.	1
1.3. Формує новий прошарок підприємців-власників.	4	1.3. Конкуренція великих корпорацій.	2
1.4. Відіграє стабілізаційну роль у перехідній економіці.	3	1.4. Нестабільність і недосконалість регуляторного поля.	3
1.5. Знижує соціальну напругу в області	4	1.5. Адміністративні перешкоди.	2
		1.6. Відсутність належного нормативно-правового забезпечення.	2
		1.7. Відсутність державної фінансово-кредитної підтримки.	1
		1.8. Невизначене відношення держави і брак дійової підтримки.	1
		1.9. Несхвальна громадська думка.	1
		1.10. Низький попит населення.	2
		1.11. Низький рівень послуг	1
Разом II розділ (М)	18	Разом II розділ (Зл)	18
Усього активи (I р. + II р.)	36	Усього пасиви (I р. + II р.)	32
Баланс	+4		

Як видно з табл. 1.9, незважаючи на наявність слабких сторін, загроз зовнішнього середовища і виходячи з тенденції розвитку економік країн світу, можна зробити висновок, малий бізнес в Україні є пріоритетним сектором і потребує всебічної підтримки та розвитку. Треба підкреслити, що для малого бізнесу в розвинутих країнах створюються сприятливі умови, головними з яких є такі: високі гарантії збереження приватної власності, широка господарська самостійність, підтримка сумлінної конкуренції і боротьба з монополістичною діяльністю, пільгове кредитування та фінансування, істотна допомога в наданні інвестицій, державні гарантії, державні замовлення. В результаті малі виробники отримують великий прибуток на власний капітал, ніж великі підприємства [61 – 65; 81; 86].

Про роль і значення малого бізнесу в Україні можна судити з основних показників діяльності малих, середніх підприємств порівняно з великим бізнесом (табл. 1.10) [29; 103; 107; 213].

З табл. 1.10 видно, що з загальної кількості підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності – кількість малих підприємств складає 85,3%, тоді як великих лише 0,2%, а середніх 14,5%. Із загальної кількості зайнятого населення на великих підприємствах працює 34,2%, на середніх – 46,2%, на малих – лише 19,6%. Слід підкреслити, що із загальної кількості підприємств України, що реалізовували продукцію, надавали послуги 79,6% склали малі підприємства, 20,1% – середні, та 0,3% – великі підприємства. Тоді як із загального обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) продукція великих підприємств склала 26,6%, середніх – 68,6%, та малих – 4,8%. Із загальної кількості підприємств, що діяли у сфері досліджень і розробок, малі підприємства склали 91,2%, середні – 8,6%, великі – 0,2%. З наведеного можна зробити висновок, що малий бізнес в Україні не виконує своїх функцій, це пояснюється наступними основними проблемами малих підприємств: нестача фінансових ресурсів, нерозвиненість фінансово-кредитної системи; нерозвиненість інфраструктури підтримки малого бізнесу; слабка державна підтримка малих підприємств.

Як свідчать результати SWOT-аналізу (див. табл. 1.9) та опитування, яке було проведено по областях України експертами МФК у рамках проекту «Дослідження підприємницької діяльності в Україні» [7], однією із суттєвих перешкод на шляху розвитку малого бізнесу в Україні в цілому є регуляторні перешкоди (табл. 1.11).

Таблиця 1.10

Стан малого, середнього та великого бізнесу в Україні в 2006 році [29; 103; 107; 213]

Показник	Усього	У тому числі				
		великі	% до загального показника	середні	% до загального показника	малі
Кількість підприємств - суб'єктів підприємницької діяльності, одиниць	360297	764	0,2	52135	14,5	307398
Середня кількість зайнятих працівників, осіб	9272472	3167546	34,2	4288314	46,2	1816612
Кількість підприємств, що реалізовували продукцію, надавали послуги, одиниць	259013	764	0,3	52078	20,1	206171
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн грн	1898395,0	504402,41	26,6	1303583, 5	68,6	90309,0
Діяльність у сфері дослідження та розробки, одиниць	4646	8	0,2	400	8,6	4238
Кількість промислових підприємств, одиниць	9995	2784	27,9	4153	41,5	3058
З них займались інноваційною діяльністю, одиниць	1118	640	57,2	388	34,7	90
Витрати на інноваційну діяльність промислових підприємств, тис. грн.	6159950,4	5804108,3	94,2	298125,7	4,8	57716,4
Фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств з держбюджету, тис. грн	114390,8	107863,5	94,3	6092,6	5,3	434,7
Обсяг реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами, млн грн.	30892,7	29579,4	95,7	1235,6	4,0	77659,5
						0,3

Таблиця 1.11

Регуляторні перешкоди розвитку малого бізнесу України [7]

Регуляторні перешкоди	Оцінка впливу, бали	Ранг
Оподаткування	2,6	1
Перевірки	2,4	2
Митне регулювання	2,4	3
Сертифікація	2,3	4
Дозволи та погодження	2,3	5
Ліцензування	2,2	6
Реєстрація	1,8	7

Згідно з результатами опитування головні проблеми розвитку малого бізнесу по регуляторних перешкодах в Україні подані в табл. 1.12 [7].

Таблиця 1.12

Головні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні по регуляторних перешкодах [7; 216]

Регуляторні перешкоди	Проблеми розвитку
1	2
Оподаткування	Розмір ставок податків. Нестабільне податкове законодавство. Кількість податків. Привілейоване становище тіньового сектору, який не сплачує податків. Зміни податкової звітності. Більш вигідні податкові умови в конкурентів. Податкові перевірки. Заповнення податкових форм. Інформаційне супроводження сплати податків
Перевірки	Засади перевірок. Кількість перевірок. Середня тривалість перевірок. Кількість органів перевірок. Неофіційні платежі
Митне регулювання	Відшкодування податку на додану вартість. Тарифні ставки. Пропускна спроможність митних служб. Оформлення митних документів. Митний контроль на кордоні. Сертифікація імпортованих товарів. Санітарний контроль. Отримання ліцензій на здійснення зовнішньоекономічної діяльності

Закінчення табл. 1.12

1	2
Сертифікація і стандартизація	Процедура сертифікації є непрозорою і надто складною. Завищена вартість актуалізації стандартів. Українські сертифікати не гармонізовані з міжнародними. Українські сертифікати не визнаються за кордоном
Дозволи та погодження	Складність одержання обов'язкових дозволів і погоджень. Тривалість процесу отримання дозволів і погоджень
Ліцензування	Неофіційні платежі
Реєстрація	Підготовка всіх необхідних для реєстрації документів. Відсутність повної інформації про етапи реєстрації. Недостатня інформованість про консультантів, що надають платні послуги з реєстрації. Нотаріальне засвідчення необхідних документів

Слід особливо зауважити, що малий бізнес більш чутливий до різноманітних перешкод його діяльності. Основні обмеження ділової активності малих підприємств в Україні лежать не лише суто у сфері регуляторної політики. Так, за результатами опитувань представників малого бізнесу України, основними перешкодами в діяльності малого бізнесу є такі [208]:

- високі ставки податку – на думку 83% опитаних;
- велика кількість податків – 68%;
- низький попит на продукцію – 46%;
- часті зміни у формах звітності – 39%;
- велика кількість ліцензованих видів діяльності – 38%;
- перевірки державними органами – 38%;
- складність отримання кредиту – 36%.

Серед решти причин, вказаних опитуваними, фігурували: тиск з боку кримінальних елементів (25%), недостатність ділової інформації (12%), недостатність управлінських знань (8%) [208].

Одним з основних обмежень діяльності малих підприємств є недостатність фінансових ресурсів. Також гальмують розвиток малого бізнесу наступні обмеження:

- 1) невпорядкованість відносин власності;
- 2) вузькість ринків збуту;

- 3) нерозвиненість ринкової інфраструктури та збутової інфраструктури підприємств;
- 4) нерозвиненість конкурентного середовища та недобросовісна конкуренція;
- 5) платіжна криза; ‘
- 6) дефіцит інвестиційних ресурсів, відсутність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності;
- 7) недостатність професійної кваліфікації керівництва підприємств, фахівців з фінансового забезпечення, організації виробництва і збуту;
- 8) відсутність економічного механізму сполучення інтересів держави і підприємців, слабка взаємодія державних і підприємницьких структур;
- 9) дефіцит вірогідної ділової інформації;
- 10) труднощі в придбанні виробничих площ та обладнання;
- 11) відсутність фінансових резервів і загроза швидкого банкрутства;
- 12) надто вузьке коло постачальників, що може в ряді випадків утворювати небажану залежність бізнесу;
- 13) локальність ресурсів і збутових ринків, відтак – межі для зростання;
- 14) конкуренція з боку великих підприємств;
- 15) висока вразливість щодо несприятливих економічних (інфляція, циклічні коливання, податковий тиск тощо) та позаекономічних (тиск з боку органів влади, криміналітету) чинників;
- 16) нестабільність доходів підприємств і зайнятих на них осіб;
- 17) соціальна незахищеність працівників, що створює труднощі найму;
- 18) висока вага особистісного чинника в управлінні та виробництві, що створює сприятливі умови для «тінізації» та криміналізації підприємств;
- 19) недостатня методологічна забезпеченість (бухгалтерської діяльності, менеджменту, маркетингу тощо), несформованість у більшості підприємців відповідних навичок і брак підприємливості тощо [7; 149].

Вищевказані обмеження утрудняють прибуткову довгострокову діяльність у легальному секторі економіки та обумовлюють пошук способів короткострокового чи одноразового отримання високих прибутків у «тіньовій» сфері. Попри деякі позитивні зрушення, які відбулися в останні роки, більшість перешкод на шляху розвитку малого бізнесу в Україні залишаються вельми потужними. Незважаючи на низку прийнятих останнім часом вищими органами державної влади і управління нормативних документів, розви-

ток малого бізнесу в країні здійснюється в несприятливому мікро- та макросередовищі [61].

До того ж сучасна державна підтримка малого бізнесу не дає очікуваних результатів, про це свідчать наступні висновки, що випливають із звіту про виконання програм державної підтримки розвитку малого бізнесу на 2007 – 2008 рр. Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва [44]:

- 1) у третині областей України програми державної підтримки розвитку малого бізнесу були затверджені не своєчасно, що скорочує час на реалізацію їх заходів;
- 2) фінансування програм підтримки відбувається за рахунок місцевих бюджетів, кількість областей, що фінансують їх з місцевих бюджетів, зросла (з 15 областей у 2001 р. до 25 у 2004 р. та до 27 областей у 2007 р. [44; 51]);
- 3) обсяги фактичного фінансування поступово зростають (3,51 млн грн у 2001 р., 8,1 млн грн – 2002 р., 28,44 млн грн – 2003 р., 45,25 млн грн – 2004 р., 53,96 млн грн – 2005 р., 57,61 млн грн – 2006 р.), проте в 2007 р. бюджетне фінансування заходів програм у порівнянні з 2006 р. було зменшено на 10 млн. грн. і становило 47,64 млн грн, та суми фінансування досить незначні, так у відношенні до кількості малих підприємств областей суми фінансування коливаються від 655,21 грн в м. Києві до 14,76 грн в Закарпатській області та 3,54 грн в Київській області [44; 51];
- 4) спостерігається нестабільне та нерівномірне фінансування програм;
- 5) з 15 областей виявлено 61 регуляторний акт, прийнятий органами виконавчої влади без погодження з представництвами Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва [44];
- 6) кількість реально працюючих мереж дозвільних центрів склало 20% від вказаних у звітах місцевих органів влади [44];
- 7) кількість областей, що проводили часткове відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами малого бізнесу зросла з 9 до 16. Найбільше компенсацій отримали підприємства м. Києва – 35,59 млн грн, АР Крим – 1,2 млн грн, Вінницької області – 700 тис грн, що в порівнянні із загальними сумами виданих кредитів (16,3 млрд грн, 11,5 млн дол США та 2,4 млн євро) досить незначні суми [44];

- 8) нерозвиненість мережі небанківського кредитування, так сума кредитів, наданих суб'єктам малого бізнесу кредитними спілками, становить лише 1,1% від загальних обсягів кредитування малого бізнесу [44];
- 9) лише 4 області в рамках програм підтримали 12 інноваційних проектів на суму 870,3 млн грн, частка інноваційних проектів в загальній кількості бізнес-проектів становить 0,2% [44];
- 10) частка установ інфраструктури підтримки малого бізнесу, створених за участю місцевих органів влади, складає лише 4,6% від загальної їх кількості та ін. [44].

Диференціації щодо фінансового забезпечення програм; незначні суми фінансування, що носять несистемний нестабільний характер; надмірне та неефективне регулювання господарської діяльності; нерозвиненість інфраструктури підтримки малого бізнесу; невідповідність змісту програм державної підтримки малого бізнесу реальним потребам бізнесу та законодавчим актам; їх несвоєчасне затвердження приводять до неефективності державної підтримки розвитку малого бізнесу на основі програмного підходу [44].

Для підтвердження таких висновків розглянемо на прикладі Харківської та Закарпатської областей програми підтримки малого бізнесу та результати їх дії з 2001 по 2006 рр. [110; 154; 155; 162; 163; 164; 170; 177; 178]. Порівняльний аналіз проблем, цілей, завдань та очікуваних результатів програм підтримки малого бізнесу Харківської та Закарпатської областей представлено в табл. Б.1 (додаток Б).

Як видно з табл. Б.1, цілі, завдання програм підтримки розвитку малого бізнесу Харківської області за 2003 – 2004 рр. та за 2005 – 2006 рр. повторюються, а в програмі підтримки Закарпатської області зовсім не визначено проблем, на вирішення яких спрямована програма.

Для аналізу результатів впливу заходів програм Харківської області використовувались дані Державного комітету статистики України та очікувані результати дії, зазначені в програмах (табл. 1.13).

При аналізі областей за рівнем розвитку малого бізнесу (п. 1.2) Харківська область увійшла у другий кластер. З табл. 1.13 видно, що за період 2001 – 2004 рр. спостерігається позитивна динаміка такого показника, як кількість малих підприємств, зростання цього показника відбувалося навіть більше запланованого. Однак на період 2005 – 2006 рр. його зростання уповільнюється – кількість малих підприємств зросло на 1 245 одиниць на відміну від запланованих 1 376 одиниць [162]. Показник кількість малих підприємств на

10 тис. чол. населення за весь період, що аналізується, мав позитивну динаміку та зростав більше, ніж було заплановано в програмах відповідного періоду.

Негативною є динаміка показника зайнятості населення на малих підприємствах [162]. На початок періоду, що аналізується, спостерігалось зростання цього показника, хоча й менше, ніж заплановано в програмі. На кінець періоду можна побачити негативне відхилення.

Таблиця 1.13

Планові та фактичні показники результатів реалізації програм підтримки малого бізнесу в Харківській області в 2002 – 2006 рр. [29; 154; 162; 164; 178]

Програма-розвитку-малогобізнесу	Показники				
	фактичне або планове значення	кількість малих підприємств, од.	кількість малих підприємств на 10 тис. чол. населення, од.	зайнятості на малих підприємствах, тис. чол.	частка малого бізнесу у ВВП, %
на 2003 – 2004 рр	Факт на 2002 р.	16119	56	134,5	9,7
	План на 2003 – 2004 рр.	17800	61	+36,4	12,8
	Факт на 2004 р.	18124	63	133,0	6,3
	Відхилення планове*	+1681	+5	+36,4	+3,1
	Відхилення фактичне	+2005	+7	-1,5	-3,4
на 2005 – 2006 рр	Факт на 2004 р.	18124	63	133,0	6,3
	План на 2005 – 2006 рр.	19500	67	+40,0	12,0
	Факт на 2006 р.	19369	69	118,9	6,0
	Відхилення планове*	+1376	+4	+40,0	+5,7
	Відхилення фактичне	+1245	+6	-14,1	-0,3

Примітка. *Показник відхилення планове взятий автором з відповідної програми підтримки малого бізнесу в Харківській області за період 2003 – 2006 рр.

Що стосується показника питома вага малого бізнесу у виробництві товарів (робіт, послуг) області, то ще з початку періоду він почав зменшуватись, на відміну від запланованих даних. Отже, якщо у програмі на 2001 – 2002 рр. було заплановано зростання цього показника на 4,6% [178], то фактично цей показник зменшився на 1,7% [29], у програмі на 2003 – 2004 рр. заплановано зростання на 3,1% [154], фактично спостерігалось зниження цього показника на 3,4% [178], а у програмі на 2005 – 2006 рр. заплановано зростання 5,7% [162], фактично – показник знизився на 0,3% [178].

Цікавим є той факт, що, наприклад, у програмі на 2001 – 2002 рр. фактичне значення показника питома вага малого бізнесу у виробництві товарів

(робіт, послуг) області зазначене як 14% [178] (за даними Державного комітету статистики він дорівнює 11,4% [28]), планове значення на 2002 р. становить 16% [178] (фактично цей показник на 2002 р. дорівнює 9,7% [28]), вже у програмі на 2003 – 2004 рр. фактичне значення показника становить 10,3%, планове – 12,8% [162] (фактично на 2004 р. цей показник дорівнює 6,3% [29]), а у програмі на 2005 – 2006 рр. фактичне значення показника питома вага малого бізнесу у виробництві товарів (робіт, послуг) зазначене як 10,9%, планове – 12,0% [164]. Аналізу невиконання планових результатів за таким показником програми не містять.

На прикладі Закарпатської області (область першого кластера) проаналізуємо результати дії програм з 2004 по 2006 рр. на базі основних показників розвитку малого бізнесу області. Для аналізу дії програм Закарпатської області використовувались показники Державного комітету статистики та очікувані результати дії програм (табл. 1.14).

Таблиця 1.14

**Планові та фактичні показники результатів програм підтримки малого бізнесу
в Закарпатській області в 2004–2006 рр. [29; 110; 170; 155]**

Програма розвитку малого підприємництва	Показники				
	фактичне або планове значення	кількість малих під- приємств, од.	кількість малих підприємств на 10 тис. чол. населення, од.	зайнятість на малих під- приємствах, тис. чол.	частка малого бізнесу у ВВП, %
на 2005 – 2006 рр	Факт на 2004 р.	7554	60	39,9	9,2
	План на 2005 – 2006 рр.	4004	67	43,5	12,4
	Факт на 2005 р.	7802	63	36,7	11,2
	Факт на 2006 р.	7796	63	34,4	10,9
	Відхилення планове*	4004	+7	+3,6	+3,2
	Відхилення фактичне	+242	+4	-5,5	+1,7

Примітка. *Показник відхилення планове взятий автором з відповідної програми підтримки малого бізнесу в Закарпатській області за період 2005 – 2006 рр.

За період 2005 – 2006 рр. спостерігається позитивна динаміка такого показника, як кількість малих підприємств (табл. 1.14). Заплановане ж значення цього показника не відповідає дійсності, адже ще в 2004 р. фактична кількість малих підприємств у Закарпатській області становила 7 554 одиниці [29], а у програмі на 2005 – 2006 рр. заплановано довести кількість підприємств до 4 004 одиниці [170], зростання цього показника спостерігається навіть більше запланованого. Показник кількість малих підприємств

на 10 тис. чол. населення за весь період, що аналізується, зріс на 3 одиниці в 2005 р. та мав те ж значення в 2006 р. [29], на відміну від запланованих 7 одиниць у програмі [170].

Негативною спостерігається динаміка показника зайнятості населення на малих підприємствах. На початок періоду, що аналізується, спостерігалось зниження цього показника, на кінець 2006 р. негативне відхилення склало 5,5 тис. чоловік [29], на відміну від запланованого приросту на 3,6 тис. чоловік [170].

Що стосується показника питома вага малого бізнесу у виробництві товарів (робіт, послуг) області, то в 2005 р. він показав позитивну динаміку, але в 2006 р. почав зменшуватися [29], на відміну від запланованих у програмі показників. Якщо у програмі на 2005 – 2006 рр. заплановано зростання цього показника на 3,2% [170], фактично цей показник у 2006 р. порівняно з 2004 р. зріс на 1,7% [29].

Отже, однією з проблем розвитку малого бізнесу є недосконалість програм його державної підтримки. Примітним є той факт, що вітчизняні учені практично не займаються проблемами оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу та результативності їх впровадження.

Так, при написанні монографії було проаналізовано 97 авторефератів наукових робіт, присвячених проблемам малого бізнесу. Більшість з них містять аналіз розвитку малого бізнесу та рекомендації щодо покращення політики держави у сфері його підтримки. Лише 4 автореферати таких науковців, як Д. І. Берницька [6], О. В. Кужель [77], Г. Ф. Толмачова [217], А. А. Халецька [225], торкаються проблем методичного забезпечення програм державної підтримки розвитку малого бізнесу стосовно аналізу їх заходів, особливостей розробки програм (табл. 1.15). Детальна інформація за цими науковими роботами подана в табл. Б.2 (додаток Б). Однак проблема малого бізнесу полягає в тому, що досі не має комплексної методики розробки та оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Однією з найважливіших передумов прискорення розвитку малих підприємств є результативність дії цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу. Подальший розвиток економіки України зумовлює необхідність пошуку шляхів ефективної реалізації ролі держави у розвитку малого бізнесу. Відтак, дієздатна політика у цьому напрямку в Україні потребує розробки та застосування комплексу взаємопов'язаних заходів, зорієнтованих на розв'язання проблем розвитку цього сектору.

Аналіз наукових робіт учених у сфері методики розробки програм підтримки розвитку малого бізнесу

Назва роботи, автор 1	Мета, предмет та об'єкт дослідження 2	Завдання щодо цільових програм 3	Новизна 4
А. А. Халецька [225]	Мета дослідження – розробка дескриптивної багаторочної моделі регіонального управління розвитком підприємництва в секторі малого та середнього бізнесу. Об'єкт дослідження – регіональна організація підприємництва в секторі малого і середнього бізнесу (МСБ) різних форм власності і видів діяльності. Предмет дослідження – історико-економічні відносини, що відображаються у багатогорному управлінні підприємництвом	Аналіз регіональних комплексних цільових програм з метою виявлення ролі актуалізованих факторів підприємництва для регіонального управління як територіально особливого в управлінні малим та середнім бізнесом	Запропоновано застосування мікроструктурного модуля регіонального управління малим бізнесом у заданій державою системі політико-економічних координат на підставі визначення механізмів стимулювання малих промислових підприємств як пріоритетних форм соціального й економічного розвитку, що забезпечує підвищення виробничо-інноваційного потенціалу малого підприємництва
Д. І. Берницька [6]	Мета дисертаційного дослідження – обґрунтування теоретичних, організаційних та економічних механізмів державного регулювання розвитку малого бізнесу на макро- і мікрорівні для підвищення ефективності його функціонування. Об'єктом дослідження є процеси розвитку малого бізнесу в Україні і в регіоні всіх форм власності і галузей господарювання. Предмет дослідження – проблеми державного регулювання малого бізнесу в регіоні	Опрацювати основні напрями Національної програми з попередніми програмами розвитку малого бізнесу в Україні, визначити заходи, які можуть здійснюватись в рамках регіональної програми підтримки розвитку малого підприємництва, а які можуть бути предметом національної програми	Розроблено рекомендації щодо формування регіональної програми сприяння розвитку малого бізнесу, центру розвитку малих підприємств на місцях і організація взаємодії та зворотного зв'язку між місцевою владою та підприємницькими колами через взаємодію трьох сторін «місцева влада – центр розвитку - профспілка»
О. В. Кужель [77]	Мета дисертаційного дослідження – розробка теоретичних, методологічних і практичних засад Мета дисертаційного дослідження – розробка теоретичних, методологічних і практичних засад формування	Виявлення особливостей створення та проблематики виконання комплексних регіональних програм підтримки	Проведено комплексне дослідження сукупності теоретичних і практичних проблем програмно-цільового, інформаційно-аналітичного, фінансово-економічного забезпечення формування і виконання

Закінчення табл. 1.15

1	2	3	4
	комплексних регіональних програм підтримки і розвитку малого підприємництва, обґрунтування концептуальних основ розвитку малого бізнесу в регіоні	підприємництва в Україні й інших країнах; розробка концептуальних підходів до формування регіональних програм підтримки підприємництва; розробка методичних рекомендацій щодо впровадження аналітично-інформаційної складової моделі регіональної програми; розробка базової моделі регіональної програми підтримки підприємництва	регіональних програм підтримки підприємництва в Україні. Обґрунтовано об'єктивну необхідність попереднього аналізу і оцінки зовнішнього середовища (далі – клімат) і потенціалу малого бізнесу (далі – потенціал) для формування стратегії регіональних програм розвитку підприємництва. Розроблено структурно-логічну модель регіональної програми підтримки підприємництва
Г. Ф. Толмачова [217]	Мета дисертаційної роботи – розробка методологічних і методичних підходів до вдосконалення механізму державного регулювання розвитку малого підприємництва. Об'єкт дослідження – процеси розвитку малого підприємництва в Україні та її регіонах. Предмет дослідження – методологічне і методичне забезпечення державного регулювання розвитку малого підприємництва в умовах перехідної економіки	Розробка рекомендації щодо формування регіональних програм підтримки малого підприємництва	Сформовано багатфакторну модель регресії, яка вивчає вплив регіональних особливостей на розвиток малого підприємництва, що необхідно для розробки програми підтримки малого підприємництва. Суттєвий вплив на розвиток малого підприємництва мають: чисельність зайнятого населення в економіці регіону, обсяги виробництва товарів народного споживання і послуг, масштаби малої приватизації тощо; запропоновано новий підхід щодо розробки регіональних програм підтримки малого підприємництва, який базується на багатоваріантному методі, комплексній оцінці зовнішнього середовища і потенціалу розвитку малого підприємництва

Розділ 2

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ СВІТУ |||||

2.1. Аналіз програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в провідних країнах світу

Конкретним свідченням визнання важливості малого бізнесу в розвитку економіки країн є розроблення ними довгострокової політики досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку суспільств із обов'язковим залученням до цієї роботи наймасовішої й найініціативнішої частини населення, що сформувалася в секторі малого бізнесу. При цьому держави вживають ряд правових, організаційних, фінансових й інших заходів, що стимулюють всебічну підтримку і розвиток малого бізнесу в напрямках, які відповідають інтересам суспільства [20; 62 – 65].

Органи влади в країнах з розвинутою ринковою економікою вирішують ряд взаємозалежних завдань з регулювання підприємницької діяльності. Як показує аналіз досвіду США та країн ЄС, особливе значення надається державній підтримці розвитку малого бізнесу – скрізь здійснюються певні заходи зі створення для малого бізнесу необхідних правових, економічних, інституційних, організаційних і технологічних умов діяльності, що сприяють саморозвиткові малого бізнесу, допомагають йому ввійти в ринок, знайти джерела фінансування, партнерів, збутові ланцюжки, знизити системні ризики тощо [13; 14; 20; 49; 64; 74]. Держава із розвинутою ринковою економікою вирішує різні завдання (табл. В.1 (додаток В)) і виконує функції (табл. В.2 – В.3 (додаток В)) щодо регулювання і підтримки малого бізнесу.

Тому для порівняння слід дослідити механізм державної підтримки малого бізнесу у США, країнах ЄС та Російській Федерації.

Уряд США на всіх рівнях – федеральному, штатів і місцевому – проводить комплексну підтримку малого бізнесу (рис. 2.1).

У США діє спеціальне, детально пророблене комплексне законодавство з малого бізнесу. Державна політика США визначена як всебічна допомога малому бізнесу, справедлива конкуренція, розвиток приватної ініціативи для

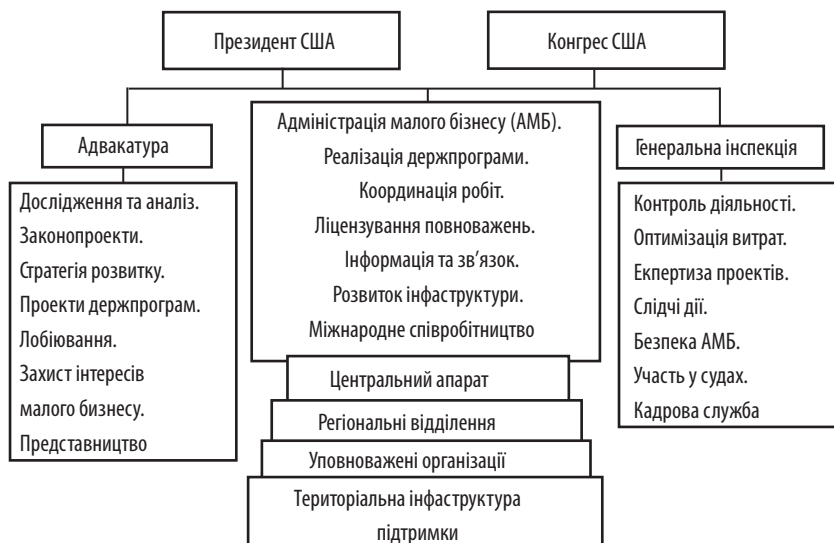

Рис. 2.1. Структура державної підтримки малого бізнесу США [174]

прояву всіх потенційних можливостей особистості як основи економічного розвитку й національної безпеки країни. Державна стратегія розвитку малого бізнесу визначена Законом «Про малий бізнес» [174] як всебічна підтримка всіма державними організаціями сектору малого бізнесу у взаємодії з АМБ за наступними напрямками діяльності [174]:

- збільшення експортних можливостей;
- надання допомоги у трансферті технологій;
- збільшення здатності до ефективної конкуренції з імпортом;
- поліпшення доступу до довгострокових кредитів для реконструкції, придбання устаткування й виробництва нових конкурентоспроможних товарів і послуг;
- поширення інформації про різні державні, регіональні програми, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу;
- підтримка інтересів малого бізнесу на всіх торговельних переговорах.

У США безперервно проводиться активна державна політика регулювання і стимулювання підприємництва. В 2003 р. була прийнята нова президентська програма підтримки малого бізнесу, покликана додати додатковий імпульс розвитку цього важливого сегмента економіки. Вона містить комплекс заходів, включаючи [23]:

- збільшення прямої фінансової допомоги і створення найбільшого у світі фонду урядових грантів;
- зниження рівня податків або ліквідацію деяких з них;
- зменшення тягаря регулюючих норм і розробка системи гнучкого реагування на появу неефективних нормативних актів;
- спрощення розрахунків з державою;
- формування більш відкритої і доступної для малих підприємств системи одержання урядових контрактів.

Політика підтримки малих підприємств проводиться могутнім федеральним міністерством – адміністрацією з питань розвитку малого бізнесу (Small Business Administration, АМБ), створеною ще в 1953 р.

До цього часу АМБ є однією з найбільш великих у світі урядових організацій, що спеціалізуються на підтримці і розвитку малого бізнесу. Адміністрація має 108 представництв у всіх регіонах і найбільших містах країни з загальним штатом понад 4,2 тис. співробітників [87]. Державна підтримка малого бізнесу здійснюється безпосередньо структурними підрозділами АМБ або уповноваженими компаніями, партнерськими організаціями і фірмами, а також консультаційними пунктами, бізнес-центрами і т. п. [87].

Цілями і завданнями АМБ, як провідника федеральної економічної й індустріальної політики в цьому секторі економіки, є [23]:

- фінансовий, організаційний і нормативно-правовий захист інтересів малого бізнесу;
- забезпечення здорового конкурентного середовища, при якому малий бізнес завжди зміг би займати гідне місце на ринку урядових контрактів на закупівлю товарів і послуг (у тому числі НДДКР);
- забезпечення рівноправного доступу до національних ресурсів і об'єктів урядової власності при їхньому продажі;
- допомога малому бізнесу у виживанні і відновленні після стихійних лих, техногенних катастроф і терактів.

АМБ взаємодіє майже з усіма федеральними відомствами й органами влади штатів, а також неурядовими організаціями: університетами, промисловими компаніями, асоціаціями, банками, інвестиційними компаніями і т. д. [23].

Адміністрація володіє широкими функціональними можливостями, оскільки діє в різних якостях [23]:

- відомство, значною мірою формуюче державну політику відповідно до малого бізнесу;
- безпосередній виконавець акцій сприяння малому бізнесу;
- організатор цих акцій, здійснюваних із залученням необхідних урядових, академічних і комерційних організацій;
- посередник або як гарант при субсидуванні малого бізнесу іншими організаціями, що інвестують.

Слід зазначити, що всі заходи АМБ спираються на розвинуту нормативно-правову базу, яка забезпечує баланс інтересів усіх учасників цих програм і, що особливо важливо, захист малих підприємств від небажаних для них поглинань або втрати контрольних повноважень. Президент США підкреслив, що система державного регулювання малого бізнесу повинна бути поліпшена і спрощена. У зв'язку з чим адміністрація Президента ініціювала деякі нововведення [23]. Запроваджений у дію акт про гнучке регулювання (*Regulatory Flexibility Act*) примушує усі відомства до ретельного аналізу впливу регулюючих заходів на малий бізнес, перш ніж вони будуть представлені в Адміністративно-бюджетне керування (Office of Management and Budget, OMB) [23].

АМБ реалізує близько 50 програм з охопленням мільйонів малих підприємств. Кожна програма має апарат керування, конкретні цілі, сферу дії, клієнтів, умови участі. Наприклад, у рамках тільки однієї з програм діють 63 центри розвитку малого бізнесу, що ведуть роботу через 1 100 сервісних пунктів, наближених безпосередньо до малого бізнесу. Кожен центр має директора, штат співробітників високої кваліфікації [167].

Власні програми допомоги малому бізнесу реалізують також Міністерства торгівлі, сільського господарства й інші відомства [23; 167].

Різні механізми використання своїх ресурсів (переважно у виді гарантій приватним інвесторам) дозволяють АМБ контролювати десятки млрд дол. США. У ці суми входять ресурси приватних інвесторів, інших федеральних відомств, штатів, університетів, змішаних фондів тощо. Загальний портфель контрольованих АМБ ресурсів, не віднесених до конкретного року, оцінюється в 53 млрд дол. [23]. Тільки по програмах кредитування малого бізнесу АМБ реалізує в останні роки близько 10 млрд дол. США у рік [167]. Ці цифри свідчать насамперед про те, що діяльність АМБ привела до консолідації величезних коштів, призначених для сприяння розвитку малого бізнесу в США.

У США підтримка малого бізнесу відбувається головним чином через до-
тації, прямі гарантовані позики. Крім того, на рівні штатів реалізуються про-
грами підтримки малого бізнесу через залучення недержавних коштів. У ви-
падку неплатоспроможності позичальника держава стовідсотково покриває
збитки. Гарантії держави зменшують ризик операцій кредитно-фінансових
установ, сприяють зацікавленості кредиторів малого бізнесу.

У США діють понад 20 спеціалізованих кредитних програм для малого
бізнесу. Фонд урядових грантів Government Grants щорічно видає малим
підприємствам пільгові або безоплатні позички загальним обсягом близько
30 млрд дол. США [23]. З них 12 млрд дол. призначені для проблемних під-
приємств. Тільки на підтримку підприємців-жінок у сфері малого бізнесу,
а також для малоприбуткових підприємств (у тому числі інвалідних), Уряд
США виділяє щорічно у виді грантів до 12 млрд дол. і близько 10 млрд дол.
у формі малопроцентних позик [23]. Довгострокові кредити в рамках про-
грами підприємства одержують на термін до 20 років, із продовженням у де-
яких випадках ще на 10 років. Держава гарантує погашення до 90% позик
малих підприємств приватним інвесторам [23].

Особлива увага приділяється венчурному кредитуванню інновацій-
них малих підприємств. З 1958 р. АМБ реалізує «Програму інвестиційних
компаній, що діють у сфері малого бізнесу» (SBI). В даний час 65% венчур-
ного фінансування в США здійснюється через компанії SBI у сумі понад
113 млн дол. від приватних інвесторів під гарантії АМБ [2; 226].

У США відсутні будь-які особливі податкові режими для малих підпри-
ємств. Усі підприємства, зареєстровані в цій країні, зобов'язані вести повний
бухгалтерський облік, який використовується при розрахунку прибутку
з метою оподаткування. Проте, як і в інших країнах з розвинутою економі-
кою, в законах про прибутковий податок є ряд регуляторних норм для малих
підприємств, які дають можливість спростити процедуру обліку і звітності,
стимулюючи й полегшуючи таким чином інвестиції у сферу малого бізнесу.
В США компанії, що мають незначні прибутки, сплачують прибутковий по-
даток за зниженими ставками згідно з діючою шкалою [24]. Крім простої
амортизації вартості купівлі довгострокових активів, деякі підприємства вва-
жають за доцільне віднімати ці видатки як поточні витрати та зменшувати
оподатковуваний прибуток на частку інвестицій, вкладених протягом подат-
кового року [4].

Поряд з цим у президентській програмі допомоги малому бізнесу США
(*The President's Small Business Agenda*), прийнятій на початку 2003 р., насам-

перед значна увага приділена зниженню податкового тягара і полегшенню розрахунків з державою.

До таких заходів відносяться, наприклад [23]:

- створення більш сприятливих умов для капіталізації інвестицій, що надійшли. Малий бізнес при цьому виграє близько 7 млрд дол. протягом 10 років [23];
- фірми з доходом менше 10 млн. дол. у рік мають право перейти на спрощену процедуру розрахунків доходів (і витрат) – тільки при їх надходженні (і виплаті) [23];
- готується скасування податку на спадщину підприємства по родинній лінії після смерті колишнього власника (death tax). Це дає малому бізнесу близько 104 млрд дол. упродовж 10 років [23];
- у США протягом першого року діяльності мале підприємство платить податок тільки з половини оподаткованої суми;
- у три рази (до 75 тис. дол.) збільшена максимальна сума витрат на купівлю нового обладнання, що віднімається з оподаткованої бази малих підприємств [23];
- відмінено податок на приріст капіталу підприємства за рахунок стримування величини заробітної плати. Власники малих підприємств з активами менше 500 тис. дол. виграють від цього нововведення більше 4 млн дол. кожний [23].

Отже, 80% податкових скорочень американський бізнес одержав за рахунок зниження податкового навантаження на саму прибуткову частину населення, в якій дві третини складають саме малі підприємства [4].

Значну увагу слід приділити Урядовій програмі партнерства типу «ментор – протеже» між великим і малим бізнесом (*Governmentwide Mentor – Protege Program Act of 2001, MPP*). У загальному вигляді мета цієї унікальної програми – організація надання всілякої допомоги великими компаніями (ментори) малому бізнесу (протеже) з метою розширення його участі у виконанні федеральних контрактів, а також сприяння закріпленню на тривалий період партнерських зв'язків, що при цьому формуються [23].

Допомога, що надається менторами малим протеже, може полягати в такому [23]:

- сприяння з використанням персоналу ментора: менеджмент в організаційній, фінансовій, кадровій, маркетинговій і науково-виробничій сферах;

- інжиніринг, виробництво, інструментальний контроль, забезпечення якості і т. д.;
- інші види допомоги, що вимагаються для досягнення цілей договору;
- надання субконтрактів (у рамках федерального контракту) на безконкурентній основі;
- прогресивні виплати протезе по субконтракту (на суму не більше 100% від відповідних витрат цієї фірми на його виконання);
- авансування робіт по субконтракту;
- надання кредитів;
- прямі інвестиції в інтересах придбання частини активів (але не більш 10% їх загальної вартості);
- реалізація допомоги протезе, отриманої ментором з інших організацій, наприклад центрів розвитку малого бізнесу тощо.
- Відповідно до програми MPP федеральні відомства здійснюють наступні заходи, що стимулюють діяльність компаній-менторів [23]:
- керівництво відомства може цілком компенсувати зазначені вище прогресивні й авансові виплати ментором протезе;
- керівництво відомства може компенсувати витрати ментора з надання деяких видів допомоги протезе. Сума компенсації не повинна перевищувати 1 млн дол. У свою чергу, до 50% витрат відомства на компенсацію названих вище витрат компанії-ментора можуть бути покриті адміністрацією програми MPP [23];
- відомство може дати кредити на ті витрати компанії ментора, що за нормативами не підлягають компенсації, причому максимальні суми таких кредитів оговорені в законі.

Основний інтерес участі в програмі MPP великих компаній, що, як правило, і одержують основні контракти, полягає в тому, що, допомагаючи становленню малого бізнесу, вони здобувають потрібних та надійних партнерів, яким можна буде передати частину робіт по субконтрактам. Наявність системи таких підрядних організацій стає для великих компаній додатковим аргументом у боротьбі за одержання бажаних федеральних контрактів [2; 23; 226].

У США малі фірми отримують від великих підприємств вторинні замовлення, як субпідрядники, на суму близько 20 млрд дол. У АМБ є Управління урядових контрактів, що має налагоджені зв'язки з відомствами [23].

У цілому за американськими законами 23% (не враховуючи субконтракти) державних контрактів повинні виконуватися малими підприємствами. Разом із субконтрактами по лінії малого бізнесу йде 38% держзамовлення [24].

Держфінансування проектів на рівні штатів і місцевого самоврядування реалізуються через залучення саме малих підприємств, з яких мінімум 75% повинні бути місцевими [2; 23; 226].

Діє програма резервування федеральних замовлень на безконкурентній основі для деяких категорій малого бізнесу, наприклад, з персоналом від 1 до 10 чоловік. Такі фірми одержують замовлення в розмірі 2,5 – 50 тис. дол. [24]. Якщо сума витрат на НДДКР, виконуваних для урядового відомства, вище 100 млн дол., воно зобов'язано розмістити 2,5% свого бюджету на НДДКР серед інноваційних малих підприємств, що співробітничать з АМБ [24].

Адміністрація США всі закупівлі обсягом менше 100 тис. дол. зобов'язана робити в малих підприємств [23].

Наведений список стимулюючих заходів є не повним. В американському досвіді державного регулювання малого бізнесу існують напрямки, які в законодавстві інших країн не фігурують. У США відпрацьована ціла «технологія» розвитку системи допомоги малим підприємствам у надзвичайних ситуаціях, в основному через надання «кредитів катастроф», системи «налагодження» взаємодії урядових і громадських організацій у вирішенні проблем малого бізнесу. Або методи захисту малого бізнесу від недружнього поглинання. Діє програма NMYC, через яку збільшується приплив венчурних капіталів у ті регіони, міста і сільські зони, де інноваційний малий бізнес розвинутий відносно слабо [23].

В ефективній реалізації політики підтримки США значну роль відіграє інформаційна система Business LINC. Аббревіатура LINC відбиває зміст бази даних, спектр її можливостей: «*Learning, Information, Networking, Collaboration*», тобто навчання, інформування, формування колективів, груп під конкретні завдання (у тому числі віртуальних колективів) і тривалих партнерських відносин та кооперації. Її основною метою стало сприяння зміцненню зв'язків між великим і малим бізнесом (*business-to-business*) [23].

Усі програми державної підтримки малого бізнесу в США призначаються для надання допомоги підприємцям у фінансуванні, необхідному для зростання й розширення бізнесу. Умови цих програм розрізняються в досить широких межах і можуть змінюватися. Однак для керівника бізнесу, готового витратити час й енергію, ці програми можуть бути цілком прийнятною альтернативою, коли комерційний кредит одержати не вдається [78].

У ЄС Комісією європейських співтовариств (КЕС) реалізується всебічна державна підтримка малого бізнесу. На сьогодні багато напрямків політики щодо малого бізнесу знаходяться в компетенції держав ЄС. КЕС відіграє важливу роль у розвитку відносин цих країн через використання національних законодавств і відкритих методів координації, а також за посередництвом структурних фондів. Статут малих підприємств є основою політики КЕС і держав ЄС з 2000 р., на його основі впроваджуються інтегрована програма ЄС з підтримки підприємництва та довгострокові програми країн і регіонів [193].

Статут ЄС відображає лісабонську стратегію щодо створення до 2010 р. найбільш конкурентоспроможної економіки у світі. Основними напрямками у статуті, що мають для малого бізнесу найбільш важливе значення, є: розвиток підприємництва через утворення, найбільш швидке та дешеве створення підприємств, поліпшення законодавчого регулювання, доступність професійних навичок, поліпшення доступу on-line, єдиний ринок, податки і фінансові питання, посилення технологічної потужності малих підприємств, успішне використання моделей електронної комерції та висококласної підтримки бізнесу, розробка більш ефективного сильного представництва інтересів малого бізнесу на національному рівні [193].

В рамках Статуту проводиться безліч заходів, серед них – всебічна Програма розвитку бізнесу, а також велика кількість проектів, наприклад «Краща адміністративна методика», впроваджена для виявлення й поширення кращого досвіду та навичок серед підприємств і підприємців [13].

Особливе значення надається наступності і погодженості програм, що діють у різних країнах, регіонах, а також у часі. Саме такі погоджені дії структур з підтримки малого бізнесу різних країн у рамках інтегрованої програми дійсно здатні забезпечити успіх реалізації цієї масштабної програми. Слід розглянути основні положення та напрямки підтримки малого бізнесу, що містяться в інтегрованій програмі ЄС [237].

Провідними напрямками політики підтримки малого бізнесу є [153]:

- 1) усунення бюрократичних перешкод, які заважають розвитку бізнесу в Європі;
- 2) забезпечення кращої участі організацій з підтримки малого бізнесу у процесі прийняття рішень;
- 3) сприяння фінансуванню тим малим підприємствам, на яких створюються нові робочі місця;

- 4) скорочення незбалансованості й інших недоліків ринку;
- 5) активні дії, спрямовані на розвиток досліджень, інновацій і навчання для сприяння малому бізнесу;
- 5) збільшення конкурентоспроможності й інтернаціоналізація бізнесу.

Завдання інтегрованої програми – це координація дій країн-учасниць у секторі малого бізнесу, а також різних програм Співтовариства. Досягнення в застосуванні такого інтегрованого підходу зазначені в регулярних координаційних звітах [48].

Інтегрована програма покликана забезпечити необхідні рамки для поліпшення координованості політичних заходів з підтримки малого бізнесу. Зокрема, у рамки програми входять усі заходи з підтримки малого бізнесу і в такий спосіб досягається краща погодженість, ефективність і наочність дій. Інтегрована програма не замінює різних дій, що впроваджуються на рівні окремих країн або всього ЄС, вона також не припускає змін у процесі прийняття рішень [237].

Мета програми – забезпечити більш тісне співробітництво між усіма партнерами, зацікавленими в розвитку малого бізнесу – на рівні всього Співтовариства, а також на національному і регіональному – з наміром підсилити спрямованість і ефективність усіх заходів. Інтегрована програма розрізняє три типи заходів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Напрямки заходів інтегрованої програми ЄС [237]

Інтегрована програма підтримки малого бізнесу	
погоджені дії країн-членів Співтовариства	дії з боку Європейського Співтовариства
Заходи щодо проведення взаємних консультацій між країнами – членами Співтовариства й спільної координованості дій з підтримки малого бізнесу	Заходи з підтримки малого бізнесу розроблені відповідно до інших програм Співтовариства (структурні фонди й ін.) Заходи щодо підтримки малого бізнесу розроблені в рамках іншої конкретної програми Співтовариства з підтримки малого бізнесу (наприклад, довгострокова програма малого бізнесу)

Основними завданнями, зазначеними у інтегрованій програмі, є [237]:

- поліпшення адміністративної й правової бази бізнесу;
- покращення фінансової й фіскальної бази малого бізнесу;
- сприяння європеїзації й інтернаціоналізації малого бізнесу;
- збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу;
- розвиток підприємництва й спеціальних цільових груп.

Ключові дії інтегрованої програми підтримки малого бізнесу подано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Ключові дії інтегрованої програми підтримки малого бізнесу [48]

Ключові дії	
Погоджені дії	доступ малого бізнесу до інформаційного співтовариства; форум по підприємництву; форум по ремісничим і малим підприємствам; форум по торгівлі
Діяльність Співтовариства за іншими напрямками	спрощення законодавства по внутрішньому ринку; позикові гарантії; підтримка малого бізнесу за принципом участь на паях; уведення євро; інструмент для транснаціональних інвестицій у рамках ЄС; підтримка міжнародного співробітництва; інновації в малому бізнесі; розвиток технологій, орієнтованих на умови ринку
Конкретні дії з підтримки малого бізнесу	Довгострокова програма по малому бізнесу

Довгострокова програма по малому бізнесу є істотною частиною інтегрованої програми. Вона становить законодавчу й бюджетну основу для тих конкретних дій ЄС з підтримки малого бізнесу, які не підпадають під інші напрямки діяльності. Заходи довгострокової програми спрямовано на використання всього потенціалу малого бізнесу для «забезпечення зайнятості, економічного й соціального розвитку й конкурентоспроможності» [48].

У табл. 2.3 зведені основні риси й сформульовані дії в рамках оновленої інтегрованої програми підтримки малого бізнесу.

Інтегрована програма підтримки малого бізнесу ЄС та основні джерела фінансування заходів підтримки наведено в додатку Д.

На рівні країн-учасниць ЄС створюються структури державної підтримки малого бізнесу із своїми стратегіями, програмами, напрямки та заходи яких враховують специфіку визначеного регіону та є обов'язково погодженими із політикою підтримки малого бізнесу КЄС.

Структуру системи державної підтримки розвитку малого бізнесу в країнах ЄС подано на прикладі Німеччини (рис. 2.2).

Таблиця 2.3

**Основні риси та заходи в рамках оновленої інтегрованої програми підтримки
малого бізнесу [237]**

Погоджені дії	Інші програми ЄС	Заходи
1	2	3
<i>1. Удосконалювання адміністративної й нормативної бази підприємництва</i>		
комітет зі спрощення й поліпшення адміністративної й нормативної бази підприємництва	• посібник з нормативної політики (включаючи консультування); • пілотна програма зі спрощення законодавчої бази по внутрішньому ринку; • спрощення нової системи ПДВ	• новий підхід до системи оцінки впливу підприємництва (включаючи методику оцінки витрат і прибутку); • передача підприємства; • процедури врегулювання спорів; • нормативні механізми
<i>2. Вдосконалення фінансових і фіскальних умов бізнесу</i>		
надання доступу до фінансових ринків і капіталу	• цілеспрямованість підтримки бізнесу ЄС, включаючи пільгові кредити Європейського інвестиційного фонду, гарантії забезпечення зайнятості, часткове фінансування малого бізнесу, переорієнтація підтримки структурних фондів, кредити; • фіскальні умови бізнесу; • уведення євро	• проблема неплатежів; • круглий стіл банкірів і малого бізнесу; • ринки капіталу малого бізнесу; • схеми взаємних гарантій; • факторинг і кредитні гарантії
<i>3. Сприяння малого бізнесу в європеїзації й інтернаціоналізації їхніх стратегій, зокрема шляхом надання широкого спектра інформаційних послуг і розширення співробітництва</i>		
співробітництво органів влади-єдиний ринок	• доступ до єдиного ринку; • розвиток конкуренції й зменшення державної підтримки; • прикордонне держзамовлення; • стандарти й сертифікація; • міжнародні інвестиції в ЄС; • доступ до третіх країн; • зняття бар'єрів у торгівлі; • вдосконалення міжнародних правил; • розвиток співробітництва з підприємствами третіх країн	• мережі пошуку партнерів; • пряме партнерство; • просування Європейських груп по економічних інтересах; • євроінфоцентри; • мережа провайдерів маркетингової інформації
<i>4. Збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу і поліпшення їхнього доступу до досліджень, інновацій, інформаційних технологій і навчання</i>		
• бізнес-послуги (включаючи область інновацій);	• конкурентоспроможність і модернізація малих підприємств (включаючи ініціативу по малому бізнесу); структурні фонди (включаючи ініціативу	• закладання контрактів із субпідрядниками; • інновації в малому бізнесі; • навчання керівників малого бізнесу

Закінчення табл. 2.3

1	2	3
• діяльність малого бізнесу в області досліджень; • доступ малого бізнесу до інформаційного співтовариства; • організація навчання відповідно до потреб малого бізнесу	по малому бізнесу); промислова конкуренція, ініціативи з розвитку на місцях; • план дій по інноваціях; • доступ до досліджень і розробок; • доступ до програм ЄС по дослідженням і розробкам, технологічне дослідження з орієнтацією на ринок; • доступ малого бізнесу до інформаційного співтовариства; • вимоги по охороні навколишнього середовища, енергозбереження; • організація навчання, включаючи нові технології	
<i>5. Розвиток підприємництва й підтримка спеціальних цільових груп</i>		
підприємництво - форум по малим і ремісничим підприємствам	• дії з розвитку «Документа про освіту»; • доступ ремісничих підприємств до єдиного ринку	• просування підприємництва; • малі й ремісничі підприємства; • комерція й рух товарів; • жінки й молодь

Державна політика в Німеччині здійснюється в рамках структурних реформ «Порядок денний 2010», спрямованих на прискорений вихід німецької економіки із застою й на посилення сектору малого бізнесу, підвищення його конкурентоспроможності й забезпечення його подальшого зростання.

Пріоритетними напрямками підтримки є інноваційна діяльність, освоєння високих технологій, навчання й підвищення кваліфікації, розвиток експортних можливостей, створення нових підприємств і самозайнятості [174].

Фінансова підтримка реалізується в однакових частках на федеральному рівні, переважно у вигляді гарантій і поручительств спеціальних державних фінансових інститутів сприяння малому бізнесу. На ці ж цілі направляються значні ресурси ЄС і притягуються приватні інвестиції [174].

Координація діяльності всіх державних і партнерських організацій щодо реалізації цієї політики покладена на «Федеральне міністерство економіки й праці» (ФМЕП). Всіма оперативними питаннями у ФМЕП стосовно малого бізнесу, сфери послуг, індивідуальної праці й професійного утворення підтримки малого бізнесу займається «Генеральний директорат» [174].

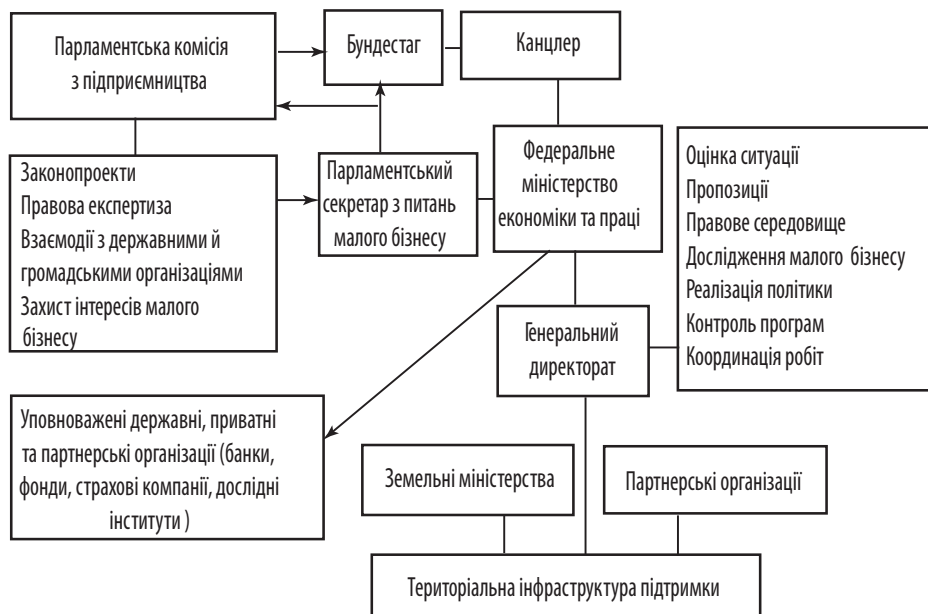

Рис. 2.2. Система державної підтримки малого бізнесу Німеччини [174]

Зазначені вище основні етапи політики підтримки малого бізнесу в ЄС є достатньо повною схемою, що повинна забезпечити ефективне сполучення різних проектів й ініціатив і наочно продемонструвати, як вони реалізуються. Тут представлені будь-які заходи, які, у сполученні з діями країн ЄС, будуть сприяти мобілізації й подальшому розвитку малого бізнесу та забезпеченню зайнятості. Досить важлива ефективна координація проектів. І стратегія програм, і їх результати стосовно сектору малого бізнесу прямо залежать від реального внеску кожної програми. Об'єднання зусиль і координація програм дає можливість ефективно використовувати ресурси й робить програми ще більш успішними [13; 62 – 64; 193; 237].

З 1995 року державна політика в області малого бізнесу у РФ формується на основі положень федерального закону «Про державну підтримку малого бізнесу в Російській Федерації» [40].

Реалізацію більшості заходів підтримки федеральний закон «Про держпідтримку» уповноважує фондам підтримки підприємництва, а також спеціально створюваним організаціям інфраструктури підтримки [40]. Суб'єкти Російської Федерації і муніципалітети для реалізації своїх повноважень в об-

ласті підтримки малого бізнесу також засновують фонди підтримки підприємництва.

Федеральний закон «Про державну підтримку малого підприємництва» встановив пріоритетні напрямки, за якими може здійснюватися державна підтримка [40]. Разом з тим тільки три з них є напрямками «прямої» дії, тоді як інші є відсильними до інших законів і підзаконних нормативно-правових актів, повинні бути реалізовані безпосередньо органами влади, фондами підтримки підприємництва або іншими організаціями інфраструктури підтримки малого бізнесу, порядок реалізації цих напрямків, обсяги та джерела фінансування в законодавстві не прописані [49, с. 21 – 25].

Урядом Російської Федерації щорічно розробляється і подається на розгляд Федеральним зборам РФ проект федеральної програми державної підтримки малого бізнесу в Російській Федерації, а у федеральному бюджеті щорічно передбачається виділення асигнувань на її реалізацію [49, с. 25 – 27].

Так, метою федеральної програми державної підтримки малого бізнесу в Російській Федерації на 2003 – 2005 рр. є забезпечення умов для інтенсивного зростання малого бізнесу й вирівнювання потенціалу розвитку малого підприємництва в різних регіонах Росії на основі створення сучасного ринкового середовища [171].

Завдання програми полягають у забезпеченні правового, податкового й адміністративного середовища, що сприяє активізації підприємницької діяльності, створенню нових робочих місць і підвищенню добробуту залучених у підприємництво широких верств населення [171].

Основні завдання включають [171]:

- 1) удосконалення нормативно-правової бази, що регулює підприємницьку діяльність і її державну підтримку;
- 2) розвиток кредитно-фінансових механізмів і впровадження фінансових технологій, спрямованих на розвиток сектору малого бізнесу;
- 3) поширення досвіду застосування організаційних, фінансових та інших технологій, спрямованих на забезпечення умов для розвитку малого бізнесу, накопиченого в регіонах і муніципалітетах окремими державними установами, підприємствами й організаціями;
- 4) розширення кола суб'єктів малого бізнесу й осіб, що прагнуть займатися підприємницькою діяльністю;
- 5) підготовка висококваліфікованих кадрів для сфери малого бізнесу;
- 6) розвиток малого бізнесу в інноваційній і виробничій сферах;

- 7) просування продукції малих підприємств на регіональний і міжрегіональний ринок;
- 8) розширення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого бізнесу;
- 9) проведення інформаційно-аналітичного моніторингу стану малого бізнесу в РФ й на цій основі розробка заходів державної політики розвитку бізнесу;
- 10) підвищення ефективності діяльності органів державної влади, суб'єктів Російської Федерації й органів місцевого самоврядування з підтримки малого бізнесу;
- 11) створення умов для реалізації в РФ закордонних програм розвитку підприємництва й активізації міжнародного співробітництва в області підтримки малого бізнесу.

В областях також були прийняті обласні закони підтримки малого бізнесу. Спеціальні закони про державну підтримку малого бізнесу діють у чотирьох регіонах, та в основному є практично повними «копіями» Закону «Про держпідтримку». Це негативно позначається на ефективності впливу норм Закону на практиці [49, с. 21 – 25].

Суб'єкти Російської Федерації і муніципалітети також щорічно розробляють регіональні програми підтримки малого бізнесу, які здебільшого реалізувалися слабо у зв'язку з їх сильною орієнтацією на федеральну програму та несистематичним фінансуванням. Отже, як стверджують фахівці, результативності й ефективності впровадження цих програм у РФ не спостерігалось [49, с. 25 – 30].

Таким чином, діючий механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу через розробку і реалізацію регіональних програм в Росії поки що не дає очікуваних результатів [49, с. 21 – 38].

Підтвердженням цього є проведений ученими В. В. Генераловим та М. В. Личагіним структурний аналіз програм підтримки підприємництва в Російській Федерації та оцінка погодженості як елементів окремої програми, так і порівняльного аналізу різних програм [19].

У якості емпіричної бази використовувались 167 документів про стан справ з підприємництвом і його державну підтримку по РФ у цілому й 79 регіонам. Серед них 142 документи містять тексти програм державної підтримки, один документ (для Ленінградської області) – докладну характеристику прийнятої програми, 24 документи (доповіді, звіти й т. п.) – інформацію

різного ступеня деталізації проблем розвитку підприємництва в регіоні, напрямків і мір його державної підтримки [19].

За результатами дослідження можна зробити наступні висновки:

- 1) в деяких програмах, які аналізуються, не сформульовані конкретні проблеми малого бізнесу, що покликані вирішувати програми;
- 2) постановка цілей деяких програм не містить аргументації;
- 3) практично в усіх програмах підтримки з масиву не встановлено принципи підтримки малого бізнесу;
- 4) деякі завдання програм не порівнюються із проблемами підприємництва;
- 5) практично в усіх федеральних і регіональних програмах не проводиться оцінка ефективності впровадження заходів та не визначені кінцеві результати дії програм підтримки малого бізнесу;
- 6) за весь період дії деяких програм спостерігається нестабільність бюджетного фінансування.

Реалізацію більшості заходів підтримки в Росії виконують фонди підтримки підприємництва та спеціально створені організації інфраструктури підтримки. Для здійснення державної підтримки сектору малого бізнесу у квітні 1993 р. був створений Фонд підтримки підприємництва і розвитку конкуренції. Фонд працював під егідою Держкомітету Російської Федерації по антимонопольній політиці [49; 171].

Штат фонду нараховував 120 осіб. Суб'єкти Російської Федерації і муніципалітети для реалізації своїх повноважень в області підтримки малого бізнесу також засновують фонди підтримки підприємництва. Так, за участю фонду засновано 32 регіональних фонди підтримки малого бізнесу. Власних філій у регіонах фонд не мав [49].

Крім цього, за участю державних і муніципальних органів влади створюються інші організації інфраструктури підтримки малого бізнесу: бізнес-інкубатори, технопарки, консалтингові, ділові та правові центри й ін. Фонди підтримки малого бізнесу надають підтримку і різні послуги суб'єктам малого бізнесу відповідно до прийнятих програм підтримки. Серед основних напрямків діяльності, здійснюваної даними організаціями, слід зазначити інформаційну, кредитну, консалтингову, технологічну підтримку [49].

У Росії спостерігається складна ситуація із фінансуванням малого бізнесу. За 10 років роботи федеральний фонд підтримки малого бізнесу профінансував проекти на суму в 410 млн руб. [49]. Крім того, цим фондом ра-

зом з фондом «Євразія» малим підприємствам п'яти регіонів було виділено більше 1 500 мікропозиків [49]. Банкам, як і раніше, нецікаво кредитувати малий бізнес.

У 2005 р. на підтримку малого бізнесу з федерального бюджету виділено 1,5 млн руб. У 2006 р. МЕРП мав намір збільшити суму фінансування до 3 млн руб. Для Росії це незначні суми. Сектору малого бізнесу за розрахунками фахівців потрібні кредитні ресурси в обсязі як мінімум в 500 млн руб. [49].

Ніяких істотних податкових пільг у Росії малий бізнес також не має. Основні напрямки підтримки малого бізнесу визначені в Законі «Про державну підтримку малого підприємництва в Російській Федерації» [40].

Для зменшення бази оподаткування суб'єкти малого бізнесу можуть застосовувати прискорену амортизацію основних виробничих фондів з віднесенням витрат на витрати виробництва в розмірі до 50% первісної вартості основних фондів з терміном служби більше трьох років. Як пільги можна розглядати спеціальні режими оподаткування для суб'єктів малого бізнесу. Зокрема, суб'єктами малого бізнесу можуть застосовуватися [40]:

- спрощена система оподаткування;
- система оподаткування на основі єдиного податку на дохід для окремих видів діяльності;
- спрощення процедури і форми звітності, що містять в основному інформацію, необхідну для вирішення питань оподаткування;
- пільги щодо оподаткування для організацій, які здійснюють підтримку суб'єктів малого бізнесу, а саме для фондів підтримки малого бізнесу, інвестиційних і лізингових компаній, кредитних та страхових організацій, а також підприємств, установ і організацій, створених з метою виконання робіт та надання послуг для суб'єктів малого бізнесу.

Дослідження досвіду підтримки провідних країн світу (США, ЄС) переконливо показує, що розвиток малого бізнесу можливий лише при наявності політичної волі держави сформувати необхідні для цього соціальні, економічні, правові, політичні й інші умови. Вирішення цього завдання неможливо без створення на державному, регіональному й місцевому рівнях спеціалізованої, цілісної інфраструктури підтримки й розвитку малого бізнесу та виділення відповідних цьому завданню фінансових, організаційних й інших ресурсів [69].

Малі підприємства Європи та США, що є найбільш чутливими підприємствами, мають ті ж самі проблеми, що й українські. Однак підхід до впрова-

дження державної політики підтримки, заснованої на комплексних цілових програмах розвитку малого бізнесу, у цих країнах докорінно відрізняється. Відповідно досвіду розвинених країн світу для активізації малого бізнесу та залучення інвестицій у цей сектор використовуються різні організаційні форми співробітництва, однак особливе місце відводиться його державній підтримці. Державна підтримка малого бізнесу США та країн ЄС становить безсумнівний практичний інтерес для українських структур підтримки малого бізнесу. Він може бути використаний при розробці й реалізації як політики держави у сфері підтримки малого бізнесу, так і конкретних державних програм сприяння розвитку малого бізнесу в Україні.

2.2. Механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні

Механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу України складається з основних напрямків та інструментів підтримки, що слід дослідити.

Законодавство є правовою базою впровадження державної політики підтримки малого бізнесу. Прийняття в 1991 р. Закону України «Про підприємництво» [39] та утворення Державного комітету України зі сприяння розвитку малих підприємств дало початок формуванню державної політики підтримки малого бізнесу в країні.

Закон України «Про підприємництво» визначив загальні правові, економічні та соціальні засади, умови здійснення підприємницької діяльності, а також визначив правові основи державного регулювання та підтримки підприємництва, відносин суб'єктів малого бізнесу і держави [37; 39]. З метою реалізації державної політики сприяння розвитку підприємництва, в тому числі малого бізнесу, в березні 1993 р. КМУ була схвалена перша програма державної підтримки підприємництва в Україні.

Новий етап розвитку державної політики підтримки малого бізнесу почався з закріплення КМУ свободи підприємництва в Конституції України [70]. Одним з механізмів підтримки малого бізнесу стала державна програма розвитку малого підприємництва в Україні на 1997 – 1998 рр. [150]. Метою програми було визначено забезпечення сталого розвитку малого бізнесу як невід'ємної складової ринкової економіки та головного чинника створення нових робочих місць [157].

У 1998 р. із заснуванням Державного комітету з питань підприємництва (Держпідприємництво, зараз Державний комітет з питань регуляторної полі-

тики і підприємництва) почався наступний етап державної підтримки розвитку цього сектору. Важливим кроком у цьому напрямі стало підписання Президентом України Указу «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» [222]. Згаданий Указ заклав основи єдиної регуляторної політики у сфері підприємництва [222]. Заснування Держпідприємництва забезпечило інституціоналізацію зазначених політичних орієнтирів.

Як видно, з початку становлення політики підтримки малого бізнесу було прийнято багато важливих кроків у напрямку стимулювання розвитку цього сектору економіки, але лише в теорії. Заснована правова база носила лише декларативний характер, напрямки підтримки мали точкову дію, не було комплексного підходу, не визначено конкретних заходів підтримки, не було достатнього фінансового забезпечення для перетворення зазначених у законодавстві напрямків стимулювання в дієвий механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу [37 – 39].

Із прийняттям Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» [36] розпочався новий етап розвитку малого бізнесу в Україні, що характеризується підтримкою і сприянням розвитку його самоврядності. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» визначає насамперед макроекономічні завдання цієї політики. Так, метою державної підтримки малого бізнесу визначено [36]:

- 1) створення умов для позитивних структурних змін в економіці України;
- 2) сприяння формуванню і розвитку малого бізнесу, його становлення як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпечення сталого позитивного розвитку суспільства;
- 3) підтримка вітчизняних виробників;
- 4) формування умов для забезпечення зайнятості населення України, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць.

Виходячи з цього, закон встановлює такі напрями державної підтримки малого бізнесу в Україні [36]:

- 1) формування інфраструктури підтримки і розвитку малого бізнесу, організація державної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого бізнесу;
- 2) встановлення системи пільг для суб'єктів малого бізнесу;
- 3) впровадження спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності;
- 4) фінансово-кредитна підтримка малого бізнесу;

- 5) залучення суб'єктів малого бізнесу до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення поставки продукції (робіт, послуг) для державних та обласних потреб.

Закон «Про державну підтримку малого підприємництва» [36] встановив досить велику кількість напрямків, за якими може здійснюватися державна політика підтримки. Разом із тим тільки два з них є напрямками «прямої» дії (застосування спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності та частково – формування інфраструктури підтримки і розвитку малого бізнесу), тоді як інші повинні бути реалізовані в інших нормативно-правових актах, безпосередньо органами влади, фондами підтримки підприємств або іншими організаціями інфраструктури підтримки малого бізнесу, однак порядок реалізації та фінансування цих напрямків у законодавстві не прописаний, а делегований тим, хто ці заходи реалізує.

Реалізацію більшості заходів фінансової підтримки закон віддає фондам підтримки малого бізнесу різних рівнів, а також спеціально створюваним організаціям інфраструктури підтримки, механізм функціонування яких не збалансований, не скоординований та не узгоджений із державним фондом [36].

Розроблена на підставі зазначеного закону національна програма сприяння розвитку малого бізнесу в Україні встановлює більш конкретні завдання.

Основними завданнями програми є [38]:

- 1) створення державної системи забезпечення розвитку та підтримки малого бізнесу;
- 2) створення належних умов розвитку малого бізнесу в областях;
- 3) сприяння створенню нових робочих місць суб'єктами малого бізнесу;
- 4) підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів і послуг;
- 5) залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді, пенсіонерів та інших верств населення;
- 6) активізація фінансово-кредитних та інвестиційних механізмів, пошук нових форм фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу;
- 7) формування обласної інфраструктури розвитку та підтримки малого бізнесу;
- 8) створення умов для розвитку малого бізнесу у виробничій сфері, в тому числі на базі реструктуризованих підприємств.

Очікуваними результатами реалізації програми є прискорення розвитку малого бізнесу, використання його потенційних можливостей, перетворен-

ня його на дієвий механізм розв'язання економічних і соціальних проблем, сприяння структурній перебудові економіки, стійка тенденція збільшення кількості малих підприємств, зменшення рівня «тіньового» обороту у сфері малого бізнесу, збільшення його внеску в економіку України, зміцнення економічної бази областей країни, позитивний вплив на вирішення проблем безробіття, насичення вітчизняного ринку товарами та послугами [119].

Пріоритетні напрямки зазначені в національній програмі, як видно, теж мають декларативний характер, потребують розробки додаткових нормативних документів із конкретними заходами та визначеним обсягом фінансування і лише одиниці напрямків є напрямками прямої дії. Це негативно позначається на ефективності застосування норм Закону на практиці.

Згідно з зазначеними у програмі пріоритетних напрямків підтримки малого бізнесу на рівні областей розробляють програми державної підтримки розвитку малого бізнесу, що визначають проблеми малого бізнесу та заходи, спрямовані на їх вирішення. Однак такі програми найчастіше не затверджуються на сесіях обласних рад, отже, не мають юридичної сили або приймаються із запізненням, а ті, що прийняті, практично не одержують фінансування або отримують його не в повному обсязі та несистематично [38]. Деякі області розробляють регіональні стратегії розвитку малого та середнього бізнесу, що також потребують погодженості і систематизації заходів та фінансування [190; 216].

Ефективність упровадження заходів програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей прямо залежить від стабільності їх фінансування. Для прикладу, Держпідприємництвом України на 2003 р. було передбачено фінансування заходів національної програми у розмірі 52 млн грн. Однак у проекті державного бюджету на 2003 р. на фінансування заходів національної програми КМУ передбачив виділення лише 2,0 млн грн, що становило лише 3,5% від раніше запланованих обсягів [3; 200].

У цілому видно, що механізм державних програм підтримки розвитку малого бізнесу себе не виправдав. Малий бізнес в Україні існує і розвивається сам по собі, програми підтримки і розвитку малого бізнесу реального впливу на його положення не роблять.

Найвпливовішим засобом державної підтримки малого бізнесу сьогодні є надання їм пільг у сфері оподаткування. Більша частка нормативних актів, що були прийняті останнім часом в Україні, присвячена саме цій сфері державного регулювання. З 1 січня 1999 р. Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого під-

приємництва» [221] для суб'єктів малого бізнесу було запроваджено сплату єдиного податку. Зазначений єдиний податок запроваджувався замість 16 видів податків і зборів, визначених податковою системою України. Передбачалося також спрощення бухгалтерського, податкового обліку та звітності. На практиці виявилось, що існуюча спрощена система оподаткування не враховує багатьох нюансів [74].

Розглядаючи впровадження механізму спрощеної системи оподаткування, не можна не звернути увагу на ті негативні наслідки, до яких вона привела.

По-перше, спрощений порядок оподаткування сприяє розвитку підприємств сфери послуг, громадського харчування та торгівлі. Водночас від недосконалості механізму нарахування єдиного податку потерпають малі промислові та інноваційні підприємства. Отже, така пільга, як система спрощеного оподаткування, насправді стимулює розвиток дрібних торговельних підприємств. Інших податкових пільг малому бізнесу законодавство України не передбачає [74].

По-друге, застосування підприємствами схем ухилення від оподаткування, коли юридичні особи вступають у трудові стосунки з приватними підприємцями – платниками єдиного податку, які не є платниками податку на додану вартість. Звісно, через це негативне явище відбуваються досить значні втрати бюджетних надходжень і, відповідно, тих сфер, що фінансуються з державного бюджету [4].

По-третє, деякі підприємства реєструють своїх штатних працівників як суб'єктів підприємницької діяльності, які є платниками єдиного податку, при цьому відбувається мінімізація сплати податкових зобов'язань, оскільки сплачується лише єдиний податок [74].

З іншого боку, виникла ситуація, за якої через громіздку, витратну й неефективну систему соціального забезпечення у сфері малого бізнесу суттєво ускладнилися процедури звітності, що привело до руйнування первинних засад та природи спрощеності оподаткування, обліку і звітності та створення умов для економічного розвитку сектору малого бізнесу [98].

Отже, спрощена система оподаткування в такому вигляді потребує не лише створення міцної законодавчої бази, а й урегулювання існуючих недоліків. Поряд з результативним впливом спрощеної системи оподаткування на формування дохідної частини бюджету, на розвиток підприємництва, тенденції збільшення суб'єктів малого бізнесу, податкових надходжень виявляється ціла низка фактів, які мають й негативні впливи [4].

На жаль, сьогодні немає єдиної узгодженої позиції в підприємницькому середовищі щодо реформування схеми спрощеної системи оподаткування у стратегічній перспективі. На сектор малого бізнесу необхідно орієнтувати адекватну до його потреб і можливостей політику податкового регулювання, яка має формуватися з огляду на особливу економічну природу цього сектору. Лише в разі адекватності й максимального стимулюючого характеру податкового регулювання стане органічною й невід'ємною складовою загальної державної підтримки розвитку малого бізнесу [98].

Законодавчо визначено, що фінансове забезпечення реалізації державної підтримки малого бізнесу здійснюють відповідно до своєї компетенції державні установи підтримки малого бізнесу – державний, обласні та місцеві фонди підтримки підприємництва (ФПП). З метою сприяння реалізації цієї політики та створення відповідних умов для розвитку малого бізнесу був організований Український фонд підтримки підприємництва (УФПП). УФПП – це структура, яка повинна здійснювати за державні кошти пільгову фінансову підтримку підприємництва згідно з затвердженими Урядом програмами [220].

Діяльність УФПП у сфері фінансової підтримки суб'єктів малого бізнесу стосується таких напрямків [220]:

- 1) фінансове забезпечення реалізації заходів національної програми сприяння розвитку малого бізнесу в Україні;
- 2) фінансова підтримка окремих програм і проектів вітчизняних товаровиробників на конкурсній основі через уповноважений банк;
- 3) моніторинг виконання програм та проектів, аналіз ефективності використання інвестованих коштів;
- 4) упровадження нових форм фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу;
- 5) сприяння розвитку небанківського фінансово-кредитного сектору.

Незважаючи на те, що запровадження УФПП програми кредитування для суб'єктів малого бізнесу є одним з найактуальніших завдань національної програми, загальний рейтинг виконання заходів цієї програми становив лише 38,75% [3].

На думку експертів, це пояснюється наступними основними факторами [3; 50]:

- 1) відсутністю концепції загальнодержавної програми кредитування суб'єктів малого бізнесу, яка б мала на меті охопленість усього підпри-

ємницького загалу та підтримку пріоритетних напрямків розвитку малого бізнесу в Україні;

- 2) відсутністю кредитно-гарантійних інституцій, які б дозволяли зменшувати вартість кредитів для суб'єктів малого бізнесу, що є користувачами зазначеної програми;
- 3) низькою ефективністю використання бюджетних коштів з точки зору ефекту для розвитку малого бізнесу. Так, з 8040 тис. грн бюджетних коштів (що становить біля 20% від фінансування усієї національної програми на 2003 р.) були профінансовані лише 11 бізнес-проектів [3];
- 4) невизначеністю статусу коштів, які мають бути повернуті УФПП після закінчення терміну користування кредитними ресурсами.

За час існування УФПП концептуальні підходи до вирішення спектра проблем державної підтримки малого бізнесу зазнали суттєвих перетворень. Змінилася роль УФПП. Фонд відмовляється від безповоротної допомоги і прямих кредитів, упровадивши замість цього систему кредитування через комерційні банки за низькими процентними ставками. Також передбачається, що фонд частково буде погашати витрати підприємців на виплату відсотків по кредитах у комерційних банках і буде надавати гарантії при відсутності у дрібних підприємців предмета застави [224].

Незважаючи на постійно декларований пріоритет здійснення заходів фінансово-кредитної та інвестиційної політики малого бізнесу, їх потреба в дешевих кредитних ресурсах досі залишається незадоволеною.

За роки провадження державної підтримки малого бізнесу були відкриті лінії мікрокредитування суб'єктів малого бізнесу. Проте отримання кредитів по цих лініях часто перетворювалося для суб'єктів малого бізнесу у важку та тривалу процедуру із бюрократичними перепонами, у зв'язку з відсутністю надійної кредитної історії та матеріальної застави для забезпечення повернення отриманих коштів, невмінням малого бізнесу розробити необхідну документацію, в тому числі техніко-економічне обґрунтування проекту, бізнес-плану тощо [203]. Кредитні ставки вітчизняних банків непомірно високі, а вимоги по частині ліквідного заставного майна занадто суворі. Зараз існує нагальна потреба в розвитку фінансових ринків та інструментів, що є можливим із зростанням національної економіки загалом.

Дослідження тенденцій розвитку засвідчили, що одним з перспективних різновидів сучасного кредитування малого бізнесу є мікро- та експрес-кредитування (короткострокові кредити) [219].

У рамках виконання програм протягом 2007 р. суб'єкти малого бізнесу отримали від мережі фінансово-кредитних установ кредити на загальну суму 16,3 млрд грн, тоді як у 2006 р. – 15,3 млрд грн; 11,5 млн дол США, для порівняння в 2006 р. – 23,6 млн дол США та 2,4 млн. євро, тоді як у 2006 р. – 2,6 млн євро [219]. Крім того, для ведення господарської діяльності суб'єкти малого бізнесу отримали вільних приміщень загальною площею 4,65 млн кв. м, з них в оренду – 3,27 млн кв. м; у власність – 1,38 млн кв. м [219].

Домінуючу роль у кредитуванні малого бізнесу в Україні відіграють Європейський банк реконструкції і розвитку, Світовий банк, Німецький банк реконструкції. За рахунок кредитних ліній міжнародних фінансових організацій суб'єктам малого бізнесу протягом 2007 р. надано кредитів на суму 7,6 млрд грн, 11,5 млн дол. США, 2,4 млн євро. У 2006 р. – 7,9 млрд грн, 13,2 млн дол. США та 1,6 млн євро [219]. Ці організації співпрацюють з вітчизняними банками в рамках програм щодо кредитування малого і середнього бізнесу. У рамках цих програм українські банки застосовують проектне фінансування, яке передбачає участь банку у фінансуванні проектів, що мають інвестиційний характер [219]. Крім банків, альтернативним джерелом фінансової допомоги підприємцям могли б стати кредитні спілки.

Кредитні спілки здійснюють два основні види короткострокового кредитування: споживче та підприємницьке. Підприємницькі кредити надають переважно на поповнення обігових коштів або на придбання, будівництво чи ремонт основних засобів. Аналіз структури кредитного портфеля кредитних спілок свідчить про його розподіл за такими напрямками кредитування: 48% – споживчі кредити, 14% – комерційні, 28% – на інші потреби, 7% – на будівництво, придбання та ремонт житла, 3% – кредити, надані для ведення фермерських і селянських господарств [219]. Слід зауважити, що основними споживцями таких кредитів є дрібні підприємці та фізичні особи. Ресурсів кредитних спілок частіше недостатньо для фінансування господарської діяльності малого бізнесу, а для дрібних підприємств та фізичних осіб встановлені високі відсоткові ставки та застава. Такі кредити надаються на строк до 3 років.

Практично не вдалося налагодити роботу кредитно-гарантійної установи, створеної указом Президента України від 20 вересня 1999 р. Хоча фінансування заходів підтримки малого бізнесу і має здійснюватися за рахунок бюджетних коштів, воно часто затримується або просто не виконується з огляду на проблеми наповнення бюджету. Так, бюджетом на 2007 р. передбачено – «Заходи по реалізації національної програми сприяння розвит-

ку малого підприємництва в Україні у 2007 році» – 1,8 млн грн, «Часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами, що надаються суб'єктам малого та середнього бізнесу на реалізацію проектів» – 27 млн грн [34].

Зазначені суми досить малі навіть для часткової реалізації заходів програми. Державний фонд розвитку підприємництва постійно нарікає на відсутність коштів, хоча, згідно з діючим законодавством, він може розраховувати на 5-відсоткову квоту від отриманих приватизаційних грошей. На практиці тих ресурсів, які йому передбачають у бюджеті, не вистачить навіть на утримання самого фонду, не звертаючи увагу на виконання ним своїх функцій [224].

Протягом 2003 р. Державним фондом були оголошені 11 конкурсів на кредитування суб'єктів малого бізнесу, конкурс на поповнення статутного капіталу фондів підтримки малого бізнесу, заснованих за участю УФПП та конкурс на визначення області для впровадження заходу «Малий бізнес у малих містах України». Із 89 учасників конкурсів було визначено 11 переможців. За результатами проведених конкурсів та відповідно до укладених договорів на кредитування суб'єктів малого бізнесу було спрямовано кошти в загальній сумі 5,62 млн грн. Незважаючи на незначні суми, отримані в кредит на конкурсній основі малі підприємства розгортали свою діяльність щодо реалізації конкурсних бізнес-проектів. Протягом 3 – 4 кварталів користування кредитними коштами, ними досягнуті певні позитивні результати. Так, згідно з річною звітністю, обсяги виробництва продукції склали 16,8 млн грн, обсяги реалізації продукції – 18,5 млн грн, створено 78 додаткових робочих місць; перераховано до бюджету – 1,6 млн грн [3; 50]. Це свідчить про ефективність такого заходу, як кредитування, субсидії, гранти на конкурсній основі [203]. Однак сума в 5,62 млн грн на рік – це не показник, коли в Україні в 2003 р. діяло 272,7 тис. малих підприємств [28].

Друге джерело – місцеві бюджети, яким законом «Про державну підтримку малого підприємництва» [36] продиктовано здійснювати фінансування заходів програм – особливим фінансовим забезпеченням не відзначається.

Останнім часом намітилась стійка тенденція щодо збільшення кількості областей, що фінансують програми державної підтримки малого бізнесу областей з місцевих бюджетів. У 2007 р. вперше така практика поширилась на всі області України [219]. Спостерігається також тенденція стосовно поступового зростання обсягів фінансування програм областей. Так, загальна сума видатків обласних бюджетів, витрачених на виконання заходів програм упродовж терміну дії трьох останніх програм, значно зросла, млн грн:

3,51 – 2001 р.; 8,1 – 2002 р.; 28,44 – 2003 р.; 45,25 – 2004 р.; 53,96 – 2005 р.; 57,61 – 2006 р.; 47,64 у 2007 р. Як і раніше, лєвова частка в загальній сумі цих видатків належить столиці [219].

Уряді областей нестабільне та нерівномірне фінансування програм упродовж 2007 р. суттєво вплинуло на темпи реалізації програмних заходів. Таке фінансування ставить під сумнів результативність їх виконання, оскільки в IV кварталі 2007 р. за залишковим принципом на підтримку малого бізнесу в Запорізькій, Харківській, Херсонській, Чернівецькій, Чернігівській, Житомирській, Дніпропетровській, Львівській, Полтавській областях, АР Крим, Одеській та Івано-Франківській областях було освоєно від 50 до 100% річних обсягів відповідних бюджетних коштів [3; 50 – 55; 191; 196; 197; 219].

Аналізуючи структуру фактичного фінансування заходів програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей країни [3; 17; 50 – 55; 99; 152; 191; 196; 197; 219], можна зробити висновок, що на часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами, які надаються суб'єктам малого бізнесу для реалізації інвестиційних проектів за рахунок бюджетних асигнувань, використано найбільше коштів – 72,50% [219].

На інші заходи програмної підтримки малого бізнесу (розбудова інфраструктури, пільгове фінансування, проведення семінарів, конференцій, форумів, виставок; надання інформаційно-методичної допомоги; здійснення навчальних заходів тощо) виділено 14,74% від загальної кількості фактично витрачених коштів [219].

Перспективними, але поки що малоосвоєними інструментами фінансування малого бізнесу виступають лізинг і венчурне фінансування. Розвиток лізингу є особливо актуальним для України з огляду на те, що національна економіка характеризується високим ступенем зносу основних засобів та ускладненим доступом до джерел фінансування малих підприємств. Розвиток венчурного сектору особливо актуальний тим, що головними сферами використання венчурного капіталу є високі і нові технології, які сприятимуть зростанню зайнятості населення та рівня життя [61; 218].

Проведене дослідження розвитку фінансування малого бізнесу в Україні свідчить, що зважаючи на недосконалість інфраструктури його підтримки, відсутність ліквідної застави, інформації про наявні кредитні лінії, умови кредитування, конкурси, можливих інвесторів, складність процедури отримання кредиту, високі відсоткові ставки за кредитами та застава, для малого бізнесу найдоступнішими варіантами залучення фінансових ресурсів сьогодні є: власні кошти, банківське короткострокове кредитування, яке

останнім часом поширюється завдяки популяризації експрес та мікрокредитування [203].

Кредитні спілки, що не можуть забезпечити масовий доступ до кредитів малого бізнесу, обмеження коштів інфраструктури підтримки малого бізнесу, відсутність гарантійних установ, нерозвиненість лізингового та венчурного сектору, слабке державне фінансування, складність і дороговизна або навіть відсутність довгострокових банківських кредитів – все це негативно впливає на сферу малого бізнесу та гальмує його розвиток.

Підвищення ролі та значення малих підприємств в економіці України не можливе без подальшого формування ринкової інфраструктури підтримки малого бізнесу, що забезпечується мережею установ, які надають фінансово-кредитну, організаційно-технічну, навчально-освітню та інформаційно-консультативну допомогу [218].

У 2007 р. основними елементами такої інфраструктури були бізнес-центри – 444 одиниці; бізнес-інкубатори – 72 одиниці; технопарки – 33 одиниці; лізингові центри – 410 одиниць; небанківські фінансово-кредитні установи – 1 740 одиниць (в тому числі кредитні спілки – 1 441 одиниця); фонди підтримки малого бізнесу – 242 одиниці; інформаційно-консультативні установи – 2 813 одиниць. В цілому порівняно з 2006 р. загальна чисельність об'єктів інфраструктури за підсумками 2007 р. збільшилась [219].

Водночас, на фоні загального підвищення кількості об'єктів інфраструктури підтримки малого бізнесу є ряд областей, де чисельність цих установ має тенденцію до зменшення, а саме: по кількості бізнес-центрів – чотири області; бізнес-інкубаторів – м. Севастополь. Причини зменшення чисельності об'єктів інфраструктури у звітній інформації про виконання програм не повідомляються [219].

Для інвестиційної та інноваційної підтримки суб'єктів малого бізнесу у 2007 р. функціонували 2 684 інвестиційно-інноваційні фонди і компанії, для порівняння у 2006 р. – 1 322 фонди. Інформаційно-консультативну допомогу надавали інформаційно-консультативні установи, кількість яких складає 2 813 одиниць, порівняно з 2006 р. – 1 861 одиниця [219].

Однак слід зауважити, що частка цих установ, створених за участю місцевих органів влади, складає лише 4,6% від загальної їх кількості [219].

Щодо доступу малих підприємств до держзамовлення, то у законодавстві України не міститься визначених заходів з розміщення державних замовлень серед малих підприємств. Натомість програми державної підтримки розвитку малого бізнесу областей передбачають заходи щодо розміщення держав-

них замовлень серед суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюватиметься на тендерній основі.

За зведеними звітними даними, у рамках виконання програм на кінець 2007 р. 18 областей освоїли майже 18 тис. державних та обласних замовлень на загальну суму 5,7 млрд грн (у 2006 р.– 13 тис. замовлень на 2 млрд грн) [219]. На сьогодні це незначні показники. Через те, що в українському законодавстві не прописаний механізм отримання малими підприємствами контрактів на державне замовлення, кожне підприємство намагається знайти доступ до держзамовлення власними силами. Однак адміністративні бар'єри, недостатня поінформованість, відсутність законодавчої бази, корупція заважають підприємцям брати участь у тендерах і конкурсах на рівні з великими фірмами [61; 218].

Для порівняння механізму державної підтримки розвитку малого бізнесу України із основними напрямками державної підтримки Росії та США наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні напрямки державної підтримки розвитку малого бізнесу США, РФ та України

Напрямок підтримки	Україна	Російська Федерація	США
1	2	3	4
Законодавча база	Закон, національна програма, програми областей	Закон, обласні закони, Федеральна програма, регіональні програми	Комплексна, детально пророблена законодавча база, програми президента та АМБ
Оподаткування	Єдиний податок, спрощена система обліку та звітності	Спеціальний режим оподаткування малого бізнесу та суб'єктів інфраструктури підтримки малого бізнесу, прискорена амортизація	80% податкових скорочень для малого бізнесу (динамічна шкала податку на прибуток, мінімізація податкових відрахувань при перших роках господарювання, спрощена амортизація та процедура розрахунків доходів і витрат тощо)
Інституціональне забезпечення	УФПП, обласні фонди, що не є філіями УФПП	Державний фонд, регіональні фонди	АМБ, її підрозділи та представництва
Фінансування	Мінімальне з державного та місцевих бюджетів, короткострокові кредити банків, кредити на конкурсній основі з фондів	Мінімальне з державного та місцевих бюджетів, короткострокові кредити банків	Державні програми фінансування, гранти, субсидії, дострокові кредити АМБ (фінанси університетів, фондів, інвесторів тощо), банків, кредитних спілок, венчурне фінансування, лізинг та ін.

Закінчення табл. 2.4

1	2	3	4
Доступ до державного замовлення	Напрямок програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей	Задекларовано у законі «Про держпідтримку» отримання малими підприємствами у обов'язковому порядку 15% державного замовлення	23% державних контрактів повинно виконуватися малими підприємствами, програма резервування федеральних замовлень на безконкурентній основі, 2,5% робіт по НДДР розміщують серед малого бізнесу, субконтракти, адміністративні закупівлі на суму менш 100 тис. дол. проходять через малі підприємства тощо

Усі ці порівняння виявляють досить високий професійний рівень американської політичної еліти. У той же час в Україні в цілому відсутня чітка державна політика, системний підхід і відповідна інфраструктура, яка забезпечувала б підтримку й розвиток малого бізнесу, тому цілком закономірно, що вітчизняному бізнесу швидше призначено виживати не завдяки, а всупереч обставинам, що склалися.

Узагальнення досвіду малого бізнесу за умов, що склались, дає змогу зрозуміти, що сприяти його розвитку можна лише шляхом поєднання, узгодження та комбінування різних форм, методів і засобів регулювання й підтримки, головними серед яких є державна підтримка його розвитку, що передбачає законодавчо-правові та фінансово-кредитні інструменти, такі, як, наприклад, прямі гарантовані позики, цільове субсидювання, гарантії перед кредитними товариствами, цільове бюджетне фінансування, створення фінансово-кредитної та інвестиційної інфраструктури; сприятлива податкова політика тощо. За результатами проведеного дослідження встановлено, що порівняно із світовою практикою, вітчизняна система підтримки малого бізнесу потребує істотного вдосконалення на всіх рівнях.

2.3. Практика розробки та реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні

Питання щодо методики розробки різних програм сьогодні є досить проробленим. Разом із тим не вирішеною залишається проблема створення методики аналізу програм підтримки, а також її використання для аналізу всієї сукупності державних програм. Існують наступні проблеми [19; 20]:

Не представлена методика аналізу сукупності алгоритмічно взаємозалежних процедур одержання, обробки й аналізу інформації.

Розглянуті не всі державні програми підтримки малого бізнесу за їх значимими частинами.

Аналіз проведений без обліку можливості використання сукупності програм підтримки як «ядра» системи (механізму, сукупності методів) інтеграції і систематизації знань про підприємництво.

Тому метою дослідження є аналіз програм державної підтримки розвитку малого бізнесу України.

У процесі аналізу у якості емпіричної бази використовувалися 67 документів, що характеризують стан справ у сфері малого бізнесу і його державної підтримки в Україні в цілому і по її областях (*додаток Е*).

Серед них 34 документи містять тексти державних програм підтримки, 6 документів – докладну характеристику програми, 9 документів – основні заходи реалізації програм підтримки, 1 документ – текст стратегії розвитку малого бізнесу області, 15 документів (розпорядження, доповіді, звіти, аналіз виконання програм і т. п.) – містять інформацію різного ступеня деталізації про результати виконання програм, стан та проблеми розвитку малого бізнесу в областях, напрямках і мірах його державної підтримки, обсягах фінансування програм.

Серед розглянутих документів 22 документи мають зведення про дату і номер затверджуючого рішення відповідного законодавчого органу. Також були проаналізовані проекти програм підтримки, розроблені компетентними організаціями.

У *табл. 2.5* передбачається, що програми для одного суб'єкта України проранжировані в часі, наприклад, А1 – програма для 2000 – 2001 рр., А2 – для 2002 – 2003 рр. і т. д. Отже, для кожного суб'єкта України можна порівнювати, які зміни відбулися з часом.

Варіант просторового аналізу вийде, якщо взяти документи для n суб'єктів, але для одного періоду часу. Змістовний аналіз – це зіставлення й аналіз інформації по стовпцях для одного рядка [19].

Відповідно до методичних рекомендацій [19] розроблено алгоритм порівняльного аналізу програм підтримки малого бізнесу (*рис. 2.3*).

При проведенні змістовного аналізу програми акцент робиться на логічну несуперечність і погодженість окремих частин та елементів програми, а також її окремих термінів і показників [95].

Таблиця 2.5

Загальна схема порівняльного аналізу державних програм підтримки розвитку малого бізнесу [19]

Суб'єкт	Проблеми	Блоки програми підтримки малого бізнесу					
		мета, М	задачі, З	заходи, Зх	виконав- ці, В	ресурси, Р	очікувані результати, ОР
Суб'єкт А							
Документ А1	ПА1	МА1	ЗА1	ЗхА1	ВА1	РА1	ОРА1
...	...	...	...	...	...	...	...
Документ Аn	ПAn	МAn	ЗAn	ЗхAn	ВAn	РAn	ОРАn
Суб'єкт В							
Документ В1	ПВ1	МВ1	ЗВ1	ЗхВ1	ВВ1	РВ1	ОРВ1
...	...	...	...	...	...	...	...
Підсумкова вибірка й значимість, S	ПС	МС	ЗS	ЗхS	BS	PS	OPS

Процедура змістовного аналізу окремої програми державної підтримки розвитку малого бізнесу здійснюється наступним чином [19]:

1. Визначення програми для аналізу.
2. Перевірка відповідності тексту програми та методичних рекомендацій щодо формування і реалізації державних програм розвитку малого бізнесу розроблених Держпідприємництвом та Міністерством економіки відповідно до заходів забезпечення виконання програми діяльності КМУ [95; 102], насамперед: оцінка розвитку малого бізнесу; існування проблеми; аналіз причин виникнення проблеми; цілей і завдань; напрямків підтримки; пріоритетних напрямків; переліку заходів; термінів й етапів реалізації; ресурсного забезпечення програми й окремих заходів; джерел й етапів фінансування; очікуваних кінцевих результатів реалізації заходів; переліку виконавців.
3. Визначення розбіжностей, протиріч і т. п. Аналіз з погляду недоліків, що раніше відзначалися при аналізі різних програм. Наприклад: нечіткість визначення кінцевих цілей, що робить неможливим контроль за їх досягненням; неповнота заходів, які передбачаються для досягнення бажаних результатів; невизначеність очікуваних результатів заходів; нечітке визначення відповідальності за реалізацію різних заходів; нескоор-

динованість заходів підтримки, здійснюваних за різними напрямками; необґрунтованість термінів реалізації заходів і непогодженість логічно зв'язаних заходів; нереалістичність програми через її ресурсну незабезпеченість; повторюваність тих самих заходів із програми в програму.

4. Систематизація недоліків, висновки.

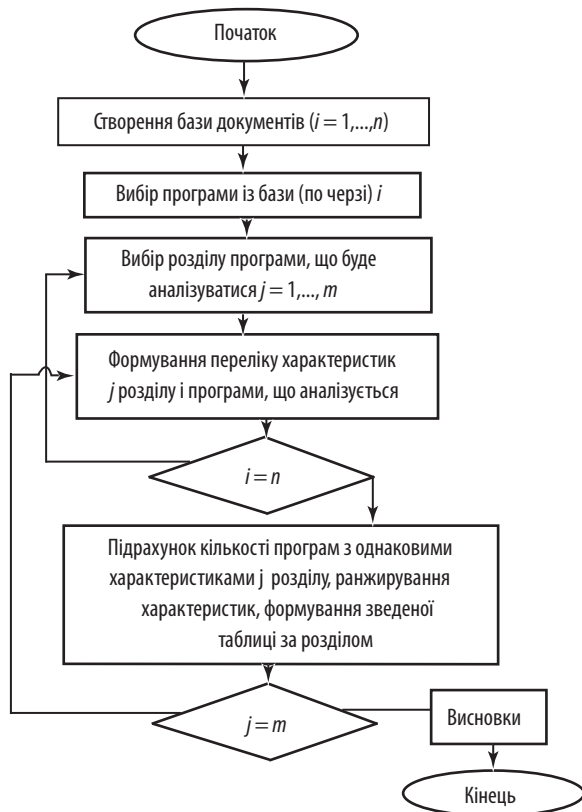

Рис. 2.3. Алгоритм порівняльного аналізу програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Використовуючи зазначені вище емпіричний матеріал і алгоритм аналізу, слід здійснити аналіз програм державної підтримки розвитку малого бізнесу України. По-перше, проведено систематизацію і ранжирування проблем розвитку бізнесу в Україні, що містять програми (табл. Ж.1 – Ж.3 (додаток Ж)).

При формуванні таблиці проаналізовано 32 програми, з них 2 державні програми, 22 програми областей України, причому програми Волинської

[228], Дніпропетровської [195], Закарпатської [155; 170], Запорізької [67], Київської [158], Рівненської [232], Херсонської [187], Хмельницької [169] областей не містять чітко визначених проблем.

Для наочності всі проблеми розбиті на три групи: 9 проблем, що зазначені у більш 20% програм областей, 19 проблем – 10 – 20% програм областей, 9 епізодичних проблем (табл. Ж.1 – Ж.3 (додаток Ж)).

У результаті аналізу сукупності програм державної підтримки розвитку малого бізнесу визначені його першочергові проблеми (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

Першочергові проблеми малого бізнесу в програмах його державної підтримки

Характеристики проблем	Число областей, у програмах яких відзначена проблема, од.	Частка у загальній кількості областей, програми яких аналізуються, %
Відсутність реальних і дієвих механізмів фінансово-кредитної підтримки та доступу до бюджетних коштів, ресурсної бази, нерозвиненість інститутів мікрокредитування та дороговизна довгострокових кредитів й небанківського сектору фінансових послуг	17	100
Збільшення адміністративних бар'єрів (реєстрація, ліцензування, сертифікація, системи контролю й дозвільної практики, регулювання орендних відносин тощо)	15	88
Нестабільність і недосконалість податкового законодавства, надмірний податковий тиск й обтяжлива система звітності, недосконалість спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого бізнесу	11	65
Відсутність оперативної і повноцінної інформації	8	47
Недостатня розвиненість інфраструктури підтримки	8	47
Нестача чітко сформульованої через систему правових актів державної політики у сфері підтримки малого бізнесу	7	41
Суперечливість і неповнота чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів малого бізнесу	7	41
Неналежний рівень професійних знань і досвіду підприємців щодо ведення підприємницької діяльності в сучасних умовах	6	35
Надмірне втручання органів державної влади в діяльність суб'єктів господарювання	5	29
Недостатність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності, вкрай незначна підтримка інноваційного малого бізнесу, який потребує довго- або середньострокових інвестицій	5	29

Досліджено також дві державні програми: «Програма розвитку малого підприємництва в Україні на 1997 – 1998 рр.» [157] та «Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [38]. Слід відзначити, що четвертої та п'ятої за значимістю проблеми для областей – «відсутність оперативної і повноцінної інформації» та «недостатня розвиненість інфраструктури підтримки малого підприємництва» – в програмах державної підтримки розвитку малого бізнесу немає.

Таким чином, у явному вигляді проблеми інформатизації та створення ефективної інфраструктури підтримки малого бізнесу не позначені. Однак у заходах даної програми вказано 6 заходів у розділі «Сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва» [38]. Тобто, у наявності є погіршість. Але вона здобуває принципове значення у світі методології системного аналізу проблеми, в якій підкреслюється, що понад половини успіху вирішення проблеми полягає в її формулюванні.

Основним недоліком програм варто також назвати відсутність глибокого аналізу результатів, досягнутих чи не досягнутих у ході реалізації попередніх програм. Так, у жодній програмі практично не оцінювалася ефективність попередньої (вплив вкладених у реалізацію програм ресурсів бюджету на основні параметри розвитку малого бізнесу в країні), найчастіше навіть не перелічувалися заходи, що були або не були виконані.

Наступним недоліком, що властивий програмам державної підтримки розвитку малого бізнесу, є відсутність достатньої чіткості в постановці проблем, що покликані вирішувати програми (наприклад, програми Волинської [228], Дніпропетровської [195], Закарпатської [110; 155], Запорізької [67], Київської [158], Рівненської [232], Сумської [166], Херсонської [187], Хмельницької [169], Черкаської [159] областей) та невідповідність тексту програм і методичних рекомендацій щодо формування і реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу (наприклад, програми Дніпропетровської [161; 195], Закарпатської [110; 155], Миколаївської [186], Херсонської [187] областей). У програмах деяких областей спостерігається повторення основного тексту програми, наприклад заходів чи проблем.

Важливо відзначити, що в деяких програмах представлені цікаві матеріали по розкриттю окремих проблем. Наприклад, у табл. Ж.2 (додаток Ж) чітко висвітлено проблему фінансування малого бізнесу в Харківській області.

Однією з основних причин недоліків програм у визначенні проблем малого бізнесу, на вирішення яких спрямована програма, є недостатня оцінка стану розвитку малого бізнесу. Слід особливо зазначити, що перший розділ

національної програми «Стан розвитку малого підприємництва» містить основні показники малого бізнесу та чинники, що заважають розвитку малого бізнесу на кінець 2000 р. [38]. У щорічних планах заходів з виконання Національної програми не проводиться аналіз стану малого бізнесу та результатів виконання попередніх заходів, не визначаються проблеми, на розв'язання яких покликані зосереджуватися заходи [199 – 201].

З'ясування проблем розвитку малого бізнесу, постановка цілей і завдань усіх програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, що аналізуються, ґрунтується лише на аналізі динаміки показників його діяльності, таких, як: кількість малих підприємств, кількість малих підприємств на 10 тис. населення, кількість малих підприємств за видами економічної діяльності, кількість зайнятого населення у сфері малого підприємництва, кількість створених робочих місць, середньомісячна заробітна плата, обсяг виробленої продукції (виконаних робіт, послуг), обсяг реалізації продукції, обсяг валових капітальних інвестицій малого бізнесу, його фінансовий стан, кількість суб'єктів інфраструктури підтримки.

Більш опукло проблеми малого бізнесу і його програм державної підтримки видно при аналізі інших розділів програм.

Так, на основі результатів обробки блоку цілей програм державної підтримки, можна виділити наступні формулювання цілей (де вказано загальну кількість зазначеного терміна в текстах програм і посилання на аббревіатури відповідних документів), що подано в табл. Ж.4 (додаток Ж).

Таким чином, практично в усіх програмах у формулюваннях цілей відсутня аргументація, для чого в даній області слід розвивати малий бізнес.

Мета національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [38] сформульована досить загально та не містить тісного зв'язку із проблемами, на розв'язання яких спрямована ця програма.

Навіть у затверджених програмах одного суб'єкта України для двох суміжних періодів зустрічаються різні визначення цілей, що дається без належного обґрунтування. Так, наприклад, у програмі Донецької області на 2005 – 2006 рр. [182] мета формулюється наступним чином: «Забезпечення стабільних умов для подальшого розвитку малого підприємництва, насамперед, в пріоритетних секторах економіки області, шляхом консолідування зусиль органів державної влади, місцевого самоврядування та підприємницької громадськості». У програмі Донецької області на 2007 – 2008 рр. [183] мета визначена таким чином: «Сприяти інтенсивному розвитку ма-

лого бізнесу за рахунок усунення диспропорцій і збільшення питомої ваги економічно активного населення, що працює в даному секторі».

Інший недолік програм – розбіжність формулювань цілей у характеристиці або паспорті і самому тексті програми (наприклад, програми Вінницької [181], Волинської [228], Донецької [182; 183], Запорізької [67], Луганської [83], Миколаївської [186], Рівненської [232] областей). Для прикладу, мета програми підтримки Вінницької області на 2007 – 2008 рр. [182] у характеристиці викладена як «спрямування дій обласних і місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань та спілок підприємців, установ ринкової інфраструктури на створення й збереження сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва, формування і впровадження ефективної державно-громадської системи його обслуговування, підтримки й захисту», а в тексті програми – «формування та збереження сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва, формування і впровадження ефективної державно-громадської системи його обслуговування, підтримки й захисту, шляхом об'єднання і спрямування дій обласних та місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємців, установ ринкової інфраструктури».

У деяких програмах зовсім відсутнє чітке формулювання мети (наприклад, програми Івано-Франківської [229], Черкаської [159] областей) або вказана вона лише в характеристиці програми (наприклад, програми Київської [158] та Миколаївської [185] областей). Звертає на себе увагу повна ідентичність цілей, визначених у програмах різних областей (наприклад, програми Харківської [164] та Чернівецької [188] областей).

При дослідженні принципів у програмах державної підтримки розвитку малого бізнесу виявлено, що лише у п'ятих програмах окремо виділені принципи, що покладені в основу програмних заходів: програми Вінницької [181] – 9 принципів, Закарпатської [170] – 6 принципів, Київської [158] – 4 принципи, Полтавської [227] – 4 принципи, Чернігівської [160] – 6 принципів областей. Разом 29 принципів (табл. Ж.5 (додаток Ж)).

Отже, 11 принципів (38%) зустрілися тільки в одній програмі, 5 принципів (17%) – у двох, 1 (3%) – у трьох, та 1 принцип «гласність» (3%) – у всіх п'яти програмах (табл. Ж.5 (додаток Ж)). В наявності зазначена деяка надмірність принципів. Якщо є «системність», то навряд чи потрібний більш вузький принцип – «комплексність». Визначення принципів повинні бути більш обґрунтованими і чіткими.

Вважається, що можна використовувати принципи оцінки і вибору варіантів програми як сполучення різних підпрограм. Основними принципами, що повинні бути покладені в основу розробки державної підтримки розвитку малого бізнесу відповідно до методичних рекомендацій, є: актуальність, збалансованість, ефективність, реалістичність, цілеспрямованість, прогнозованість, координованість, системність, послідовність, гласність [95; 102].

Ілюстрація проведення аналізу завдань програм державної підтримки розвитку малого бізнесу та отриманих результатів подана в табл. Ж.6 – Ж.7 (додаток Ж). Цей аналіз був побудований у такий спосіб. З текстів програм вибирався перелік завдань, далі проводилося їх сортування виходячи з переліку. Сортування проводилося спочатку для окремих областей, щоб оцінити, наскільки ці завдання вирішуються (якщо завдання, поставлене в році t , без істотних змін формулюється й у році $t + 1$, тобто є підстави вважати, що в році t це завдання вирішеним не було) [19].

Наприклад, для чотирьох програм Харківської області був сформований повний список завдань кожної програми (табл. Ж.6 (додаток Ж)). Після об'єднання однорідних завдань була сформована табл. Ж.7 (додаток Ж).

У табл. 2.7 наведено ранжирування по мірі убубання 229 завдань, що найбільш часто зустрічаються в сукупності програм, що аналізується. Загальне число програм із наведеним (або близьким до неї) формулюванням дано в графі 2 (включаючи національну програму України за 2000 р.), а в графі 3 вказаний відсоток від загального числа (229) завдань.

Таблиця 2.7

Завдання програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Завдання програм	Загальна кількість програм, од.	Частка у загальній кількості завдань, %
1	2	3
Національна програма України [38]. Активізація фінансово-кредитних та інвестиційних механізмів, пошук нових форм фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу	20	8,73
Національна програма України [38]. Створення додаткових робочих місць, зменшення безробіття	18	7,86
Підготовка кадрів для сфери малого бізнесу	14	6,11
Створення умов для розвитку малого підприємництва у виробничій сфері, в тому числі на базі реструктуризованих підприємств	12	5,24

Розділ 2. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні та країнах світу

Продовження табл. 2.7

1	2	3
Організація нормативно-правового забезпечення та юридичного захисту підприємців	11	4,80
Національна програма України [38]. Створення належних умов розвитку малого бізнесу в області	10	4,37
Національна програма України [38]. Підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції	10	4,37
Наповнення державного та місцевого бюджетів	10	4,37
Розбудова ефективної інфраструктури підтримки бізнесу в області	10	4,37
Національна програма України [38]. Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення	9	3,93
Підвищення ефективності використання місцевих ресурсів, регіональних особливостей і вигідного географічного положення	9	3,93
Максимальне поєднання та ефективність взаємодії інтересів підприємців з інтересами міської влади	9	3,93
Здійснення регуляторної політики, координація діяльності державних установ, контролюючих та правоохоронних органів з питань перевірки суб'єктів малого бізнесу	8	3,49
Ресурсне та інформаційне забезпечення	8	3,49
Забезпечення безпеки і захисту підприємств, активізація підтримки підприємницької діяльності на обласному рівні	7	3,06
Створення сприятливого клімату для активізації інвестиційних процесів і малого бізнесу	7	3,06
Усунення правових та адміністративних бар'єрів на шляху розвитку малого бізнесу	7	3,06
Формування конкурентного ринкового середовища та ринкової інфраструктури	5	2,18
Розвиток зовнішньоекономічних та міжрегіональних зв'язків	5	2,18
Залучення суб'єктів малого бізнесу до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні	4	1,75
Поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва	4	1,75
Сприяння розвитку інноваційних технологій у сфері малого бізнесу та зміцнення інноваційного потенціалу суб'єктів малого бізнесу	4	1,75
Збільшення кількості суб'єктів малого бізнесу, їх внеску в економіку області (насичення товарних ринків, наповнення місцевих бюджетів, вирішення соціально-побутових проблем населення)	4	1,75
Підвищення рівня підприємницької активності сільського населення	4	1,75
Створення недержавних структур підтримки малого бізнесу	3	1,31

Закінчення табл. 2.7

1	2	3
Формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гаранта стабільності та демократичного розвитку	3	1,31
Стимулювання фермерської ініціативи	3	1,31
Підвищення підприємницької культури населення	3	1,31
Покращення якісних характеристик малого бізнесу і системи його підтримки в області	3	1,31
Удосконалення системи управління та організаційного супроводження програмних заходів	2	0,87
Підтримка розвитку туризму і санаторно-курортних закладів	2	0,87
Національна програма України [38]. Створення державної системи забезпечення розвитку та підтримки малого бізнесу	1	0,44
Усього	229	100,00

Щодо напрямків підтримки національної програми, то вони не містять чіткого обґрунтування, деякі напрямки не відповідають проблемам, визначеним у програмі [38]. Наприклад, четвертим з чинників, що заважають розвитку малого бізнесу в програмі, є «надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності», тоді як завдання та напрямки підтримки програми не містять відповідних дій з вирішення цього питання [38]. Також слід зазначити, що більшість із вказаних напрямків підтримки повинні бути реалізовані в інших нормативно-правових актах, безпосередньо органами влади, фондами підтримки підприємництва або іншими організаціями інфраструктури підтримки малого бізнесу, однак порядок реалізації та фінансування цих напрямків не прописаний [38].

Недоліками деяких програм є невизначеність чітких завдань у таких програмах областей, як, наприклад, Вінницької [180; 181], Закарпатської [170], Одеської [156], Хмельницької [198]; завдання встановлені тільки у характеристиці Донецької [182], Рівненської [232], Черкаської [159]; розходження постановок завдань у характеристиці та тексті програми Запорізької [67].

Якщо зіставити показники частоти появи проблем, наведені в табл. 2.6, і частоти завдань, що зазначені в програмах підтримки (табл. 2.7), то, на перший погляд, можна спостерігати їх відповідність. Так, на першому місці в обох таблицях подані проблеми і завдання, пов'язані з недосконалістю фінансово-кредитного механізму.

Адміністративні бар'єри в проблемах йдуть на другому місці, а в завданнях – на сімнадцятому. Проблеми, пов'язані з недосконалістю податкового законодавства, в загальному списку стояли на третьому місці, суперечливості нормативної бази – на сьомому, а в завданнях у загальному формулюванні, пов'язані із організацією нормативно-правового забезпечення, – на п'ятому місці. Проблеми пов'язані із відсутністю повноцінної інформації (4-те місце) та недосконалістю інфраструктури підтримки малого бізнесу (5-те місце) в завданнях стоять на 14-му та 9-му місцях відповідно. Проблема відсутності чіткої підтримки малого бізнесу (6-те місце) в завданнях стоїть на 13-му місці. Проблема із недостатністю професійних знань та підготовки кадрів стоїть у списку на 8-му місці, у завданнях – на 3-му.

Вирішення таких завдань програм, як створення додаткових робочих місць (2-ге місце), наповнення бюджетів (8-ме місце), не відповідають проблемам малого бізнесу, викладеним у програмах.

Отже, в ланцюжку «проблеми – мета – завдання» рідко можна знайти погодженість. Слід підкреслити, що у методичних рекомендаціях щодо формування і реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу відсутня вказівка стосовно обґрунтування та конкретизації цілей і завдань програми, що повинні здійснюватися шляхом проведення комплексного аналізу специфіки розвитку малого бізнесу певної області, оцінки відносної важливості реалізації даної мети для досягнення стратегічної мети програми [95; 102]. Це, можливо, і привело до таких розбіжностей.

У частині «завдання – заходи програм – виконавці заходів – результативність заходів» за висновками дослідження також спостерігається неузгодженість.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо формування і реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу [95] опис заходу повинен включати його зміст, склад учасників, період (строки) реалізації, очікувані результати, витрати ресурсів, показники ефективності.

Критеріями виділення заходів служать їх роль і внесок у вирішення основних цілей та завдань програми, тривалість строків реалізації заходу. Задача вибору кращого варіанта комплексу заходів підпрограм, що є багатокритеріальною, не може бути цілком формалізована. У зв'язку з цим остаточне рішення про добір підпрограм і їхнього включення в програму повинне прийматися на основі загальної погодженості розробників [102].

Важливо відзначити, що у методичних рекомендаціях відсутній спеціальний розділ «Розрахунок ефективності програми» [95]. А в деяких програмах, наприклад, програма Чернівецької області [189], є такий розділ, як

«Показники продукту регіональної програми розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2007 – 2008 р.», де в якості показників ефективності програми виступають показники зростання кількості малих підприємств, кількості зайнятих на малих підприємствах, кількості підтриманих у рамках програми бізнес-проектів суб'єктів малого бізнесу, кількість та обсяги розміщених державних замовлень серед суб'єктів підприємницької діяльності. У вигляді показників якості програми виступають такі: збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів від суб'єктів малого бізнесу, збільшення питомої ваги малого бізнесу до загальної реалізації по області, збільшення питомої ваги надходжень від малого бізнесу до всіх рівнів бюджетів. Хоча, згідно з методикою аналізу програм, визначення показників ефективності програми є заключним етапом оцінки її впливу [19]. Показником ефективності програми є показник, що розраховується як перевищення сукупності результатів, отриманих від реалізації програми над сукупними витратами протягом усього терміну її реалізації [19].

В існуючих умовах фінансування заходів програми підтримки малого бізнесу може здійснюватися за рахунок різних джерел. Джерело фінансування має важливе значення при рахуванні повних витрат на програму. Якщо ресурси виділені з бюджету, то в повні витрати включають прямі витрати всіх ресурсів з обліком їхньої нормативної ефективності. Якщо фінансування проводиться за рахунок кредитів державних або комерційних банків, то до складу витрат додається розмір плати за користування цим кредитом відповідно до умов кредитування [19].

Розділ національної програми сприяння розвитку малого бізнесу «Фінансове забезпечення програми» містить загальне визначення джерел фінансування та не містить обсягів фінансування кожного джерела [38].

Щорічні обсяги фінансування програми зазначаються лише у видатковій частині бюджету України, де не конкретизуються заходи, що повинні фінансуватися за рахунок держбюджету. Шостий розділ «Реалізація програми та очікувані результати» містить лише якісні показники, досягнення яких передбачається в результаті виконання національної програми [38]. Не виконано розрахунків кількісних показників результату впровадження заходів програми, не подано обґрунтування результатів дії національної програми та не розрахована ефективність упровадження самої програми.

Заходи щодо реалізації національної програми у 2001 р. є невід'ємною частиною національної програми. Деякі заходи не відповідають принципам визначення заходів (взаємопов'язаність, повнота охоплення проблеми,

логічність викладу, відсутність суперечностей і повторів). Так, наприклад, у другому пункті «Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва» такий захід, як «забезпечення публічного обговорення проектів регуляторних актів», зустрічається декілька разів [38].

Для подальшого виконання національної програми передбачено щорічну розробку плану заходів з виконання програми та порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів її виконання [38].

Спостерігаються наступні порушення: не має аналізу дії попередніх заходів, обґрунтування нових заходів або аналогічних попереднім, не вказані джерела та обсяги фінансування (хоча в порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з виконання національної програми зазначається, що «видатки здійснюються згідно з планом заходів з виконання у 2007 р. національної програми сприяння розвитку малого бізнесу в Україні, затвердженим розпорядженням КМУ» [34]), не наведені строки виконання, очікувані результати подані тільки якісні, не має оцінки ефективності заходів та їх фінансування, деякі заходи плану повторюються із року в рік.

Звичайно, для ряду заходів (особливо у сфері вдосконалення законодавства і підготовки кадрів) кількісна оцінка результативності є проблематичною. Однак для ряду економічних областей це більш реально [19].

Аналіз змісту розділу програм державної підтримки розвитку малого бізнесу «Очікувані кінцеві результати» показує наявність достатньо великої розмаїтості очікуваних кінцевих результатів (табл. Ж.8 – Ж.9 (додаток Ж)). Є програми, в яких викладені очікувані результати виражені кількісно, наприклад програми Івано-Франківської [229], Запорізької [67], Харківської [178], Чернівецької [188] областей.

Цікавим прикладом може служити програма Кіровоградської області [106], у якій дана найбільша числова деталізація. У той же час в державній [157] та національній [38] програмах очікувані кінцеві результати не мають конкретного визначення, тобто мають якісний характер. Такі результати збігаються з цілями і завданнями програм.

У деяких областях спостерігається «циклічність» у формі подання очікуваних результатів. Наприклад, у програмі Харківської області [178] у розділі «Очікувані кінцеві результати реалізації програми» зазначені тільки кількісні показники. Пізніше, у програмі Харківської області на 2003 – 2004 р. [154], наведено показники в якісній та кількісній формах.

У більшості програм спостерігається сполучення кількісної та якісної форм представлення очікуваних результатів. Наприклад, в програмах Вінницької [180], Волинської [228], Київської [158], Полтавської [66], Харківської [154] областей та ін. Недоліками деяких програм є те, що очікувані результати в характеристиці програми відрізняються від результатів у самому тексті (наприклад, у програмах Івано-Франківської [229], Луганської [83], Чернівецької [188] областей), не містить очікуваних результатів програма Полтавської області на 2007 – 2008 р. [66].

Для аналізу розділу «Очікувані результати виконання» програмних заходів використовується процедура, подана на рис. 2.4.

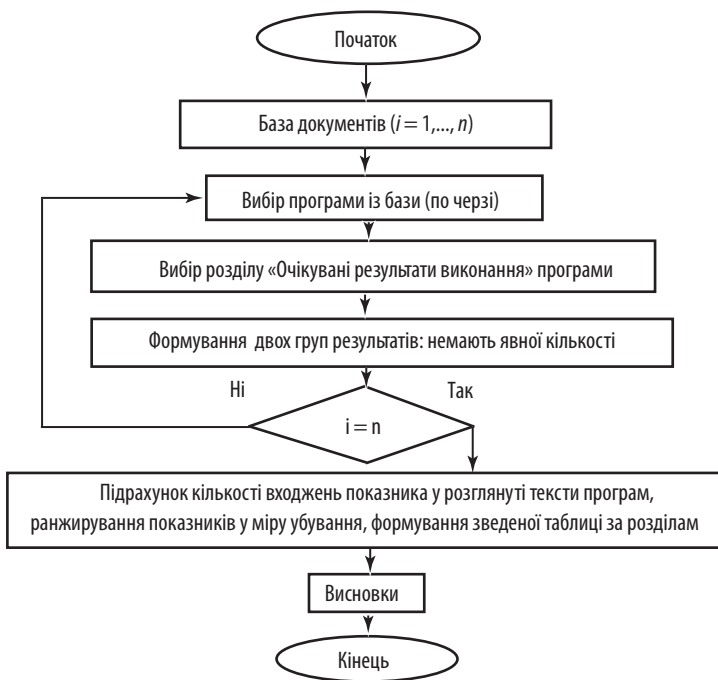

Рис. 2.4. Алгоритм аналізу очікуваних результатів програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Переважають кількісні показники. Такі показники, як приріст кількості малих підприємств і числа зайнятих на них, збільшення елементів інфраструктури підтримки, приріст частки малих підприємств у виробленій продукції або валовому регіональному продукті (в абсолютному і відносному вираженні) самі по собі не можуть служити оцінкою ефективності, оскільки

Розділ 2. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні та країнах світу

може виявитися, що ресурси, виділені на досягнення запланованих результатів, окупляться тільки через багато років. Також може виявитися, що більш ефективним для області буде розвиток великих і середніх підприємств.

У табл. 2.8 наведені підсумки ранжирування в міру убавання частоти згадування в програмах державної підтримки розвитку малого бізнесу тих очікуваних результатів, що зустрілися два і більше разів.

Таблиця 2.8

Ранжирування очікуваних результатів програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Очікувані результати програм	Частота згадування, разів
1	2
Доведення загального числа малих підприємств до деякого рівня на 10 тис. населення, од.	25
Доведення числа зайнятих на малих підприємствах до, тис. чол.	25
Формування інфраструктури розвитку малого бізнесу	24
Доведення загального числа малих підприємств до деякого рівня, тис. од.	23
Створення нових робочих місць, тис. од.	23
Доведення кількості підприємців – фізичних осіб до деякого рівня, тис. од.	22
Доведення кількості фермерських господарств до деякого рівня, од.	20
Доведення питомої ваги обсягів виробництва малих підприємств у загальному обсязі продукції, робіт, послуг регіону до, %	20
Доведення кількості фермерських угідь до рівня, тис. га	20
Доведення кількості підприємців, що пройдуть підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації до наступного рівня, тис. чол.	18
Доведення надходжень до всіх рівнів бюджетів до рівня, млн грн.	14
Доведення розміщення держзамовлень серед суб'єктів підприємницької діяльності до наступного рівня, кількість/обсяги, тис. грн	11
Доведення загального внеску малих підприємств у дохідну частину бюджету, %	8
Збільшення числа малих підприємств на, %	5
Доведення кількості осіб, що пройдуть підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації, тис. чол.	5
Збільшення чисельності зайнятих на малих підприємствах на, %	4
Доведення обсягів реалізації товарів, робіт, послуг малими підприємствами області до рівня, млн грн	4
Збільшення підприємців – фізичних осіб на, %	3
Збільшення підприємців – фізичних осіб на, тис. од.	2
Доведення питомої ваги малого бізнесу у ВВП області до рівня, %	2
Доведення частки податкових надходжень від діяльності малого підприємництва у загальному обсязі податкових надходжень до рівня, %	2

Закінчення табл. 2.8

1	2
Доведення обсягу валових капітальних інвестицій в основний капітал на малих підприємствах до, млн грн	2
Збільшення кількості об'єктів інфраструктури підтримки малого бізнесу на, %	2
Доведення розміру кредитів на конкурсній основі за рахунок місцевих та обласних бюджетів до, млн грн	2

Майже всі очікувані кінцеві результати «Програми сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2007 – 2008 р.» [164] дослівно повторюють те, що було зазначено в програмі на 2005 – 2006 рр. [162] та на 2003 – 2004 р. [154]. Так, у програмі 2007 – 2008 р. [164] намічено довести число елементів інфраструктури бізнес-інкубаторів до 5, технопарків – 1, хоча в програмі на 2005 – 2006 р. [162] та на 2003 – 2004 р. [154] в очікуваних результатах було зазначено: довести кількість бізнес-інкубаторів до 7, технопарків – 1. Аналізу причин невиконання мети попередніх заходів у програмі не наведено.

У підсумку серед усіх розглянутих вище програм і їх показників у жодній програмі немає дійсного показника ефективності. В деяких програмах лише зазначено, що «ефективність реалізації програми визначатиметься шляхом аналізу офіційних статистичних даних, а також анкетування, соціологічних досліджень, використання даних громадських об'єднань підприємців».

Більшості програм не вистачає комплексності, логічного взаємозв'язку, чіткості й обґрунтованості у формулюванні бажаних результатів, уміння інтегрувати усі частини програми в єдине ціле [19].

Так, якщо прослідити ланцюжок «проблеми – цілі – завдання – очікувані результати – ефективність» в сукупності програм, що аналізувалися, то можна зробити висновок, що існує три першочергові проблеми малого бізнесу – нерозвиненість фінансово-кредитної сфери, адміністративні бар'єри, недосконалість законодавства; загальна мета програм – створення сприятливих умов розвитку малого бізнесу; три головних завдання – активізація фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу, створення нових робочих місць, підготовка кадрів; очікуваними результатами програм взагалі є якісні (створення робочих місць, прискорення розвитку малого бізнесу та його перетворення на дієвий механізм вирішення соціально-економічних проблем) та кількісні (збільшення числа малих підприємств і зайнятих на них, формування інфраструктури підтримки малого бізнесу). Отже, вирішення таких основних проблем малого бізнесу, як адміністративні бар'єри, недо-

сконалість законодавства, в таким чином податкового, у програмах стоять на другому плані.

На основі вивчення сукупності програм державної підтримки малого бізнесу можна зробити висновок, що причини очевидних недоліків програм державної підтримки розвитку малого бізнесу полягають в проробленні методик та на їх основі програм, недостатності фінансування заходів з їх розробки, відношенні розробників та органів влади до реальних проблем малого бізнесу.

Розділ 3

ПРОГРАМНО-ЦІЛЮВИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРОГРАМ ЙОГО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ |||||

3.1. Теорія та практика цільового програмування

В останні роки розробка та реалізація цільових комплексних програм стала дієвим способом вирішення гострих проблем, що потребують концентрації ресурсів, зусиль, цільової орієнтації використаних ресурсів, погодженості дій.

У розвиток програмно-цільового планування та управління, досліджень та методологічних розробок значний внесок зробили такі вчені, як М. Я. Азаров, В. Д. Зубаков, А. А. Кисельніков, В. В. Кондратьєв, Б. З. Мільнер, Б. А. Райзберг, Ф. О. Ярошенко та інші автори [5; 35; 45; 60; 68; 91; 96; 97; 147; 148; 168; 175].

Теоретичні поняття програмно-цільового управління, що отримало широке розповсюдження у вітчизняній та зарубіжній практиці, трактуються досить неоднозначно.

Так, Б. А. Райзберг зазначає, що ключовими поняттями програмно-цільового управління є «програма» та «мета». Отже, програмно-цільова діяльність – це система намічених, виконуваних заходів та дій, проведення яких покликано забезпечити досягнення єдиної, раніше встановленої мети. Програмно-цільовий метод, на погляд Б. А. Райзберга, – це спосіб вирішення крупних та складних проблем шляхом розробки та впровадження системи програмних заходів, що орієнтовані на цілі, досягнення яких забезпечить розв’язання існуючих проблем [175, с. 6 – 8].

Група авторів під керівництвом М. Я. Азарова дають наступне визначення програмно-цільового управління: «це сукупність планово-організаційних засобів, формування комплексу взаємопов’язаних заходів, включаючи обґрунтування вихідної потреби, мети, її кінцевих і проміжних підцілей, робіт, що пов’язують ці підцілі, ресурси і фінансово-організаційні умови, необхідні й достатні для досягнення мети розв’язуваної проблеми» [168, с. 29].

Взагалі програмно-цільовий метод використовується при умові існування проблеми та визначеної на її основі системи цілей з урахуванням ресурсних можливостей та обмежень.

Суть програмно-цільового методу полягає в побудові програми цілереалізуючих дій, виконанні набору процедур, що формують їх склад і дозволяють переконатися, що сплановані дії приводять до досягнення встановлених цілей [96; 168, с. 30; 175].

Основні принципи програмно-цільового методу наступні: цілеспрямованість, ресурсозабезпеченість, системний підхід, облік взаємозв'язків і взаємодій, що властиві процесам вирішення крупних комплексних проблем та управлінню такими процесами [96; 168; 175, с. 29 – 35]. Характерною рисою програмно-цільового методу є пошук ефективних, економічних варіантів проблемних рішень у процесі взаємного узгодження цілей, програмних заходів і ресурсів.

Технологія програмно-цільового управління на основі поетапної моделі обґрунтування, розробки і реалізації програм дає змогу розв'язати наступні завдання [45; 68; 96; 175, с. 32 – 33]:

- обґрунтування та аналіз потреби у вирішенні проблем функціонування економіки та соціальної сфери, життєдіяльності держави й суспільства;
- формулювання та обґрунтування системної сукупності структурованих, ранжированих за масштабом, значимістю цілей і їх завдань, досягнення яких допоможе вирішити гостру проблему;
- уточнення вихідного стану розв'язання проблеми;
- визначення комплексу альтернативних заходів, дій; їх координація, орієнтація в часі, взаємна ув'язка з виконавцями;
- формування перемінної інтенсивності виконання робіт, спрямованих на досягнення встановлених цілей;
- формування можливих стратегій та вибір найкращого варіанта програм щодо вирішення проблеми;
- визначення джерел, виду та кількості фінансових та матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання програмних заходів, раціоналізація ресурсного складу;
- створення та впровадження в дію організаційно-економічних механізмів управління реалізацією програмних заходів, контроль за виконанням і забезпеченням, оперативне регулювання та координація.

Специфічною рисою програмно-цільового методу є обов'язкове розділення системи цілереалізуючих дій на функціональні (характеризують зміст запланованих заходів) та адресні (визначають виконавців заходів) [175].

У зв'язку з цим слід зазначити наступні загальні процедури формування системи функціональних та адресних дій щодо вирішення програмної проблеми [168, с. 32 – 33; 175, с. 12 – 13]:

- визначення повного ряду функцій згідно з системою цілей і завдань;
- встановлення функціональних заходів;
- аналіз варіантів альтернативних заходів для виявлення найбільш прогресивних та ефективних (за витратами ресурсів і часу);
- узгодження заходів у часі та просторі, побудова системи цілереалізуючих заходів;
- визначення виконавців заходів програми;
- розробка адресних доручень виконавцям або механізму самоуправління.

Наступною характерною рисою програмно-цільового методу є використання принципу цільового розподілу ресурсів, за яким потреби в ресурсах визначаються, а ресурси виділяються відповідно до цілереалізуючих заходів, тобто в безпосередньому зв'язку із цілями програми, за рахунок чого вже на початкових стадіях можна проводити об'єктивну, укрупнену оцінку ефективності використання ресурсів [96; 97; 175].

Ефективність програмно-цільового методу управління, як способу вирішення проблем за допомогою розробки цілових програм, проектів, структур, досягається лише при умові строгого дотримання принципів програмно-цільового управління, сполученні його властивостей та характеристик [175, с. 6 – 8]. У більшості робіт з теорії та методології програмного планування подаються різні визначення такого поняття, як «цілові програми», «програма», «регіональна програма», «комплексна регіональна програма», однак ці визначення не мають принципової різниці [35; 60, с. 9; 168, с. 32 – 33; 175].

Так, А. А. Кисельніков характеризує комплексну регіональну програму, як ув'язаний за ресурсами, виконавцями та строками завершення комплекс заходів (соціально-економічних, виробничих, організаційних, науково-технічних та ін.), що планується, виконання яких повинно забезпечити своєчасну реалізацію встановлених цілей і пов'язано із істотними змінами існуючих пропорцій, структури та темпів розвитку визначеного регіону [60, с. 9].

Б. А. Райзберг визначає цільову програму як сукупність намічених до планомірного проведення, погоджених за змістом, скоординованих у просторі

та часі, забезпечених ресурсами заходів, спрямованих на вирішення насущної проблеми, що не може бути забезпечено без концентрації зусиль і ресурсів для досягнення встановленої мети [175, с. 29].

Колектив авторів під керівництвом М. Я. Азарова оцінює програму як «встановлення певної етапності, порядку та механізмів управління процесом послідовного досягнення мети розв'язання проблеми» [168, с. 39].

Є. Д. Новиков пропонує три основні критерії визначення програми: рівень насущності задоволення потреби, комплексність проблеми, що характеризується кількістю галузей (регіонів), які беруть участь у її вирішенні, повнота циклу розв'язання проблем, що включає наукові дослідження, дослідно-конструкторські розробки тощо [168, с. 39].

Згідно з Законом України «Про державні цільові програми» «державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використання коштів державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням» [35].

Отже, при різноманітних тлумаченнях терміна всі автори зберігають основний зміст цього поняття, що визначають такі терміни, як «програма» і «мета» та підкреслюють ознаки, властивості цільових програм:

- програмність;
- орієнтованість на мету;
- комплексність;
- ресурсозабезпеченість;
- результативність (ефективність).
- Відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» цільова програма розробляється за сукупністю таких умов [35]:
- існування проблеми;
- відповідності мети програми пріоритетним напрямам державної політики;
- необхідності забезпечення міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків технологічно пов'язаних галузей та виробництв;
- наявності реальної можливості ресурсного забезпечення виконання програми.

Розподіл цільових програм за різними ознаками пропонується багатьма вченими, однак із-за різноманіття програм та їх класифікаційних ознак за-

гальноприйнятої класифікації досі не створено [35; 60; 91; 168; 175]. Слід розглянути основні типи, класи, групи цільових програм, представлених у роботах деяких науковців. Необхідно зазначити, що програма, завдяки своїй багатогранності, може бути віднесена до декількох груп або типів.

Так, Б. А. Райзберг класифікує програми відповідно до їх цільової орієнтації, за характером та природою проблем, які покликані вирішувати програми, також використовує розподіл програм за ознакою, способом дії, шляхом, що використовуються для вирішення проблем. Класифікація цільових програм за Б. А. Райзбергом подана в *табл. 3.1*.

Таблиця 3.1

Класифікація цільових програм за Б. А. Райзбергом [175, с. 36 – 46]

Класифікаційна ознака	Вид цільової програми
1	2
Роль цільових програм в управлінні економікою	Цілеорієнтовані – обґрунтовують постановку цілей на довгострокову перспективу
	Ціlereалізуючі – класичний тип цільових програм
Види цілей	Соціальні
	Науково-технологічні
	Інвестиційні програми та крупні інвестиційні проекти
	Екологічні програми
	Програми безпеки: оборонна безпека, економічна та фінансова безпека, запобігання та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій
Способи дії	Виробничі, що вирішують завдання зростання, розширення, збільшення виробництва окремих видів продукції, товарів, послуг
	Ресурсні, направлені на розвиток ресурсного потенціалу, ефективного використання та економії витрат фінансових, матеріально-технічних ресурсів
	Галузеві – розвиток визначених галузей, галузевих виробництв
	Територіальні, орієнтовані на впровадження обширного комплексу дії, заходів для забезпечення соціально-економічного розвитку визначеного регіону
	Маркетингові – підтримка та інтенсифікація просування товарів та послуг, освоєння нових сегментів ринку
	Організаційно-управлінські, спрямовані на якісне поліпшення управління.
	Зовнішньоекономічні – програми розвитку зовнішньоекономічної діяльності
Тривалість дії	Довгострокові (тривалість більше 5 років)
	Середньострокові (від 3 до 5 років)
	Короткострокові (до 3 років)

Закінчення табл. 3.1

1	2
Рівень приналежності	Державного рівня
	Регіональні програми
	Галузевого рівня
	Розвиток крупних міст, територіально-адміністративних утворень
	Розвиток окремих організацій
Масштабність, за обсягом вкладень	Найкрупномасштабніші програми
	Крупно масштабні
	Середньомасштабні програми
	Низькомасштабні програми
	Мало масштабні програми

А. А. Кисельніков виділяє три класи програм [60, с. 8 – 9]:

Комплексні функціональні – наприклад, програма науково-технічного розвитку країни.

Комплексні міжгалузеві, що становлять ядро програмного розрізу.

Галузеві, науково-технічні, виробничо-технологічні, що направлені на забезпечення комплексного розвитку галузей господарства.

Другий клас цільових програм, спрямованих на вирішення крупних проблем регіонального розвитку, А. А. Кисельніков пропонує класифікувати так, як наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Класифікація цільових програм за А. А. Кисельніковим [60, с. 8 – 9]

Класифікаційна ознака	Вид цільової програм
1	2
Організаційно-економічна	Багатоцентричні, об'єктами яких є провідний промисловий вузол та суміжні виробництва
	Поліцентричні, об'єкти відособлені, пов'язані паралельними потоками
	Програми маятникового типу, де основою всієї системи є потужна транспортна магістраль
	Програми зонального типу
	Програми повного освоєння

Закінчення табл. 3.2

1	2
За значимістю	Програми глобального значення
	Регіонального рівня
	Локальні, покликані вирішувати проблеми обласного масштабу
Характер мети	Комплексні регіональні програми
	Функціональні (соціального розвитку, науково-технічного прогресу та ін.)

Відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» цільові програми поділяються на [35]: загальнодержавні (економічного, науково-технічного розвитку та інші) – програми, що охоплюють усю територію держави або значну кількість її регіонів, мають довгостроковий період виконання та здійснюються центральними й місцевими органами влади; інші програми, метою яких є розв’язання окремих проблем, що потребують державної підтримки.

Згідно з зазначеним вище законом [35] класифікація цільових програм за своєю спрямованістю подана в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Класифікація цільових програм за спрямованістю [35]

Класифікаційна ознака	Вид цільової програм
Спрямованість	Економічні, що спрямовані на розв’язання комплексних галузевих та міжгалузевих проблем
	Наукові, які забезпечують виконання фундаментальних досліджень у різних галузях науки
	Науково-технічні, що направлені на розв’язання найважливіших науково-технічних проблем
	Соціальні, які передбачають вирішення проблем соціальної сфери
	Національно-культурні, спрямовані на розв’язання проблем національно-культурного розвитку
	Екологічні, що забезпечують здійснення загальнодержавних природоохоронних заходів, запобігають екологічним катастрофам
	Оборонні, розробляються з метою посилення обороноздатності держави
	Правоохоронні, покликані забезпечити правоохоронну діяльність

Колектив авторів під керівництвом М. Я. Азарова пропонує класифікацію програм за принципами управління (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Класифікація цільових програм за принципами управління [168, с. 38 – 39]

Принципи програмно-цільового управління	Вид цільової програми			
	програма-прогноз	програма-напрямок	програма-проблема	програма-проект
Орієнтованість на кінцеву мету	Так	Так	Так	Так
Комплексність циклу підготовки	Частково	Так	Так	Так
Логічна узгодженість усіх компонентів	Немає	Частково	Так	Так
Сполучення централізованого та децентралізованого управління	Немає	Частково	Так	Так
Сукупність розв'язуваних проблем	Немає	Частково	Так	Так
Комплексний характер впливів	Немає	Немає	Так	Так
Адаптивність, регулярне коректування процесів розв'язання проблем	Немає	Немає	Так	Так
Взаємна відповідальність	Немає	Немає	Так	Так

За результатами дослідження класифікаційних ознак цільових програм пропонується їх узагальнена та доповнена класифікація (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Комплексна класифікація цільових програм

Класифікаційна ознака	Вид цільової програми
1	2
Рівень значущості	Міждержавні
	Державні
	Регіональні
	Місцеві
	Галузеві
Статус	Частина міждержавної, державної програми
	Самостійні
Територіальна приналежність	Регіональні
	Міжрегіональні
Характер цілі	Комплексні регіональні
	Функціональні
Функціональна орієнтація	Соціальні-економічні
	Науково-технічні
	Інвестиційні

Продовження табл. 3.5

1	2
	Екологічні
	Програми безпеки
	Організаційно-господарські
	Територіальні
Характер проблеми	Планово-прогнозні
	Екстрені
Об'єкт	Зведені макропрограми, що визначають перспективи й стратегію соціально-економічного й територіального розвитку країни, великих економічних районів за основними показниками
	Державні програми за окремими напрямками діяльності
	Державні цільові програми за окремими проблемами
	Галузеві й проблемні програми, прийняті міністерствами й відомствами в межах їхньої компетенції
	Регіональні цільові програми, прийняті обласними органами влади
	Міждержавні програми
	Міжнародні програми
	Цільові програми, розроблені й реалізовані державними й недержавними підприємствами, холдингами, банками тощо
Призначення	Повного й ефективного використання ресурсного потенціалу
	Формування територіально-виробничих комплексів
	Згладжування порайонних розходжень за показниками рівня розвитку й умов життя
	Створення нових виробництв і робочих місць тощо
Масштабність програмної проблеми	Комплексні
	Вузькоспеціалізовані
Спосіб дії	Виробничі
	Ресурсні
	Галузеві
	Територіальні
	Маркетингові
	Організаційно-управлінські
	Зовнішньоекономічні
Галузева локалізація	Міжгалузеві
	Галузеві
	Підгалузеві

Закінчення табл. 3.5

1	2
Часовий аспект реалізації проблеми	Перманентні
	Разові
Тривалість дії	Довгострокові (тривалість більше 5 років)
	Середньострокові (від 3 до 5 років)
	Короткострокові (до 3 років)
Джерела фінансування	Що фінансуються за рахунок державного бюджету
	Що фінансуються за рахунок місцевого бюджету
	Що фінансуються за рахунок інших джерел фінансування
	Змішаного фінансування
Ефективність фінансування	Що відшкодовуються
	Що потребують додаткового фінансування

За допомогою поданої класифікації цільових програм можна визначити загальні закономірності у процесі їх формування й реалізації. Класифікаційні ознаки відбивають зміст проблеми, ефективність фінансування, особливості керування програмами й т. д. Застосування запропонованих класифікаційних ознак за джерелами та ефективністю фінансування програми дає можливість визначитися з реальними варіантами фінансового забезпечення заходів програм.

Дослідження теорії програмно-цільового методу встановили доцільність його використання при формуванні програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні. Узагальнюючи теоретичні основи програмно-цільового методу, цільову програму державної підтримки розвитку малого бізнесу можна визначити як ув'язаний за ресурсами, строками виконання та фінансування виконавцями комплекс погоджених за змістом (прослідковується ланцюжок «проблеми – цілі – завдання – заходи – результат») заходів, спрямованих на вирішення проблем малого бізнесу.

Взагалі змістову структуру цільової програми за Б. А. Райзбергом можна представити у вигляді окремих блоків [175, с. 178 – 180].

Цільовий блок містить характеристику головної мети програми, а також підцелей різних рівнів, що разом визначають її цільову спрямованість.

Функціональний блок містить комплекс погоджених за змістом та ув'язаних в часі функціональних заходів, спрямованих на досягнення мети програми. Виконавчий (адресний) блок програми формується з метою прив'язки заходів програми до їх виконавців, тобто формується виконавча структура програми. Ресурсний блок характеризує сукупність кількісних та якісних параметрів ресурсного забезпечення програми, а також джерела їх надходження. Організаційний блок містить організацію розробки програми, склад та функції органів, що розробляють програму, структуру та права органів, що управляють реалізацією програми, особливості господарчого механізму управління розробкою та реалізацією програми [175].

Відповідно до основ та принципів програмно-цільового підходу для розробки цільової програми підтримки малого бізнесу група авторів – Т. П. Афанасьєва, В. В. Буєв, Т. І. Пуденко – пропонує використовувати базову модель програми підтримки, основні компоненти й зв'язки між якими наведені на рис. 3.1 [5].

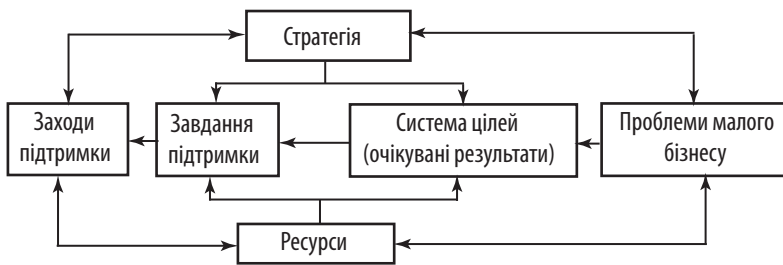

Рис. 3.1. Базова модель цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу [5]

Детальну структуру та зміст цільової програми надає Закон України «Про державні цільові програми», а також «Порядок розроблення та виконання державних цільових програм». Згідно з нормативними актами державна цільова програма повинна мати наступні складові [35; 148]:

- паспорт програми – стислий виклад основних даних;
- визначення проблеми, на розв'язання якої націлена програма, аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання програмним методом;
- визначення мети програми;
- обґрунтування шляхів і засобів вирішення проблеми, а також необхідність фінансування за рахунок коштів державного бюджету України;

- перелік заходів і завдань з визначенням виконавців, строків виконання (в цілому та поетапно), обсягів та джерел фінансування (з розбивкою за роками);
- розрахунок очікуваних результатів виконання програм та її ефективності;
- розрахунок обсягів і визначення джерел фінансування.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо формування та реалізації регіональних програм [95] при визначенні структури програми слід окреслити першочергові напрямки діяльності. Далі з урахуванням принципів стратегічного планування формується загальний план дій з підбору конкретних заходів для досягнення основної програмної мети і об'єднання їх в єдине ціле [95; 102]. В процесі вирішення загальних завдань програмного планування необхідно дослідити відповідність між ресурсним потенціалом та умовами розвитку малого бізнесу в області і на окремих його територіях [95].

З урахуванням зазначеного вище та використовуючи технологію програмно-цільового програмування, пропонується загальна структура цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу (рис. 3.2). Базова модель і структура цільової програми на її основі визначають склад розділів, їх взаємозв'язок і спрямованість на вирішення визначених проблем, вимоги до їх змісту, форми подання, механізму реалізації, а також обсягів, джерел та строків фінансування.

Основними з цих вимог є [148]:

- чіткість визначення проблем малого бізнесу, обґрунтування її значущості, ранжирування їх за значимістю, аналіз причин виникнення проблем;
- чіткість формулювання мети програми, обґрунтування вибору цілей та завдань програми, спрямованих вирішити певні проблеми малого бізнесу;
- визначення та обґрунтування оптимального складу заходів підтримки, планування строків їх реалізації, оцінки очікуваних результатів виконання, координації зв'язків між ними, встановлення виконавців;
- планування обсягів ресурсного забезпечення програми за джерелами й обґрунтування його реалістичності;
- прогнозування очікуваних результатів програми, чіткості й обґрунтованості їхніх оцінок, аналіз ефективності реалізації програми;
- розподіл відповідальності за реалізацію програми та її частин, побудови механізмів контролю, аналіз ходу робіт за програмою, а також прийняття рішень з коректування програми у випадках необхідності.

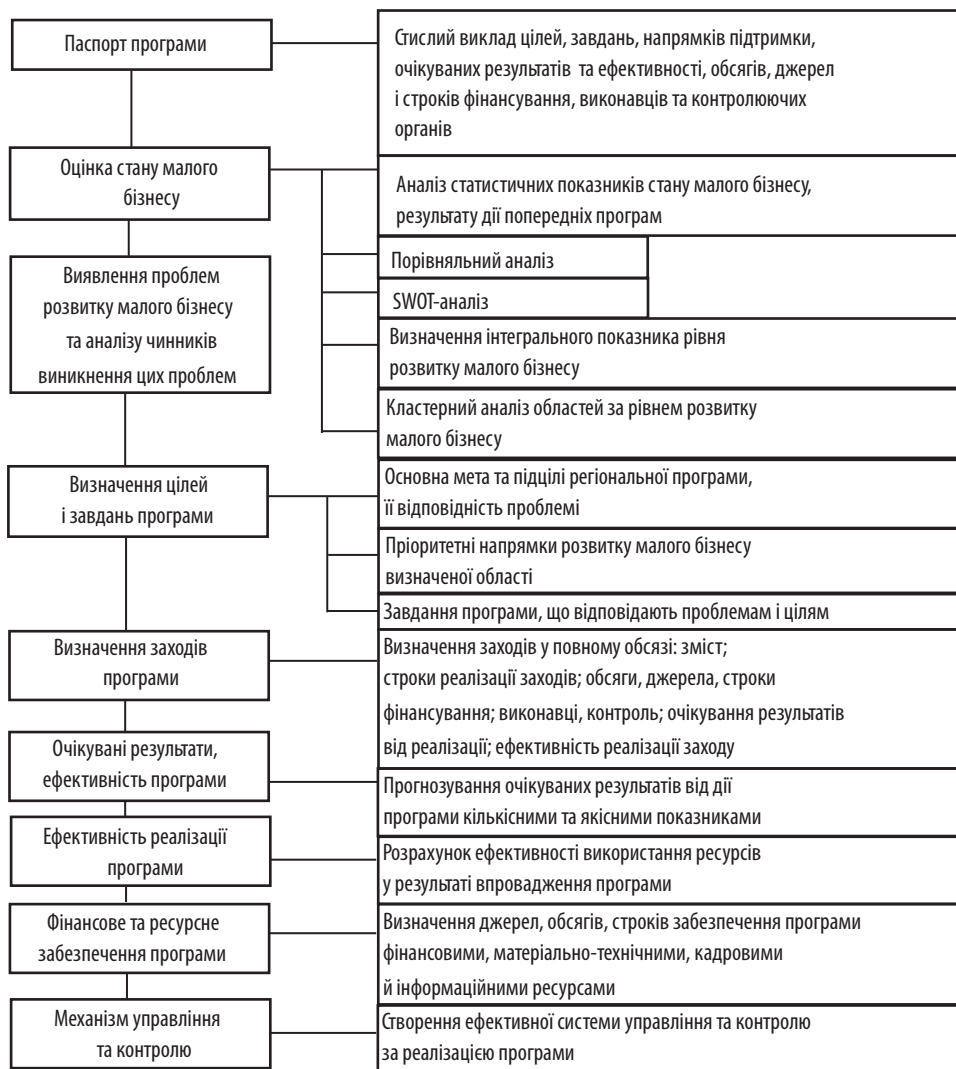

Рис. 3.2. Загальна структура цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу

Запропонована структура програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, що відповідає базовій моделі, визначає: логічну послідовність процедур формування програми й системи управління її реалізацією; методи здійснення; критерії оцінки результатів.

Враховуючи принципи програмно-цільового методу, після встановлення проблем розвитку малого бізнесу визначеної області здійснюється стратегічне планування. Цей етап має найважливіше значення, тому що в ході його виконання повинен бути сформульований комплекс цілей, завдань і заходів, що утворюють загальну мету програми й створюють основу для формування заходів підтримки розвитку малого бізнесу [5; 60; 91; 148; 175].

У результаті здійснення етапу стратегічного планування повинні бути визначені цільові орієнтири програми (початковий варіант цілей програми), пріоритетні напрямки підтримки (умови середовища малого бізнесу, що мають змінитися), заходи підтримки за цими напрямками, правила розподілу ресурсів і зусиль між напрямками підтримки [240].

Мета програми – це бажані зміни в структурі, потенціалі й результативності малого бізнесу, які очікується одержати в результаті здійснення запланованих заходів його підтримки. Основні вимоги при визначенні цілей програми повинні бути [5; 60; 148; 175]:

- відповідними проблемам, на які спрямована програма;
- бути представлені у вигляді очікуваних змін тих параметрів структури, потенціалу й результативності малого бізнесу, які на стадії стратегічного планування були обрані як цільові орієнтири;
- контрольованими, тобто заданими так, щоб можна було зрівняти очікувані й реально отримані результати;
- реалістичними, тобто відповідати існуючим можливостям.

Заходи з виконання програми державної підтримки розвитку малого бізнесу, що направлені на розв'язання проблеми і досягнення її мети, встановлюються з урахуванням ресурсних можливостей та обмежень. Визначені заходи згідно з технологією програмно-цільового управління повинні бути скоординовані, зорієнтовані в часі, взаємопов'язані та прив'язані до конкретних виконавців, обсягів і строків фінансування. Планування заходів програми підтримки є центральним в процесі розробки програми [60; 97; 148; 175]. Саме на цій стадії виникає найбільше число дефектів програми, основними з яких, відповідно до проведеного аналізу в п. 2.3, є:

- нечітке визначення очікуваних кінцевих результатів (цілей програми);
- неповнота складу дій, необхідних для досягнення бажаних результатів програми;
- невизначеність проміжних результатів, на досягнення яких орієнтовано кожен захід підтримки;

- необґрунтованість оцінок, строків реалізації, заходів підтримки й програми в цілому;
- нескоординованість заходів підтримки за строками;
- нереалістичність програми через недостатнє ресурсне забезпечення.

Очікувані результати виконання цільової програми мають бути обґрунтовані та представлені не лише в якісній, а й у кількісній формах. Програма державної підтримки розвитку малого бізнесу повинна орієнтуватися на поліпшення параметрів результативності малого бізнесу, наприклад [175]:

1. Кількість створених робочих місць.
2. Балансовий прибуток малого підприємства.
3. Обсяг реалізованих товарів, робіт і послуг.

Підвищення результативності малого бізнесу за наведеними напрямками забезпечується за рахунок [96]:

- 1) збільшення числа реально діючих суб'єктів малого бізнесу;
- 2) підвищення капітальних вкладень на виробничі потреби;
- 3) зміцнення потенціалу менеджменту.

На сьогодні відкритим питанням залишається методика оцінки ефективності цільових програм, досі не має єдиної системи показників для визначення обсягів фінансування заходів, моніторингу використання ресурсів та ефективності їх застосування.

Колектив авторів під керівництвом М. Я. Азарова пропонує використовувати наступну систему показників: затрати, продукт, ефективність, якість [168].

Показники затрат повинні відображати необхідний обсяг фінансування заходів програми. Показники продукту є основою для визначення потреби у фінансових ресурсах, вказують на обсяг виробленої продукції в результаті виконання програми. Показники ефективності використовуються для оцінки ефективності здійснення програм, зіставлення результатів їх виконання в динаміці, відображають вартість одиниці виробленої продукції або наданих послуг.

Показники результату вказують на результативність програми щодо вирішення завдань, діяльності розпорядника бюджетних ресурсів стосовно їх здійснення, розрахунку обсягу додаткових ресурсів для подальшого виконання програми (табл. 3.6).

При оцінці результативності (ефективності) цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу, як зазначають деякі вчені [168, с. 168 – 175], можна використовувати методику, яку застосовують при роз-

робці бізнес-планів та інвестиційних проектів за такими показниками, як: строки окупності заходів, чистий дисконтований дохід та інші показники, які даються у вже існуючих методиках розробки інвестиційних проектів [9].

Таблиця 3.6

Класифікація критеріїв ефективності бюджетного фінансування [168, с. 240 – 241]

Класифікація групи показників	Характеристика показників
Загальні оціночні	Рівень рентабельності. Окупність програми, термін проведення вкладень
Опосередковані	Відношення отриманої за програмою валової продукції на одиницю до відповідного базового показника. Відношення отриманого за програмою прибутку на одиницю до відповідного базового показника
Безпосередньо оціночні	Показники приросту (Δ) на одиницю, скореговані на коефіцієнт бюджетного фінансування: • продуктивності, урожайності; • доходності; • прибутковості. Показники приросту (Δ) на одну грн бюджетних асигнувань: • доходу; • прибутку

Упровадження у дію цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу дійсно даватиме результати, якщо вона буде повною мірою забезпечена ресурсами, перш за все фінансовими. Визначення потреб у ресурсах і джерел їхнього одержання – одна з найважливіших сторін розробки програми державної підтримки розвитку малого бізнесу [35; 60; 91; 97; 168; 175; 240].

Однією з основних проблем реалізації цільових програм є недостатнє їх фінансування. Головні джерела фінансування реалізації цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу зображено на *рис. 3.3*.

Необхідно виділити кілька етапів вирішення ресурсних проблем у процесі розробки і реалізації програми [96; 97; 148]:

- розрахунок обсягів необхідних ресурсів і можливостей їх одержання з метою попереднього підтвердження їхньої реалістичності;
- з'ясування всієї сукупності ресурсів (фінансових, матеріально-технічних, кадрових, інформаційних), що необхідні для реалізації програми та їх джерел;

- розподіл одержаних ресурсів за об'єктами і заходами підтримки при переході до реалізації програми.

Рис. 3.3. Джерела фінансування цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Етап планування ресурсного забезпечення програми підтримки малого бізнесу включає сукупність взаємозалежних дій по визначенню: загальних потреб у ресурсах; уже наявних і додаткових ресурсах; джерел і механізмів покриття останніх; результативності їх витрат. Тільки після здійснення всіх цих дій можна буде встановити обґрунтованість або необґрунтованість цільової програми підтримки.

Потреби в ресурсах і джерела їхнього покриття необхідно визначати за двома напрямками, у їх взаємозв'язку [175; 240]:

- *по-перше*, відповідно до обраних напрямків і заходів підтримки;
- *по-друге*, за видами ресурсів у наступній послідовності: матеріально-технічні в натуральному вираженні, природні, трудові та фінансові ресурси.

Основним джерелом фінансування цільової програми є цільові бюджетні кошти. Фінансування цільової програми більшою мірою забезпечується бюджетними коштами, що включаються у витратну частину бюджету при його плануванні.

Основними принципами цільового бюджетного фінансування цільової програми повинні стати [168, с. 231 – 232; 240]:

- вибір головних напрямів і пріоритетів та прийняття й розробка науково обґрунтованих і збалансованих програм;
- цілеспрямованість, адресність, зумовленість й обов'язкова гарантованість у фінансуванні програм;
- концентрація ресурсів на стратегічних напрямках для прийняття програми;
- комплексний підхід із виділенням ресурсів у визначених обсягах для реалізації заходів програми;
- системність механізмів державного фінансового регулювання;
- рівноправний доступ підприємств до ресурсів: фінансових, кредитних, матеріально-технічних та інших;
- ефективність бюджетних витрат.

Завдяки застосуванню програмно-цільового методу до розробки програм державної підтримки розвитку малого бізнесу основна увага зосереджується на результатах упровадження цих програм і досягненнях діяльності виконавчої влади, що дає змогу посилити дієвість державного сектору в цьому напрямку [175].

Для забезпечення більш ефективного, ніж у попередній період, керування реалізацією програми, при її розробці повинна бути детально пророблена система керівництва за її виконанням. Ця система повинна чітко визначати хто, що й коли повинен робити при здійсненні контролю за ходом виконання заходів програми, координації зусиль її учасників і виробленню необхідних управлінських рішень [147; 148].

Програмно-цільовий метод отримав широке розповсюдження в управлінні економічними об'єктами, процесами, відносинами на міждержавному, державному, регіональному, галузевому рівнях та на рівні організацій, підприємств, корпорацій багатьох країн світу [62].

Що стосується розвинених країн із ринковою економікою, можна стверджувати, що використання програмно-цільового методу в плануванні та в управлінні економікою взагалі розуміється як державне регулювання [62].

Інструментом планування в країнах є орієнтуючі загальнонаціональні плани – програми у вигляді індикативних планів, які держава настійно рекомендує та пов'язує із внутрішньою та зовнішньою політикою. Інструментом

же регулювання стають державні програми або програми, що користуються посиленою державною підтримкою. Вони впливають на структуру та розміщення виробництва, екологію, соціальні процеси, доходи населення, зміни у системі управління економікою [168].

У низці розвинутих країн набули значного розповсюдження програми розвитку окремих областей країни, територіально-виробничих, територіально-соціологічних, територіально-екологічних комплексів. Така гілка програмно-цілового планування і управління називається регіональним програмуванням [5; 35; 60; 91; 97; 168; 175].

До числа найбільш розповсюджених цілових завдань регіонального програмування належать [96; 97; 148]:

- перетворення галузевої структури виробництва для підвищення ефективності та конкурентоспроможності;
- забезпечення високого рівня зайнятості, зниження безробіття;
- збільшення рівня доходів населення;
- утримання інфляційних процесів.

Сучасний стан процесу реформування в Україні, як зазначають деякі вчені [168], потребує аналізу й узагальнення накопиченого досвіду, а також удосконалення науково-методичних засад розробки та реалізації цілових програм України.

Уже на початкових етапах упровадження програмно-цілового методу управління виявляється безліч проблем, серед яких необхідно відзначити наступні [168]: недосконалість методології, практики програмно-цілового планування; нечіткість критеріїв деталізації та вартісної оцінки програм і заходів; відсутність методології розробки показників результативності виконання програм; надмірна кількість програм, що знижує можливість дієвого управління ними, моніторингу та контролю за їх виконанням; дублювання функцій та завдань цілових програм; практична відсутність нормативно-правової бази для формування програм за програмно-ціловим методом; незначне фінансування програм.

Вирішити ряд проблем, пов'язаних з розробкою й реалізацією програм державної підтримки розвитку малого бізнесу можна за допомогою сучасних технологій управління, активно впроваджуваних за рубежом. Дослідження програмно-цілового методу довело доцільність його застосування до державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні. Запропонована структура цілової програми державної підтримки розвитку малого бізне-

су, що визначає склад розділів цільової програми, вимоги до їхнього змісту, форми подання, сприятиме підвищенню ефективності формування та впровадження інструментів державної підтримки розвитку малого бізнесу на всіх рівнях.

3.2. Методичне забезпечення оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Запропонований вченими В. В. Генераловим та М. В. Личагіним [19] підхід до аналізу сукупності програм підтримки розвитку малого бізнесу в РФ, оцінки погодженості елементів окремої програми і порівняльного аналізу різних програм, що були використані на першому етапі оцінки програм підтримки в Україні в п. 2.3, дають змогу виявити лише структурні диспропорції сукупності програм, непогодженість та якість деяких їх елементів. Такий аналіз не дає повної чіткої картини якості кожної з програм, не дозволяє систематизувати результати та зробити загальний остаточний висновок за кожною з програм, що оцінюється.

Для більш детального аналізу пропонується методика оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за наступними напрямками: узгодженість із нормативними актами; структура, зміст і комплексність; якість, а також здатність вирішити проблеми (реалізованість), на які вона націлена.

Для того щоб підвищити обґрунтованість рішень і врахувати численні фактори, що впливають на їх результати, необхідно використовувати різнобічний аналіз, заснований як на розрахунках, так і на аргументованих судженнях керівників і фахівців, знайомих зі станом справ і перспективами розвитку в різних областях практичної діяльності. За таких умов експертні оцінки знаходять широке практичне застосування [9; 112].

Експертні методи розділяються на індивідуальні та колективні. До індивідуальних експертних оцінок відносяться сценарії, метод «інтерв'ю», аналітичні доповідні записки. Колективні експертні оцінки включають метод «комісій», метод голосування, метод балів, метод «сніжної грудки», метод «Дельфи» тощо [76; 92; 112].

Для прийняття рішень у складних та відповідальних ситуаціях використовують методи колективних оцінок [112]. За результатами дослідження виявлено, що виникає складність у механізмі використання таких методів оцінок, як метод «комісій», метод голосування, метод балів, метод «сніжної

грудки» при оцінці якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, яка містить чотири етапи оцінювання, два підетапи, багато критеріїв та націлена на аналіз як сукупності програм, так і однієї програми.

Проведення оцінки якості програм пропонується здійснювати на основі застосування експертного методу «Дельфи», який орієнтований на швидкий пошук рішень та відбір кращого рішення, виходячи з експертних оцінок, виконаних групою фахівців [92].

У даному методі здійснюється процедура, що забезпечує обмін інформацією про доводи й відповіді та не передбачає безпосередньої взаємодії експертів один з одним, що дозволяє отримати незалежну оцінку. Вважається, що метод «Дельфи» найбільш ефективний, якщо до роботи залучаються експерти, компетентні не по всій проблемі, а по її різних складових [76; 92].

Надійність методу вважається високою при прогнозуванні на період як від 1 до 3 років, так і на більш віддалений період часу. Виходячи з того, що програми державної підтримки розвитку малого бізнесу розробляються на два роки, метод «Дельфи» підходить до вирішення поставленого завдання [92; 112]. Процедуру експертного опитування за цим методом можна виділити в кілька етапів (рис. 3.4).

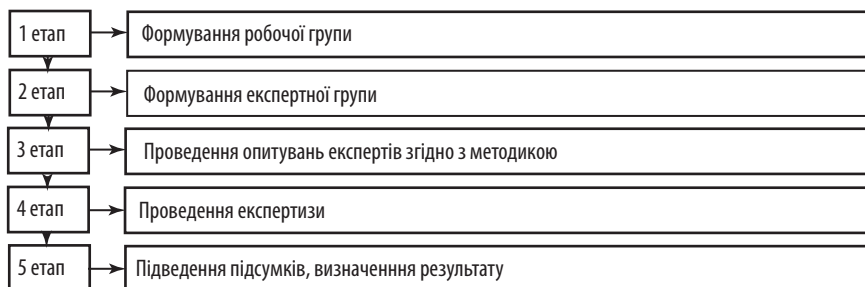

Рис. 3.4. Етапи проведення експертної оцінки за методом «Дельфи»

На *першому етапі* здійснюється формування робочої групи. Завдання робочої групи полягає в організації процедури експертного опитування та обробки отриманих результатів [76].

Другий етап «Формування експертної групи». Згідно з методом «Дельфи» група експертів повинна включати 10 – 15 фахівців у даній області. Компетентність експертів визначається шляхом анкетування, аналізом рівня реферування (кількості посилань на роботи даного фахівця), використанням аркушів самооцінки [92].

На *третьому етапі* «Проведення опитувань експертів згідно з методикою» формулювання питань повинні бути чіткими й однозначно трактованими, припускати одну відповідь [92]. Згідно з принципами, технологією проведення та логікою програмно-цільового методу [35; 148; 175] пропонується здійснювати оцінку програм державної підтримки розвитку малого бізнесу відповідно до *рис. 3.5*.

Першим етапом є оцінка програм за відповідністю напрямкам діючого законодавства у сфері економічного та соціального розвитку України та державної підтримки розвитку малого бізнесу, що проходить у два кроки: оцінка національної програми за відповідністю цілям, пріоритетам та завданням стратегії економічного та соціального розвитку України; оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей за відповідністю та недублюванням цілям і завданням національної програми.

За основні критерії на першому кроці оцінки взяті мета, пріоритети та завдання Стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр. [38; 215] (*рис. 3.6*). Оцінювання національної програми за відповідністю стратегії економічного та соціального розвитку України проводиться відповідно до *табл. 3.7*.

Таблиця 3.7

Сітка оцінки цільових програм за узгодженістю

Оцінка	Кількість балів
Не відповідає	1
Відповідає	2

Першим напрямком є оцінка відповідності змісту національної програми цілям стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр.

Другим – відповідність змісту національної програми стимулювання малого бізнесу пріоритетам стратегії. Якщо національна програма відповідає пріоритетам стратегії, тобто спрямована на забезпечення сталого економічного розвитку та очікуваними результатами її впливу взагалі передбачаються: зростання ВВП – отримує два бали, нарощування обсягів інвестицій – два бали, підвищення конкурентоспроможності національної економіки – два бали, інноваційне відтворення основних фондів – два бали. Якщо в національній програмі не передбачається зміна одного із вказаних показників, то відповідно до цього показника програма отримує один бал (*табл. 3.7*).

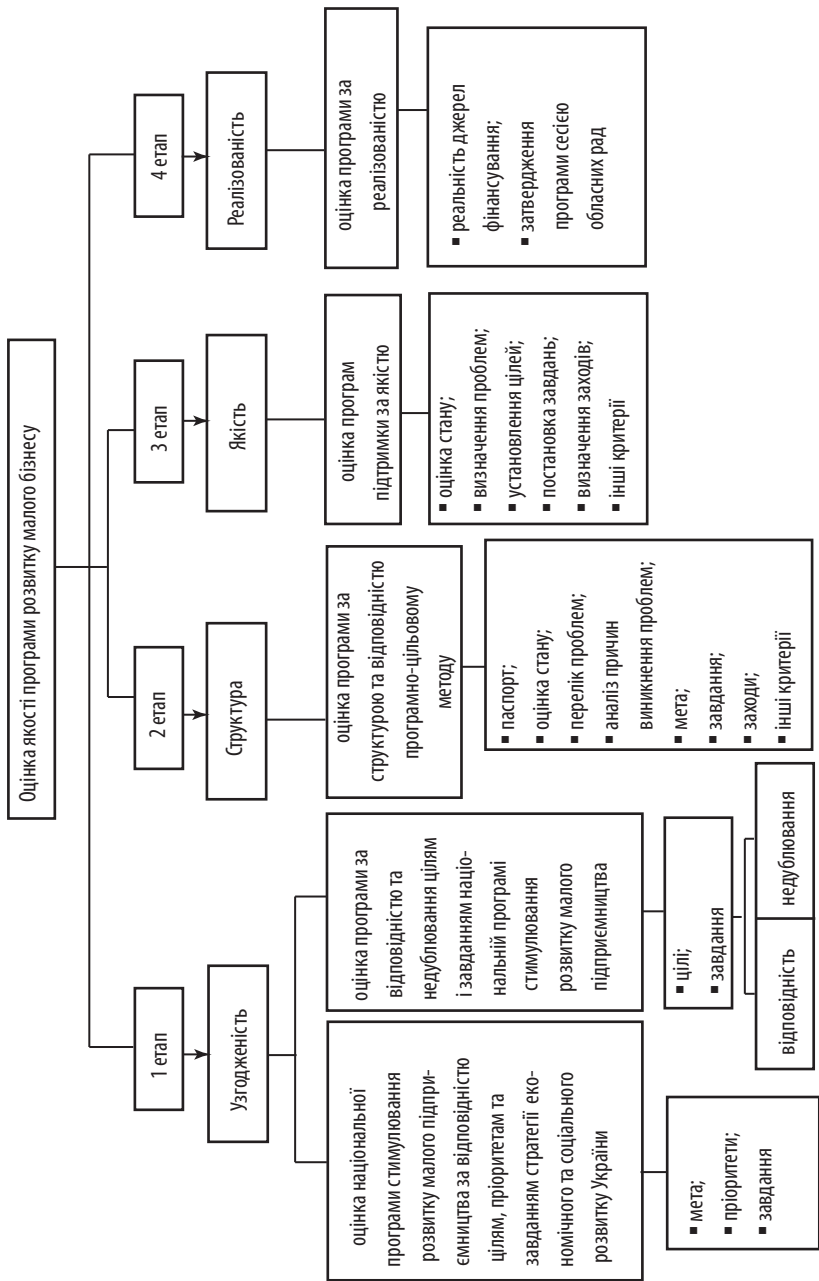

Рис. 3.5. Схема оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

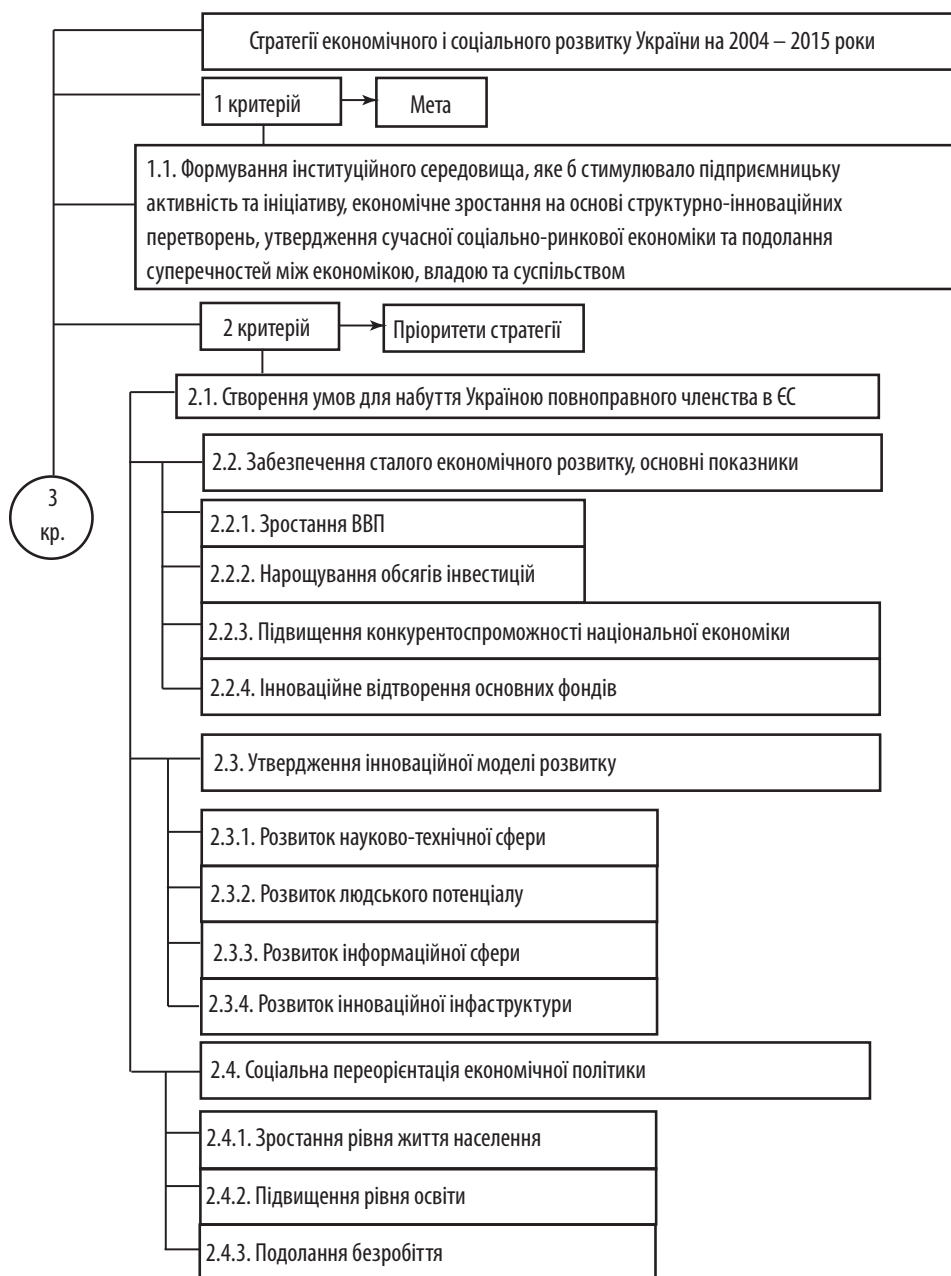
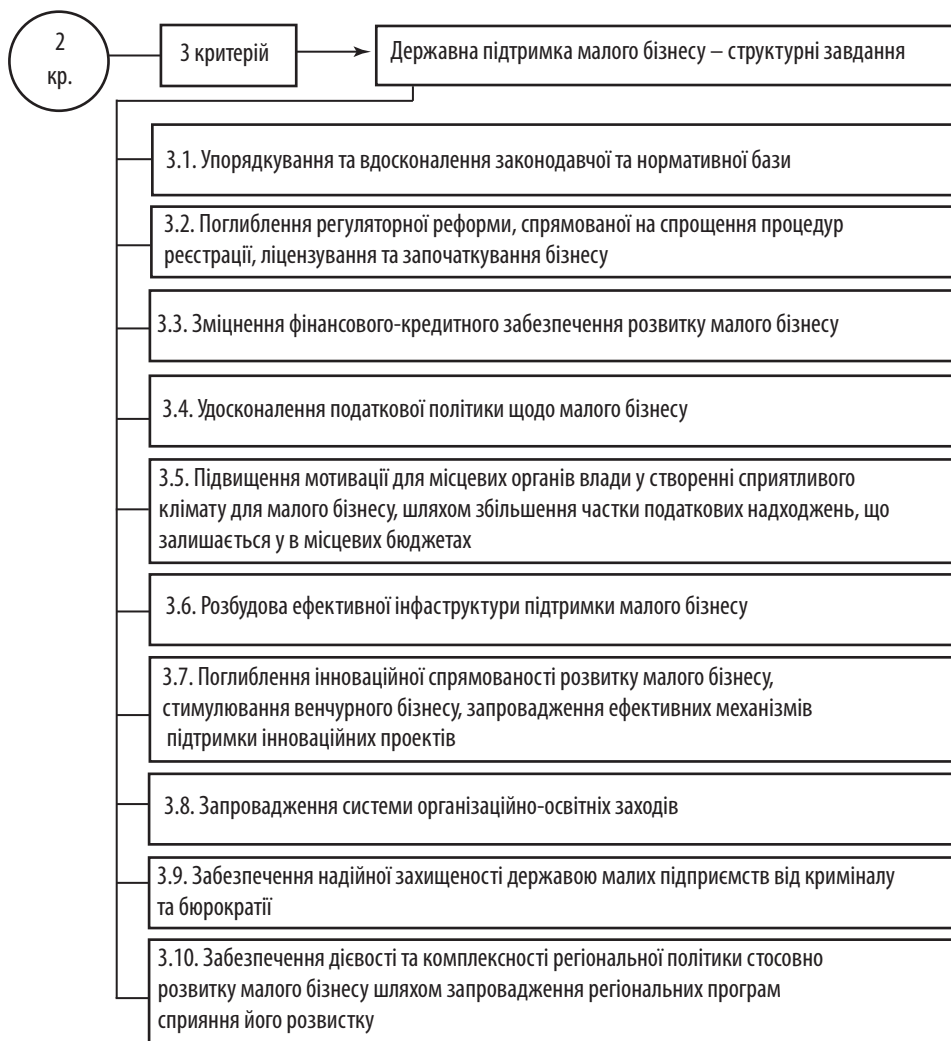

Рис. 3.6. Структура оцінки національної програми стимулювання малого бізнесу цілям, пріоритетам та завданням стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр. (початок)

Закінчення рис. 3.10

Наступним напрямком оцінки є оцінка відповідності завдань національної програми завданням стратегії в напрямку державної підтримки малого бізнесу. Отже, якщо кожне із завдань національної програми відповідає встановленим стратегічним завданням державної підтримки малого бізнесу, то національна програма по завданню, що аналізується, отримує два бали. Завдання національної програми отримує один бал, якщо це завдання не відповідає завданням державної підтримки малого бізнесу, зазначених у стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 р.

За результатами експертної оцінки робиться висновок, чи є національна програма стимулювання розвитку малого бізнесу узгодженою із стратегією економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр., тобто чи відповідає вона стратегічним цілям, пріоритетам та завданням.

Далі, при умові, що на першому кроці були отримані позитивні результати, другим кроком є проведення оцінки відповідності та недублювання цілей та завдань програм державної підтримки малого бізнесу областей цілям та завданням національної програми. Для оцінки в цьому напрямку критеріями обрані цілі та завдання національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу [38] (рис. 3.7).

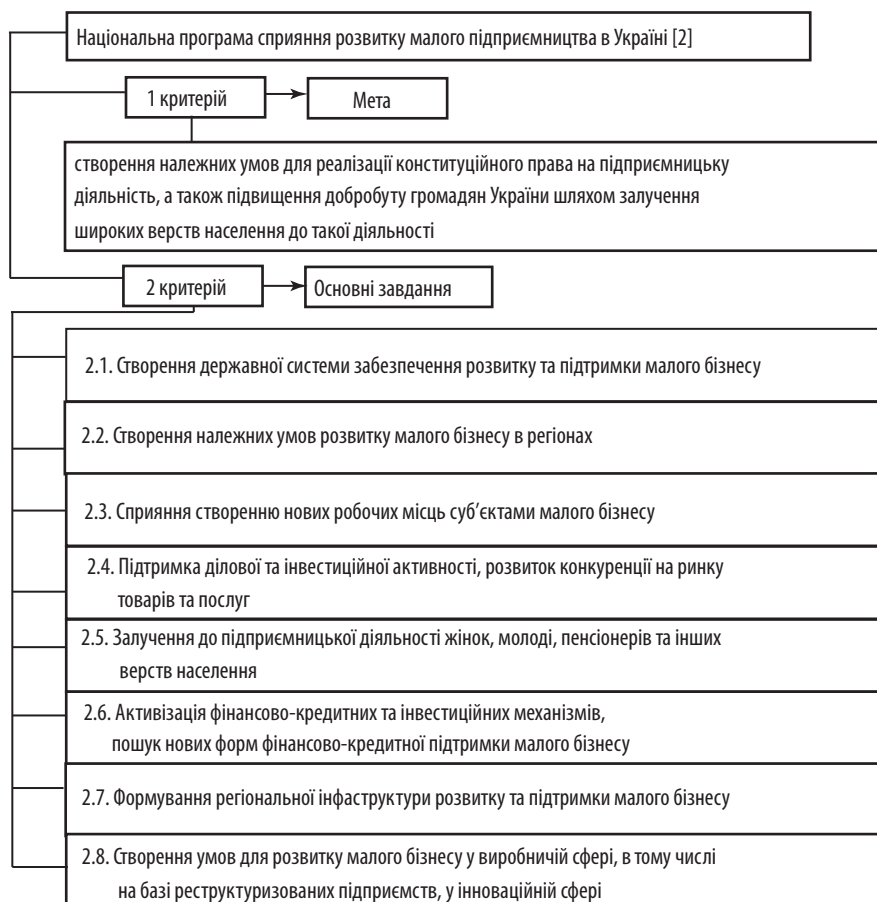

Рис. 3.7. Структура оцінки відповідності та недублювання змісту програм державної підтримки розвитку малого бізнесу національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Оцінка проводиться згідно з даними, наведеними в табл. 3.8. Таким чином, якщо мета програми області відповідає меті національної програми, така програма отримує два бали. Якщо зміст мети програми, що аналізується, не дублює мету національної програми, то вона отримує два бали. Інакше, при не відповідності цілей програми цілям національної програми – один бал, та якщо мета програми дублює мета національної програми, програма отримує один бал.

Таблиця 3.8

Сітка оцінки цільових програм за відповідністю та недублюванням

Оцінка	Кількість балів
Не відповідає	1
Відповідає	2
Дублюються	1
Не дублюються	2

Аналогічно проводиться оцінка відповідності та недублювання завдань програми державної підтримки розвитку малого бізнесу області завданням національної програми (див. рис. 3.7).

Для висновків за всіма етапами та підетапам оцінки якості програм використовується шкала, розроблена на основі закону Фібоначчі [85]. Мінімальне значення шкали дорівнює 1 бал, як мінімальна кількість балів, що може отримати програма за критерієм від одного експерта, максимальне значення – 2 бали, як максимальна кількість балів, що може отримати програма за критерієм від одного експерта. Згідно з законом Фібоначчі зміни відбуваються на рівні 38,2% і 61,8% [85]. Значення різниці максимального та мінімального балів: у даному випадку $2 - 1 = 1$. Перемноживши цю різницю послідовно на 0,382 і 0,618 і віднявши кожен з отриманих сум від «максимуму», отримуємо значення шкали, при яких, за законом Фібоначчі, найбільш імовірно відбуваються зміни. Результати розрахунку значення діапазонів шкали подано в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Шкала оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Діапазон	1 – 1,38 балів	1,39 – 1,62 бали	1,63 – 2 бали
Висновок	Переробити	Доробити	Упроваджувати

За структурою експертам пропонується проводити експертизу програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за дванадцятьма критеріями (рис. 3.8). Критеріями виступають наявність елементів у структурі програм, що аналізуються, відповідно до розробленої загальної структури цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу (рис. 3.2).

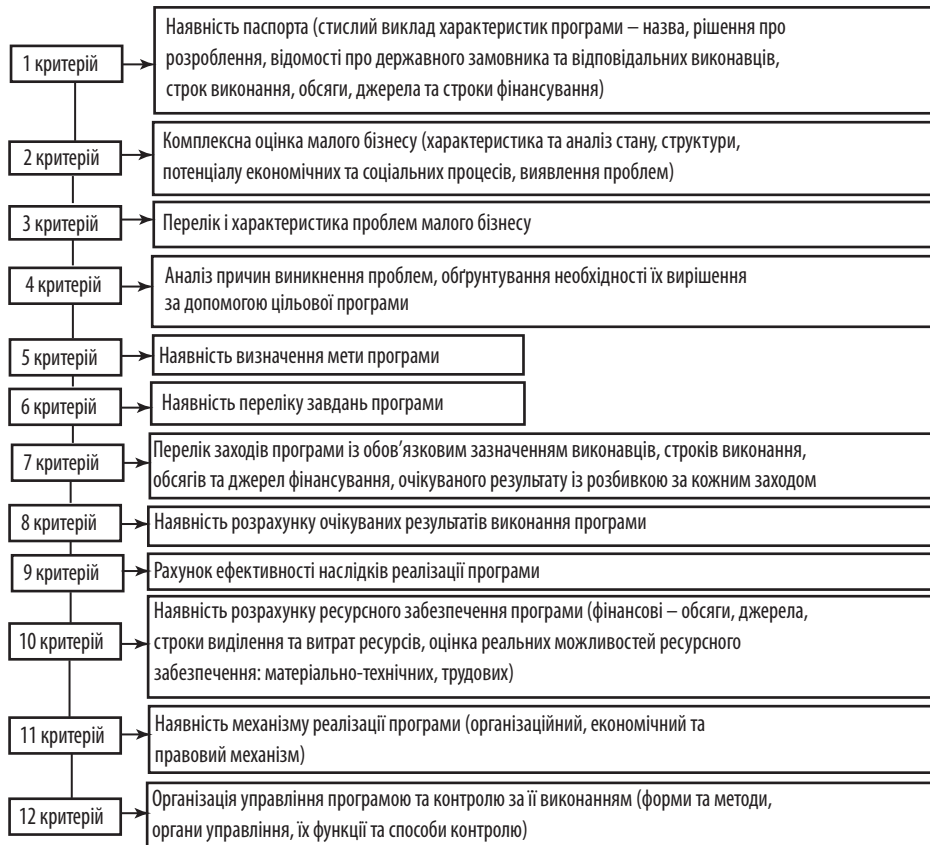

Рис. 3.8. Порядок оцінки цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

На цьому етапі експерти оцінюють наявність структурної частини у програмі. Якщо за визначеним критерієм програма не містить частини, відповідної критерію, то така програма повинна отримати один бал. Якщо за обраним критерієм програма містить відповідну частину – два бали.

Оцінка за структурою проводиться за наступним алгоритмом: i – кількість критеріїв оцінки програми за структурою (частин цільової програми) (рис. 3.9).

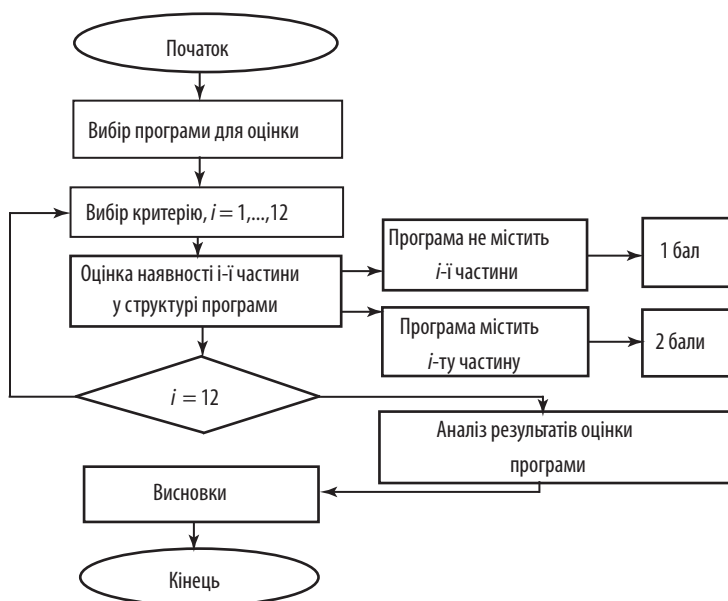

Рис. 3.9. Алгоритм оцінки цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Третім етапом експертної оцінки програм державної підтримки розвитку малого бізнесу є оцінка програм за якістю (рис. 3.10). Критерії сформовані відповідно до засад законодавства щодо цільових програм, принципів програмно-цільового методу та експертного оцінювання.

Відповідно до рис. 3.10 *першим критерієм* оцінки програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю є критерій «оцінка стану малого бізнесу», за яким вона містить лише аналіз основних статистичних показників, висвітлює динаміку цих показників порівняно із аналогічними показниками інших країн світу або областей України, попередніх років.

Такий аналіз малого бізнесу є не глибоким, не дає комплексної оцінки стану, не виявляє специфіки його розвитку та, головне, його проблеми. Отже, за першим критерієм програмі слід дати один бал. Програма, що, окрім зазначеного аналізу, вміщує рейтингові оцінки, кластерний аналіз, анкетування, визначення інтегральних показників, аналіз результатів дії попередніх програм тощо, містить дійсно комплексну оцінку стану малого бізнесу, що дає змогу виявити його проблеми та специфіку розвитку певної області, позитивний вплив та недоліки дії попередніх програм розвитку, то за першим критерієм вона отримує два бали.

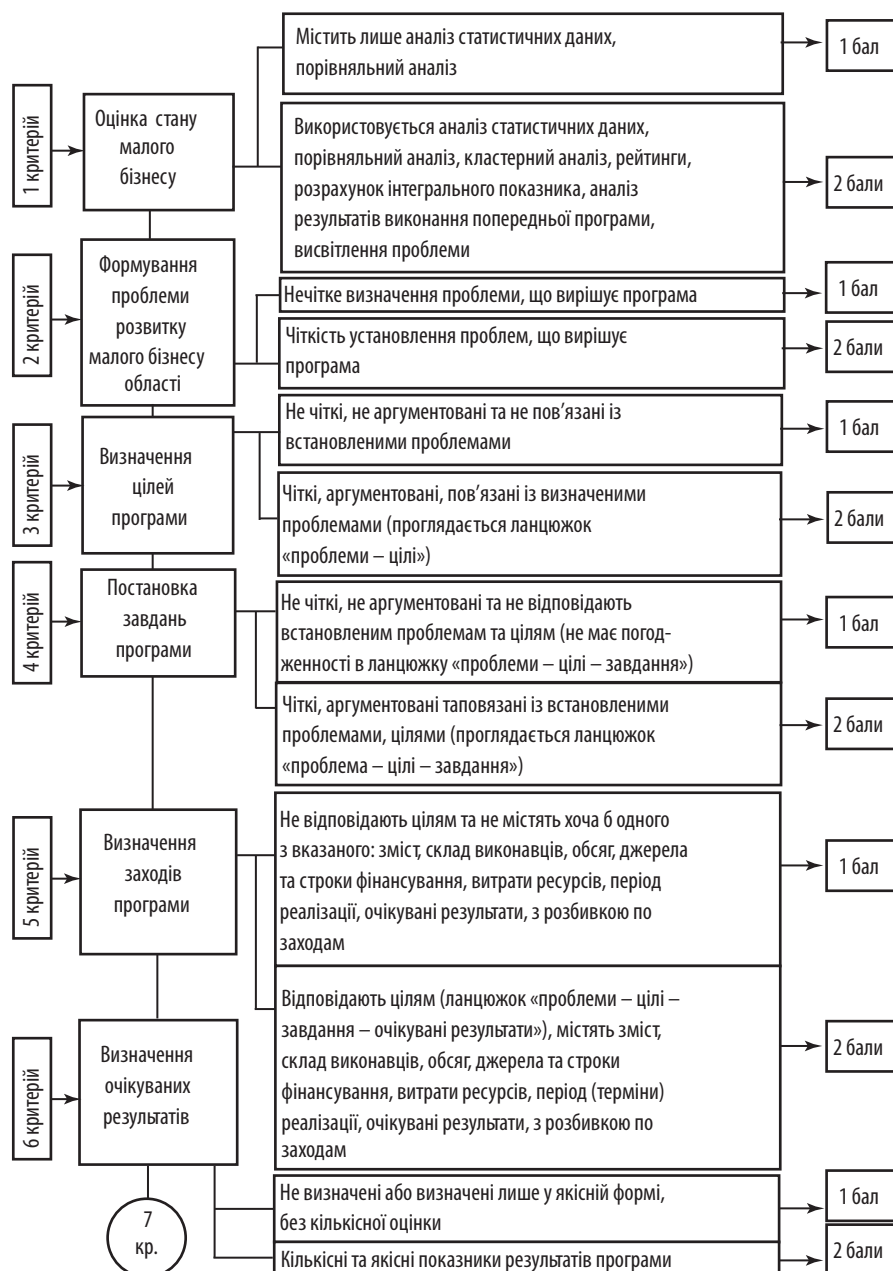
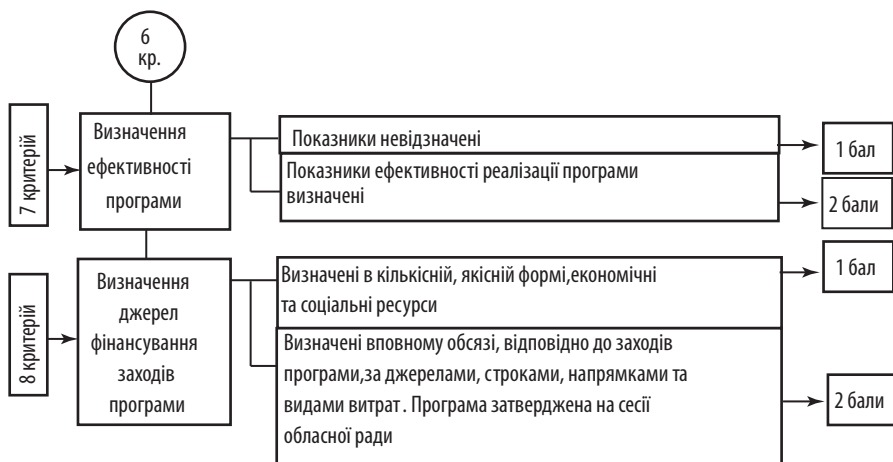

Рис. 3.10. Структура оцінки цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю (початок)

Закінчення рис. 3.10.

За другим критерієм «Формування проблем розвитку малого бізнесу області», якщо проблеми, на вирішення яких спрямована програма державної підтримки розвитку малого бізнесу, не мають чіткого формулювання, не обґрунтовані у попередньому аналізі стану малого бізнесу, то вона отримує один бал. Навпаки, якщо програма містить чітко встановлені проблеми, що витікають із проведеної оцінки та аналізу причин виникнення зазначених проблем, відповідає програмно-цільовому підходу і повинна отримати два бали.

Наступним, третім критерієм є критерій «Визначення цілей програми». Програма, цілі якої сформульовані не чітко, не містять аргументації, не відповідають проблемам, на вирішення яких вона спрямована, тобто не просліджується ланцюжок «проблеми – цілі», має отримати один бал. Якщо програма містить чітко встановлені цілі, спрямовані на вирішення зазначених проблем, що відповідає програмно-цільовому методу, то вона має отримати два бали.

Четвертим критерієм етапу оцінки програм за якістю є критерій «Постановка завдань програми». В тому разі, якщо її завдання чітко не визначені, не відповідають проблемам та цілям, вона повинна отримати один бал. Програма, завдання якої сформульовано досить стисло та чітко, спрямовані на вирішення зазначених проблем, відповідають встановленим цілям, тобто просліджується ланцюжок «проблеми – цілі – завдання», має отримати два бали.

За п'ятим критерієм «Визначення заходів програми» програма, заходи якої не відповідають її цілям та завданням і не містять хоча б однієї зі складових (зміст, склад учасників, обсяги, джерела та строки фінансування, період

реалізації, результати, очікувані результати заходу), отримує один бал. Якщо заходи програми відповідають цілям, просліджується ланцюжок «проблеми – цілі – завдання – очікувані результати», склад кожного заходу містить: зміст, склад учасників, джерела фінансування, витрати ресурсів, період реалізації, результати, очікувані результати заходу, – отримує два бали.

Шостим критерієм є «Визначення очікуваних результатів програми». Програма, що взагалі не містить або містить визначення очікуваних результатів після її впровадження лише у якісній формі, тобто не має розрахунку прогностичних показників результату дії заходів програми на стан малого бізнесу, то вона отримує один бал. Якщо в ній очікувані результати стану малого бізнесу від впровадження заходів підтримки подані в якісній та кількісній формах, то програма отримує два бали.

За *сьомим критерієм*, якщо у програмі не проведено розрахунку показників ефективності фінансування її заходів, то вона отримує один бал. Програма, що містить аналіз ефективності реалізації заходів, та прослідковується економічний і соціальний ефект її дії, отримує два бали.

Останнім, *восьмим критерієм* оцінки є критерій «Визначення джерел фінансування заходів програми», за яким, якщо у програмі не встановлено конкретних джерел фінансування, обсягів ресурсів для кожного заходу та взагалі, вона не затверджена, то отримує один бал. Програма, в якій чітко, відповідно до кожного заходу та взагалі по програмі визначені обсяги фінансування, джерела фінансування, строки та виконавці, – одержує два бали.

Четвертим, останнім етапом оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу є оцінка за реалізованістю, де експертам пропонується проводити оцінювання програм за двома критеріями (рис. 3.11).

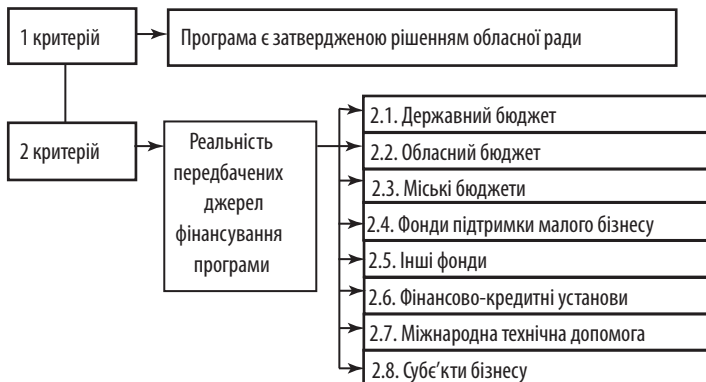

Рис. 3.11. Структура оцінки цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за реалізованістю

Оцінка програм за реалізованістю проводиться відповідно до *табл. 3.10*.

Таблиця 3.10

Сітка оцінки цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за реалізованістю

Оцінка	Кількість балів
Не затверджена	1
Затверджена	2
Не реальні	1
Реальні	2

Згідно з рис. 3.11 реалізованість програм підтримки малого бізнесу оцінюється за двома критеріями: перший критерій – затвердження програми рішенням обласної ради, отже, якщо вона є затвердженою, то отримує два бали, якщо ні – один бал.

Другий критерій – реальність передбачених у програмі джерел її фінансування. Якщо визначене джерело фінансування є, на думку експертів, реальним, програма, що аналізується, отримує два бали; якщо, за висновком експертів, джерело є не реальним – один бал.

Четвертим етапом експертної оцінки програм є безпосереднє проведення експертизи.

Метод «Дельфи» припускає повторення декількох кроків проведення опитування. Для здійснення першого тура експертам пропонується анкета (додаток 3). Відповіді повинні бути подані у вигляді кількісних оцінок на поставлене питання і обґрунтовані експертом [76; 92].

Аналітична група проводить статистичну обробку отриманої від всіх експертів інформації. Для цього розраховується середнє та середньозважене значення досліджуваного параметра, визначається медіана як середній член загального ряду чисел, отриманих від експертів, і показник кватиль [76; 92].

Слід розглянути алгоритми обробки результатів експертного оцінювання безлічі об'єктів. Нехай m експертів зробили оцінку n об'єктів по L показникам. Результати оцінки представлені у вигляді величин, x_{ij}^h , де j – номер експерта, i – номер об'єкта, h – номер показника (ознаки) порівняння. Величини x_{ij}^h ($i = 1, \dots, n; j = 1, 2, \dots, m; h = 1, 2, \dots, l$) отримані методом безпосередньої оцінки, тобто x_{ij}^h є числами, або балами. Для одержання групової оцінки об'єктів можна скористатися середнім значенням оцінки для кожного

об'єкта [33].

$$x_i = \frac{1}{m} \sum_{h=1}^l \sum_{j=1}^m q_h x_{ij}^h k_j \quad (i = 1, 2, \dots, n), \quad (3.1)$$

де q_h – коефіцієнти ваг показників порівняння об'єктів;

k_j – коефіцієнти компетентності експертів. Коефіцієнти ваг показників і компетентності об'єктів є нормованими величинами [33].

$$\sum_{h=1}^l q_h = 1; \sum_{j=1}^m k_j = 1. \quad (3.2)$$

Медіана (Me) в цьому випадку при парному числі експертів розраховується як середньоарифметичне значення між серединними оцінками [33]. Експерти повинні обов'язково ознайомитися з результатами й висновками аналітиків, після чого проводиться другий (черговий) тур. Експерти за результатами представлених розрахунків можуть побачити, як кореспондується їх думка з думкою всієї групи експертів. Вони можуть змінити свої думки або залишити попередні, але в цьому випадку висунути контраргументи у свою користь. При цьому суворо дотримується принцип анонімності. У такий спосіб проводиться 2 – 3 тури. В підсумку одержуємо досить точну групову оцінку [76; 92].

Завершальним етапом експертизи є етап «Підведення підсумків, визначення результату», на якому, за результатами експертної оцінки, робиться попередні висновки про те, чи слід програму підтримки малого бізнесу, що аналізується, впроваджувати або вона повинна бути дороблена чи її зовсім необхідно переробити. Для висновків про якість програми використовуємо шкалу, розроблену на основі закону Фібоначчі, наведену вище.

Отже, програми, що у сумі отримали від 1 до 1,38 балів, взагалі не відповідають законодавству щодо цільового програмування, та відповідно до запропонованої методики їх слід повністю переробити. Якщо за висновками експертизи програма отримала від 1,39 балів до 1,62 балів, її необхідно частково доробити, згідно з критеріями методики, за якими вона отримала найменшу кількість балів. Програма, яка відповідно до експертної оцінки отримала від 1,63 до 2,0 балів є найкращою та має бути впроваджена в дію. Для підтвердження попередніх висновків результати експертизи аналізуються за допомогою сучасних методів.

На сьогодні низка питань щодо оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу не вирішені як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Тому виникає об'єктивна необхідність в їх подальшому дослідженні, вдосконаленні методичних підходів щодо оцінки розвитку малого бізнесу, формування програм державної підтримки розвитку

малого бізнесу, впровадженні нових підходів до оцінки якості цільових програм його державної підтримки.

Запропонований методичний підхід до оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, заснований на програмно-цільовому методі, законодавчій базі щодо цільового програмування, досвіду провідних країн світу дозволить підвищити якість цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, а також ефективність реалізації механізму державної підтримки розвитку цього сектору.

3.3. Оцінка якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні

Відповідно до викладеної методики в даній роботі проведено оцінку якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу. Як емпірична база використовувалися 32 документи, що характеризують стан державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні в цілому і по областях, з них 2 державні програми підтримки розвитку малого бізнесу та вибірково 30 програм його державної підтримки областей країни за період 2001 – 2008 рр.

Згідно з методом «Дельфи» для одержання експертних оцінок було залучено 12 експертів. Експертами виступили досвідчені керівники та фахівці, що мають досвід і спеціальні знання у вузькій області проблеми, володіють методами дослідження. Експертиза проводилась шляхом особистого контакту автора з експертами та була підтверджена телефонними розмовами.

Оцінка програм за якістю здійснювалась у чотири етапи: за узгодженістю із нормативними актами; структурою, змістом і комплексністю; якістю, а також здатністю вирішити проблеми (реалізованістю), на які вона націлена.

Перший етап оцінювання програм за узгодженістю проводився відповідно до методики у два кроки.

Результати оцінки національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу за відповідністю цілям, пріоритетам та завданням стратегії економічного та соціального розвитку України наведені в *табл. 3.11*.

Відповідно до *табл. 3.11* інтегральний результат експертної оцінки національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу за узгодженістю із стратегією економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр. дорівнює 1,73 бала, тобто згідно зі шкалою *табл. 3.9* національна програма відповідає цілям, пріоритетам та завданням стратегії.

Таблиця 3.11

Оцінка відповідності змісту національної програми стимулювання розвитку малого підприємництва стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 р.

Критерії Номер експерта	Оцінка експерта, бали												Середньо- зважена оцінкабали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>1. Мета</i>													
1.1. Формування інституційного середовища, яке б стимулювало підприємницьку активність та ініціативу, економічне зростання на основі структурно-інноваційних перетворень, утвердження сучасної соціально-ринкової економіки та подолання суперечностей між економікою, владою та суспільством	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1,75
<i>2. Пріоритети стратегії</i>													
2.1. Створення умов для набуття Україною повноправного членства в ЄС													
2.2. Забезпечення сталого економічного розвитку, основні показники													
2.2.1. Зростання ВВП	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1,75
2.2.2. Нарощування обсягів інвестицій	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1,75
2.2.3. Підвищення конкурентоспроможності національної економіки	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,83
2.2.4. Інноваційне відтворення основних фондів	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1,33
2.3. Утвердження інноваційної моделі розвитку													
2.3.1. Розвиток науково-технічної сфери	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,17
2.3.2. Розвиток людського потенціалу	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,83
2.3.3. Розвиток інформаційної сфери	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
2.3.4. Розвиток інноваційної інфраструктури	2	1	1	1	2	1	2	2	1	1	2	1	1,42
2.4. Соціальна переорієнтація економічної політики													
2.4.1. Підвищення рівня життя	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,75
2.4.2. Підвищення рівня освіти	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	1,75
2.4.3. Подолання безробіття	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,92
<i>3. Державна підтримка малого підприємництва – структурні завдання</i>													
3.1. Упорядкування та вдосконалення законодавчої та нормативної бази	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1,92
3.2. Поглиблення регуляторної реформи, спрямованої на спрощення процедур реєстрації, ліцензування та започаткування бізнесу	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1,92

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. 3.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
3.3. Зміцнення фінансово-кредитного забезпечення розвитку малого бізнесу	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,83
3.4. Удосконалення податкової політики щодо малого бізнесу	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1,75
3.5. Підвищення мотивації для місцевих органів влади у створенні сприятливого клімату для малого бізнесу, шляхом збільшення частки податкових надходжень, що залишається у в місцевих бюджетах	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1,17
3.6. Розбудова ефективної інфраструктури підтримки бізнесу	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1,83
3.7. Поглиблення інноваційної спрямованості розвитку підприємництва, стимулювання венчурного бізнесу, запровадження ефективних механізмів підтримки інноваційних проєктів	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,08
3.8. Запровадження системи організаційно-освітніх заходів	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1,75
3.9. Забезпечення надійної захищеності державою малих підприємств від криміналу та бюрократії	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	2	1,33
3.10. Забезпечення дієвості та комплексності регіональної політики стосовно розвитку малого бізнесу шляхом запровадження регіональних програм сприяння його розвитку	2	2	2	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1,67
Інтегральна експертна оцінка національної програми, бали	1,73												

Другим кроком оцінки програм за узгодженістю є оцінювання програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей України за відповідністю та недублюванням цілям і завданням національної програми стимулювання розвитку малого підприємництва. Для експертної оцінки використувалися 30 програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Серед розглянутих документів 22 документи мають зведення про дату і номер стверджуючого рішення відповідного законодавчого (адміністративного) органу. Також проаналізовано проєкти програм підтримки, розроблені компетентними організаціями.

Результати проведення експертизи узгодженості програм державної підтримки та національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу за

цілями та завданнями за кожним з експертів наведені у табл. И.1 – И.12 (до-
дток И).

Інтегральна експертна оцінка програм державної підтримки розвитку
малого бізнесу областей України за узгодженістю подана в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

**Інтегральна експертна оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу
областей України за узгодженістю**

Програма розвитку малого бізнесу областей	Критерії									Середньо- зважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	1,83	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,09
	1,17	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,02
Вінницької	1,83	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,09
	1,17	1,00	1,00	1,00	1,08	1,00	1,00	1,00	1,00	1,03
Волинської	1,92	1,75	1,92	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	1,00	1,83
	1,08	2,00	2,00	1,67	2,00	2,00	2,00	1,92	1,00	1,74
Дніпропетровської	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,67	1,41
	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,78
Дніпропетровської	1,92	2,00	1,75	1,08	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	1,64
	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Донецької	1,83	1,92	1,75	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,72
	2,00	2,00	2,00	1,83	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,97
Донецької	1,92	1,92	1,83	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,67	1,81
	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Закарпатської	1,92	2,00	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,44
	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Закарпатської	1,92	2,00	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,92	1,54
	2,00	1,92	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,92	1,97
Запорізької	1,92	2,00	1,83	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,42	1,80
	2,00	2,00	2,00	1,92	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	1,98

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. 3.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Івано-Франківської	1,92	2,00	1,92	2,00	2,00	1,00	2,00	1,92	1,58	1,81
	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,89
Київської	1,92	1,92	1,92	1,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,83	1,73
	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	1,92	2,00	1,98
Кіровоградської	1,75	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,96
	2,00	1,08	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,12
Кіровоградської	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,92	1,00	1,66
	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Львівської	1,92	1,92	2,00	1,92	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	1,75
	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	1,99
Миколаївської	2,00	1,92	1,75	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,42	1,85
	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,92	1,98
Миколаївської	1,92	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,66
	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Одеської	1,83	1,00	1,92	1,92	1,92	2,00	2,00	2,00	1,00	1,73
	2,00	2,00	2,00	1,83	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,98
Одеської	1,92	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	1,00	1,76
	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,11
Полтавської	1,92	1,83	1,92	2,00	1,83	1,83	1,92	2,00	1,42	1,85
	2,00	2,00	1,92	1,83	1,83	2,00	2,00	2,00	2,00	1,95
Рівненської	1,92	2,00	1,92	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	1,76
	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	1,98
Харківської	2,00	2,00	2,00	2,00	1,08	1,00	1,00	1,08	1,00	1,46
	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	1,77
Харківської	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,88
	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,56
Харківської	1,92	1,83	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,92	1,00	1,84
	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,56
Харківської	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,89
	1,08	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,56
Херсонської	1,92	1,00	1,92	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,65
	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	1,92	2,00	2,00	1,92	1,97
Хмельницької	2,00	1,75	1,92	1,83	2,00	2,00	2,00	2,00	1,58	1,90
	2,00	2,00	2,00	1,92	1,83	2,00	2,00	2,00	2,00	1,97
Хмельницької	1,83	1,50	1,67	1,92	2,00	1,92	1,92	1,92	1,00	1,74
	1,92	2,00	2,00	1,92	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	1,97

Закінчення табл. 3.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чернівецької	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,56
	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,88
Чернівецької	1,83	1,92	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,42
	2,00	2,00	2,00	1,92	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,99

На першому етапі оцінки програм за якістю відповідно до шкали табл. 3.9 видно, що з 30 програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей, 2 програми є не узгодженими за цілями та завданнями з національною програмою (програми Вінницької [180; 181] області), 6 програм є частково узгодженими (програми Дніпропетровської [195], Закарпатської [155; 170], Харківської [178], Чернівецької [188; 189] областей) інші 22 програми відповідають цілям та завданням національної програми, отже, цілям, пріоритетам та завданням стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр.

Зміст цілей і завдань 4 програм практично повністю дублюється із цілями та завданнями національної програми (програми областей Вінницької [180; 181], Кіровоградської [105], Одеської [156] областей), зміст цілей та завдань 3 програм Харківської області дублюється частково (програми Харківської [154; 162; 164] області), цілі та завдання інших 23 програм державної підтримки розвитку малого бізнесу розроблено із урахуванням специфіки розвитку малого бізнесу визначеної області.

Другим етапом оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу є оцінка програм за структурою. Результати оцінки програм за структурою за кожним експертом наведені в табл. К.1 – К.12 (додаток К). Інтегральна експертна оцінка програм підтримки малого бізнесу за структурою подана в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Інтегральна експертна оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо-зважена оцінка бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [157]	1,00	1,00	1,00	1,08	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,08	1,00	1,00	1,26
Національна [38]	1,00	2,00	2,00	1,08	2,00	2,00	2,00	2,00	1,08	1,92	1,00	1,75	1,65

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. 3.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>Програми областей</i>													
Вінницької [43; 180]	2,00	2,00	1,92	1,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,58
Вінницької [181]	2,00	2,00	1,92	1,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,08	1,58
Волинської [228]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,92	1,00	1,00	1,00	1,08	1,58
Дніпропетровської [195]	1,08	2,00	2,00	1,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,08	1,35
Дніпропетровської [161]	2,00	2,00	2,00	1,83	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,92	1,00	1,00	1,56
Донецької [182]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,83	1,00	1,75	1,72
Донецької [41; 183]	2,00	2,00	2,00	1,08	1,92	2,00	2,00	2,00	1,00	1,92	1,00	1,00	1,66
Закарпатської [110]	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,42
Закарпатської [170; 155]	1,00	2,00	1,08	1,08	2,00	1,92	2,00	2,00	1,00	1,08	1,00	1,00	1,43
Запорізької [67]	2,00	2,00	2,00	1,75	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,92	1,00	1,83	1,79
Івано-Франківської [230]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,58
Київської [158]	2,00	2,00	1,00	1,00	2,00	2,00	1,92	2,00	1,00	2,00	1,00	1,08	1,58
Кіровоградської [105]	2,00	2,00	2,00	1,83	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,83	1,81
Кіровоградської [106; 109]	2,00	2,00	2,00	1,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,58	1,71
Львівської [184]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,83	1,74
Миколаївської [185]	2,00	1,92	2,00	1,00	1,92	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,57
Миколаївської [186]	2,00	2,00	1,92	1,00	1,92	2,00	2,00	1,00	1,08	1,00	1,00	1,00	1,49
Одеської [165]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,92	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,58
Одеської [156]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,58
Полтавської [42; 66; 227]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,67
Рівненської [111; 232]	2,00	2,00	1,17	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,67	1,08	1,58
Харківської [178]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,75	1,73
Харківської [154]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,92	1,74
Харківської [162]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,08	2,00	1,00	1,00	1,67
Харківської [164]	2,00	2,00	2,00	1,08	2,00	2,00	2,00	2,00	1,08	2,00	1,00	1,00	1,68
Херсонської [187]	2,00	2,00	1,00	1,08	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	1,92	1,00	1,67	1,64
Хмельницької [169]	2,00	2,00	1,92	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,75	1,72
Хмельницької [179]	2,00	2,00	2,00	1,67	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,08	1,00	1,73
Чернівецької [188]	2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,08	1,00	1,00	1,75	1,65
Чернівецької [189; 108]	2,00	2,00	1,92	1,00	2,00	2,00	2,00	1,92	1,67	2,00	1,75	1,67	1,83

За результатами експертизи програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за структурою 2 програми не відповідають програмно-цільовому методу та визначеній законодавством структурі: програма розвитку малого бізнесу в Україні на 1997–1998 рр. та програма розвитку малого бізнесу Дніпропетровської області [195].

Структура 13 програм, що аналізувалися, частково відповідає встановленим критеріям, та потребує доробки за деякими критеріями. Останні 17 програм, на думку експертів, відповідають критеріям оцінки даного етапу аналізу якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Третім етапом є оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю. Результати експертної оцінки програм за якістю за кожним експертом наведені в табл. А.1 – А.12 (додаток А). Інтегральна експертна оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за третім етапом подана в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Інтегральна експертна оцінка програм за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена оцінка бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [157]	1,00	1,08	1,33	1,33	1,00	1,00	1,00	1,00	1,09
Національна [38]	1,00	1,58	1,33	1,42	1,17	1,00	1,00	1,17	1,21
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [43; 180]	1,00	1,58	1,17	1,17	1,00	2,00	1,00	1,00	1,24
Вінницької [181]	1,17	1,67	1,08	1,08	1,17	2,00	1,00	2,00	1,40
Волинської [228]	1,00	1,00	1,00	1,08	1,08	1,92	1,00	1,00	1,14
Дніпропетровської [195]	1,00	1,08	1,00	1,17	1,00	2,00	1,00	1,00	1,16
Дніпропетровської [161; 231]	1,00	1,00	1,83	1,25	1,25	2,00	1,00	1,00	1,29
Донецької [182]	1,08	1,00	1,00	1,00	1,08	2,00	1,00	2,00	1,27
Донецької [41; 183]	1,25	1,58	1,00	1,83	1,08	2,00	1,00	2,00	1,47
Закарпатської [110]	1,00	1,00	1,00	1,08	1,83	2,00	1,00	1,00	1,24
Закарпатської [170; 155]	1,00	1,00	1,08	1,08	1,08	2,00	1,00	1,00	1,16
Запорізької [67]	1,00	1,08	1,08	1,17	2,00	2,00	1,00	2,00	1,42
Івано-Франківської [230]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,33	2,00	1,00	1,00	1,17
Київської [158]	1,08	1,08	1,00	1,25	2,00	2,00	1,00	2,00	1,43
Кіровоградської [105]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,92	1,24

Закінчення табл. 3.14

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кіровоградської [106; 109]	1,00	1,92	1,00	2,00	1,08	1,92	1,00	1,00	1,36
Львівської [184]	1,08	1,00	1,08	2,00	1,08	2,00	1,00	1,00	1,28
Миколаївської [185]	1,00	1,00	1,08	1,00	1,08	1,92	1,00	1,00	1,14
Миколаївської [186]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,25	2,00	1,00	2,00	1,28
Одеської [165]	1,00	1,08	1,00	1,17	1,08	1,00	1,00	1,00	1,04
Одеської [156]	1,00	1,00	1,08	1,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,26
Полтавської [42; 66; 227]	1,00	1,00	1,75	1,92	1,00	1,92	1,00	2,00	1,45
Рівненської [111; 232]	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,25
Харківської [178]	1,00	1,00	1,00	1,17	1,08	2,00	1,00	1,00	1,16
Харківської [154]	1,00	1,75	1,17	1,17	1,17	2,00	1,00	1,00	1,28
Харківської [162]	1,00	1,75	1,83	1,17	1,25	2,00	1,00	1,08	1,39
Харківської [164]	1,17	1,92	1,83	2,00	1,33	1,92	1,00	1,08	1,53
Херсонської [187]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,92	2,00	1,00	2,00	1,36
Хмельницької [169]	1,00	1,00	1,00	1,17	1,08	2,00	1,00	1,00	1,16
Хмельницької [179]	1,08	1,83	1,00	1,92	1,00	2,00	1,00	2,00	1,48
Чернівецької [188]	1,00	1,00	1,25	1,83	1,00	2,00	1,00	1,00	1,26
Чернівецької [189; 108]	1,00	1,00	1,00	1,67	1,92	2,00	1,00	2,00	1,45

Відповідно до табл. 3.14 з 32 програм, що аналізувалися за якістю, 23 із них отримали за шкалою найнижчу оцінку та повинні перероблятися повністю. В таких програмах не має комплексного підходу до вирішення проблем, на які вони спрямовані, в них не міститься детальна оцінка стану малого бізнесу та проблем його розвитку, не має аналізу причин виникнення проблем, часто встановлені цілі не містять чіткого формулювання, завдання не відповідають цілям, заходи таких програм не носять системного характеру, можуть бути не визначені строки проведення заходів, обсяги та джерела фінансування. Інші 9 програм підтримки малого бізнесу отримали середні оцінки та за деякими критеріями повинні бути дороблені.

Четвертим, завершальним етапом оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу є оцінка їх за реалізованістю. Результати проведення експертної оцінки за кожним експертом приведені у табл. М.1 – М.12 (додаток М).

Інтегральна експертна оцінка програм за реалізованістю представлена в табл. 3.15.

Таблиця 3.15

Інтегральна експертна оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за реалізованістю

Програми	Кр.1, бали	Критерій 2, бали								Середньо- зважена оцінка, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [157]	2,00	1,00	1,42	1,00	1,00	1,00	1,00	1,58	1,00	1,22
Національна [38]	2,00	1,67	1,33	1,58	1,75	1,00	1,00	1,00	1,00	1,37
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [180; 194]	2,00	1,00	1,25	1,00	1,58	1,92	1,00	1,00	1,00	1,31
Вінницької [181]	2,00	1,00	1,25	1,00	1,58	2,00	1,00	1,00	1,00	1,31
Волинської [228]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,83	2,00	1,00	1,92	1,00	1,31
Дніпропетровської [195]	2,00	1,00	1,08	1,00	1,75	2,00	1,00	1,75	1,00	1,40
Дніпропетровської [161; 231]	2,00	1,00	1,83	1,00	1,92	2,00	1,00	1,00	1,00	1,42
Донецької [182]	1,00	1,08	1,58	1,00	1,83	2,00	1,00	1,83	1,00	1,37
Донецької [41; 183]	2,00	1,08	2,00	1,00	1,58	1,00	1,75	1,00	1,00	1,38
Закарпатської [110]	1,00	1,00	1,58	1,00	1,83	1,00	1,83	1,92	1,00	1,35
Закарпатської [170; 155]	2,00	1,00	1,08	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,23
Запорізької [52; 53; 67]	2,00	1,00	1,08	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,12
Івано-Франківської [17; 230]	1,33	1,00	1,33	1,00	2,00	1,00	1,00	1,83	1,00	1,28
Київської [59; 158]	1,00	1,00	1,50	1,00	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,17
Кіровоградської [105; 152]	1,00	1,00	1,25	1,00	2,00	1,92	1,00	1,00	1,00	1,24
Кіровоградської [99; 106; 109]	2,00	1,00	1,75	1,00	2,00	1,92	1,00	2,00	1,00	1,52
Львівської [184; 210]	1,00	1,00	1,58	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,18
Миколаївської [185]	1,00	1,00	1,00	1,00	1,92	1,00	1,83	2,00	1,00	1,31
Миколаївської [186]	1,00	1,00	1,00	2,00	1,92	2,00	1,00	1,00	1,00	1,32
Одеської [54; 165]	2,00	1,00	2,00	1,83	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	1,43
Одеської [55; 156]	1,00	1,00	1,50	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,08	1,18
Полтавської [42; 66; 191; 202; 227]	1,00	1,00	1,50	1,00	2,00	1,67	1,00	1,00	1,00	1,24
Рівненської [111; 232]	1,00	1,00	1,50	1,00	1,00	1,75	1,00	2,00	1,00	1,25
Харківської [178]	2,00	1,00	1,92	1,00	1,92	1,83	1,00	1,08	1,00	1,42
Харківської [154]	1,00	1,00	1,33	1,00	1,92	1,83	1,00	1,92	1,00	1,33
Харківської [162]	1,00	1,00	1,33	1,00	1,00	1,83	1,00	1,75	1,00	1,21

Закінчення табл. 3.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської [164]	1,00	1,00	1,33	1,00	1,92	1,92	1,00	1,75	1,00	1,32
Херсонської [187]	1,00	1,00	1,50	1,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,28
Хмельницької [169; 198]	1,00	1,00	1,50	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,17
Хмельницької [179]	1,00	1,00	1,50	1,00	1,75	1,92	1,00	1,00	1,00	1,24
Чернівецької [188]	2,00	1,00	1,83	1,00	1,00	1,00	1,92	1,00	1,00	1,31
Чернівецької [189; 108]	2,00	1,00	1,83	1,00	1,00	1,92	1,00	1,00	1,00	1,31

За висновком експертів 27 програм, що аналізувалися, не можуть бути реалізовані, оскільки здебільшого не мають реальних джерел та визначених обсягів фінансування. Половина з них не затверджені рішенням обласної ради, отже, не впроваджувалися в дію.

За результатами проведення чотирьох етапів оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за допомогою середнього показника (формула 3.1) визначено їх інтегральну експертну оцінку якості (табл. 3.16).

Медіана середнього значення між серединними оцінками дорівнює 1,49. Показник кватиль для даного випадку дорівнює: $K_1 = 1,45$, $K_3 = 1,53$, де K_1 – перша кватиль (25-та процентиль); K_3 – третя кватиль (75-та процентиль).

Тобто, 25% експертних оцінок якості програм державної підтримки падають нижче показника 1,45, а 75% значень – нижче показника 1,53.

Таблиця 3.16

Інтегральна експертна оцінка якості програм

Програми	Узгодженість, бали			Структура бали	Якість-бали	Реалізація, бали	Середньозважена оцінка, бали
	відповідність, балів	недублювання, балів	середня оцінка, бали				
1	2	3	4	5	6	7	8
Державна [157]	–	–	–	1,26	1,09	1,22	1,19
Національна [38]	–	–	–	1,65	1,21	1,37	1,41
Програми областей							
Вінницької [43; 180]	1,09	1,02	1,06	1,58	1,24	1,31	1,30
Вінницької [181]	1,09	1,03	1,06	1,58	1,40	1,31	1,34
Волинської [228]	1,84	1,74	1,79	1,58	1,14	1,31	1,46
Дніпропетровської [195]	1,41	1,78	1,60	1,35	1,16	1,40	1,38

Закінчення табл. 3.16

1	2	3	4	5	6	7	8
Дніпропетровської [161]	1,64	2,00	1,82	1,56	1,29	1,42	1,52
Донецької [182]	1,72	1,97	1,85	1,72	1,27	1,37	1,55
Донецької [41; 183]	1,81	2,00	1,91	1,66	1,47	1,38	1,60
Закарпатської [110]	1,44	2,00	1,72	1,42	1,24	1,35	1,43
Закарпатської [170; 155]	1,54	1,97	1,76	1,43	1,16	1,23	1,39
Запорізької [67]	1,80	1,98	1,89	1,79	1,42	1,12	1,56
Івано-Франківської [230]	1,81	1,89	1,85	1,58	1,17	1,28	1,47
Київської [158]	1,73	1,98	1,86	1,58	1,43	1,17	1,51
Кіровоградської [105]	1,96	1,12	1,54	1,81	1,24	1,24	1,46
Кіровоградської [106]	1,66	2,00	1,83	1,71	1,36	1,52	1,61
Львівської [184]	1,75	1,99	1,87	1,74	1,28	1,18	1,52
Миколаївської [185]	1,85	1,98	1,92	1,57	1,14	1,31	1,48
Миколаївської [186]	1,66	2,00	1,83	1,49	1,28	1,32	1,48
Одеської [165]	1,73	1,98	1,86	1,58	1,04	1,43	1,48
Одеської [156]	1,76	1,11	1,44	1,58	1,26	1,18	1,36
Полтавської [42; 66; 227]	1,85	1,95	1,90	1,67	1,45	1,24	1,57
Рівненської [111; 232]	1,76	1,98	1,87	1,58	1,25	1,25	1,49
Харківської [178]	1,46	1,77	1,62	1,73	1,16	1,42	1,48
Харківської [154]	1,88	1,56	1,72	1,74	1,28	1,33	1,52
Харківської [162]	1,84	1,56	1,70	1,67	1,39	1,21	1,49
Харківської [164]	1,89	1,56	1,73	1,68	1,53	1,32	1,56
Херсонської [187]	1,65	1,97	1,81	1,64	1,36	1,28	1,52
Хмельницької [169]	1,90	1,97	1,94	1,72	1,16	1,17	1,50
Хмельницької [179]	1,74	1,97	1,86	1,73	1,48	1,24	1,58
Чернівецької [188]	1,56	1,88	1,72	1,65	1,26	1,31	1,49
Чернівецької [189; 108]	1,42	1,99	1,71	1,83	1,45	1,31	1,57

Отже, за результатами проведення експертної оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу України можна зробити попередні висновки, що із 32 програм, які аналізувалися, 5 (з них програма розвитку малого підприємництва в Україні на 1997 – 1998 рр.; програми розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 рр., а також на 2007 – 2008 рр.; програми сприяння розвитку малого підприємництва у Дніпропетровській області на 2003–2004 рр.; в Одеській області на 2007–2008 рр.) не повинні були впроваджуватися, адже вони частково не відповідають цілям національної програми стимулювання розвитку малого підприємництва, структурі і встановленим критеріям якості програм

та за визначеною шкалою не можуть бути впровадженні або їх слід переробити повністю. Інші 27 програм мають бути частково дороблені за тими критеріями, за яким вони отримали найнижчі оцінки, а потім можуть бути впровадженні.

Слід зазначити, що з загальної кількості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, які підлягали експертному аналізу, немає жодної, яка відповідала б діючому законодавству і мала велику вірогідність повної реалізації.

Таким чином, проведений аналіз виявив низьку якість програм в структурному, змістовному плані, ресурсному забезпеченні, механізмах реалізації та контролю, відповідності законодавству, що негативно впливає на результативність впровадження механізму підтримки малого бізнесу та вирішення проблем його розвитку. Така ситуація призводить до того, що в Україні в останні роки спостерігається тенденція до уповільнення темпів зростання основних показників розвитку малого бізнесу. Все це свідчить про недостатню дієвість заходів державної підтримки цього сектору економіки.

Для підтвердження проміжних висновків здійснюються кластерний аналіз та розрахунок інтегрального показника рівня якості програм на основі даних експертизи по чотирьом показникам: узгодженість, структура, якість, реалізованість.

Відповідно до методу кластерного аналізу будується дендрограма ієрархічної кластеризації програм державної підтримки за якістю (рис. 3.12).

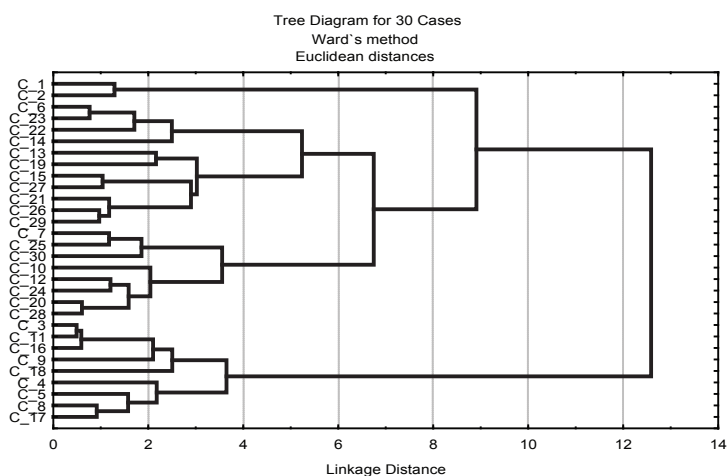

Рис. 3.12. Дендрограма ієрархічної кластеризації цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю по показниках: узгодженість, структура, якість, реалізованість

На другому етапі кластерного аналізу проводиться уточнення та остаточне рішення по класифікації програм підтримки за допомогою методу *k*-середніх (рис. 3.13).

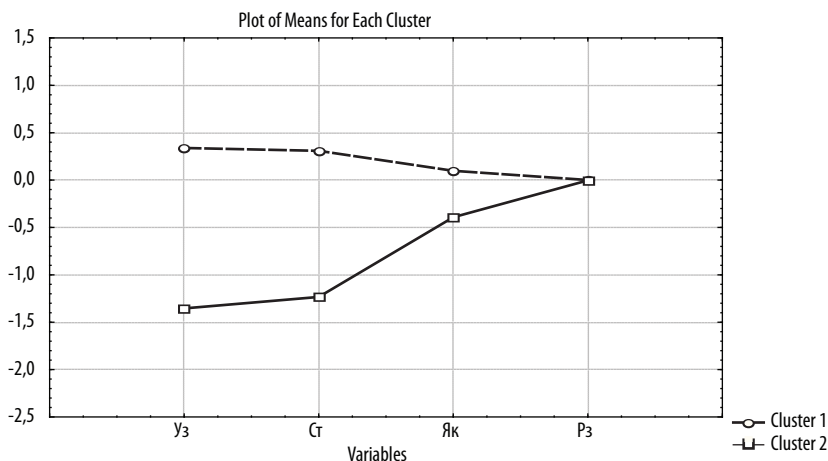

Рис. 3.13. Класифікація цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю: Уз – узгодженість; Ст – структура; Як – якість; Рз – реалізованість

За результатами виконання кластерного аналізу програми державної підтримки розвитку малого бізнесу згрупувались у два кластери (табл. 3.17).

Таблиця 3.17

Кластери цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

1-й кластер програм областей	2-й кластер програм областей
1	2
Волинської [228]	Вінницької [180]
Дніпропетровської [161]	Вінницької [181]
Донецької [182]	Дніпропетровської [195]
Донецької [41; 183]	Закарпатської [110]
Запорізької [67]	Закарпатської [170; 155]
Івано-Франківської [230]	Одеської [156]
Київської [158]	
Кіровоградської [105]	
Кіровоградської [106]	
Львівської [184]	
Миколаївської [185]	

Закінчення табл. 3.17

1	2
Миколаївської [186]	
Одеської [165]	
Полтавської [42; 66; 227]	
Рівненської [232]	
Харківської [178]	
Харківської [154]	
Харківської [162]	
Харківської [164]	
Херсонської [187]	
Хмельницької [169]	
Хмельницької [179]	
Чернівецької [188]	
Чернівецької [189; 108]	

До першого кластера увійшли програми державної підтримки розвитку малого бізнесу, які за показниками узгодженість, структура та якість отримали оцінку вище, ніж за показником реалізованість.

До другого кластера увійшли програми, що за результатами експертної оцінки отримали найнижчі оцінки за показниками узгодженість, структура та якість, а за показником реалізованість – оцінку, аналогічну оцінці програм першого кластера.

Програми державної підтримки розвитку малого бізнесу першого кластера не робили дійсного впливу на вирішення встановлених завдань у зв'язку з тим, що вони не мали реальних джерел фінансування, більшість з них не затверджені рішенням обласних рад, не мали визначених механізмів реалізації та контролю.

Програми другого кластера також не можуть вирішувати поставлених завдань у зв'язку з тим, що не відповідають цілям та завданням національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу, за структурою та якістю змісту елементів не відповідають установленим критеріям, за реалізованістю не мають реальних джерел фінансування.

За формулою 1.2, розраховано інтегральний показник, що дасть можливість на основі експертних оцінок визначити рівень якості програм, проанжирувати їх і отримати об'єктивні остаточні висновки (табл. 3.18).

Таблиця 3.18

Інтегральна оцінка та ранжирування програм за рівнем якості

Програми областей	Середньозважена оцінка показників, бали				Інтегральна оцінка	Ранг
	узгодженість	структура	якість	реалізованість		
Кіровоградської [106]	1,83	1,71	1,36	1,52	0,8322	1
Донецької [183]	1,91	1,66	1,47	1,38	0,8009	2
Харківської [164]	1,73	1,68	1,53	1,32	0,7514	3
Полтавської [66]	1,90	1,67	1,45	1,24	0,7082	4
Донецької [182]	1,85	1,72	1,27	1,37	0,7069	5
Запорізької [67]	1,89	1,79	1,42	1,12	0,6817	6
Харківської [162]	1,72	1,74	1,28	1,33	0,6592	7
Дніпропетровської [161]	1,82	1,56	1,29	1,42	0,6522	8
Харківської [178]	1,62	1,73	1,16	1,42	0,6168	9
Львівської [184]	1,87	1,74	1,28	1,18	0,6137	10
Хмельницької [179]	1,86	1,73	1,48	1,24	0,6076	11
Чернівецької [189]	1,71	1,83	1,45	1,31	0,6020	12
Харківської [154]	1,70	1,67	1,39	1,21	0,5989	13
Київської [158]	1,86	1,58	1,43	1,17	0,5951	14
Кіровоградської [105]	1,54	1,81	1,24	1,24	0,5674	15
Рівненської [232]	1,87	1,58	1,25	1,25	0,5547	16
Одеської [165]	1,86	1,58	1,04	1,43	0,5536	17
Миколаївської [186]	1,83	1,49	1,28	1,32	0,5519	18
Миколаївської [185]	1,92	1,57	1,14	1,31	0,5447	19
Херсонської [187]	1,81	1,64	1,36	1,28	0,5430	20
Івано-Франківської [230]	1,85	1,58	1,17	1,28	0,5260	21
Хмельницької [169]	1,94	1,72	1,16	1,17	0,5162	22
Волинської [228]	1,79	1,58	1,14	1,31	0,5107	23
Чернівецької [188]	1,72	1,65	1,26	1,31	0,4980	24
Закарпатської [110]	1,72	1,42	1,24	1,35	0,4788	25
Вінницької [181]	1,06	1,58	1,40	1,31	0,4225	26
Дніпропетровської [195]	1,60	1,35	1,16	1,40	0,3943	27
Одеської [156]	1,44	1,58	1,26	1,18	0,3873	28
Закарпатської [155]	1,76	1,43	1,16	1,23	0,3827	29
Вінницької [180]	1,06	1,58	1,24	1,31	0,3409	30

За результатами ранжирування програм за інтегральним показником рівня якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу у трійку лідерів увійшли програми Кіровоградської [106], Донецької [183], Харківської [164] областей, найгірший рівень якості та нижчі ранги отримали програми Вінницької [180; 181], Дніпропетровської [195], Одеської [156], Закарпатської [155] областей.

Інтегральна оцінка програм за рівнем якості підтвердила попередні висновки експертизи, тобто програми Вінницької [180; 181], Дніпропетровської [195], Одеської [156] областей за запропонованою методикою оцінки якості програм не повинні були впроваджуватися.

Програма Закарпатської області [155], що за оцінкою якості отримала 1,39 бала (за розробленою шкалою є мінімальною оцінкою другого відрізка шкали), а за рівнем якості – 29-те місце, також має найнижчий рівень та не має бути впровадженою у дію.

Кластерний аналіз та інтегральний показник визначають напрямки, за якими програми слід доробити. Так, практично всі програми, що аналізуються, мають бути перероблені в змістовному плані та в плані їх ресурсного забезпечення.

Таким чином, проведена оцінка якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні на основі розробленого методичного підходу підтвердила неадекватність сучасного програмного підходу до вирішення проблем розвитку малого бізнесу в Україні.

Державним і регіональним органам влади слід активізувати та сконцентрувати зусилля для розробки ефективного механізму підтримки малого бізнесу, що базується на методах програмно-цільового підходу з урахуванням досвіду зарубіжних країн світу, специфіки розвитку малого бізнесу в Україні та її областях. Розроблений методичний підхід до оцінки якості програм має практичний інтерес при розробці та впровадженні цільових програм органами різних рівнів влади.

ВИСНОВКИ |||||

Проведені в роботі дослідження виявили, що за сучасних умов функціонування економіки України існує безліч проблем розвитку малого бізнесу, які носять різноманітний і системний характер. Різноманіття проблем, що лежать у регуляторній сфері та сфері державної підтримки розвитку малого бізнесу, стає стрижневою причиною уповільнення динаміки зростання даного сектору економіки, крім того було зроблено наступні висновки:

1. Вдосконалення методики комплексної оцінки рівня розвитку малого бізнесу в Україні та її областях на основі застосування методів SWOT-аналізу, кластерного аналізу та таксономічного методу дозволило поглибити дослідження рівня розвитку малого бізнесу, дати комплексну оцінку його стану в Україні та її областях й визначити диспропорції його розвитку, наслідком чого стало те, що на сьогодні малий бізнес в країні не відіграє своїх важливих функцій в економіці. Цей висновок був отриманий шляхом дослідження ролі та місця малого бізнесу в провідних країнах світу та Україні.

У сучасних умовах ринкових відносин, які розвиваються під впливом глобалізаційних процесів, усе більшого значення для країни набуває створення конкурентоспроможної економіки, що обумовлює посилення ролі і функцій державного управління, створення стабільного і прогресуючого внутрішнього ринку та розвиненого ринкового механізму. Це припускає для країни активізацію розвитку малого бізнесу, як ведучого сектору економіки, здатного гнучко реагувати на потреби ринку та мінливі умови господарювання, що визначає темпи економічного росту, склад і якість валового національного продукту.

З початку ринкових перетворень в Україні активно обговорюються питання про важливість малого бізнесу в її економіці і про його державну підтримку. Разом з тим спостерігається невизначеність понять «малий бізнес» та «підприємництво». В роботі використовується категорія малий бізнес, яка в загальному вигляді розуміється автором як система відносин суб'єктів господарювання з виробництва й реалізації товарів (робот, послуг) для взаємної вигоди учасників цих процесів, що відповідно до встановлених законодавством ознак відносяться до суб'єктів малого бізнесу. Дослідження

проводилися з використанням поняття «мале підприємство» як суб'єкта малого бізнесу.

Визначення єдиної системи критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до малих підприємств, і таким чином визначення об'єкту державної підтримки, є принциповим моментом при аналізі стану малого бізнесу в країні та її областях, а також при розробці державної політики в напрямку активізації розвитку малого бізнесу.

За результатами дослідження з'ясовано, що сьогодні у практиці закріплення більшості країн світу визначальними критеріями віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу є підходи, засновані на комбінації кількісних і якісних показників. Для вдосконалення державної політики стимулювання розвитку малого бізнесу сформовано кінцеву систему критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу, що враховує специфічні закономірності розвитку як економіки в цілому, так і визначеного сектору в однаковій мірі на основі якісних і кількісних критеріїв.

Дослідження типів та класів суб'єктів малого бізнесу виявило необхідність їх застосування при виробленні пріоритетних напрямків програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Важливою передумовою здійснення радикальних ринкових перетворень, реалізації стратегії економічного зростання в Україні за умов, що склалися, є концентрація зусиль на підтримку малого бізнесу. Адже завдяки своїм властивостям розвиток малих підприємств сприяє вирішенню ряду важливих завдань щодо соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. У світовій економіці функціонує велика кількість малих фірм, компаній і підприємств, що відіграють значну роль в економіці країн світу.

Порівняльний аналіз ролі малого бізнесу в економіці деяких розвинених країн світу та України показав значне відставання показників діяльності вітчизняних підприємств, при цьому виявлені значні диспропорції розвитку цього сектору та стійка тенденція до зниження його активності. Так, частка працівників, зайнятих у малому бізнесі, стосовно загальної чисельності зайнятих у країнах з розвинутою економікою перебуває в межах від 49 до 78%, у той час як в Україні вона становить усього 19,6%. Частка малого бізнесу розвинених держав у ВВП країни складає від 49% до 60%. В Україні частка малого бізнесу у ВВП економіки країни становить нижче 5%.

Поглиблений аналіз рівня розвитку малого бізнесу України та її областей визначив погіршення якісних параметрів його функціонування: зберігаються диспропорції у територіальній структурі, спостерігається зниження частки

малих підприємств у ВВП країни, скорочується зайнятість населення у цьому секторі тощо. Малі підприємства областей, що вважались центрами промисловості та науки, функціонують у сфері торгівлі та послуг.

Дослідження проблем розвитку малого бізнесу підтвердило, що незважаючи на постійне декларування пріоритетності розвитку цього сектору, низку прийнятих нормативних документів, його становлення та розвиток в Україні здійснюється в несприятливому мікро- та макросередовищі, відповідно й результати його функціонування в державі значно нижчі, аніж в інших країнах світу.

Більшість перешкод на шляху розвитку малого бізнесу в Україні залишаються досить потужними, основними з них є відсутність комплексних та системних дій з боку держави стосовно формування та реалізації дієвих інструментів механізму його підтримки: недосконалість законодавства; недостатнє наукове обґрунтування методичної бази щодо формування, впровадження та реалізації державних програм; нестача фінансового забезпечення реалізації заходів програм; нерозвиненість фінансово-кредитного механізму та інфраструктури підтримки. Зазначені проблеми малого бізнесу України та її областей носять системний характер та стають стрижневою причиною уповільнення динаміки росту даного сектору економіки.

Дослідження механізму державної політики підтримки деяких країн світу свідчить про те, що активізація розвитку малого бізнесу в країні можлива лише при створенні сприятливих соціальних, економічних, правових, політичних умов. Вирішити це завдання можна тільки при забезпеченні на всіх рівнях влади комплексної державної підтримки його розвитку.

З аналізу досвіду підтримки малого бізнесу деяких розвинених країн світу видно, що її основою є спеціальне, детально пророблене комплексне законодавство в сфері малого бізнесу; розвинена інфраструктура підтримки, яка формує, реалізує комплексні цільові програми, розподіляє ресурси та виконує контролюючі функції для забезпечення балансу інтересів усіх учасників цих програм; значна фінансова підтримка з боку держави.

Сучасний механізм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні, через недосконалість законодавства (в тому числі податкового), державних програм розвитку малого бізнесу, нерозвиненість інфраструктури підтримки, фінансово-кредитного механізму, системи державних замовлень та взаємодії малого та великого бізнесу, несистемність та нестачу фінансування тощо не дає системного комплексного впливу на діяльність суб'єктів малого бізнесу, що приводить до неефективності та недієвості державної підтримки

за сучасних умов.

Основним інструментом державної підтримки виступають цільові програми державної підтримки розвитку малого бізнесу. Дослідження сучасного механізму його державної підтримки в Україні виявило неефективність та недієвість програмного підходу.

Національна програма сприяння розвитку малого бізнесу в Україні є необхідним інструментом реалізації державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні. Однак, через невідповідність графіка фінансування національної програми реальним потребам ряд заходів залишається не профінансованими або були профінансовані частково, через невизначеність конкретних комплексних заходів реалізації програми не було досягнуто максимального ефекту від використання бюджетних коштів; потребує запровадження планування проведення оцінки результативності та ефективності виконання заходів програми, особливо відстеження зворотного зв'язку із підприємницьким середовищем; є потреба у забезпеченні відкритості процедури формування та участі у виконанні заходів національної програми широкого загалу підприємців тощо. Можна зробити висновок, що національна програма розвитку малого бізнесу сьогодні не є пріоритетом для всіх органів виконавчої влади та не здатна консолідувати зусилля всіх зацікавлених інституцій на розвиток цього сектору.

Дослідження програм державної підтримки малого бізнесу областей України виявило їх низьку якість в структурному та змістовному плані, ресурсному забезпеченні, механізмах реалізації та контролю, що негативно позначається на результативності впровадження програмних заходів та вирішення проблем його розвитку.

Встановлено, недоліки програми державної підтримки розвитку малого бізнесу областей України пов'язані із недосконалістю існуючої методичної бази розробки, реалізації та оцінки програм, несвоечасністю їх затвердження та нестачею фінансових ресурсів.

Сьогодні лише створення дієздатної політики стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні, що базується на застосуванні комплексу взаємопов'язаних, узгоджених за строками, виконавцями та ресурсами заходів зможе активізувати розвиток малого бізнесу.

Таким чином, існуючий механізм державної підтримки малого бізнесу в Україні, заснований на програмному підході, потребує істотного вдосконалення.

2. Дослідження сутності, технології та принципів програмно-цільового методу дало змогу обґрунтувати доцільність та необхідність його застосування до вдосконалення програм державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні. Визначення змісту поняття «цільова програма державної підтримки розвитку малого бізнесу» базується на погодженості всіх елементів програми та їх спрямованості на вирішення проблем малого бізнесу. Висновок був отриманий шляхом дослідження теорії та практики програмно-цільового підходу та основ існуючого законодавства щодо цільових програм.

Вирішити ряд проблем, пов'язаних з розробкою й реалізацією програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, можна за допомогою сучасних технологій управління, активно впроваджуваних за рубежом, наприклад, програмно-цільового програмування.

Розробка та реалізація цільових комплексних програм для більшості країн світу є способом вирішення складних проблем, що потребують концентрації ресурсів, зусиль, цільової орієнтації використаних ресурсів, погодженості дій, що забезпечує вирішення поставлених проблем.

Встановлено, що завдяки головній характеристиці програмно-цільового методу, що є пошук ефективних, економічних варіантів проблемних рішень у процесі взаємного узгодження цілей, програмних заходів і ресурсів, а також принципам та технології управління, його застосування у практиці формування та реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу дасть змогу розв'язати завдання, пов'язані із визначенням проблем та факторів їх виникнення; формулюванням та обґрунтуванням системної сукупності цілей та їх завдань, досягнення яких допоможе вирішити гостру проблему; визначенням комплексу альтернативних заходів, їх координацією, орієнтацією в часі, взаємною ув'язкою з виконавцями, обсягами та джерелами ресурсів; формуванням можливих стратегій та вибору найкращого варіанта програм щодо вирішення проблеми; визначенням джерел, виду та кількості фінансових та матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання програмних заходів; створенням та впровадженням в дію механізмів управління реалізацією програмних заходів, контролем та оперативним регулюванням.

В ході дослідження робіт деяких науковців виявлено різні визначення поняття «цільова програма», однак всі автори підкреслюють такі його основні ознаки, як програмність, орієнтованість на мету; комплексність; ресурсозабезпеченість та результативність.

Узагальнюючи теоретичні основи програмно-цільового методу та основи діючого законодавства, цільову програму державної підтримки розвитку малого бізнесу в роботі визначено як ув'язаний за ресурсами, строками виконання та фінансування, виконавцями комплекс погоджених за змістом заходів, спрямованих на вирішення проблем малого бізнесу.

Виходячи з приведеного можна зробити висновок, що застосування сучасних технологій управління до організації державної підтримки малого бізнесу в українській практиці серед яких одне з провідних місць належить стратегічному плануванню та цільовому програмуванню дозволить вирішити ряд проблем, пов'язаних з розробкою й реалізацією програм державної підтримки розвитку малого бізнесу та оцінкою їх якості.

3. Узагальнення та розвиток системи класифікаційних ознак цільових програм дозволило класифікувати як угруповання певних ознак цільових програм, так і визначити спрямованість програми, її значущість та принципи управління. Застосування запропонованих класифікаційних ознак за джерелами та ефективністю фінансування програми дає можливість визначитися з реальними варіантами фінансового забезпечення окремих заходів.

Цей висновок був отриманий шляхом дослідження розподілу цільових програм за різними ознаками. З'ясовано, що із-за різноманіття програм та їх класифікаційних ознак, загальноприйнятої класифікації цільових програм досі не створено.

Розглянувши типи, класи, групи цільових програм, представлених у роботах деяких науковців, визначено, що класифікаційні ознаки програм розроблені відповідно їх цільової орієнтації, характеру та природі проблем, які покликані вирішувати програми; її об'єкту; способу дії, шляху, що використовується для вирішення проблем; спрямованості програм та принципам управління тощо.

Уточнення видів цільових програм за ознаками «Джерела фінансування», «Ефективність фінансування», запропоноване в роботі, відбиває не лише зміст проблеми, особливості керування програмою, а й ефективність її фінансування.

4. Розробка структури цільової програми, основою якої є принципи програмно-цільового методу та основні положення діючого законодавства щодо цільових програм, дозволяє органам державної виконавчої влади при формуванні програм державної підтримки визначитися із складом її розділів, взаємозв'язком розділів та їх спрямованістю на

вирішення визначених проблем, механізмом реалізації, обсягами, джерелами та строками фінансування, а також дотримуватися вимог до змісту елементів програми та форми їх подання.

Цей висновок був отриманий шляхом дослідження в області використання сучасних методів управління при формуванні структури цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Згідно з основами програмно-цільового підходу, діючого законодавства стосовно цільових програм та методичних рекомендацій щодо формування та реалізації регіональних програм в роботі подана структура цільової програми державної підтримки розвитку малого бізнесу, що визначає: логічну послідовність процедур формування програми й системи управління її реалізацією; методи здійснення; критерії оцінки результатів.

Основними вимогами при розробці програм, відповідно розробленій структурі, мають бути: комплексна оцінка стану малого бізнесу; чіткість визначення проблем малого бізнесу, обґрунтування її значущості; чіткість формулювання мети програми, обґрунтування вибору цілей та завдань програми, спрямованих вирішити визначені проблеми малого бізнесу; визначення та обґрунтування оптимального складу заходів підтримки, планування строків їх реалізації, оцінка очікуваних результатів їхнього виконання, координація зв'язків між ними, встановлення виконавців; планування обсягів ресурсного забезпечення програми за джерелами й обґрунтування його реалістичності; прогнозування очікуваних результатів програми, чіткості й обґрунтованості їхніх оцінок, аналіз ефективності реалізації програми; розподіл відповідальності за реалізацію програми і її частин, побудова механізмів контролю, аналіз ходу робіт із програми, а також прийняття рішень по коректуванню програми у випадках необхідності.

Згідно зі структурою цільової програми, після встановлення проблем розвитку малого бізнесу здійснюється стратегічне планування, за результатами виконання якого формується комплекс цілей, завдань і заходів, що утворюють загальну мету програми й створюють основу для формування заходів підтримки розвитку малого бізнесу. Заходи з виконання програми державної підтримки розвитку малого бізнесу встановлюються з урахуванням ресурсних можливостей і обмежень та повинні бути скоординовані, зорієнтовані в часі, взаємопов'язані та прив'язані до конкретних виконавців, обсягів і строків фінансування.

В процесі формування програми, планування заходів є найважливішим, адже за дослідженнями найбільше число дефектів та непогодженостей відноситься до цієї частини програми.

Програма державної підтримки розвитку малого бізнесу повинна орієнтуватися на поліпшення параметрів результативності малого бізнесу, тому очікувані результати мають бути обґрунтовані та представлені не лише в якісній, а й у кількісній формах.

За результатами досліджень, недоліком програм державної підтримки розвитку малого бізнесу є відсутність оцінки ефективності програмних заходів. Однак, при відсутності єдиної системи показників, як зазначають деякі вчені, можна використовувати загальновідому методику оцінки ефективності бізнес-планів та інвестиційних проектів.

Одною з основних проблем реалізації цільових програм є недостатнє їх фінансування. Основним джерелом фінансування цільової програми мають бути цільові бюджетні кошти.

Додержання поданої структури цільової програми та вимог до її розробки завдяки застосуванню програмно-цільового методу на практиці дозволить вдосконалити процес формування та реалізації програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, зосередити основну увагу на результатах упровадження цих програм і досягненнях діяльності виконавчої влади, що дасть змогу посилити дієвість та ефективність державного сектору в цьому напрямку.

5. Розробка методичного підходу до оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу дає можливість виявити недоліки існуючих програм за основними напрямками: узгодженість із діючою законодавчою базою, повноцінна логічна структура, якість змісту та реальність реалізації заходів програми.

На практиці базування методики на сполученні принципів програмно-цільового методу, основ законодавства щодо цільового планування, експертному аналізу дозволяють дати якісну й комплексну оцінку програм державної підтримки розвитку малого бізнесу. Подальший аналіз результатів оцінки якості програм за допомогою кластерного та таксономічного аналізів дає змогу отримати повну чітку картину якості кожної з програм, систематизувати результати аналізу та зробити загальний висновок за кожною з програм, що аналізується.

Крім того, розроблений методичний підхід має практичний інтерес в процесі формування цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Цей висновок був отриманий шляхом дослідження низки питань щодо оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

Формування комплексних програм державної підтримки розвитку малого бізнесу і систем заходів відбувається без відповідного методичного забезпечення їх розробки та оцінки якості. Сучасні умови функціонування малого бізнесу вимагають аналізу і узагальнення накопиченого досвіду, а також удосконалення науково-методичних засад оцінки якості програм державної підтримки його розвитку.

Існуючий підхід до аналізу програм підтримки малого бізнесу, оцінки погодженості елементів окремої програми, порівняльного аналізу різних програм, що був використаний на першому етапі оцінки програм державної підтримки в Україні, не дає повної чіткої картини якості кожної з програм, не дозволяє систематизувати його результати та зробити загальний висновок за кожною з програм, що оцінювалася.

За результатами дослідження, в роботі запропонований методичний підхід до оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, що реалізується в чотири етапи:

- оцінка програм за відповідністю та недублюванням напрямкам діючого законодавства в сфері економічного та соціального розвитку України та напрямків державної підтримки малого бізнесу – оцінка програм за узгодженістю;
- оцінка програм за наявністю певних структурних елементів згідно з поданою структурою цільової програми – оцінка за структурою;
- аналіз змістовної частини елементів програм та її відповідності проблемами, на розв'язання яких направлені програми – оцінка за якістю;
- аналіз ймовірності реалізації заходів програм за реальністю джерел та обсягів фінансування та їх затвердження на сесіях обласних рад – оцінка програми за реалізованістю.

Проведення оцінки програм пропонується здійснювати на основі експертного методу «Дельфи», характерною рисою якого є анонімність експертів та проведення експертизи у декілька турів, що дає змогу отримати більш об'єктивні результати.

Першим етапом є оцінка програм за узгодженістю, що проходить у два кроки: оцінка узгодженості національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу за цілями, пріоритетами та завданнями стратегії економічного та соціального розвитку України. Далі, при умові, що національна програма відповідає стратегії, проводиться оцінка програми за відповідністю та недублюванням цілям і завданням національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу. За основні критерії на першому кроці оцінки взяті ціль,

пріоритети та завдання Стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004 – 2015 рр. Для оцінки на другому кроці критеріями обрані цілі та завдання національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу.

На другому етапі експерти оцінюють наявність структурної частини у програмі згідно розробленої структури цільової програми. Критерії третього етапу оцінювання програм за якістю сформовані відповідно до засад законодавства щодо цільових програм та принципів програмно-цільового методу. За реалізованістю програми державної підтримки малого бізнесу оцінюється за двома критеріями: затвердження програми рішенням обласної ради та реальність передбачених у програмі джерел її фінансування.

За результатами експертної оцінки, відповідно методики, можна отримати попередні висновки про те, чи слід програму підтримки малого бізнесу, що аналізується, впроваджувати або вона повинна бути дороблена чи її зовсім необхідно переробити. Для висновків за всіма етапами та підетапами оцінки якості програм використовується шкала, розроблена на основі закону Фібоначчі.

В роботі здійснена практична реалізація розробленої методики оцінки якості програм підтримки розвитку малого бізнесу. Як емпірична база для оцінки якості програм використовувалися 32 документи, що характеризують стан державної підтримки розвитку малого бізнесу в Україні в цілому і по областях, з них 2 державні програми підтримки розвитку малого бізнесу та вибірково 30 програм областей України за період 2001 – 2008 рр. Серед розглянутих документів 22 програми мають зведення про дату і номер стверджуючого рішення відповідного законодавчого органу. Також проаналізовано проекти програм підтримки, розроблені компетентними організаціями.

В результаті виявлено безліч недоліків стосовно їх розробки та реалізації, а саме: невідповідність деяких програм пріоритетам, цілям та завданням національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу, а також стратегії розвитку країни; помилки в структурі та якості змісту програм (деякі програми не містять аналізу стану малого бізнесу певної області, визначення його проблем, також не прослідковується відповідність цілей, завдань та заходів проблемам розвитку малого бізнесу, не визначені обсяги та строки фінансування, ефективність реалізації програмних заходів тощо); проблеми у сфері реалізації програм.

Отже, за результатами проведення експертної оцінки якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу України можна зробити такі

висновки: із 32 програм, які аналізувалися, 5 програм отримали найгірші оцінки, вони не відповідають встановленим критеріям якості та за визначеною шкалою не можуть бути впровадженні або їх слід переробити повністю, інші 27 програм мають бути частково дороблені згідно з критеріями, за яким вони отримали найнижчі оцінки та потім можуть бути впровадженні у дію.

Слід зазначити, що з загальної кількості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, які підлягали експертному аналізу, немає жодної, яка відповідала б діючому законодавству і мала велику вірогідність повної реалізації.

Для детального аналізу оцінки якості програм, а також підтвердження проміжних висновків здійснюються кластерний та таксономічний аналізи програм підтримки малого бізнесу областей на основі даних експертизи по чотирьом показникам: узгодженість, структура, якість, реалізованість.

Застосування сучасних методів аналізу дозволило підтвердити попередні висновки щодо якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу областей України. З'ясувалось, що більш половини програм розвитку малого бізнесу областей України, що аналізувалися, не мають високої вірогідності їх реалізації та потребують значної доробки за всіма напрямками. Це негативно впливає на ефективність реалізації державної підтримки розвитку малого бізнесу та не дає очікуваних результатів.

Методичний підхід у комплексі дозволяє оцінити сучасний стан програм державної підтримки розвитку малого бізнесу, запропоновані етапи оцінювання дозволяють отримати загальний остаточний висновок стосовно якості програм, що аналізувалися та мають практичний інтерес при переході державного управління на новий етап, основою якого є застосування дієвих інструментів до вирішення проблем розвитку малого бізнесу.

Отже, одержані у монографії результати в сукупності вирішують важливе науково-практичне завдання – розроблення теоретичних, методичних положень, науково-практичних рекомендацій щодо структури і змістовного наповнення цільової програми та оцінки якості цільових програм державної підтримки розвитку малого бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА ||

1. Анализ финансово-экономического состояния предприятий в сфере малого бизнеса г. Москвы. Аналитический отчет №2/2005 НП «Московский центр развития предпринимательства».– М., 2005.– Режим доступа: <http://www.giac.ru>.
2. Авдулов А. Н. Наука и производство : век интеграции (США, Западная Европа, Япония).– М.: Наука, 1992.– 168 с.
3. Аналіз виконання заходів національної програми сприяння розвитку малого підприємництва України у 2003 році.– К.: Інститут конкурентного суспільства.– 2004.– 42 с.
4. Аналітичний центр «Академія». Пріоритети податкових стимулів: світовий досвід 2004.– Режим доступу: <http://www.academia.org.ua>.
5. Афанасьева Т. П. Анализ состояния внешней среды малого предпринимательства в России (на примере шести пилотных регионов) /Т. П. Афанасьева, В. В. Бувев, Т. И. Пуденко.– М.: Автономная некоммерческая организация информационно-консультационный центр «БИЗНЕС-ТЕЗАУРУС», 2005.– 127 с.
6. Берницька Д. І. Державне регулювання розвитку малого бізнесу в Україні. Автореф. дис. ... кандидата екон. наук. — Львів, 2003.– 20 с.
7. Бизнес-среда в Украине 2005. Международная финансовая корпорация, группа Всемирного банка. Проект «Развитие предпринимательства в Украине».– Режим доступа: <http://www.ifc.org>.
8. Білоус Г. Мале підприємництво в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку /Г. Білоус // Регіональна економіка.– 1999.– № 4.– С. 86-95.
9. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента.– К.: Ника-Центр, 1999.– 300 с.
10. Богословська І. Рейтинг регіонів за станом розвитку підприємництва в 2002 році та методика його обрахунку Держпідприємництвом.– Режим доступу: <http://www.inna.com.ua/ua/comments>.
11. Бувев В. В. Интегральные показатели развития малого предпринимательства / В. В. Бувев, С. В. Мигин, Н. В. Смирнов, А. А. Шамрай, А. М. Шестоперов.– М. : 2007.– ISBN 978-5-903352-09-08.– Режим доступа: <http://www.nisse.ru>.
12. Булеев И. П. Предприятие в системе общественных отношений: институционный аспект : Монография / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности.– Донецк, 2006.– 424 с.

13. Бухвальд Е. Развитие и поддержка малого бизнеса (опыт Венгрии и уроки для России) / Е. Бухвальд, А. Виленский // Вопросы экономики.– 2002.– № 7.– С. 109-118.
14. Варналій З. С. Державна політика підтримки малого підприємництва. : Монографія / З. С. Варналій.– К.: НІСД, 1996.– 130 с.
15. Варналій З. С. Мале підприємництво України.– К.: Інститут приватного права і підприємництва АпрН України, 1997.– 34 с.
16. Вартанов М. Электронные навыки для российских малых и средних предприятий. Проект Европейского Союза // Проблемы теории и практики управления.– 2006.– № 2.– С. 32-39.
17. Виконання Регіональної програми підтримки малого підприємництва в Івано-Франківській області на 2005 – 2006 роки за I квартал 2006 року. Останні зміни: 06.06.2006. Створено: 06.06.2006 р.– Режим доступу : <http://www.gov.if.ua>.
18. Внукова Н. М. Рейтингові системи оцінки стану та формування стратегій розвитку малого та середнього бізнесу (на прикладі міста Харкова) // Бар'єри та можливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні : матеріали Першої всеукр. міждисц. конф., Київ, 14 – 15 лютого 2005 року.– № 2.– С.37-46.
19. Генералов В. В. Анализ программ государственной поддержки предпринимательства / В. В. Генералов, М. В. Лычагин; Отв. ред. д. э. н. Г. М. Мкртчян.– Новосибирск : ИЭОПП СО РАН, НГУ, 2004.– 48 с.
20. Герчикова И. Н. Регулирование предпринимательской деятельности: государственное и межфирменное: Учеб. пособие.– М. : Издательство «Косалтбан-кир», 2002.– 704 с.
21. Горбатов В. М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса : Монография / Горбатов В. М.– Х.: ИД «ИНЖЕК», 2006.– 592 с.
22. Господарський кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV).– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
23. Государственная политика США в отношении предпринимательства и малого бизнеса / Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства.– Режим доступа: <http://www.nisse.ru/2004>.
24. Гадаев А. Государственные гарантии для малого инновационного бизнеса / А. Гадаев // Проблемы теории и практики управления.– 2006.– № 2.– С. 81-88.
25. Декларація Президента України Віктора Ющенка «Влада і бізнес : кроки назустріч», м. Київ, 5.02.2005 року. Проект.– Режим доступу: <http://www.nf.org.ua/news>.
26. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва здійснює комплексну порівняльну оцінку регіонів за станом розвитку мало-

го підприємництва та його підтримки на місцевому рівні.– Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>.

27. Динамика развития малого предпринимательства в регионах России в январе – марте 2006 года // Ежеквартальный информационно-аналитический доклад. Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства.– Режим доступу: <http://www.nisse.ru>.

28. Діяльність малих підприємств. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України.– К.: Державний комітет статистики України, 2006.– 254 с.

29. Діяльність малих підприємств. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України.– К.: Державний комітет статистики України, 2007.– 264 с.

30. Долгоруков Ю. А. Методы измерения рисков в малом бизнесе в условиях неопределенности / Ю. А. Долгоруков, И. Д. Падерин // Экономика промышленности.– 2005.– № 4.– С. 15-21.

31. Дрига С. Г. Негативные тенденции развития малого предпринимательства в Украине. УФПП 03 квітня 2008.– Режим доступу: <http://ufpp.kiev.ua>.

32. Друкер П. Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы / Друкер П. Ф.; Пер. с англ.– М.: СП «Бук Чемберс Интернешнл», 1992.– 244 с.

33. Евланов Л. Г. Экспертные оценки в управлении / Л. Г. Евланов, В. А. Кутузов.– М.: Экономика, 1978.– 133 с.

34. Закон України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» // Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 2007.– № 7-8.– С. 66. (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 749-V (749-16) від 15.03.2007).– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

35. Закон України «Про державні цільові програми» №1621-IV від 18.03.2004 р.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

36. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 19 жовтня 2000 року № 2063-III.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

37. Закон України «Про підприємства в Україні» // Відомості Верховної Ради (ВВР).– 1991.– № 29.– С. 278.

38. Закон України «Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради (ВВР).– 2001.– № 7.– С. 35.

39. Закон України «Про підприємництво» № 698-XII від 7 лютого 1991 року.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

40. Закон РФ № 88-ФЗ «Про государственную поддержку малого предпринимательства в Российской Федерации» от 14 июня 1995 г.– Режим доступу: <http://mbm.ru/laws>.

41. Заходи щодо реалізації регіональної програми розвитку малого підприємництва в Донецькій області на 2007 – 2008 рр.– Режим доступу: <http://www.donoda.gov.ua>.

42. Заходи реалізації комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007—2008 роки.– Режим доступу: <http://www.obladmin.poltava.ua>.

43. Заходи регіональної програми розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005—2006 роки.– Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua>.

44. Звіт про виконання регіональних програм розвитку малого підприємництва на 2007 – 2008 роки (за підсумками 2007 року) / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва від 27.03.2008 р.– Режим доступу: <http://www.dkrrp.gov.ua>.

45. Зубаков В. Д. Програмно-целевое планирование / В. Д. Зубаков, Г. С. Гладков; Под ред. проф. В. Д. Зубакова.– М.: Сов. Радио, 1980.– 48 с.

46. Изучение ситуации в секторе малого и среднего бизнеса. Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства, 2001 г.– Режим доступа: http://www.nisse.ru/analitics.html?id=business_situation.

47. Иноземцев В. Л. На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия / Иноземцев В. Л.– М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2003.– 776 с.

48. Интегрированная программа ЕС по поддержке МСП. Ресурсный Центр МП / Russian SME Resource Centre 1997 –2002.– Режим доступа: <http://www.rcsme.ru>.

49. Исследование эффективности системы государственной поддержки малого предпринимательства в Российской Федерации: состояние, направления развития. Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства, 2003 г.– Режим доступа: <http://www.nisse.ru>.

50. Інформація про стан виконання заходів національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні за 2004 рік.– Режим доступу: <http://www.dkrrp.gov.ua>.

51. Інформація про стан виконання зобов'язань та домовленостей обласної державної адміністрації з підприємницькою громадськістю щодо розвитку малого підприємництва в Сумській області в 2006 році.– Режим доступу: <http://www.state-gov.sumy.ua>.

52. Інформація про стан виконання основних заходів щодо забезпечення виконання завдань комплексної програми розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2005 – 2006 роки за 2005 р.– Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/ua>.

53. Інформація про стан виконання основних заходів щодо забезпечення виконання завдань комплексної програми розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2005 – 2006 роки за 6 місяців 2006 р.– Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/ua>.

54. Інформація про стан виконання регіональної програми розвитку малого підприємництва на 2005 – 2006 рр. в Одеській області за 2005 р.– Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua>.

55. Інформація про стан фінансування регіональної програми розвитку малого підприємництва на 2007 – 2008 рр. в Одеській області за I квартал 2007 року.– Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua>.

56. К развитию инновационного малого бизнеса нужен комплексный государственный подход. Режим доступа: http://www.ivfrt.ru/news/all/k_razvitiyu.

57. Каганов В. Малый и крупный бизнес — не конкуренты, а партнеры / В. Каганов // Малый бизнес и право.– 2004.– № 2.– С. 4.

58. Карпій С. Розвиток малого підприємництва як стратегія реалізації політики зайнятості на регіональному рівні / С. Карпій, В. Дьоміна // Економіст.– 2007.– № 4.– С. 42-45.

59. Київська міська програма розвитку малого підприємництва на 2003—2004 роки. Рішення № 144/304 від 28 листопада 2002 року.– Режим доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua>.

60. Кисельников А. А. Моделирование структуры и процесса реализации комплексных региональных программ / Кисельников А. А.– Новосибирск: Наука, 1984.– 176 с.

61. Козаченко Г. В. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості. Монографія / Г. В. Козаченко, А. Е. Воронкова, В. Ю. Медяник, В. В. Назаров.– К. : Лібра, 2003.– 328 с.

62. Колесникова Л. А. Предпринимательство и малый бизнес в современном государстве: управление развитием.– М.: Новый Логос, 2000.

63. Комарницький І. М. Регіональна політика організаційно- економічної підтримки малих підприємств : Монографія / Комарницький І. М.– Львів : Львівський інститут регіональних досліджень НАН України, 2003.– 236 с.

64. Комарницький І. М. Регіональна система організаційно-економічної підтримки підприємств малого бізнесу : Монографія / Комарницький І. М.– Львів: Вид. Апріорі, 2008.– 196 с.

65. Комарницький І. М. Формування організаційно-економічної системи підтримки діяльності суб'єктів малого підприємництва : Монографія / Комарницький І. М.– Львів: Вид. Апріорі, 2008.– 268 с.

66. Комплексна програма розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://www.obladmin.poltava.ua>.

67. Комплексна програма розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2007 – 2008 роки. Затверджена рішенням обласної ради №5 від 22.02.2007 р.– Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/ua>.

68. Кондратьев В. В. Технологии формирования целевых программ. Структурное описание / В. В. Кондратьев, Н. А. Кузнецов, В. П. Филиппов. М. : Препринт/ институт проблем управления, 1988.– 38 с.
69. Кондратюк Т. В. Державна політика підтримки малого бізнесу : Монографія / Т. В. Кондратюк.– К.: Академія, 2003.–112 с.
70. Конституція України. Верховна Рада України 28 червня 1996 року №254к/96-вр.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
71. Кредісов В. А. Менеджмент для керівників / В. А. Кредісов, Є. Г. Панченко, А. І. Кредісова.– К.: Т-во «Знання», КОО, 1999.– 556 с.
72. Кредісов В. А. Підприємництво : вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою. Монографія / В. А. Кредісов.– К.: Знання України, 2003.– 327 с.
73. Кретов С. Н. Предпринимательство: сущность, директивы, перспективы / Кретов С. Н.– М.: Знание, 1992.– С. 44.
74. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України.– Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001.– 608 с.
75. Крутик А. Б. Механизм управления предприятием в условиях свободной экономики / Крутик А. Б., Маркушевич О. Г.– СПб. : Политехника, 1992.– 360 с.
76. Кудрявцев А. В. Методы интуитивного поиска технических решений / Кудрявцев А. В.– Режим доступа: <http://www.metodolog.ru>.
77. Кужель О. В. Регіональні програми підтримки підприємництва в Україні: тенденції розвитку, методологія, практика: Автореф. дис. ... кандидата екон. наук.– Київ, 1999.– 20 с.
78. Кузнецова І. С. Мале підприємництво : внесок в економіку та проблеми функціонування / І. С. Кузнецова // Фінансова консультація.– 2000.– № 49-52.– С. 9-12.
79. Лапуста М. Г. Малое предпринимательство / Лапуста М. Г., Старостин Ю. А.– М.: ИНФРА-М, 1998.– 320 с.
80. Лебедева И. П. Малый бизнес в Японии.– М. : Восток-Запад, 2004.– 176 с.
81. Лебедева С. Как поддерживают малый и средний бизнес в ЕС / С. Лебедева // Бизнес для всех.– 2000.– № 2 (294).– Режим доступа к журн.: <http://www.businesspress.ru/newspaper>.
82. Литвиненко В. М. Малий бізнес у світовій економіці: Монографія / В. М. Литвиненко / Ін-т світової екон. і міжнар. відносин. В. М.– К. : Аспект.– Поліграф, 2004.– 180 с.

83. Луганська міська програма підтримки малого підприємництва у м. Луганську на 2007—2008 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.oda.lg.ua>.

84. Львов Ю. А. Основы экономики и организации бизнеса / Ю. А. Львов.– СПб.: ГМП «Формика», 1992.– 385 с.

85. Магические Фибоначчи. Справочная система. Аналитика для потенциального инвестора NetTrader.– Режим доступу: <http://www.nettrader.ru>.

86. Малое предпринимательство в промышленном регионе: социально-экономическое развитие, формы и методы регулирования, механизм экономического роста / [Т. Ю. Александрюк, О. О. Гетьман, И. Д. Падерин и др.].– [2-е изд., перераб. и доп].– Днепропетровск: ДГФИ, 2004.– 352 с.

87. Малое предпринимательство в России: прошлое, настоящее и будущее / Под ред. Б. Г. Ясина, А. Ю. Чепуренко, В. В. Бueva.– М.: Фонд «Либеральная миссия», 2003.– 139 с.

88. Малое предпринимательство в России. 2004: стат. сб. / Росстат.– М.: Федеральная служба государственной статистики, 2004.– 158 с.

89. Малый бизнес. Статьи, технологии и многое другое.– Режим доступа: <http://smallfinans.ru/index.php>.

90. Матюшенко І. Ю. Міжнародні інвестиції: регулювання та розрахунки / Матюшенко І. Ю., Божко В. П., Швердин М. А.– Х.: Нац. аерокосмічний ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2002.– 279 с.

91. Махотаева М. Целевое управление социально-экономическими системами / М. Махотаева // Проблемы теории и практики управления.– 2006.– № 12.– С. 8-18.

92. Метод Дельфи. Современный экономический словарь / Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б.– М.: Институт социальных коммуникаций («СОЦИОКОМ») 2003.– 207 с.

93. Методика Национального института системных исследований проблем предпринимательства // Эксперт Урал.– 2007. — № 12 (275).– Режим доступа к журн.: <http://www.expert.ru>.

94. Методика проведения SWOT-анализа. Образцы матриц SWOT.– Режим доступа: <http://marketing.by/main/school/theory/0012841>.

95. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації регіональних програм розвитку малого підприємництва.– К: Держпідприємство Мінекономіки, 2004.– 24 с.

96. Мильнер Б. З. Организация программно-целевого управления.– М.: Наука, 1980.– 370 с.

97. Мильнер Б. З. Системный подход к организации управления / Мильнер Б. З., Евенко Л. И., Рапопорт В. С.– М.: Экономика, 1983.– 224 с.

98. Михайленко В. Спрощена система оподаткування як метод регулювання податкового навантаження / В. Михайленко, К. Проскура // Економіст. Податкова політика.– 2007.– № 6 .– С. 47-53 .

99. Моніторинг використання коштів, що спрямовувалися протягом 2006 року на виконання обласної програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.

100. Мочинь Фанг. Поддержка и саморазвитие малого предпринимательства (Украина-Китай) / Мочинь Фанг, Владимир Мищенко.– Х. : С.А.М., 205 с.: ил.– Библиогр.: 122 назв.

101. Муминов Р. Малый инновационный бизнес: факторы устойчивого развития / Р. Муминов, М. Абдираимов, С. Маленова // Проблемы теории и практики управления.– 2000.– № 4.– С. 87.

102. Наказ Державного Комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва «Методичні рекомендації щодо формування і реалізації регіональних програм розвитку малого підприємництва» від 04.06.2008 № 67.– Режим доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua/Docs/Metodichni.pdf>.

103. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України.– К.: Державний комітет статистики України», 2007.– 345 с.

104. Наумова Л. Ю. Малый и средний бизнес Великобритании // Проблемы теории и практики управления.– 2006.– № 5.– С. 92-102.

105. Обласна програма розвитку малого підприємництва на 2003 – 2004 роки. Кіровоград. Проект.– Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.

106. Обласна програма розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2007 – 2008 роки. Погоджена головою представництва Держпідприємництва України у області 1 листопада 2006 р. та Міністерством економіки України 23 листопада 2006 р. Затверджена рішенням Кіровоградської обласної ради від 24 листопада 2006 р. № 98.– Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.

107. Основні економічні показники діяльності підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності за 2006 рік. Статистичний бюлетень / Державний комітет статистики України.– К.: Державний комітет статистики України, 2007.– 260 с.

108. Основні заходи з реалізації регіональної програми розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://oda.cv.ua>.

109. Основні заходи по реалізації обласної програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.

110. Основні заходи реалізації програми розвитку малого підприємництва в Закарпатській області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua>.

111. Основні заходи розвитку малого підприємництва Рівненської області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://oblrada.rv.ua/rubric159/77>.

112. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; Пер. с англ.– М. : ДЕЛО.– 2000.– 431 с.

113. П'ятницька Г. Роль малого підприємництва в процесі розбудови національної економіки та підходи до розв'язання основної суперечності його розвитку / Г. П'ятницька // Економіст.– 2004.– № 9.– С. 38-41.

114. Парсяк В. Н. Малий бізнес : сутність, стан, засоби підтримки стабільності : Монографія / В. Н. Парсяк, М. Б. Журавльова.– Миколаїв : УДМТУ, 2001.– 164 с.

115. Падерин И. Д. Роль малых промышленных предприятий в становлении рыночной экономики // Экономика. Финансы. Право.– 2005.– № 1.– С. 3-6.

116. Патора-Висоцька З. Малий бізнес і прямі іноземні інвестиції : Монографія / З. Патора-Висоцька, Д. Книш; Інститут регіональних досліджень НАН України.– Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006.– 208 с.

117. Побурко Я., Кардаш В. Методологічні засади класифікації регіонів за рівнем економічного розвитку // Економічні есе.– №2 (13).

118. Покровская Н. Н. Подходы к определению малого предпринимательства / Н. Н. Покровская // Личность и Культура. — 2001.– № 1/2.– С. 32-34.

119. Політико-правове регулювання підприємництва в Україні : теорія і практика: Монографія / За ред. З. С. Варналія, В. М. Кампо.– К. : Знання, 2005.– 380 с.

120. Полтарак Н. И. Изучение инновационных процессов в экономике при помощи кибернетических методов изучения систем / Н. И. Полтарак, И. Ю. Матюшенко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ».– 2005.– № 31.– С. 131-139.

121. Полтарак Н. И. Инновационная активность предприятий в Харьковской области / Н. И. Полтарак // Вчені записки. Науковий журнал.– 2003.– №5 (12).– С. 114-118.

122. Полтарак Н. И. Инновационная деятельность промышленных предприятий — основа устойчивого экономического развития Украины / Н. И. Полтарак // Вчені записки. Науковий журнал.– 2003.– № 11.– С. 261-265.

123. Полтарак Н. И. Инновационная направленность промышленной политики государства как фактор экономического развития Украины / Н. И. Полтарак // Экономика. Финансы. Право.– 2003.– № 5.– С. 3-5.

124. Полтарак Н. И. Критерии отнесения предприятий к субъектам малого бизнеса / Н. И. Полтарак // Бизнес Информ.– 2007.– № 8.– С. 63-69.

125. Полтарак Н. И. Малое инновационное предпринимательство на современном этапе развития Украины / Н. И. Полтарак // Бизнес Информ.– 2007.– № 9 (1).– С. 68 -71.

126. Полтарак Н. И. Малое инновационное предпринимательство на современном этапе развития Украины / Н. И. Полтарак // Конкурентоспроможність та інноваційний розвиток України : проблеми теорії та практики : Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції.– 2007.– Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007.– С. 136-138.

127. Полтарак Н. И. Малое предпринимательство – лекарство для больной экономики / Н. И. Полтарак, Е. А. Федоренко // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна.– 2002.– № 575.– С. 254-259.

128. Полтарак Н. И. Малое предпринимательство на современном этапе развития экономики / Н. И. Полтарак, Е. А. Федоренко // Экономика. Финансы. Право.– 2003.– № 1.– С. 12-17.

129. Полтарак Н. И. Малый и средний бизнес : проблемы становления и развития в Украине / Н. И. Полтарак // Міжнародна науково-практична конференція «Інтегровані комп'ютерні технології в машинобудуванні». ІКТМ 2003.– ХАІ.– 2002.– С. 190.

130. Полтарак Н. И. Моделирование инновационного процесса в экономической системе с помощью кибернетического регулятора / Н. И. Полтарак, С. А. Мачедонский // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки в трансформаційний період: глобальний та національний аспекти».– Запоріжжя.– Т. 3.– 2005.– С. 61-63.

131. Полтарак Н. И. Поддержка развития малого бизнеса в Украине и в США / Н. И. Полтарак // Бизнес Информ.– 2007.– № 9 (2).– С. 38-43.

132. Полтарак Н. И. Проблемы инновационного развития Украины на современном этапе / Н. И. Полтарак, Е. А. Федоренко // Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України. Сбірник наукових статей.– Х: «ФІНАРТ».– Академія банківської справи, 2003.– С. 276-277.

133. Полтарак Н. И. Проблемы инновационной активности производственной сферы как основного пути модернизации экономики Украины / Н. И. Полтарак // Міжнародна науково-практична конференція «Інтегровані комп'ютерні технології в машинобудуванні».– ІКТМ 2003.– ХАІ.– 2003.– С. 271.

134. Полтарак Н. И. Программно-целевой подход к государственной поддержке малого бизнеса / Н. И. Полтарак // Бизнес Информ.– 2008.– № 1.– С. 55-60.

135. Полтарак Н. И. Развитие инновационной сферы – условие экономического роста страны / Н. И. Полтарак // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіка підприємства».– Дніпропетровськ.– ДНУ.– 2003.– С. 101-102.

136. Полтарак Н. И. Теоретические основы оценки качества целевой программы поддержки малого бизнеса / Н. И. Полтарак // Бизнес Информ.– 2008.– № 2.– С. 43-52.

137. Полтарак Н. И. Улучшение регуляторной политики в сфере инновационного предпринимательства / Н. И. Полтарак // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Дні науки 2005».– ДНУ.–2005.– С. 50-52.

138. Полтарак Н. И. Аналіз механізму фінансування інноваційної діяльності малих підприємств / Н. И. Полтарак // Економіка : проблеми теорії та практики. Збірник наукових статей.– Вип. 194.– Том 1.– ДНУ.– 2004.– С. 172-183.

139. Полтарак Н. И. Аналіз стану малого інноваційного підприємництва в Україні / Н. И. Полтарак // Вчені записки: Науковий журнал: Випуск № 14.–Харків: ХІУ, 2005.–С. 10.– 19.

140. Полтарак Н. И. Економіка України за роки незалежності: стан, причини, шляхи вирішення проблем // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр. Вип. 20 / Голов. Ред. О. О. Шубін.– Донецьк: ДонДУЕТ, 2005.– С. 61-69.

141. Полтарак Н. И. Моделювання інноваційного процесу / Н. И. Полтарак // Міжнародна науково-технічна конференція «Інтегровані комп'ютерні технології в машинобудуванні». ІКТМ 2004.– ХАІ.– 2004.– С. 398.

142. Полтарак Н. И. Перспективи та наслідки вступу України до Світової організації торгівлі для країни та Харківської області / Н. И. Полтарак // Економіка : проблеми теорії та практики. Збірник наукових статей.– 2005.– № 206.– Т. 4.– С. 929-938.

143. Полтарак Н. И. Роль і місце малого інноваційного підприємництва у становленні ринкової економіки країни / Н. И. Полтарак // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна.– 2003.–№ 608.– С. 122-126.

144. Полтарак Н. И. Стимулювання розвитку малого підприємництва шляхом його взаємодії з великими підприємствами / Н. И. Полтарак // Корпорації та інтегровані структури: проблеми теорії та практики : Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції.– 2007.– Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007.– С. 74 -78.

145. Полтарак Н. И. Сутність інноваційного підприємництва як економічного поняття / Н. И. Полтарак // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна.– 2004.– № 630.– С. 98-101.

146. Полтарак Н. Частное предпринимательство : порядок регистрации, лицензирования и патентования / Н. И. Полтарак // Вісник законодавства України.– 2002.– № 9.– С. 34-37.

147. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. — К.: Наук. думка, 1993.– 263 с.

148. Постанова КМУ «Про порядок розроблення та виконання державних цільових програм» від 31.01.2007 № 106.– Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

149. Постанова ВР України «Про рекомендації парламентських слухань «Проблемні питання розвитку підприємництва в Україні: регуляторна політика держави та заходи щодо підтримки малого та середнього бізнесу» // Відомості Верховної Ради (ВВР).– 2004.– № 1.– С. 2.

150. Постанова Кабінету міністрів України № 86 «Про програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997—1998 роки» від 29 січня 1997 р.– Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

151. Постанова кабінету міністрів України Про затвердження Методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів №113 від 04.02.2004 р.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

152. Пояснювальна записка про виконання обласної програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2005—2006 роки станом на 1 січня 2007 року.– Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua>.

153. Предпринимательство в промышленно развитых странах. / отв. Ред. И. Г. Минервин. – М. – 1992. – 52 с.

154. Програма підтримки розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2003—2004 роки. Затверджено рішенням XVI сесії XXIII скликання Харківської обласної ради від 20 березня 2001 року.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

155. Програма розвитку малого підприємництва в Закарпатській області на 2007 – 2008 роки. Затверджено рішенням обласної ради від 14 грудня 2006 року № 180.– Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua>.

156. Програма розвитку малого підприємництва в Одеській області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua>.

157. Програма розвитку малого підприємництва в Україні на 1997 – 1998 рр. від 29.01.1997 р. № 86.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

158. Програма розвитку малого підприємництва у Київській області на 2007 – 2008 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua/golovna.php3>.

159. Програма розвитку малого підприємництва у м. Черкаси на 2004 – 2005 роки.– Режим доступу: <http://www.oda.ck.ua>.

160. Програма розвитку малого підприємництва у м. Чернігові на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу : <http://oda.cv.ua>.

161. Програма сприяння розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2007 – 2008 роки від 08.11.2006. № 12/6.– Режим доступу : <http://www.adm.dp.ua>.

162. Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

163. Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2007 – 2008 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

164. Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

165. Программа развития и поддержки малого предпринимательства в г. Одессе на 2005 – 2006 гг. Утверждено решением Одесской городской рады от 28.01.2005 г. № 3517-IV.– Режим доступа: <http://oda.odessa.gov.ua>.

166. Програма розвитку малого підприємництва в м. Суми на 2006 – 2007 роки.– Режим доступу: <http://www.state-gov.sumy.ua>.

167. Программе создания центров развития малого бизнеса США исполняется 20 лет // Деловая пресса. Новости малого бизнеса.– № 40 (79) от 13.10.2000.– Режим доступа к журн.: <http://www.businesspress.ru>.

168. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, О. І. Амоша (кер. авт. кол.).– Т. 4.– К.: НДФІ, 2004.– 368 с.

169. Проект регіональної програми розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://www.adm.km.ua>.

170. Проект розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації «Програма розвитку малого підприємництва в області на 2005 – 2006 роки».– Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua>.

171. Проект Федеральной программы государственной поддержки малого предпринимательства в Российской Федерации на 2003 – 2005 годы // Национальный институт системных исследований проблем предпринимательства.– Режим доступа: <http://smb.ru>.

172. Прусова Л. Г. Основы рыночной экономики.– К.: РПО Полиграфия, 1993.– 304 с.

173. Пугачев С. В. Стандарты: большие преимущества для малого бизнеса // Доклад на Науч.-практ. конф. 16 октября 2006 года, посвященной Всемирному дню стандартов.– Режим доступа: <http://www.all-certification.ru/pugachev.html>.

174. Пятая всероссийская конференция представителей малого бизнеса (научно-практическая) // круглый стол «Инфраструктуры поддержки и развития малого и среднего предпринимательства» // Основные характеристики систем государственно-общественной поддержки и развития малого и среднего предпринимательства зарубежных стран. Ресурсный центр малого предпринимательства.– М., 2004.– 10-11 марта.– Режим доступа: <http://www.rcsme.ru>.

175. Райзберг Б. А. Программно-целевое планирование и управление : Учебник / Райзберг Б. А., Лобко А. Г.– М. : ИНФРА-М, 2002.– 428 с.

176. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б.– 2-е изд., испр.– М. : ИНФРА-М, 1999.– 479 с.

177. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2001 – 2002 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

178. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2001 – 2002 роки. Затверджено рішенням XVI сесії XXIII скликання Харківської обласної ради від 20 березня 2001 року.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

179. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

180. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 роки. Погоджена представництвом Держпідприємництва України у Вінницькій області 10 грудня 2004 р. та Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України 14 грудня 2004 р. Затверджена Рішенням сесії 4 скликання Вінницької обласної ради 24 січня 2005 р.– Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua>.

181. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2007 – 2008 роки. Погоджена Представництвом Держпідприємництва України у Вінницькій області 15 грудня 2006 р. та Міністерством економіки України 18 грудня 2006 р. Затверджена рішенням 8 сесії 5 скликання Вінницької обласної ради 9 лютого 2007 р. № 214.– Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua>.

182. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Донецькій області на 2005 – 2006 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.donoda.gov.ua>.

183. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Донецькій області на 2007–2008 роки. Затверджена рішенням Донецької обласної ради від 23.03.2007 р. № 5/8-162.– Режим доступу: <http://www.donoda.gov.ua>.

184. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2005 – 2006 роки. Проект.– Режим доступу: <http://www.loda.gov.ua>.

185. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Миколаївській області на 2001 – 2002 роки. Затверджена рішенням обласної ради від 24 квітня № 1, прийнятим на XXV сесії Миколаївської обласної ради 23 скликання.– Режим доступу: <http://www.oga.mk.ua>.

186. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Миколаївській області на 2005 – 2006 роки.– Режим доступу: <http://www.oga.mk.ua>.

187. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Херсонській області на 2007 – 2008 роки.– Режим доступу: <http://www.oda.kherson.ua>.

188. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2003 – 2004 роки. Погоджена Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України 23 грудня 2002 р. Затверджена рішенням 6 сесії

Чернівецької обласної ради XXIV скликання від 21 січня 2003 року № 5-6/03.– Режим доступу: <http://www.oda.cv.ua>.

189. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2007 – 2008 роки. Погоджена Міністерством економіки України 30 листопада 2006 р. та Головою представництва Держпідприємництва України у Чернівецькій області 17 листопада 2006 р. Затверджена рішенням 9 сесії Чернівецької обласної ради V скликання від 28 грудня 2006 року № 182-9/06.– Режим доступу: <http://www.oda.cv.ua>.

190. Регіональна стратегія розвитку малого і середнього бізнесу в Донецькій області до 2010 року.– Режим доступу: <http://www.donoda.gov.ua>.

191. Результати щоквартального моніторингу використання коштів, що спрямовані на виконання заходів комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2005 – 2006 роки за 9 місяців 2005 року.– Режим доступу: <http://www.obladmin.poltava.ua>.

192. Рейтинги регіонів у 2004-му році за рівнем розвитку та підтримки малого підприємництва / Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва.– Режим доступу: <http://www.dkrrp.gov.ua>.

193. Ресурсний центр малого підприємництва.– Режим доступу: <http://www.rcsme.ru/>

194. Рішення № 730 від 24 січня 2005 року 19 сесія 4 скликання «Про регіональну програму розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 роки» .– Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua>.

195. Рішення міської ради № 6/6 від 22.01.2003 р. Програма сприяння розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2003 – 2004 роки.– Режим доступу <http://www.adm.dp.ua>.

196. Рішення Сумської обласної ради 5 скликання 9 сесії «Про Програму розвитку малого підприємництва у Сумській області на 2007 – 2008 роки».– Режим доступу: <http://www.state-gov.sumy.ua>

197. Рішення Тернопільської обласної ради про обласний бюджет на 2007 рік від 28 грудня 2006 року № 114.– Режим доступу : <http://www.adm.gov.te.ua>.

198. – Рішення Хмельницької обласної ради 3 сесії 5 скликання від 13 вересня 2006 року № 19-3/2006 «Про внесення змін до регіональної програми розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005 – 2006 роки».– Режим доступу: <http://www.adm.km.ua>.

199. Розпорядження № 81-р. від 15 лютого 2006 р. «Про затвердження заходів з виконання у 2006 році національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» 21 грудня 2000 року № 2157-III.– Режим доступу: www.rada.gov.ua.

200. Розпорядження № 860-р «Про затвердження заходів щодо виконання національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні на 2005 рік» від 17 листопада 2004 р.– Режим доступу: www.rada.gov.ua.

201. Розпорядження від 31 січня 2007 р. № 28-р «Про затвердження плану заходів з виконання у 2007 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні».–Режим доступу: www.rada.gov.ua.

202. Розпорядження голови обласної державної адміністрації «Про надання фінансової допомоги на підтримку малого підприємництва Регіональним фондом підтримки підприємництва у Полтавській області» від 3 листопада 2006 р.– Режим доступу: <http://www.obladmin.poltava.ua>.

203. Романова Л. Финансовая устойчивость предприятий / Л. Романова // АПК : Экономика и управление.– 1997.– № 7.– С. 37-41.

204. Романенко Є. Дискантне (публічне) рейтингування суб'єктів страхового бізнесу / Є. Романенко // Персонал – журнал інтелектуальної еліти.– 2007.– № 3.– Режим доступу до журн.: <http://personal.in.ua>.

205. Савченко В. Е. Современное предпринимательство: (экономические и организационные основы ; проблемы формирования и регулирования).– М. : ОАО «Изд-во «Экономика», 1997.– 328 с.

206. Сизоненко В. О. Підприємництво : Підручник / Сизоненко В. О.– К. : Вікар, 1999.– 438 с.

207. Сизоненко В. О. Власність. Інтереси. Підприємництво : Питання теорії та методології / В. О. Сизоненко, Н.Ф. Колесник // [Наук. ред. І.Ф.Радіонова].– К.: Т-во «Знання» України, 2000.– 52 с.

208. Смирнов К. Изменение климата, или Ледниковый период / К. Смирнов // Бизнес.– 2003.– № 40.– С. 28-29.

209. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов / Смит А.; Пер. с англ.– М.: ЭКОНОМ : КЛЮЧ, 1993.– 475 с.

210. Стан виконання регіональної програми розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2005 – 2006 роки за 9 місяців 2006 року.– Режим доступу: <http://www.loda.gov.ua>.

211. Станиславчик Е. Опыт поддержки, проблемы становления и развития малого и среднего бизнеса / Е. Станиславчик // Проблемы теории и практики управления.– 2006.– № 4.– С. 104-109.

212. Статистичний щорічник України за 2005 рік. Державний комітет статистики України.– К.: Вид-во «Консультант», 2006.– 576 с.

213. Статистичний щорічник України за 2006 рік.– К. : Державний комітет статистики України, 2007.– 600 с.

214. Степанова Н. А. Анализ развития малого предпринимательства в дальневосточном регионе (ДВФО) / Н. А. Степанова // Проблемы современной экономики. Проблемы малого и среднего бизнеса. Предпринимательство.– 2007.– № 2 (22).– Режим доступа к журн.: <http://www.m-economy.ru>.

215. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015) «шляхом європейської інтеграції» // Авт. кол.: А. С. Гальчинський, В. М. Геець та ін.; Нац. Ін.-т дослідж., Ін.-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. Інтегр. України.– К.: ІВЦ Держкомстат України, 2004.– 416 с.

216. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року : Монографія / Під заг. ред. Є. П. Кушнарєва.– Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004.– 448 с.

217. Толмачова Г. Ф. Регулювання розвитку малого підприємництва у перехідній економіці України : Авторф. дис. ... кандидата екон. наук.– Донецьк, 2000.– 20 с.

218. Удовиченко В. Організаційно-економічні заходи для створення умов розвитку малого бізнесу на місцевому рівні / В. Удовиченко // Вісник Київського державного торговельно-економічного університету.– 1999.– № 2.– С. 3-13.

219. Узагальнений звіт про виконання регіональних програм розвитку малого підприємництва на 2007 – 2008 роки (за підсумками 2007 року) від 27.03.2008 р. / Державний комітет України з питань регуляторної реформи та підприємництва.– Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish>.

220. Український фонд підтримки підприємництва.– Режим доступу: <http://ufpp.kiev.ua>.

221. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» від 01.01.1999 р.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

222. Указ президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» від 3 лютого 1998 року № 79/98.– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

223. Условия и факторы развития малого предпринимательства в регионах России. Отчет по результатам общероссийского исследования. Всероссийский центр изучения общественного мнения при поддержке Министерства экономического развития и торговли Российской Федерации.– М. : ВЦИОМ, 2006.– 137 с.

224. УФПП сменил руководителя и направления деятельности // Контракты.– 2003.– № 41.– С. 43-45.

225. Халецька А. А. Багатофакторна модель регіонального управління підприємством у секторі малого та середнього бізнесу: Автореф. дис. ... кандидата екон. наук.– Донецьк, 2002.– 20 с.

226. Халчанская В. Эффективность государственной поддержки малого наукоемкого бизнеса в США / В. Халчанская // Проблемы теории и практики управления. – 2006. – № 6. – С. 98-105.

227. Характеристика комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007 – 2008 роки. – Режим доступу: <http://www.obladmin.poltava.ua>.

228. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва у Волинській області на 2005 – 2006 роки. – Режим доступу: <http://www.voladm.gov.ua>.

229. Характеристика регіональної програми підтримки малого підприємництва Івано-Франківської області на 2001 – 2002 роки. – Режим доступу: <http://www.gov.if.ua>.

230. Характеристика регіональної програми підтримки малого підприємництва Івано-Франківської області на 2005 – 2006 роки. Останні зміни: 24.12.2004 р. – Режим доступу: <http://www.gov.if.ua>.

231. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2007 – 2008 роки. – Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua>.

232. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва в Рівненській області на 2007 – 2008 роки. – Режим доступу: <http://oblrada.rv.ua/rubric159/77>.

233. Хаустова В. Е. Моделирование маркетинговой стратегии предприятия на рынках продукции производственно-технического назначения: Монография / Хаустова В. Е., Лидовский Ю. А. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2004. – 176 с.

234. Шабатаева П. Б. Экономические основы и инструментарий политики развития малого предпринимательства: Автореф. дисс. кандидата экон. наук. – Ростов-на-Дону, 2006. – 20 с.

235. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Шумпетер Й.; Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1982. – 454 с.

236. Шуткин А. Критерии субъекта малого бизнеса / А. Шуткин // Малое предприятие. – 2004. – № 4. – С. 11.

237. Integrated Programme for Small and Medium-sized enterprises (SMEs) and the craft sector // Communication from the Commission, Brussels, 10.07.96, COM (96) 329 final.

238. Evolutia sectorului Interprinderilor mici si mijlocii in perioada 2000 – 2011. Bucuresti, 2003.

239. Gönterberg B. Wolter, H.-J. Institut für Mittelstandsforschung Bonn, Unternehmensgrößenstatistik. 2001/2002, Bonn, 2002.
240. Hall R. The strategic analysis of intangible resources / R. Hall // Strategic Management Journal.– 1992.– № 13.– P.135 – 144.
241. National Statistics. URN 04/92.-29 August 2004. www.sbs.gov.uk/analytica/snanistics/smestats.php, www.statistics.gov.uk.
242. Small business in Europe / Ed. By Burns and J. Duvharst. — Glasgow.– 1986.– 211 p.
243. U.S.Census Bureau, Statistical Abstract of the United States: 2003.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2000 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	0,4737	7	0,1667	18	0,5084	9	0,3901	10
Вінницька	0,0789	23	0,0001	25	0,4469	12	0,1808	22
Волинська	0,1842	18	0,1667	18	0,0447	23	0,1308	25
Дніпропетровська	0,2895	12	0,1667	18	0,0019	25	0,1519	24
Донецька	0,6316	4	0,1667	18	0,0223	24	0,2778	18
Житомирська	0,2895	12	0,3333	9	0,5307	7	0,3860	11
Закарпатська	0,5263	5	0,5000	4	0,9876	1	0,6808	2
Запорізька	0,3947	9	0,3333	9	0,1732	21	0,2995	16
Івано-Франківська	0,4474	8	0,3333	9	0,5475	6	0,4463	7
Київська	0,1579	19	0,3333	9	0,2905	19	0,2580	20
Кіровоградська	0,3158	10	0,3333	9	0,5531	5	0,4027	9
Луганська	0,2105	17	0,1667	18	0,1508	22	0,1764	23
Львівська	0,6579	3	0,9986	1	0,4302	13	0,6861	1
Миколаївська	0,7105	2	0,6667	2	0,5196	8	0,6313	3
Одеська	0,3158	10	0,5000	4	0,3128	18	0,3721	13
Полтавська	0,2895	12	0,3333	9	0,2402	20	0,2862	17
Рівненська	0,1316	21	0,5000	4	0,5922	3	0,4043	8

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Сумська	0,2895	12	0,5000	4	0,3631	16	0,3802	12
Тернопільська	0,0000	25	0,3333	9	0,5922	3	0,3070	15
Харківська	0,5000	6	0,5000	4	0,3575	17	0,4511	6
Херсонська	0,9956	1	0,3333	9	0,4860	11	0,6162	4
Хмельницька	0,1316	21	0,3333	9	0,5084	9	0,3237	14
Черкаська	0,2368	16	0,1667	18	0,3799	15	0,2641	19
Чернівецька	0,1579	19	0,6667	2	0,8492	2	0,5535	5
Чернігівська	0,0263	24	0,1667	18	0,4134	14	0,2029	21

Таблиця А.2

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2001 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	0,8966	2	0,80	2	0,6667	5	0,7913	1
Вінницька	0,0690	23	0,20	17	0,5385	9	0,2640	20
Волинська	0,2414	20	0,40	10	0,0513	23	0,2259	24
Дніпропетровська	0,5172	11	0,20	17	0,0011	25	0,2505	21
Донецька	0,7931	5	0,20	17	0,0385	24	0,3649	17
Житомирська	0,4483	13	0,60	3	0,5769	7	0,5365	9
Закарпатська	0,7931	5	0,40	10	0,8997	1	0,7438	3
Запорізька	0,5862	9	0,40	10	0,1859	21	0,3976	15
Івано-Франківська	0,6207	8	0,60	3	0,6154	6	0,6127	6
Київська	0,2759	17	0,60	3	0,3205	19	0,3879	16
Кіровоградська	0,5517	10	0,40	10	0,7308	4	0,5656	7
Луганська	0,2759	17	0,20	17	0,1282	22	0,2041	25

Додатки

Закінчення табл. А.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Львівська	0,8621	3	0,98	1	0,4295	14	0,7599	2
Миколаївська	0,9798	1	0,60	3	0,5769	7	0,7397	4
Одеська	0,5172	11	0,60	3	0,3526	18	0,4874	10
Полтавська	0,4138	15	0,60	3	0,2821	20	0,4259	12
Рівненська	0,2069	21	0,20	17	0,5385	9	0,3148	19
Сумська	0,4483	13	0,40	10	0,3654	17	0,4063	13
Тернопільська	0,0690	23	0,40	10	0,7628	3	0,3984	14
Харківська	0,8276	4	0,60	3	0,4038	16	0,6188	5
Херсонська	0,7241	7	0,20	17	0,4295	14	0,4692	11
Хмельницька	0,2069	21	0,00	25	0,4679	13	0,2314	22
Черкаська	0,2759	17	0,20	17	0,4744	12	0,3190	18
Чернівецька	0,3793	16	0,40	10	0,8782	2	0,5510	8
Чернігівська	0,0201	25	0,20	17	0,5128	11	0,2301	23

Таблиця А.3

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2002 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	0,9804	1	0,60	2	0,7626	4	0,7977	1
Вінницька	0,1724	21	0,01	21	0,6043	7	0,2716	20
Волинська	0,2414	18	0,20	11	0,0001	25	0,1448	25
Дніпропетровська	0,5517	9	0,01	21	0,0288	23	0,2045	23
Донецька	0,7241	5	0,20	11	0,0144	24	0,3200	18
Житомирська	0,3448	16	0,40	5	0,4748	13	0,4067	11
Закарпатська	0,6897	6	0,01	21	0,9862	1	0,5919	6

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Запорізька	0,6552	8	0,20	11	0,2230	21	0,3685	13
Івано-Франківська	0,5517	9	0,60	2	0,6475	6	0,5995	5
Київська	0,3793	15	0,40	5	0,2806	19	0,3510	15
Кіровоградська	0,4483	12	0,20	11	0,7266	5	0,4712	9
Луганська	0,2414	18	0,20	11	0,0432	22	0,1599	24
Львівська	0,8276	3	0,98	1	0,4173	15	0,7359	2
Миколаївська	0,9655	2	0,40	5	0,4388	14	0,6129	3
Одеська	0,5517	9	0,40	5	0,2734	20	0,4093	10
Полтавська	0,4138	13	0,40	5	0,2950	18	0,3682	14
Рівненська	0,1379	22	0,20	11	0,5324	10	0,2941	19
Сумська	0,4138	13	0,20	11	0,3597	17	0,3311	16
Тернопільська	0,0041	25	0,40	5	0,8201	3	0,4056	12
Харківська	0,8276	3	0,60	2	0,3957	16	0,6089	4
Херсонська	0,6897	6	0,20	11	0,4892	12	0,4735	8
Хмельницька	0,1379	22	0,01	21	0,5468	9	0,2394	21
Черкаська	0,2069	20	0,20	11	0,5540	8	0,3259	17
Чернівецька	0,2759	17	0,20	11	0,9712	2	0,4958	7
Чернігівська	0,1034	24	0,01	21	0,5180	11	0,2172	22

Таблиця А.4

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2003 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дніпропетровська	0,5000	8	0,1667	20	0,0379	23	0,2353	23
Донецька	0,5625	6	0,1667	20	0,0001	25	0,2434	22
Житомирська	0,2188	16	0,6667	2	0,5076	11	0,4575	10
Закарпатська	0,4688	10	0,1667	20	0,7652	4	0,4805	8

Додатки

Закінчення табл. А.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Запорізька	0,5938	5	0,5000	8	0,1970	21	0,4254	13
Івано-Франківська	0,4688	10	0,6667	2	0,3939	15	0,5030	7
Київська	0,3438	13	0,5000	8	0,2955	17	0,3746	17
Кіровоградська	0,3750	12	0,3333	15	0,6970	5	0,4755	9
Луганська	0,1250	20	0,1667	20	0,0303	24	0,1044	25
Львівська	0,6875	3	1,0000	1	0,3182	16	0,6532	2
Миколаївська	0,7813	2	0,6667	2	0,4848	13	0,6419	3
Одеська	0,5313	7	0,5000	8	0,2727	18	0,4307	12
Полтавська	0,3125	14	0,6667	2	0,2727	18	0,4069	14
Рівненська	0,0938	22	0,5000	8	0,5227	10	0,3691	18
Сумська	0,2500	15	0,3333	15	0,5909	6	0,3955	16
Тернопільська	0,0012	25	0,6667	2	0,9091	2	0,5240	5
Харківська	0,6875	3	0,6667	2	0,2348	20	0,5219	6
Херсонська	0,5000	8	0,3333	15	0,4848	13	0,4436	11
Хмельницька	0,0938	22	0,5000	8	0,5076	11	0,3637	19
Черкаська	0,1563	18	0,5000	8	0,5606	8	0,4038	15
Чернівецька	0,1250	20	0,5000	8	0,9658	1	0,5477	4
Чернігівська	0,0938	22	0,3333	15	0,5682	7	0,3340	20

Таблиця А.5

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2004 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АР Крим	0,8994	1	0,40	7	0,9217	2	0,7981	1
Вінницька	0,1818	18	0,20	17	0,6783	7	0,3670	18
Волинська	0,2121	16	0,40	7	0,1130	22	0,2306	24

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дніпропетровська	0,4848	9	0,20	17	0,0609	24	0,2488	22
Донецька	0,5152	8	0,20	17	0,0002	25	0,2373	23
Житомирська	0,2121	16	0,60	3	0,3565	17	0,3767	17
Закарпатська	0,6667	5	0,20	17	0,5565	11	0,4917	6
Запорізька	0,6061	6	0,40	7	0,2174	20	0,4056	13
Івано-Франківська	0,4242	11	0,40	7	0,3913	15	0,4053	14
Київська	0,3636	12	0,60	3	0,2522	19	0,3916	15
Кіровоградська	0,3636	12	0,20	17	0,6957	5	0,4366	11
Луганська	0,1212	21	0,02	25	0,0957	23	0,0769	25
Львівська	0,7273	4	0,87	1	0,4348	14	0,7002	2
Миколаївська	0,7576	2	0,40	7	0,5130	12	0,5655	4
Одеська	0,6061	6	0,60	3	0,3913	15	0,5265	5
Полтавська	0,3030	14	0,40	7	0,1913	21	0,2906	21
Рівненська	0,0909	23	0,40	7	0,5130	12	0,3333	20
Сумська	0,2727	15	0,40	7	0,6870	6	0,4597	9
Тернопільська	0,0013	25	0,60	3	0,8696	3	0,4887	7
Харківська	0,7576	2	0,80	2	0,3043	18	0,6056	3
Херсонська	0,4848	9	0,20	17	0,6087	9	0,4473	10
Хмельницька	0,1212	21	0,40	7	0,6087	9	0,3785	16
Черкаська	0,1515	19	0,20	17	0,6261	8	0,3375	19
Чернівецька	0,1515	19	0,20	17	0,8956	1	0,4730	8
Чернігівська	0,0909	23	0,40	7	0,7130	4	0,4058	12

Інтегральна оцінка рівня розвитку малого бізнесу областей за 2005 р.

Область	Значення структурних елементів інтегрального показника рівня розвитку малого бізнесу						Інтегральна оцінка	
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення		частка зайнятих на малих підприємствах у загальній кількості зайнятого населення		частка продукції малого бізнесу в загальних обсягах реалізованої продукції			
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг
Дніпропетровська	0,5000	9	0,40	9	0,0003	25	0,2799	22
Донецька	0,5000	9	0,20	23	0,0099	24	0,2308	23
Житомирська	0,1765	17	0,60	4	0,9208	3	0,5769	6
Закарпатська	0,7059	4	0,20	23	0,7921	6	0,6053	4
Запорізька	0,6765	6	0,40	9	0,2277	21	0,4295	16
Івано-Франківська	0,4412	12	0,40	9	0,6139	11	0,4972	11
Київська	0,5294	8	0,60	4	0,2970	19	0,4581	14
Кіровоградська	0,3529	13	0,40	9	0,8713	4	0,5662	8
Луганська	0,1176	22	0,01	25	0,1386	23	0,0946	25
Львівська	0,7059	4	0,87	1	0,5149	14	0,7098	2
Миколаївська	0,7353	3	0,60	4	0,4059	16	0,5719	7
Одеська	0,6765	6	0,80	2	0,3861	17	0,5967	5
Полтавська	0,2941	14	0,40	9	0,2475	20	0,3041	21
Рівненська	0,1176	22	0,60	4	0,5545	13	0,4145	18
Сумська	0,2647	15	0,40	9	0,7426	8	0,4856	12
Тернопільська	0,0024	25	0,40	9	0,9802	2	0,4855	13
Харківська	0,7941	2	0,80	2	0,3663	18	0,6300	3
Херсонська	0,4706	11	0,40	9	0,7525	7	0,5611	9
Хмельницька	0,1471	20	0,40	9	0,4950	15	0,3488	20
Черкаська	0,1471	20	0,40	9	0,5941	12	0,3872	19
Чернівецька	0,1765	17	0,40	9	0,8964	1	0,5546	10
Чернігівська	0,1176	22	0,40	9	0,7228	9	0,4268	17

Додаток Б

Таблиця Б.1

Проблеми, цілі, завдання та очікувані результати програм Харківської та Закарпатської областей

Програма	Проблеми	Цілі	Завдання	Очікувані результати
1	2	3	4	5
Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2001—2002 рр.	• невідповідність нормативно-правового середовища, надмірна його зарегульованість; • недостатня увага та взаємодія регіональних і місцевих органів виконавчої влади, об'єднань підприємств у вирішенні проблем захисту інтересів малого бізнесу; • низький рівень культури та професійної підготовки підприємців; • невідповідність інфраструктури підготовки кадрів; • складність доступу до фінансових ресурсів; • недостатня увага щодо питань залучення малих підприємств до участі у держзамовленнях, створення системи їх доступу до матеріально-технічних ресурсів; • недосконалість діючого механізму підтримки втілення інвестиційних та інноваційних проектів;	• спрямування дій регіональних та місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємств, установ і підприємств на створення і підтримання сприятливих правових, економічних, організаційних, морально-психологічних та інших умов для стабільної та ефективної роботи підприємств малого бізнесу, підвищення ролі цього сектору ринкової економіки в структурній перебудові народного господарського комплексу та вирішення соціально-економічних проблем розвитку регіону, створення широкого прошарку середнього класу	• залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення соціально-економічних проблем регіону; • формування конкурентного ринкового середовища; • підвищення ефективності використання місцевих ресурсів; • створення недержавних структур підтримки підприємства; • організація підготовки навчання кадрів; • створення привабливого інвестиційного клімату; • розвиток ринкової інфраструктури; • створення механізмів фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки; • формування середнього класу	• збільшення кількості діючих малих підприємств до 16,0 тис. з чисельністю працюючих на них 135,2 тис. робітників; • створенню 32 тис. нових робочих місць; • доведення вкладу малого підприємництва у збільшенні обсягів виробництва продукції (робіт, послуг) області до 16 %; • збільшення кількості малих підприємств на 1 000 населення до 5,5 одиниць

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
Програма розвитку малого підприємництва в Закарпатській області на 2005–2006 рр.	не має даних	сприяння розвитку малого підприємництва в області, створення таких правових та організаційно-економічних умов, які б стимулювали ділову активність населення, підвищували добробут громадян, формували потужний соціальний прошарок власників	• підготовка пропозицій центральним органам державної влади з питань удосконалення законодавства і нормативно-правової бази підприємництва; • удосконалення методів податкової політики щодо суб'єктів підприємництва; • забезпечення контролю за додержанням установленого порядку ліцензування підприємницької діяльності та державної реєстрації суб'єктів підприємництва; • зменшення втручання державних органів у підприємницьку діяльність шляхом впорядкування кількості перевірок органами. • подальше формування мережі фінансово-кредитної інфраструктури; • впровадження інвестиційної підтримки, орієнтованої на виробничу сферу	Збільшення: • кількості діючих малих підприємств до 4104 одиниць; • кількості малих підприємств на 10 тис. чол. населення до 55; • чисельності працюючих на малих підприємствах до 49,8 тис. чол.; • доведення питомої ваги виробничих малих підприємств у загальному обсязі виробництва (робіт, послуг) до 23 %; • збільшення кількості підприємців – фізичних осіб на 3 тис. чол.; • забезпечення додаткових надходжень до бюджетів усіх рівнів від діяльності малого підприємництва; • розширення ринкової інфраструктури; • підвищення вкладу малого підприємництва в усі галузі народного господарства області;

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
			- створення сервісної мережі для фермерських господарств, реформованого агропромислового комплексу; - організація підготовки та перепідготовки кадрів місцевих органів управління та представників малого бізнесу для роботи в умовах ринкової економіки; - запровадження системи консультативних послуг для підприємців з питань законодавства і оподаткування, менеджменту та маркетингу, надання допомоги підприємцям з розробки бізнес-планів; - розробка спеціальних навчальних програм для залучення до підприємництва соціально незахищених категорій населення (інвалідів, жінок, молоді); - залучення підприємців до конурсного відбору на навчання з перепідготовки управлінських кадрів для сфери підприємництва;	Відслідковування ефективності реалізації програми планується здійснювати за допомогою аналізу офіційних статистичних даних, а також за допомогою проведення анкетувань, соціологічних досліджень, використання даних громадських об'єднань підприємців

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
Програма підтримки розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2003–2004 рр.	• недосконалість та обтяжливість системи оподаткування; • складність регуляторних процедур та адміністративних перешкод; • низька якість підготовки обґрунтувань доцільності державного втручання у відповідні сфери підприємницької діяльності; • недостатній розвиток інфраструктури підприємки малого підприємства; • неврегульованість питань фінансової та ресурсної підтримки; • низький рівень професійної підготовки підприємців; • складність доступу до фінансових ресурсів	Спрямування дії регіональних та місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємств, установ ринкової інфраструктури на створення і підтримання сприятливих правових, економічних, організаційних, морально-психологічних та інших умов для стабільної та ефектної роботи підприємств малого бізнесу, підвищення ролі цього сектору економіки в структурі економіки в структурі економіки народного господарства, комплексного та вирішення соціально-економічних проблем розвитку регіону, створення широкого прошарку середнього класу	• створення фондів мікрокредитування, консультативних центрів для підприємств-початківців, центрів сприяння розвитку малого підприємництва, бізнес-інкубаторів; • кредитних спілок; • інформатизація області	• збільшення кількості діючих малих підприємств до 17,8 тис. з чисельністю працюючих на них 138 тис. робітників; • створення 36,4 тис. нових робочих місць; • доведення вкладу малого підприємництва у збільшенні обсягів виробництва продукції (робіт, послуг) області до 12,8 %; • збільшення кількості малих підприємств на 1 тис. населення до 6,1 од.;

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
			- залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні; - формування конкурентного ринкового середовища; - розвиток ринкової інфраструктури; - створення механізмів фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки малого бізнесу; - підвищення ефективності використання місцевих ресурсів; - наповнення державного і місцевих бюджетів шляхом поєднання інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних і фізичних осіб з інтересами адміністративно-територіальних одиниць; - створення недержавних структур підтримки малого бізнесу; - організація підготовки навчання кадрів;	- створення ефективного механізму взаємодії державних органів, науковців та підприємців щодо нормативно-правового забезпечення підприємницької діяльності; - створення ефективних фінансово-кредитних, матеріально-технічних та інвестиційних механізмів підтримки малого бізнесу; - створення реальної інфраструктури сприяння впровадженню принципів розвитку підприємництва в регіоні; - формування інформаційного простору, що забезпечить інформаційні потреби суб'єктів малого підприємництва; - підвищення рівня зайнятості молоді; - підвищення професійного та культурного рівня ведення підприємницької діяльності;

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
			• створення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів • поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва; • формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гаранта стабільності та демократичного розвитку суспільства; • активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	• створення нових робочих місць для інвалідів та зростання кількості інвалідів – суб'єктів малого підприємництва; • створенню дієвої системи страхового захисту суб'єктів господарювання і населення; • укріпленню приватної форми господарювання на землі; • збільшенню кількості торгових місць на ринках; • підвищення економічної освіченості розробників інноваційних технологій; • створення реальної державно-громадської інфраструктури сприяння впровадженню принципів сталого розвитку в соціально-економічне життя; • створення нових робочих місць для інвалідів та зростання кількості підприємців інвалідів

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2005–2006 рр.	• недосконалість системи оподаткування, її неврегульованість на законодавчому рівні; • недосконалість нормативно-законодавчої бази в частині отримання дозволів, погоджень на започаткування підприємницької діяльності; • складність постраєстраційних процедур через велику кількість документів, які необхідно подавати для взяття на облік; • складність регуляторних процедур та адміністративні перешкоди (потреба в отриманні великої кількості дозволів та погоджень, велика кількість та тривалість перевірок, недосконалість дозвільної системи, порядку реєстрації та взяття на облік, недостатня відповідальність державних службовців за прийняті рішення тощо); • низька якість підготовки обґрунтувань доцільності державного втручання у відповідній сфері діяльності;	спрямування дій регіональних та місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємств, установ, ринкової інфраструктури на створення і підтримання сприятливих правових, економічних, організаційних, морально-психологічних та інших умов, необхідних для стабільної та ефективної роботи підприємств малого бізнесу, формування і впровадження ефективної державно – господарської системи його обслуговування, підтримки і захисту, підвищення ролі цього сектора ринкової економіки в структурній перебудові на-родного господарського комплексу та вирішення соціально-економічних проблем розвитку регіону, формування широкого прошарку середнього класу	• створення належних умов розвитку малого підприємництва в області; • створення додаткових робочих місць; • розвиток ринкової інфраструктури; • створення механізмів фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки малого бізнесу; • створення недержавних структур підтримки малого підприємства; • активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні; • залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення соціально-економічних проблем в регіоні; • наповнення державного і місцевих бюджетів шляхом максимального поєднання інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних і фізичних осіб з інтересами	• збільшення кількості діючих малих підприємств до 19,5 тис. з чисельністю працюючих на них до 159,0 тис. робітників; • створення 40,0 тис. нових робочих місць; • доведення вкладу малого підприємництва у збільшення обсягів виробництва продукції (робіт, послуг) області до 12,0%; • збільшення кількості малих підприємств на 10 тисяч населення до 67 одиниць; • формування правової бази щодо стимулювання розвитку підприємництва як в регіоні, так і в Україні; • створення ефективного механізму взаємодії державних органів, науковців та підприємців щодо нормативно-правового забезпечення підприємницької діяльності; • створення ефективних

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
	• неврегульованість питань фінансової і ресурсної підтримки малого підприємництва; • недостатнє фінансування програм підтримки розвитку малого підприємства; • незадовільний рівень інвестування малого та середнього бізнесу; • високі процентні ставки кредитів та проблеми з їх отриманням у банківських установах; • відсутність спеціалізованих недержавних фінансових установ, які здійснюють лише один вид діяльності - мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва; • низький рівень професійної підготовки підприємців, недосконалість освітньої системи у сфері бізнесу		• відповідних адміністративно-територіальних одиниць; • організація підготовки навчання кадрів для малого підприємства; • залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення; • стимулювання підприємницької ініціативи; • формування конкурентного ринкового середовища; • підвищення ефективності використання місцевих ресурсів; • підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг; • створення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів;	• фінансово-кредитних, матеріально-технічних та інвестиційних механізмів підтримки малого бізнесу; • створення реальної інфраструктури сприяння впровадженню принципів розвитку підприємництва в регіоні; • формування інформаційного простору, що забезпечить інформаційні потреби суб'єктів малого підприємництва; • створення умов безробітним для зайняття підприємницькою діяльністю, зменшення рівня безробіття, покращення соціально-психологічного клімату в регіоні, підвищення рівня життя та добробуту громадян; • залучення жінок та членів їх родин до малого бізнесу; • підвищення рівня зайнятості молоді;

Закінчення табл. Б.1

1	2	3	4	5
			• поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва; • формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гаранта стабільності та демократичного розвитку суспільства	• підвищення професійного та культурного рівня ведення підприємницької діяльності в сучасних умовах; • створення нових робочих місць для інвалідів та зростання кількості інвалідів - суб'єктів малого підприємництва; • створення дієвої системи страхового захисту суб'єктів господарювання і населення; • укріплення приватної форми господарювання на землі; • збільшення кількості торгових місць на ринках регіону

Таблиця Б.2

Основні напрямки розробок учених у сфері політики підтримки малого бізнесу

Назва роботи, автор, спеціальність, степінь, рік	1	Мета, предмет і об'єкт дослідження	2	Методи дослідження	3	Завдання	4	Новизна	5
Багатофакторна модель регіонального управління підприємництвом у секторі малого та середнього бізнесу: Автореф. дис. канд. наук з держ. управління: 25.00.04 [Електронний ресурс] / А. А. Халецька; Донець, держ. акад. упр. – Донецьк, 2002. – 20 с. – укр.		Мета дослідження: • розробка описативної багатофакторної моделі регіонального управління розвитком підприємництва в секторі малого та середнього бізнесу. • Об'єкт дослідження – регіональна організація підприємництва в секторі малого і середнього бізнесу (МСБ) різних форм власності і видів діяльності		Методологічну і теоретичну основу дослідження склали наукові праці і методичні розробки вітчизняних та закордонних учених щодо підприємництва, малого і середнього бізнесу, менеджменту, а також фундаментальні положення концепції регіонального розвитку, що базуються на системно-функціональному підході до управління		- розкрити зміст поняття «фактори» на підставі історико-модельного та полікрітеріального підходів і встановити зв'язок ефективності управління і факторів з точки зору перспективності їхнього впливу на об'єкт і процес управління; - обґрунтувати необхідність урахування соціально-економічного «замовлення» суспільства на підприємництво і його успадкованих та набутих ознак для побудови ефективної системи управління малим і середнім бізнесом; - здійснити структурний аналіз факторів розвитку, що впливають на посилення позитивних чи негативних особливостей малого і середнього бізнесу, які сприяють або перешкоджають його саморозвитку і самовдосконаленню, а також показати механізм формування багатофакторного управління;		Новизна полягає в обґрунтуванні необхідності і можливості стратегічного регіонального управління оптимальним розвитком малих підприємств з використанням методу багатофакторного моделювання. Вона розкривається в таких основних результатах дослідження: вперше запропоновано визначення залежності факторів підприємництва і управління від функцій об'єкта на основі застосування історико-модельного і полікрітеріального підходів до дослідження факторів, що дозволяє більш повною мірою враховувати їх значення для управління підприємництвом; суттєво доповнено існуючий метод побудови рядів економічної динаміки шляхом застосування факторно-структурного аналізу;	

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5
	Предмет дослідження – історико-економічні відносини, що відображаються у багатофакторному управлінні підприємництвом	Особлива увага приділялася дослідженням у галузі державного регулювання та регіонального управління і прикладному управлінню методів моделювання в контексті комплексного цільового планування. При розробці проблеми використувалися методичні прийоми: системний підхід у його суб'єктно-об'єктному і факторно-структурному аспектах, історико-модельний і полікритеріальний підходи до економічної еволюції, статистичний аналіз на основі великого масиву інформації	- провести аналіз регіональних комплексних цільових програм з метою виявлення ролі актуалізованих факторів підприємництва для регіонального управління як територіально особливого в управлінні малим та середнім бізнесом; - обґрунтувати необхідність та можливість формування регіонально особливих моделей стратегічного управління розвитком малого і середнього бізнесу та довести що регіональне багатофакторне управління малим і середнім бізнесом є перспективним напрямком соціально-економічної політики держави і регіону, який оптимізує використання трудових ресурсів	- що дозволяє виділити територіально-особливі фактори в регіональному управлінні підприємництвом; дістала подальшого розвитку розробка багатофакторної моделі регіонального управління малим та середнім бізнесом на основі комплексного підходу до визначення факторів, що дозволяє проводити аналіз і управління стратегічним розвитком малих підприємств території; - запропоновано застосування мікроструктурного модуля регіонального управління малим бізнесом у заданій державою системі політико-економічних координат на підставі визначення механізмів стимулювання малих промислових підприємств як пріоритетних форм соціального й економічного розвитку, що забезпечує підвищення виробничо-інноваційного потенціалу малого підприємництва

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5
Державне регулювання розвитку малого бізнесу в регіоні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 [Електронний ресурс] / Д. І. Берницька; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2003. – 20 с. – укр.	Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних, організаційних та економічних механізмів державного регулювання розвитку малого бізнесу на макро- і мікрорівнях для підвищення ефективності його функціонування. Об'єктом дослідження є процеси розвитку малого бізнесу в Україні і в регіоні всіх форм власності і галузей господарювання. Предмет дослідження - проблеми державного регулювання малого бізнесу в регіоні	Теоретичною та методичною основою роботи є системний підхід до аналізу державного регулювання економіки, розвитку і підтримки малого бізнесу. У дисертаційному дослідженні використані наступні методи: загальнонаукові методи аналізу та синтезу, групування і порівняння (при вивченні теорії і практики регулювання малого бізнесу на державному і регіональному рівні); графічний, індексний, економіко-математичний, лінійного моделювання (при оцінці тенденції розвитку малого бізнесу і прогнозуванні	• з'ясувати сутність малого бізнесу, тенденції його становлення й розвитку як структуруючого чинника ринкової економіки; • поглибити розробку теоретико-методологічних засад функціонування та розвитку організаційно-економічного механізму державного регулювання малого бізнесу в регіоні; • дослідити еволюцію державної політики щодо розвитку малого бізнесу в Україні, проблеми інтеграційних зв'язків з великими підприємствами та способи самоорганізації малого бізнесу; • опрацювати основні напрямки національної програми з попередніми програмами розвитку малого бізнесу в Україні, визначити заходи, які можуть здійснюватись у рамках регіональної програми підтримки розвитку малого підприємництва та які можуть бути предметом національної програми; • здійснити комплексне дослідження розвитку малого бізнесу в Україні та регіоні й виявити причини, що гальмують його розвиток, як суб'єкта державного регулювання; виявити заходи, які могли б бути використані в системі державного регулювання;	• здійснено комплексний підхід до вивчення розвитку малих підприємств в Україні і регіоні за кількісними та якісними показниками в динаміці протягом 5 – 7 років порівняно з відповідними даними по Україні, з їх максимальними і мінімальними значеннями по різних адміністративних одиницях регіону; • запропоновано додаткові критерії віднесення підприємств до категорії малих, до яких відносяться граничні величини визначення обсягів господарського обороту по галузях та розміри прибутку від реалізації продукції, робіт і послуг; • здійснено розрахунок і спрогнозовано кількість малих підприємств та чисельність зайнятих на них на період до 2016р. на основі застосування відповідного математичного апарату і видозміненої економічної моделі, побудованої з допомогою програмного продукту STADIA, а також розраховано значення коефіцієнта кореляційного зв'язку для адміністративних одиниць регіону;

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5
		кількості малих підприємств та зайнятості на них); вибірковий, зведення і групування (при аналізі і обґрунтуванні нових підходів до податкової політики і інвестиційної привабливості малих підприємств); єдності історичного і логічного дослідження (при еволюції дослідження розвитку підприємництва, ролі і місця малого бізнесу у країні)	- провести аналіз трудового потенціалу в регіоні та визначити складові механізми державного регулювання в його використанні у сфері малого бізнесу; - обґрунтувати необхідні заходи держави по залученню інвестицій в економіку області для розвитку малого бізнесу; - охарактеризувати діючу систему оподаткування, розкрити вплив податків на розвиток малого бізнесу в регіоні та оптимізувати ставку податку для малих підприємств як важливий механізм державного регулювання	- обґрунтовано оптимальну ставку податку на основі аналізу реалій оподаткування малих підприємств; - розроблено методику щодо характеристики ефективності податкової політики з використанням запропонованих показників: коефіцієнт ефективності системи оподаткування, коефіцієнт податкоємності реалізації продукції, коефіцієнт податкоємності витрат; - розраховано інтегральні показники інвестиційної привабливості для ряду малих підприємств за допомогою програми INTEGRAL для заочнення до процесу інвестування малого бізнесу вітчизняних та іноземних інвесторів; - розроблено рекомендації щодо формування регіональної програми сприяння розвитку малого бізнесу, центру розвитку малих підприємств на місцях і організація взаємодії та зворотного зв'язку між місцевою владою та підприємницькими колами через взаємодію трьох сторін «місцева влада – центр розвитку – профспілка»

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5
Регіональні програми підтримки підприємництва в Україні: тенденції розвитку, методологія, практика. Автореф. Дис. канд. екон. Наук: 08.10.01 [Електронний ресурс] / О. В. Кужель; НАН України. Рада по вивч. продукт. Сил України. – К., 1999 – 19 с. – укр.	Метою дисертаційного дослідження є розробка теоретичних, методологічних і практичних засад формування комплексних регіональних програм підтримки і розвитку малого підприємства		• визначення сутності, структури, функцій і компонентів регіональних систем підтримки підприємства; • виявлення особливостей створення та проблематики виконання комплексних регіональних програм підтримки підприємства в Україні й інших країнах; • узагальнення досвіду створення, основних тенденцій розвитку, нинішнього стану систем регіональної підтримки підприємства в Україні; • розробка концептуальних підходів до формування регіональних програм підтримки підприємства; • обґрунтування варіантів фінансової підтримки регіональних програм розвитку малого підприємства; • розробка методичних рекомендацій щодо впровадження аналітично-інформаційної складової моделі регіональної програми; • розробка базової моделі регіональної програми підтримки підприємства; • підготовка методичних рекомендацій щодо оцінювання умов зовнішнього середовища розвитку МП в регіоні й чинників регіональних ризиків	• обґрунтовано необхідність попереднього аналізу і оцінки зовнішнього середовища (далі – клімат) і потенціалу малого бізнесу (далі – потенціал) для формування стратегії регіональних програм розвитку підприємства; • визначено сутність, структуру, функції та компоненти регіональних систем підтримки підприємства; • розроблено структурно-логічну модель регіональної програми підтримки підприємства; • розроблено методичні рекомендації щодо формування стратегії та основних напрямів підтримки малого бізнесу в регіонах; • поглиблено і конкретизовано щодо особливостей України методологічні підходи до оцінки потенціалу малого підприємства регіонів та умов зовнішнього середовища (клімату) в регіонах; • розроблено рекомендації щодо фінансового забезпечення регіональних програм підтримки підприємства; • визначено принципи формування регіональних систем підтримки підприємства

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5
Регулювання розвитку малого підприємництва у перехідній економіці України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 [Електронний ресурс] / Г. Ф. Толмачова; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2000. – 20 с. – укр.	Метою дисертаційної роботи є розробка методологічних і методичних підходів до вдосконалення механізму державного регулювання розвитку малого підприємництва. Об'єктом дослідження є процеси розвитку малого підприємництва в Україні та її регіонах. Предметом дослідження є методологічне і методичне забезпечення державного регулювання розвитку малого підприємництва в умовах перехідної економіки	Діалектичним методом досліджувалась економічна природа категорії «мале підприємство» та роль підприємства в сучасній економіці. Методом логічного мислення, системного підходу, соціологічного опитування було проаналізовано сукупність зовнішніх та внутрішніх умов для створення та функціонування малих підприємств. За допомогою системного і структурного методичних підходів було досліджено механізми регулювання і підтримки малого підприємства в країнах ринкового та перехідного типів економіки	- проаналізувати особливості регулювання малого підприємства на державному і регіональному рівнях в країнах ринкового і перехідного типів економіки; - визначити тенденції розвитку малих підприємств в Україні та їх залежність від організаційно-економічних умов; - виявити регіональні фактори формування сектора малого підприємства та оцінити їх вплив на розвиток малих підприємств у регіонах України; - розробити концептуальні положення регіональної політики підтримки малого підприємства; - розробити рекомендації щодо формування регіональних програм підтримки малого підприємства; - обґрунтувати можливість створення нових робочих місць у сфері малого підприємства на територіях пріоритетного розвитку	- узагальнено і систематизовано сукупність умов розвитку малого підприємства (організаційних, економічних, правових та ін.) в економіках ринкового і перехідного типів; - виявлено особливості регулювання розвитку і підтримки малого підприємства в країнах ринкового та перехідного типів економіки, які полягають у тому, що для країн ринкової економіки, як правило, характерно помірне державне регулювання малого бізнесу в поєднанні з створенням ринкових умов для жорсткої конкуренції; - визначено залежність основних тенденцій розвитку малих підприємств в Україні від організаційно-економічних умов; - визначено основні ознаки суб'єктів малого підприємства України в умовах перехідної економіки, найбільш суттєвими з яких є такі: низький технічний рівень, незначна інвестиційна активність; - сформовано багатофакторну модель регресії, яка визначає вплив регіональних особливостей на розвиток малого підприємства,

Закінчення табл. Б.2

1	2	3	4	5
		На основі аналізу динамічних рядів було зроблено оцінку тенденцій розвитку малих підприємств в Україні та її регіонах. Методом кореляційно-регресійного аналізу (за спеціальною програмою ПЕОМ) було оцінено вплив регіональних факторів на розвиток малого підприємництва. На основі діалектичного методу, системного і структурного аналізу, синтезу було зроблено концептуальні положення регіональної політики підтримки малого бізнесу і рекомендації з формування регіональних програм підтримки малого бізнесу		що необхідно для розробки програми підтримки малого підприємства; • розроблено концептуальні положення регіональної політики підтримки малого підприємства, які включають комплекс організаційно-економічних, правових і фінансових умов його розвитку; • запропоновано новий підхід щодо розробки регіональних програм підтримки малого підприємства, який базується на багатоваріантному методі, комплексній оцінці зовнішнього середовища і потенціалу розвитку малого підприємства

Додаток В

Таблиця В.1

Завдання державного регулювання малого бізнесу [20, с. 92 – 94]

№ з/п	Завдання
1	Забезпечення організаційно-правових основ підприємницької діяльності: визначення в законодавстві правового положення суб'єктів господарської діяльності; визначення порядку утворення і реєстрації фірм, їхньої ліквідації (банкрутства), правил та стандартів обліку і звітності; захист різних прав (власності, споживачів, товарного знаку і т. д.); встановлення порядку стандартизації і сертифікації продукції, контролю якості продукції й послуг
2	Створення і забезпечення правових умов функціонування ринкового механізму господарювання й умов вільного підприємництва: створення умов сумлінної конкуренції та волі підприємництва, забезпечення волі переміщення робочої сили, товарів і послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках; регулювання міжфірмових ринкових відносин; боротьба з бюрократичними бар'єрами
3	Встановлення і забезпечення дотримання правил й етико-правових норм підприємництва: встановлення норм і правил адміністративної та ділової етики і контроль за їх дотриманням; ведення боротьби з корупцією, вимаганням, хабарництвом, шахрайством; здійснення контролю за незаконною діловою практикою і вживання заходів з боротьби з легалізацією доходів від незаконного бізнесу (відмивання грошей); сприяння у вирішенні конфліктів, що виникають між підприємцями
4	Забезпечення підвищення ефективності виробництва суб'єктами, що халякують: оптимізація структури і розміщення виробництва; створення сприятливого інвестиційного клімату для місцевих та іноземних інвесторів, активізація інноваційної діяльності й ін.
5	Забезпечення розвитку підприємницької інфраструктури: транспорт, телекомунікації, зв'язок, страхування й ін.
6	Надання сприяння підприємцям в їхній господарській діяльності: фінансування і кредитування бізнесу; розвиток промислового та науково-технічного співробітництва; підтримка експортерів; створення умов безпосередньої підтримки підприємницької діяльності шляхом організації наукових і навчальних центрів, інноваційних та страхових фондів, надання інформаційних і консультаційних послуг
7	Забезпечення соціально-економічних основ підприємництва: розробка норм трудового законодавства і контроль їхнього дотримання; забезпечення справедливих основ приватного наймання й оплати праці, стимулювання зростання зайнятості і збільшення кількості робочих місць; створення безпечних умов праці і життєдіяльності; забезпечення професійного навчання
8	Реалізація політики охорони навколишнього середовища

Таблиця В.2

Функції державного регулювання підприємництва [20, с. 92 – 94]

№ з/п	Функція та її зміст
1	Організації: законотворчість; створення і забезпечення організаційно-правової основи підприємницької діяльності; створення сприятливих умов функціонування всіх ринкових механізмів; створення та забезпечення організаційної основи господарської діяльності; організація діяльності з боротьби з корупцією, хабарництвом, карною злочинністю, незаконним бізнесом і іншими негативними явищами, що негативно впливають на підприємницьку діяльність; організація і фінансування виконавчих органів влади – державного апарату, що здійснює функції регулювання підприємницької діяльності й економіки в цілому; організація та керування державною власністю
2	Контролю: дотримання правових норм і законодавства про підприємницьку діяльність; контроль розвитку процесів на макроекономічному рівні, зовнішньоекономічних зв'язків, контроль виконавчих органів влади
3	Координації: здійснення діяльності, спрямованої на узгодження і забезпечення заходів та засобів регулювання на трьох рівнях: конкурентно-ринковому; приватно-монополістичному і державному
4	Керівництва макроекономікою: діяльність держави, спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності, оптимізацію структури економіки, стимулювання економічного зростання, забезпечення основ соціально-економічного зростання, керування об'єктами державної власності
5	Сприяння розвитку підприємництва: надання фінансового й організаційного сприяння приватним підприємцям у їхній господарській діяльності

Таблиця В.3

Функції державного регулювання підприємництва [205, с. 142 – 157]

№ з/п	Функція та її зміст
1	Формування суб'єктів сучасного підприємництва і, насамперед, цивілізованих підприємців – людей, здатних до інноваційної, ризикової діяльності у всіх сферах економіки і реалізуючих ці можливості у кожній галузі, комплексі народного господарства, регіоні країни, підприємницькій структурі
2	Формування конкурентного середовища, що сприяє розвитку справжньої економічної змагальності, в якій конкурентні переваги забезпечуються за рахунок безперервного відновлення технології і техніки на базі вищих досягнень науки і техніки; впровадження інноваційного менеджменту та маркетингу; повної реалізації інноваційних і ризикових здібностей підприємців
3	Створення умов для стійкого розвитку пропозиції товарів і послуг високої якості, вироблених на інноваційній основі за допомогою стимулювання, цілеспрямованої орієнтації, підтримки підприємницьких структур у сфері виробництва
4	Стимулювання і безпосереднє формування попиту на інноваційну продукцію
5	Формування організаційної та ринкової інфраструктури підприємництва (у перехідний період до змішаної економіки)
6	Забезпечення соціальної орієнтації процесу формування і розвитку підприємництва

Додаток Д

Основні напрямки підтримки інтегрованої програми підтримки малого бізнесу ЄС [237]

1. Удосконалення адміністративної й нормативної бази підприємництва.

Основні заходи політики підтримки:

Погоджені дії:

- своєчасні консультації із малим бізнесом та залучення їх при підготовці політичних заходів з підтримки малого бізнесу;
- створення Комітету з поліпшення й спрощення умов для бізнесу;
- розробка чіткої стратегії спрощення адміністративних умов для підприємництва із конкретними датами й сферами дії з погляду скорочення витрат малих підприємств, а також загальними критеріями основних дій в області спрощення адміністративних умов;
- вироблення тактики, заснованої на життєвому циклі підприємств (створення, розвиток і передача бізнесу);
- спрощення трудового законодавства.

Дії ЄС:

- реалізація системи оцінки ролі підприємництва;
- удосконалення методики оцінки співвідношення витрат і прибутку;
- створення пілотного проекту з оцінки становища малих підприємств при введенні правил єдиного ринку в конкретних галузях;
- перегляд, уточнення й спільне використання директив Співтовариства, зокрема в області передачі підприємств новим власникам і масовим звільненням, а також спрощення й уніфікація процедур Співтовариства за узгодженням схем соціальної безпеки;
- створення сприятливих умов для підприємництва в області законодавства;
- забезпечення рівних умов національної й міжнародної торгівлі й надання послуг, при яких малі підприємства не зіштовхувалися б з додатковими адміністративними перешкодами;
- удосконалення й спрощення застосування системи стягнення податків на додану вартість, надавши підприємствам загальну систему податків на додану вартість в умовах єдиного ринку;
- усунення різночитання в застосуванні окремих правил, взявши до уваги нову роль Комітету з податку на додану вартість.

2. Удосконалення фінансових і фіскальних умов малого бізнесу.

Основними фінансовими й фіскальними складнощами для малого бізнесу в ЄС є:

- недостатнє фінансування малого і середнього бізнесу;
- труднощі в одержанні кредитів;
- відсутність європейського ринку капіталу для малого бізнесу;
- проблеми заборгованості;
- підготовка до введення грошової одиниці євро.
- Основні заходи політики підтримки в цьому напрямку:

Погоджені дії:

- проведення спеціального форуму для обміну кращої практики в цій області;
- складення звіту про розвиток системи оподатковування в країнах ЄС з урахуванням необхідності створення таких умов, які стимулювали б створення нових підприємств і робочих місць.

Дії ЄС:

- довгострокова програма по малому бізнесу містить у собі кілька ініціатив, спрямованих на поліпшення фінансових умов для малого бізнесу (проблеми заборгованості, Круглий стіл за участю банків і малого бізнесу, взаємні гарантії, факторинг і страхування кредиту, пілотна схема для підприємств, що використовують нові технології, ринки капіталу для швидко зростаючих малих підприємств);
- упровадження схеми кредитних гарантій у Європі. За цією схемою ЄС бере на себе виплати по гарантіях, у першу чергу, малим підприємствам (менш 50 чоловік персоналу);
- забезпечення підтримки фінансових посередників, таких, як фонди венчурного капіталу. Це буде мати позитивний ефект для забезпечення доступу малого бізнесу до венчурного капіталу;
- забезпечення зайнятості за рахунок використання наявних ресурсів структурних фондів з підтримки малого бізнесу;
- створення документа про пряме оподатковування, що буде враховувати потреби й завдання налагодженого єдиного ринку;
- надання рекомендацій країнам – членам ЄС – з питання самофінансування й передачі підприємств іншим власникам;
- визначення прикладів кращої практики оподатковування при кредитному й частковому фінансуванні;
- приділити особливу увагу малому і середньому бізнесу при створенні та впровадженні стратегії введення євро.

3. Сприяння малому бізнесу в узгодженні стратегії їхнього розвитку (інтернаціоналізації) шляхом поліпшення інформаційної підтримки й розширення співробітництва.

Основні перешкоди малих підприємств при виході на деякі ринки, зокрема ринки третіх країн, полягають у наступному:

- порушення конкуренції;
- національні розходження й непогодженість у виконанні рішень;
- труднощі в одержанні доступу до єдиних стандартів і сертифікації;
- труднощі в участі в держзамовленнях;
- недостатня інформація про ринки;
- складності в пошуку партнерів.

Основні заходи політики підтримки в цьому напрямку:

Погоджені дії:

- прискорення виконання Директив ЄС по внутрішньому ринку, особливо у сфері держзамовлення, інвестиційних послуг і послуг зі страхування;
- створення спеціальних контактних організацій для того, щоб допомогти малим підприємствам переборювати торговельні бар'єри між окремими країнами.

Дії ЄС:

- співробітництво малого бізнесу в Європі: використання повного потенціалу єдиного ринку;
- поліпшення інформаційних послуг для малого і середнього бізнесу та їхнє співробітництво;
- розвиток конкуренції й скорочення державної підтримки (розвиток співробітництва в тих областях, де ще існує монопольна практика, наприклад на енергетичному ринку, заохочення скорочення державної підтримки, з урахуванням регіональних розходжень і цілей ЄС, визначення потреби в уточненні правил ЄС про конкуренцію стосовно до малих підприємств, особливо у сфері співробітництва по спільним закупівлям і продажам);
- полегшення доступу до прикордонного держзамовлення (перегляд ефективності існуючих послуг для малого бізнесу в області держзамовлення, забезпечення рівних умов для підприємств при підготовці заявок на конкурс і спільне використання ресурсів, заходи щодо поліпшення перспектив для малих субпідрядників, розвиток практики відкритого й простого держзамовлення між учасниками контракту, поліпшення ін-

формаційного забезпечення у випадку граничних контрактів, надання інформації про відповідальні організації, національні правила і європейські стандарти й технічні вимоги в зручному форматі, прискорення впровадження інформаційних технологій для забезпечення малих підприємств оперативною інформацією про продукцію й контракти);

- стандарти й сертифікація (заохочувати участь малих підприємств у процесі розробки технічних європейських стандартів, інформування малого бізнесу про їхні права у випадку відмови в можливості одержати вигоду від використання принципу взаємного визнання національних стандартів державними або приватними споживачами й сприяти малому бізнесу в подачі апеляцій, інформування малого бізнесу про можливості й перспективи використання європейської стандартизації й сертифікації, підтримка Європейського комітету зі стандартизації в пріоритетному використанні стандартів експлуатаційних якостей, а не стандартів продукції);
- сприяння транснаціональним інвестиціям малого бізнесу у ЄС (запуск пілотного проекту для перевірки спеціального фінансового інструмента з метою сприяння міжнародним інвестиціям і створенню спільних підприємств у країнах ЄС);
- інтернаціоналізація малого бізнесу, доступ до ринків третіх країн:
- подолання бар'єрів у торгівлі із третіми країнами;
- удосконалення міжнародних правил про прямі закордонні інвестиції;
- розвиток міжнародного співробітництва з підприємствами третіх країн.

4. Збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу і поліпшення їхнього доступу до досліджень, інновацій, інформаційних технологій і навчання.

Причини, що перешкоджають підвищенню конкурентоспроможності європейських малих підприємств, зазначаються наступні:

- умови для бізнесу в Європі, зокрема недостатність ризикового капіталу, недосконале законодавство, ризик, не сприяють розвитку компаній, заснованих на впровадженні нових технологій;
- малі підприємства, що інтенсивно використовують нові технології, мають потребу в наданні кращого доступу до ресурсів, що забезпечуються програмами з дослідження і розробок. Ці малі підприємства також повинні розвивати контакти між собою й з великими компаніями з метою використання додаткових ресурсів;
- переважна більшість малих підприємств, на яких не ведуться технологічні дослідження, мають потребу в наданні готових результатів дослі-

джень для збереження ними конкурентоспроможності, але в них немає достатніх ресурсів і знань у дослідницькій області;

- обмеження ринку робочої сили;
- недостатня увага організації навчання й підвищення кваліфікації на малих підприємствах.

Основні заходи політики підтримки:

Погоджені дії:

- заснування спеціальних стипендій аспірантам, які бажали б проводити дослідження за допомогою створення нових малих підприємств;
- створення груп із відстеження за результатами новітніх досліджень для їхньої наступної трансформації в продукти й послуги для потреб ринку;
- у рамках координації дій з інноваційною програмою Форуму створення робочої партії для проведення погоджених дій з підтримки малого бізнесу;
- полегшення доступу малих підприємств в інформаційне співтовариство;
- адаптація програм з навчання для потреб малих і середніх підприємств.

Дії ЄС:

- створення мережі євроінфоцентрів, європейських бізнес- і інноваційних центрів, Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, програми керівництва EAGGF, програми ЛЕОНАРДО й четвертої рамкової програми з дослідження і технічних розробок;
- конкуренція в промисловості (залучення органів влади й продовження роботи з визначення напрямків діяльності й доданню регулюючим процедурам більшої транспарентності, розвиток інвестицій у нематеріальну сферу (професійне навчання, організація роботи, нові технології, підвищення якості), розвиток співробітництва в промисловості, забезпечення справедливої конкуренції на внутрішньому й зовнішньому ринках);
- інновації, дослідження й розробки (надання підприємствам доступу до програм ЄС з дослідження та розробок і щодо стимулювання транснаціонального технологічного розвитку в умовах ринку, забезпечення їх повною інформацією із цих програм і їх реклама, організація стратегічного технологічного аудиту для малого бізнесу з координацією на рівні ЄС для його залучення до підготовки й подання пропозицій на проведення досліджень, реалізації пілотних проектів ЄВРОМЕ-НЕДЖМЕНТ, пошук партнерів у проведенні розробок і досліджень

за допомогою координації діяльності різних мереж (ІННОВАЦІЇ, КРАФТ, мережа бізнес – центрів, європейських інноваційних центрів й ін.), а також програм КОРДИС й АРКАДА, вдосконалення відбору й процедур керування програмами ЄС по дослідженням і розробкам, розвитку нових способів підтримки транснаціонального технологічного розвитку з орієнтацією на ринок, створення експериментального пілотного проекту щодо альтернативних і нових форм фінансування розробок і досліджень малого бізнесу);

- доступ до інформаційного співтовариства (створення пілотної програми для визначення пріоритетних потреб малого бізнесу і перешкод для використання інформаційних технологій малими підприємствами, сприяння країнам ЄС у розробці пріоритетних програм для забезпечення кращого доступу малого бізнесу до інформаційного співтовариства, застосування транс'європейських телекомунікаційних мереж).

5. Розвиток підприємництва й підтримка спеціальних цільових груп.

Головною метою цього напрямку політики є створення й стимулювання дійсної культури підприємництва, заснованої на таких цінностях, як уміння розраховувати на свої сили, можливість іти на ризик і відданість своїй справі.

Погоджені дії:

- розвиток культури підприємництва в рамках системи бізнес навчання країн – членів ЄС – і підготовки молодих підприємців;
- організація обміну досвідом кращої практики малого та середнього бізнесу.

Дії ЄС:

- упроваджувати дії, спрямовані на розвиток малих підприємств і ремісничого сектору, сприяння підприємствам, які спеціалізуються на комерції й поширенні продукції, допомога жінкам й молодим підприємцям у бізнесі;
- сприяння жінкам у бізнесі в рамках ініціативи зайнятості, навчання жінок-підприємців, створення місцевих служб з підтримки нових підприємств, співробітництва й обміну досвідом, створення нових проєктів.

Основні джерела фінансування малих підприємств країн – членів ЄС:

1. Multiannual Programme for SMEs 1997–2000: budget proposed: Euro 180 million.
2. European loan insurance scheme for employment (ELISE): Euro 25 million (in 1996).

3. New orientation of Objective 2 Support (Euro 8.15 billion for 1997–1999).
4. Financial instrument for transnational investments by SMEs within the EU.
5. MED-INVEST 1997-2000: Euro million; AL-INVEST 1995-2000: Euro 41 million; AS-INVEST 1996-2000: Euro 32 million; ECIP 1995-1999: Euro 250 million; JOP PHARE/TACIS 1996-2000: Euro 70 million.
6. Structural Funds 1994–1999: Community Support Frameworks, Community Initiatives and pilot projects.
7. Community Initiative for SMEs 1994–1999: Euro 1 billion.
8. LEADER Community Initiative 1994–1999: Euro 1.4 billion and URBAN Community Initiative 1994–1999: Euro 0.6 million.
9. Follow-up of the conclusions of the Florence European Council.
10. 4th Framework Programme R&TD 1994–1999: various projects accessible to SMEs within [12.3] billion allocation.
11. ISAC: Euro 44 million.
12. Growth and Environment Pilot Project: Euro 14 million in 1996 (+ 5 MECU in 1997).
13. THERMIE II: Euro 500 million; SAVE II: Euro 45 million.
14. DAPT Community Initiative 1995-1999: Euro 2.9 billion (of which 1.4 billion Euro from the Structural Funds); LEONARDO 1995–1999: Euro 620 million; Training and Mobility of Researchers Programme (1995–1998): Euro 744 million.
15. DAPT-BIS reinforcement of the ADAPT Initiative 1997–1999: Euro 162 million.
16. EMPLOYMENT NOW: Euro 100 million; European Social Fund (local employment initiative for women) and European Regional Development Fund.

Додаток Е

Перелік документів, на які є посилання у додатках Ж, И, К, Л, М

1. Постанова КМУ «Про програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997–1998 роки.» від 29.01.1997 р., № 86.
2. Закон України «Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 р. № 2157-III.
3. Розпорядження «Про затвердження заходів щодо виконання національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні на 2005 рік» від 17.11.2004 р. № 860-р, м. Київ.
4. Розпорядження «Про затвердження заходів з виконання у 2006 році національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 15.02. 2006 р. № 81-р., м. Київ.
5. Інформація про стан виконання заходів національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні за 2004 рік.
6. Декларація Президента України Віктора Ющенка «Влада і бізнес: кроки назустріч» від 5.03.2005 р., м. Київ. Проект.
7. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 рр. Погоджена представництвом Держпідприємництва України у Вінницькій області 10.12.2004 р. та Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України 14.12.2004 р. Затверджена рішенням сесії 4 скликання Вінницької обласної ради 24.01.2005 р.
8. Заходи регіональної програми розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 роки.
9. Рішення про «Регіональну програму розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2005 – 2006 роки» від 24.01.2005р. № 730, 19 сесія 4 скликання.
10. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Вінницькій області на 2007 – 2008 р. Погоджена представництвом Держпідприємництва України у Вінницькій області 15.12.2006р. та Міністерство економіки України 18.12.2006 р. Затверджена рішенням 8 сесії 5 скликання Вінницької обласної ради від 09.02.2007 р., № 214.
11. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва у Волинській області на 2005 – 2006 роки.
12. Рішення міської ради про «Програму сприяння розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2003 – 2004 роки» від 22.01.2003 р. № 6/6.

13. Програма сприяння розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2007 – 2008 роки від 08.11.06 р. № 12/6.
14. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва у м. Дніпропетровську на 2007 – 2008 роки.
15. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Донецькій області на 2005 – 2006 роки. Проект.
16. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Донецькій області на 2007 – 2008 роки. Затверджено рішенням Донецької обласної ради від 23.03.2007 р. № 5/8-162.
17. Заходи щодо реалізації регіональної програми розвитку малого підприємництва в Донецькій області на 2007 – 2008 роки.
18. Регіональна стратегія розвитку малого і середнього бізнесу в Донецькій області до 2010 року.
19. Проект розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації «Програма розвитку малого підприємництва в області на 2005 – 2006 роки».
20. Основні заходи реалізації програми розвитку малого підприємництва в Закарпатській області на 2005 – 2006 роки.
21. Програма розвитку малого підприємництва у Закарпатській області на 2007 – 2008 роки. Затверджена рішенням обласної ради від 14.12.2006 р. № 180.
22. Комплексна програма розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2007 – 2008 роки. Затверджена рішенням обласної ради від 22.02.2007 р. № 5.
23. Інформація про стан виконання основних заходів щодо забезпечення виконання завдань Комплексної програми розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2005 – 2006 роки за 6 місяців 2006 р.
24. Інформація про стан виконання основних заходів щодо забезпечення виконання завдань Комплексної програми розвитку малого підприємництва в Запорізькій області на 2005 – 2006 роки за 2005 р.
25. Характеристика регіональної програми підтримки малого підприємництва Івано-Франківської області на 2001 – 2002 роки.
26. Характеристика регіональної програми підтримки малого підприємництва Івано-Франківської області на 2005 – 2006 роки. Останні зміни: 24.12.2004 р.
27. Виконання регіональної програми підтримки малого підприємництва в Івано-Франківській області на 2005 – 2006 роки за I квартал 2006 р. Останні зміни: 06.06.2006 р. Створено: 06.06.2006 р.

28. Київська міська програма розвитку малого підприємництва на 2003 – 2004 роки. Рішення від 28.11.2002 р. № 144/304.
29. Програма розвитку малого підприємництва у Київській області на 2007 – 2008 роки. Проект.
30. Обласна програма розвитку малого підприємництва на 2003 – 2004 роки. м. Кіровоград. Проект.
31. Пояснювальна записка про виконання обласної програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2005 – 2006 роки станом на 01.01.2007 р.
32. Моніторинг використання коштів, що спрямовувалися протягом 2006 р. на виконання обласної програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2005 – 2006 роки.
33. Обласна програма розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2007 – 2008 роки. Погоджена головою представництва Держпідприємництва України у області 01.11.2006 р. та Міністерство економіки України 23.11.2006 р. Затверджена Рішенням Кіровоградської обласної ради від 24.11.2006 р. № 98.
34. Основні заходи по реалізації обласної Програми розвитку малого підприємництва у Кіровоградській області на 2007 – 2008 роки.
35. Луганська міська програма підтримки малого підприємництва у м. Луганську на 2007 – 2008 роки. Проект.
36. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2005 – 2006 роки. Проект.
37. Стан виконання регіональної програми розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2005 – 2006 роки за 9 місяців 2006 р.
38. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Миколаївській області на 2001 – 2002 роки. Затверджено рішенням обласної ради від 24.04.2001 р. № 1, прийнятим на XXV сесії Миколаївської обласної ради 23 скликання.
39. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Миколаївській області на 2005 – 2006 роки.
40. Програма розвитку та підтримки малого підприємництва в м. Одеса на 2005 – 2006 рр. Затверджено рішенням Одеської міської ради від 28.01.2005 р. № 3517-IV.
41. Програма розвитку малого підприємництва в Одеській області на 2007 – 2008 роки.

42. Інформація про стан фінансування регіональної програми розвитку малого підприємництва на 2007 – 2008 рр. в Одеській області за I квартал 2007 р.
43. Інформація про стан виконання регіональної програми розвитку малого підприємництва на 2007 – 2008рр. в Одеській області за I квартал 2007 р.
44. Результати щоквартального моніторингу використання коштів, що спрямовані на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2005 – 2006 роки за 9 місяців 2005 р.
45. Розпорядження голови обласної державної адміністрації «Про надання фінансової допомоги на підтримку малого підприємництва Регіональним фондом підтримки підприємництва у Полтавській області» від 03.11.2006 р.
46. Комплексна програма розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007 – 2008 роки.
47. Характеристика комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007 – 2008 роки.
48. Заходи реалізації комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2007 – 2008 роки.
49. Основні заходи розвитку малого підприємництва Рівненської області на 2005 – 2006 роки.
50. Характеристика регіональної програми розвитку малого підприємництва в Рівненській області на 2007 – 2008 роки.
51. Програма розвитку малого підприємництва в м. Суми на 2006 – 2007 роки.
52. Інформація про стан виконання зобов'язань та домовленостей обласної державної адміністрації з підприємницькою громадськістю щодо розвитку малого підприємництва в Сумській області у 2006 р.
53. Рішення Сумської обласної ради «Про програму розвитку малого підприємництва у Сумській області на 2007 – 2008 роки». 5 скликання 9 сесії.
54. Рішення Тернопільської обласної ради про обласний бюджет на 2007 р. від 28.12.2006 р. № 114.
55. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2001 – 2002 роки. Затверджено рішенням від 20.03.2001 р. XVI сесії XXIII скликання Харківської обласної ради.

56. Програма підтримки розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2003 – 2004 роки.
57. Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2005 – 2006 роки.
58. Програма сприяння розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2007 – 2008 роки.
59. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Херсонській області на 2007 – 2008 роки.
60. Проект регіональної програми розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005 – 2006 роки.
61. Рішення Хмельницької обласної ради «Про внесення змін до Регіональної програми розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2005-2006 роки» від 13.09.2006 р. № 19-3/2006, 3 сесія 5 скликання.
62. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Хмельницькій області на 2007 – 2008 роки.
63. Програма розвитку малого підприємництва у м. Чернігові на 2007 – 2008 роки.
64. Програма розвитку малого підприємництва у м. Черкаси на 2004 – 2005 роки.
65. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2003 – 2004 роки. Погоджена: Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України 23.12.2002р. Затверджена Рішенням 6 сесії Чернівецької обласної ради XXIV скликання від 21.01.2003 р. № 5-6/03.
66. Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2007 – 2008 роки. Погоджена: Міністерство економіки України 30.11.2006 р. та головою представництва Держпідприємництва України у Чернівецькій області 17.11.2006р. Затверджена Рішенням 9 сесії Чернівецької обласної ради V скликання від 28.12.2006 р. № 182-9/06.
67. Основні заходи з реалізації регіональної програма розвитку малого підприємництва у Чернівецькій області на 2007 – 2008 роки.

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Основні проблеми малого бізнесу в Україні, що містять програми

Характеристики проблем	Враг*	Програми областей
1	2	3
Відсутність реальних і дієвих механізмів фінансово-кредитної підтримки та доступу до бюджетних коштів, ресурсної бази, нерозвиненість інститутів мікрокредитування та дороговизна довгострокових кредитів, нерозвиненість небанківського сектору фінансових послуг	17 (100%)	Національна програма України [1; 2, дод. Е], Вінницької [7; 10], Донецької [15; 16; 18], Дніпропетровської [12; 4], Івано-Франківської [25; 26], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Луганської [35], Львівської [36], Миколаївської [38; 39], Одеської [40; 41], Полтавської [46; 47], Сумської [53], Харківської [55–58], Хмельницької [60 – 62], Чернігівської [63], Черкаської [64]
Збільшення адміністративних бар'єрів (реєстрація, ліцензування, сертифікація, системи контролю і дозвільної практики, регулювання орендних відносин тощо)	15 (88%)	Національна програма України [1; 2], Вінницької [7; 10], Донецької [15; 16; 18], Дніпропетровської [12; 14], Івано-Франківської [25; 26], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Львівської [36], Одеської [40; 41], Полтавської [46; 47], Харківської [55–58], Хмельницької [60 – 62], Чернігівської [63], Черкаської [64], Чернівецької [65; 66]
Нестабільність і недосконалість податкового законодавства, надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності малого підприємництва	11 (65%)	Національна програма України [1; 2], Вінницької [7; 10], Донецької [15; 16; 18], Івано-Франківської [25; 26], Миколаївської [38; 39], Одеської [40; 41], Сумської [53], Хмельницької [60 – 62], Чернігівської [63], Черкаської [64], Чернівецької [65; 66]
Відсутність оперативної і повноцінної інформації	8 (47%)	Дніпропетровської [12; 14], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Луганської [35], Одеської [40; 41], Сумської [53], Хмельницької [60 – 62], Черкаської [64]
Недостатня розвиненість інфраструктури підтримки малого підприємництва	8 (47%)	Вінницької [7; 10], Донецької [15; 16; 18], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Луганської [35], Одеської [40; 41], Сумської [53], Хмельницької [60–62], Чернівецької [65; 66]
Відсутність чітко сформульованої через систему правових актів державної політики у сфері підтримки малого підприємництва	7 (41%)	Національна програма України [1; 2], Вінницької [7; 10], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Миколаївської [38; 39], Полтавської [46; 47], Чернівецької [65; 66]
Суперечливість і неповнота чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів підприємництва	7 (41%)	Вінницької [7; 10], Дніпропетровської [12; 14], Івано-Франківської [25; 26], Миколаївської [38; 39], Харківської [55 – 58], Чернігівської [63], Чернівецької [65; 66]

Закінчення табл. Ж.1

1	2	3
Недостатній рівень професійних знань і досвіду підприємців-початківців щодо ведення підприємницької діяльності	6 (35%)	Вінницької [7; 10], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Луганської [35], Харківської [55 – 58], Чернігівської [63]
Надмірне втручання органів державної влади в діяльність суб'єктів господарювання	5 (29%)	Національна програма України [1; 2], Вінницької [7; 10], Івано-Франківської [25; 26], Львівської [36], Харківської [55 – 58]
Відсутність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності, вкрай незначна підтримка інноваційного малого бізнесу	5 (29%)	Вінницької [7; 10], Київської [28; 29], Кіровоградської [30; 33], Харківської [55 – 58], Чернігівської [63]

Примітка. *У даній і у таблицях Ж.2 і Ж.3 перша цифра – число областей, у документах яких відзначена відповідна проблема, друга цифра в круглих дужках – це число у відсотках до загального числа областей України, програми яких були проаналізовані.

Таблиця Ж.2

**Проблеми, що у другу чергу стримують розвиток малого бізнесу
за програмами державної підтримки**

Характеристики проблем	Вага*	Програми областей
Недостатня активність громадськості в регуляторній діяльності органів виконавчої влади, відсутність прозорості	3 (18%)	Полтавської [46; 47], Хмельницької [60 – 62], Черкаської [64]
Територіальна нерівномірність розвитку малого підприємництва та недостатня роль малого бізнесу у формуванні місцевих ринків	3 (18%)	Вінницької [7; 10], Кіровоградської [30; 33], Сумської [53]
Невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу	2 (12%)	Національна програма України [1; 2], Івано-Франківської [25; 26]
Нерозвиненість конкурентного середовища в наданні житлово-комунальних послуг	2 (12%)	Донецької [15; 16; 18], Чернівецької [65; 66]
Занепад соціальної сфери в сільській місцевості	2 (12%)	Донецької [15; 16; 18], Одеської [40; 41]
Слабкість малих підприємств, низька конкурентоспроможність продукції та ефективність роботи малого бізнесу, недосконалість їх фінансового, технічного, кадрового потенціалу	2 (12%)	Вінницької [7; 10], Івано-Франківської [25; 26]
Недостатній рівень розвитку фінансового та оперативного лізингу	2 (12%)	Київської [28; 29], Луганської [35],
Прояви недобросовісної конкуренції	2 (12%)	Луганської [35], Чернігівської [63]
Недостатнє фінансування програм підтримки розвитку малого підприємництва	2 (12%)	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65; 66]

Таблиця Ж.3

Епізодичні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні за програмами

Характеристики проблем	Вага*	Програми областей
1	2	3
Низький рівень міжнародного співробітництва та гармонізації українських стандартів з європейськими	1 (5%)	Вінницької [7; 10]
Депресивний стан малих шахтарських міст	1 (5%)	Донецької [15; 16; 18]
Нестабільність фінансових та товарних ринків	1 (5%)	Івано-Франківської [25; 26]
Відсутність держзамовлень і коопераційних зв'язків з крупними підприємствами	1 (5%)	Київської [28; 29]
Нерозвиненість механізмів та інституцій венчурного фінансування	1 (5%)	Київської [28; 29]
Недостатня увага приділяється розвитку підприємницької діяльності із залученням слабо захищених верств населення, а саме: жінок, молоді, інвалідів, колишніх військовослужбовців, безробітних, мешканців сільської місцевості	1 (5%)	Кіровоградської [30; 33]
Недостатня кількість офісних і виробничих приміщень, високий рівень орендної плати	1 (5%)	Луганської [35]
Недостатній розвиток ділової та муніципальної інфраструктури, виробничої сфери	1 (5%)	Сумської [53]
Низька економічна ефективність виставкових заходів та недостатня участь підприємств та організацій області у міжрегіональних, національних та міжнародних виставках, у тому числі за кордоном, через обтяжуючі умови участі в них	1 (5%)	Чернівецької [65; 66]

Таблиця Ж.4

Цілі програм підтримки розвитку малого бізнесу областей України

№ з/п	Формулювання цілей	Кількість повторювань, раз	Програми областей
1	2	3	4
	Створення (синонім: формування) і підтримання	14	Вінницької [7; 10], Волинської [11], Дніпропетровської [12], Донецької [15], Кіровоградської [28], Луганської [35], Миколаївської [39], Харківської [55], Херсонської [59], Хмельницької [60; 62], Черкаської [64], Чернівецької [65]
	• сприяння	3	Донецької [15], Закарпатської [19], Миколаївської [38]
	• поліпшення	3	Дніпропетровської [13], Запорізької [22], Кіровоградської [33]
	• збереження вже досягнутого рівня та створення	1	Закарпатської [21]

1	2	3	4
	• забезпечення	4	Київської [29], Кіровоградської [33], Луганської [35], Чернівецької [66]
	• підвищення	1	Київської [29]
	• зростання	1	Львівської [36]
	• формування	1	Одеської [41]
	• комплексне вирішення питань	1	Рівненської [50]
	• поліпшення економічних показників	1	Сумської [53]
2	Створення (сприяння, забезпечення і т. п.) умов (середовища) розвитку:	22	Вінницької [7; 10], Волинської [11], Дніпропетровської [12; 13], Донецької [15], Закарпатської [21], Кіровоградської [30; 33], Луганської [35], Миколаївської [39], Одеської [40], Харківської [55 – 58], Херсонської [59], Хмельницької [60; 62], Чернівецької [65; 66]
	• розвитку	8	Донецької [16], Закарпатської [19], Запорізької [22], Київської [29], Миколаївської [38], Рівненської [50], Хмельницької [62], Черкаської [64]
	• стабільності	1	Кіровоградської [33]
	• стійкості	1	Луганської [35]
	• підтримки	1	Рівненської [50]
3	Умов (середовища): • сприятливих	14	Вінницької [7; 10], Волинської [11], Дніпропетровської [12], Донецької [15], Одеської [41], Харківської [55–58], Херсонської [59], Хмельницької [60; 62], Чернівецької [66]
	• належних	3	Кіровоградської [30], Луганської [35], Миколаївської [39]
	• правових	5	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65]
	• економічних	5	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65]
	• морально-психологічних	4	Харківської [55 – 58]
	• організаційних	4	Харківської [55–58]
	• стабільних	1	Чернівецької [66]
4	Розвитку: • стійкого	1	Київської [29]
	• якісного стану	1	Запорізької [22]
5	Розвитку чого? малого підприємництва	12	Закарпатської [19], Запорізької [22], Київської [29], Миколаївської [38], Рівненської [50], Сумської [53], Харківської [55–58], Хмельницької [62], Черкаської [64]

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. Ж.4

1	2	3	4
6	• малого бізнесу, в пріоритетних секторах економіки	1	Донецької [16]
	• малого сектору економіки	1	Закарпатської [21]
	Стійкості чого? • малого бізнесу	1	Луганської [35]
	Зростання: • конкурентоспроможності	1	Львівської [36]
	• обсягів виробництва	1	Львівської [36]
	• обсягів експорту продукції та їхньої частки у загальному обсязі експорту	1	Львівської [36]
	• інвестицій, створення нових робочих місць	1	Львівської [36]
7	Умов (середовища) для: • розвитку малого підприємництва	5	Вінницької [9; 10], Волинської [11], Луганської [35], Херсонської [59]
	• функціонування малого бізнесу	1	Дніпропетровської [14]
	• розвитку підприємства і вирішення проблемних питань на шляху розвитку підприємства	1	Дніпропетровської [12]
	• інтенсивного розвитку малого бізнесу та підвищення його потенціалу	1	Донецької [15]
	• нарощення нового потенціалу	1	Закарпатської [21]
	• для створення і функціонування малого бізнесу	1	Кіровоградської [33]
	• реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність	1	Миколаївської [39]

1	2	3	4
	• сталого подальшого розвитку малого бізнесу	1	Одеської [41]
	• стабільної та ефективної роботи, підвищення ролі	6	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65; 66]
	• для подальшого розвитку малого та середнього бізнесу	2	Хмельницької [60; 62]
8	Зростання для: • малого та середнього підприємництва	1	Львівської [36]
	Розвитку на основі (шляхом): • спрямування дій всіх органів влади, малого підприємництва, ринкової інфраструктури, об'єднань і спілок	10	Вінницької [9; 10], Волинської [11], Харківської [55; 57; 58], Хмельницької [60; 62], Чернівецької [65; 66]
9	• посилення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування	1	Чернігівської [63]
	• посилення ролі малого підприємництва	1	Кіровоградської [33]
	• забезпечення реалізації державної підтримки підприємництва	1	Чернігівської [63]
Також у складі цілей державних програм підтримки вказуються:			
10	Цілі формування системи державної підтримки: • відпрацювання механізмів підтримки малого підприємництва у сфері житлово-комунального господарства та молодіжного підприємництва	1	Луганської [35]

Продовження табл. Ж.4

1	2	3	4
	• забезпечення реалізації державної підтримки бізнесу	1	Чернігівської [63]
	• формування механізму регулювання та координації	1	Черкаської [64]
	• максимально ефективного використання наявних власних ресурсів	1	Хмельницької [61]
	• досягнення балансу інтересів суб'єктів господарювання та влади	1	Чернігівської [63]
	• формування та впровадження ефективної системи обслуговування, підтримки та захисту малого підприємства	3	Вінницької [9; 10], Волинської [11]
	• вільного доступу суб'єктів господарювання до всіх сегментів ринку	1	Чернігівської [63]
11	Цілі загальноекономічного характеру: • реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність, підвищення добробуту громадян, формування потужного соціального прошарку власників	3	Закарпатської [20], Кіровоградської [33], Миколаївської [39]
	• вирішення соціально-економічних проблем	6	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65 – 66]
	• створення умов, які б стимулювали ділову активність населення	5	Закарпатської [19], Кіровоградської [30], Луганської [35], Чернігівської [63], Черкаської [64]
	• підвищення стандарту життя населення	1	Кіровоградської [30]

1	2	3	4
	• подолання проблем безробіття	2	Кіровоградської [30], Донецької [15]
	• формування середнього класу	2	Кіровоградської [30], Донецької [15]
	• залучення до підприємницької діяльності соціально незахищених категорій населення	1	Донецької [15]
	• залучення інвестицій	1	Донецької [15]
	- збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівней	1	Донецької [15]
12	Цілі, зв'язані з (малими підприємствами і бізнесом):	1	Дніпропетровської [13]
	• зростання економічних показників господарської діяльності малого та середнього підприємства		
	• збільшення внесків малих підприємств у забезпеченні зайнятості населення	1	Дніпропетровської [13]
	• підвищення активності малого бізнесу в процесі становлення громадського суспільства	1	Дніпропетровської [13]
	• вирішення проблемних питань на шляху розвитку малих підприємств	2	Дніпропетровської [13], Донецької [15]
	• підвищення потенціалу малих підприємств	1	Донецької [15]
	• стабільної та ефективної роботи, підвищення ролі малих підприємств	6	Харківської [55 – 58], Чернівецької [65 – 66]

Таблиця Ж.5

Принципи підтримки малого бізнесу у програмах, що аналізуються

Принцип	Кількість програм, од.	Програми областей
Актуальність	2	Вінницької [10], Чернігівської [63]
Ефективність	3	Вінницької [10], Чернігівської [63], Закарпатської [19]
Реалістичність	2	Вінницької [10], Чернігівської [63]
Прогнозованість	2	Вінницької [10], Чернігівської [63]
Координованість	2	Вінницької [10], Чернігівської [63]
Системність	2	Вінницької [10], Полтавської [46]
Послідовність	1	Вінницької [10]
Цілісність	1	Вінницької [10]
Гласність	5	Вінницької [10], Чернігівської [63], Полтавської [46], Закарпатської [19],
Комплексність	1	Полтавської [46]
Доступність	1	Полтавської [46]
Доцільність	1	Закарпатської [19]
Адекватність	1	Закарпатської [19]
Збалансованість	1	Закарпатської [19]
Передбачуваність	1	Закарпатської [19]
Об'єктивність	1	Київської [29]
Самостійність	1	Київської [29]
Принцип рівності	1	Київської [29]

Таблиця Ж.6

Вихідний перелік завдань програм підтримки Харківської області

Завдання програми	Програма області
1	2
Здійснення регуляторної політики, координація діяльності державних установ, контролюючих та правоохоронних органів з питань перевірок суб'єктів малого підприємництва	Харківської [55]
Організація нормативно-правового забезпечення та юридичного захисту підприємців	Харківської [55]
Фінансово-кредитне забезпечення та матеріально-технічна підтримка	Харківської [55]
Ресурсне та інформаційне забезпечення	Харківської [55]
Забезпечення безпеки та захисту підприємців	Харківської [55]
Підготовка кадрів для сфери малого бізнесу	Харківської [55]
Науково-теоретичне забезпечення розвитку малого бізнесу	Харківської [55]

1	2
Організація ефективного управління інтелектуальними ресурсами області і створення цивілізованого ринку інтелектуальної продукції	Харківської [55]
Створення сприятливого соціально-культурного середовища	Харківської [55]
Інституціалізація та подальший розвиток соціального партнерства	Харківської [55]
Удосконалення системи управління та організаційного супроводження програмних заходів	Харківської [55]
Забезпечення належних умов розвитку малого бізнесу в області	Харківської [56]
Створення додаткових робочих місць, зменшення безробіття	Харківської [56]
Підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг	Харківської [56]
Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення	Харківської [56]
Стимулювання підприємницької ініціативи	Харківської [56]
Залучення суб'єктів малого бізнесу до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні	Харківської [56]
Формування конкурентного ринкового середовища	Харківської [56]
Розвиток ринкової інфраструктури	Харківської [56]
Створення механізмів фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки малого бізнесу	Харківської [56]
Підвищення ефективності використання місцевих ресурсів	Харківської [56]
Наповнення державного і місцевого бюджетів шляхом максимального поєднання інтересів суб'єктів підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб з інтересами відповідних адміністративно-територіальних одиниць	Харківської [56]
Створення недержавних структур підтримки малого бізнесу	Харківської [56]
Організація підготовки навчання кадрів для малого бізнесу	Харківської [56]
Створення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів	Харківської [56]
Поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва	Харківської [56]
Формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гаран- та стабільності та демократичного розвитку суспільства	Харківської [56]
Активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	Харківської [56]
Створення належних умов розвитку малого підприємництва в області	Харківської [57]
Створення додаткових робочих місць, зменшення безробіття	Харківської [57]
Розвиток ринкової інфраструктури	Харківської [57]
Розробка механізмів фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки малого бізнесу	Харківської [57]
Створення недержавних структур підтримки малого підприємництва	Харківської [57]

Продовження табл. Ж.6

1	2
Активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	Харківської [57]
Залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні	Харківської [57]
Наповнення державного і місцевих бюджетів	Харківської [57]
Організація підготовки навчання кадрів для малого підприємництва	Харківської [57]
Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення	Харківської [57]
Стимулювання підприємницької ініціативи	Харківської [57]
Формування конкурентного ринкового середовища	Харківської [57]
Підвищення ефективності використання місцевих ресурсів	Харківської [57]
Підтримка ділової та інвестиційної активності	Харківської [57]
Розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг	Харківської [57]
Створення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів	Харківської [57]
Поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва	Харківської [57]
Формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гарантії стабільності та демократичного розвитку суспільства	Харківської [57]
Створення належних умов розвитку малого підприємництва в Харківській області	Харківської [58]
Створення додаткових робочих місць, зменшення безробіття	Харківської [58]
Розвиток ринкової інфраструктури	Харківської [58]
Створення механізмів фінансово-кредитної і матеріально-технічної підтримки малого бізнесу	Харківської [58]
Створення недержавних структур підтримки малого підприємництва	Харківської [58]
Активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	Харківської [58]
Залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні	Харківської [58]
Наповнення державного і місцевих бюджетів шляхом максимального поєднання інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, юридичних і фізичних осіб з інтересами відповідних адміністративно-територіальних одиниць	Харківської [58]
Організація навчання кадрів для малого підприємництва	Харківської [58]
Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення	Харківської [58]
Стимулювання підприємницької ініціативи	Харківської [58]
Формування конкурентного ринкового середовища	Харківської [58]
Підвищення ефективності використання місцевих ресурсів	Харківської [58]
Підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг	Харківської [58]

Закінчення табл. Ж.6

1	2
Створення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів	Харківської [58]
Поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва	Харківської [58]
Формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гарантії стабільності та демократичного розвитку суспільства	Харківської [58]

Таблиця Ж.7

Об'єднання однорідних завдань програм підтримки Харківської області

Завдання програми	Програма області
1	2
Здійснення регуляторної політики, координація діяльності державних установ, контролюючих та правоохоронних органів з питань перевірки суб'єктів малого підприємництва	Харківської [55]
Організація нормативно-правового забезпечення та юридичного захисту підприємців	Харківської [55]
Фінансово-кредитне забезпечення та матеріально-технічна підтримка розвитку малого бізнесу	Харківської [55 – 58]
Ресурсне та інформаційне забезпечення	Харківської [55]
Забезпечення безпеки та захисту підприємців	Харківської [55]
Підготовка кадрів для сфери малого бізнесу	Харківської [55 – 58]
Науково-теоретичне забезпечення розвитку малого бізнесу	Харківської [55]
Організація ефективного управління інтелектуальними ресурсами регіону і створення цивілізованого ринку інтелектуальної продукції	Харківської [55]
Створення сприятливого соціально-культурного середовища у сфері підприємництва	Харківської [55]
Інституціоналізація та подальший розвиток соціального партнерства	Харківської [55]
Вдосконалення системи управління та організаційного супроводження програмних заходів	Харківської [55]
Створення належних умов розвитку малого бізнесу в Харківській області	Харківської [56 – 58]
Створення додаткових робочих місць, зменшення безробіття	Харківської [56 – 58]
Підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг	Харківської [56 – 58]
Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді та інших верств населення	Харківської [56 – 58]
Стимулювання підприємницької ініціативи	Харківської [56 – 58]
Залучення суб'єктів малого бізнесу до вирішення соціально-економічних проблем на регіональному рівні	Харківської [56 – 58]

Закінчення табл. Ж.7

1	2
Формування конкурентного ринкового середовища	Харківської [56 – 58]
Розвиток ринкової інфраструктури	Харківської [56 – 58]
Підвищення ефективності використання місцевих ресурсів	Харківської [56 – 58]
Наповнення державного і місцевого бюджетів шляхом максимального поєднання інтересів суб'єктів підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб з інтересами відповідних адміністративно-територіальних одиниць	Харківської [56 – 58]
Створення недержавних структур підтримки малого бізнесу	Харківської [56 – 58]
Забезпечення привабливого інвестиційного клімату для активізації інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів	Харківської [56 – 58]
Поглиблення міжрегіонального та прикордонного співробітництва	Харківської [56 – 58]
Формування середнього класу власників як бази суспільно-економічних реформ, гаранта стабільності та демократичного розвитку суспільства	Харківської [56 – 58]
Активізація підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	Харківської [56 – 58]

Таблиця Ж.8

Ранжирування очікуваних результатів, виражених у якісній формі, за частотою згадування (Ч) у вибірці програм підтримки малого бізнесу

Показник	Ч, раз
1	2
Вирішення проблем безробіття, створення нових робочих місць суб'єктами малого підприємництва та швидке насичення вітчизняного ринку товарами та послугами – національна програма України [2], програми Вінницької [7; 10], Волинської [11], Київської [29], Кіровоградської [33], Луганської [35], Миколаївської [38], Одеської [41], Харківської [56–58], Херсонської [59], Хмельницької [62] областей	14
Перетворення його на дієвий механізм розв'язання економічних і соціальних проблем - національна програма України [2], програми Вінницької [7], Волинської [11], Миколаївської [38], Одеської [41], Харківської [56 – 58] областей	8
Прискорення розвитку малого підприємництва – національна програма України [2], програми Вінницької [7; 10], Запорізької [22], Миколаївської [38], Одеської [41], Херсонської [59] областей	7
Фінансово-кредитна підтримка малого бізнесу – програми Вінницької [10], Івано-Франківської [25], Рівненської [50], Харківської [56 – 58], Херсонської [59] областей	7
Збільшитись кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, розшириться спектр та підвищиться якість їх послуг - програми Луганської [35], Одеської [41], Харківської [56 – 58], Херсонської [59] областей	6
Підвищення вкладу малого підприємництва в усі галузі народного господарства області – програми Закарпатської [19; 21], Київської [29], Кіровоградської [33], Луганської [35], Хмельницької [60] областей	6

1	2
Створення ефективної системи підвищення якості фахової підготовки та перепідготовки кваліфікованих кадрів для бізнесу – програми Вінницької [10], Івано-Франківської [25], Харківської [56 – 58] областей	5
Забезпечення додаткових надходжень до бюджетів усіх рівнів від діяльності малого підприємництва – програми Закарпатської [19; 21], Київської [29], Кіровоградської [33], Миколаївської [38] областей	5
Створення ефективних механізмів співробітництва громадських об'єднань підприємців, науковців та органів державної влади для розв'язання соціально-економічних проблем розвитку малого підприємництва – програми Запорізької [22], Харківської [56 – 58], Херсонської [59] областей	5
Удосконалення нормативно-правової бази та покращення підприємницького середовища – програми Вінницької [10], Харківської [56 – 58] областей	4
Формування інформаційного простору, збільшення консультативних послуг з нагальних проблем підприємництва – програми Вінницької [10], Харківської [56 – 58] областей	4
Розширення ринкової інфраструктури програми – Закарпатської [19; 21], Миколаївської [38] областей	3
Збільшення обсягів реалізації продукції малими підприємствами у загальному обсязі реалізації продукції регіону програми – Київської [29], Одеської [41], Херсонської [59] областей	3
Забезпечення розвитку конкурентного середовища – програми Вінницької [7], Івано-Франківської [25], Миколаївської [38] областей	3
Повноцінне використання потенційних можливостей малого бізнесу – національна програма України [2], програми Вінницької [7], Миколаївської [38] областей	3
Сприяння структурній перебудові економіки та економічної бази регіонів області – Національна програма України [2], програми Вінницької [7], Миколаївської [38] областей	3
Створення сприятливих умов для стійкого розвитку малого бізнесу – програми Вінницької [10], Кіровоградської [33], Івано-Франківської [25], Луганської [35] областей	4
Зростання конкурентоспроможності економіки на засадах активізації інноваційних процесів – програми Вінницької [10], Кіровоградської [33], Луганської [35] областей	3
Формування середнього прошарку суспільства, створення ефективного власника - програми Львівської [36], Миколаївської [38], Хмельницької [62] областей	3
Залученню малозахищених верств населення до підприємницької діяльності - програми Харківської [56 – 58] областей	3
Укріплення приватної форми господарювання на землі - Харківської [56 – 58]	3
Зростання кількості суб'єктів малого підприємництва – національна програма України [2], програма Київської [29] області	2
Залучення малого бізнесу до участі в тендерах на закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти державного і місцевих бюджетів – програми Кіровоградської [33], Львівської [36] областей	2
Створення дійової системи страхового захисту малого бізнесу і населення - програми Харківської [56; 57] області	2

Закінчення табл. Ж.8

1	2
Залучення представників підприємництва до участі у різних організаційних формах співпраці з діловими партнерами - програми Вінницької [7; 10] області	2
Забезпечення підприємців необхідними приміщеннями, ресурсами виробництва та оперативною інформацією про вільні об'єкти, які надаються в оренду та підлягають викупу - програми Вінницької [10] області	1
Охоплення статистичною звітністю повного кола суб'єктів малого підприємництва - програми Вінницької [10] області	1
Зниження податкового навантаження на підприємницької структури - програми Вінницької [10] області	1
Поглиблення процесу реструктуризації економіки на користь недержавного сектора - програми Львівської [36] області	1
Розвиток фермерського господарства – програми Миколаївської [38] області	1

Таблиця Ж.9

**Очікувані результати програм, що виражені у кількісній формі,
за частотою згадування (Ч)**

№ з/п	Показник	Програма області та очікуваний результат	Ч, раз
1	2	3	4
1	<i>Кількість і зростання суб'єктів малого бізнесу або малих підприємств</i>		
	доведення загального числа малих підприємств до деякого рівня, тис. од.	Волинської [11] – 5,5, Донецької [15] – 29, Донецької [16] – 27, Закарпатської [21] – 4, Запорізької [22] – 12,6, Івано-Франківської [25] – 5,7, Київської [29] – 11,4, Кіровоградської [30] – 5,6, Кіровоградської [33] – 5,8, Луганської [35] – 4,8, 4,9, Львівської [36] – 17,4, Миколаївської [38] – 7,7, 6,6, Одеської [41] – 16, Рівненської [50] – 5,5, Харківської [55] – 16, Харківської [56] – 17,8, Харківської [57] – 19,5, Харківської [58] – 22, Херсонської [59] – 6,6, Хмельницької [60] – 6,1, Хмельницької [62] – 6,7, Чернівецької [65] – 4,2, 4, Чернівецької [66] – 4,5	23
	доведення загального числа малих підприємств до деякого рівня на 10 тис. населення, од.	Вінницької [9] – 57, Волинської [11] – 57, Донецької [15] – 63, Донецької [16] – 61, Закарпатської [19] – 55, Закарпатської [21] – 67, Запорізької [22] – 68, Івано-Франківської [25] – 40, Київської [29] – 63, Кіровоградської [30] – 50, Кіровоградської [33] – 54, Луганської [35] – 98, Львівської [36] – 66, Миколаївської [38] – 59,51, Одеської [41] – 64, Рівненської [50] – 48, Харківської [55] – 55, Харківської [56] – 61, Харківської [57] – 67, Харківської [58] – 70, Херсонської [59] – 57, Хмельницької [60] – 44, Хмельницької [62] – 48, Чернівецької [65] – 43, Чернівецької [66] – 50	25

Продовження табл. Ж.9

1	2	3	4
	доведення кількості підприємств – фізичних осіб до деякого рівня, тис. од.	Волинської [11] – 40,01, Донецької [15] – 160, Донецької [15] – 155, Запорізької [22] – 136,8, Івано-Франківської [25] – 27,5, Київської [29] – 87,3, Кіровоградської [30] – 35,8, Кіровоградської [33] – 44,3, Луганської [35] – 21,0, 26,2, Львівської [36] – 81,3, Миколаївської [39] – 30,9, Одеської [41] – 160,0, Рівненської [49] – 53,0, Харківської [55] – 88,8, Харківської [56] – 110, Харківської [57] – 128, Харківської [58] – 140, Херсонської [59] – 65,8, Хмельницької [60] – 50,2, Хмельницької [62] – 69, Чернівецької [65] – 38, Чернівецької [66] – 49,2	22
	доведення кількості фермерських господарств до деякого рівня, од.	Волинської [11] – 754, Донецької [15] – 2010, Донецької [16] – 1700, Запорізької [22] – 2230, Івано-Франківської [39] – 755, Кіровоградської [30] – 2596, Кіровоградської [33] – 2585, Львівської [36] – 1250, Миколаївської [38] – 4538, Одеської [41] – 7260, Рівненської [50] – 530, Харківської [55] – 1300, Харківської [56] – 1350, Харківської [57] – 1350, Харківської [58] – 1326, Херсонської [59] – 2475, Хмельницької [60] – 1300, Хмельницької [62] – 1340, Чернівецької [65] – 370, 660, Чернівецької [66] – 896	20
	збільшення числа малих підприємств на, %	Івано-Франківської [25] – 15, Кіровоградської [30] – 3, Львівської [36] – 14,4, Миколаївської [38] – 18, Рівненської [50] – 10,9	5
	збільшення підприємств – фізичних осіб на, %	Івано-Франківської [25] – 10, Кіровоградської [33] – 4, Рівненської [50] – 18,3	3
	збільшення підприємств – фізичних осіб на, тис. од.	Закарпатської [19] – 3, Закарпатської [21] – 3	2
	збільшення (ріст) числа малих підприємств до, од.	Закарпатської [19] – 4104	1
2	<i>Кількість (або ріст, приріст) робочих місць і числа зайнятих у малому бізнесу</i>		
	доведення числа зайнятих на малих підприємствах до тис. чол.	Вінницької [9] – 160, Волинської [11] – 41, Донецької [15] – 197, Донецької [16] – 160, Закарпатської [19] – 49,8, Закарпатської [21] – 43,5, Запорізької [22] – 75,6, Івано-Франківської [25] – 54,5, Київської [29] – 80, Кіровоградської [30] – 38,2, Кіровоградської [33] – 34,6, Луганської [35] – 26,2, 38,3, Львівської [36] – 154,3, Миколаївської [38] – 57,5, Одеської [41] – 106,9, 260,0, Рівненської [50] – 44,5, Харківської [55] – 135,2, Харківської [56] – 138, Харківської [57] – 159, Харківської [58] – 133, Херсонської [59] – 46,5, Хмельницької [60] – 60,5, Хмельницької [62] – 56,9, Чернівецької [65] – 36, Чернівецької [66] – 35,7	25
	створення нових робочих місць, тис.	Вінницької [9] – 23, Вінницької [10] – 19, Волинської [11] – 41, Донецької [15] – 42, Донецької [16] – 60, Запорізької [22] – 27,6, Івано-Франківської [25] – 2,3, 4,4, Київської [29] – 14,9, Кіровоградської [30] – 5,9, Кіровоградської [33] – 3,9, Луганської [35] – 7,0, 12,0,	

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. Ж.9

1	2	3	4
		Львівської [36] – 12,2, Миколаївської [38] – 3,3,9, Одеської [41] – 16,0, Рівненської [50] – 8,1, Харківської [55] – 32, Харківської [56] – 36,4, Харківської [57] – 40, Харківської [58] – 45, Херсонської [59] – 4,7, Хмельницької [60] – 12,8, Хмельницької [62] – 22, Чернівецької [65] – 4,1	23
	збільшення чисельності зайнятих у малому бізнесі на, %	Кіровоградської [33] – 0,4, Львівської [36] – 8,6, Миколаївської [38] – 24, Рівненської [50] – 10,1	4
	доведення числа зайнятих у малому бізнесі стосовно загального числа зайнятих в економіці до, %	Івано-Франківської [38] – 10	1
3	<i>Частка (у %) загального внеску малого бізнесу у валовий внутрішній продукт (для України) або у валовий регіональний продукт чи приріст цієї частки, а також зростання виробництва і послуг у сфері малого бізнесу</i>		
	доведення питомої ваги обсягів виробництва малого бізнесу у загальному обсязі продукції, робіт, послуг регіону до, %	Вінницької [9] – 11,0, Вінницької [10] – 11,5, Волинської [11] – 13,0, Донецької [15] – 10,0, Донецької [16] – 5,5, Закарпатської [19] – 23,0, Закарпатської [21] – 12,4, Івано-Франківської [25] – 23, Київської [29] – 7,8, Кіровоградської [30] – 14,5, Кіровоградської [33] – 12,5, Львівської [36] – 14,2, Одеської [41] – 8,0, Рівненської [50] – 9,3, Харківської [55] – 16, Харківської [56] – 12,8, Харківської [57] – 12, Харківської [58] – 8, Хмельницької [60] – 14, Хмельницької [62] – 9,4, Чернівецької [66] – 15	20
	доведення обсягів реалізації товарів, робіт, послуг малими підприємствами області до рівня, млн грн	Донецької [16] – 9500, Запорізької [22] – 4700, Київської [29] – 5000, Херсонської [59] – 1599,7	4
	доведення питомої ваги малого бізнесу у ВВП регіону до рівня, %	Миколаївської [38] – 14,4, Чернівецької [65] – 18	2
	збільшити частку товарів і послуг суб'єктів малого бізнесу у загальному обсязі продукції регіону до, %	Луганської [35] – 10,3; 10	1
	збільшити частку товарів і послуг суб'єктів малого бізнесу у загальному обсязі продукції регіону на, %	Чернівецької [65]	1

1	2	3	4
4	Вплив малого бізнесу на бюджет, доходи населення і прибуток		
	доведення надходжень до всіх рівней бюджетів до рівня, млн. грн.	Донецької [15] – 5600,0, Донецької [16] – 1137, Івано-Франківської [25] – 123,0, Київської [29] – 780,0, Кіровоградської [30] – 125,0, Кіровоградської [33] – 95,6, Луганської [35] – 16,1, Одеської [41] – 1100,5, Рівненської [50] – 153,0, Харківської [55] – 220,7, Харківської [56] – 18,1, Харківської [58] – 340, Хмельницької [62] – 192,9, Чернівецької [66] – 245	14
	довести загальний внесок малого бізнесу у дохідну частину бюджету, %:	Вінницької [9] – 29, Вінницької [10] – 25, Волинської [11] – 20,0, Донецької [16] – 23,0, Одеської [41] – 33,0, Хмельницької [60] – 23, Чернівецької [65] – 26, Чернівецької [66] – 22	8
	довести частку податкових надходжень від діяльності малого підприємництва у загальному обсязі податкових надходжень до рівня, %	Київської [29] – 33, Львівської [36] – 19,8	2
	збільшення надходжень до всіх рівней бюджетів на, %:	Рівненської [50] – 20,1	1
5	<i>Інші кількісні показники, що характеризують розвиток малого бізнесу (у тому числі комбіновані):</i>		
	формування інфраструктури розвитку малого бізнесу	Запорізької [22] – 464, Київської [29] – 164, Кіровоградської [33] – 182, Львівської [36] – 336, Чернівецької [65] – 120, Чернівецької [66] – 113	6
	бізнес-центри (в тому числі філії)	Вінницької [9] – 10, Волинської [11] – 20, Донецької [15] – 13, Донецької [16] – 14, Запорізької [22] – 9, Івано-Франківської [25] – 6, Київської [29] – 9, Кіровоградської [30] – 26, Кіровоградської [33] – 26, Луганської [35] – 10, Львівської [36] – 19, Миколаївської [38] – 19, Одеської [41] – 11, Рівненської [50] – 4, Харківської [55] – 15, Харківської [56] – 20, Харківської [57] – 30, Харківської [58] – 28, Херсонської [59] – 14, Хмельницької [60] – 7, Хмельницької [62] – 7, Чернівецької [65] – 2, Чернівецької [66] – 4	24
	бізнес-інтернет-центри	Волинської [11] – 25	1
	бізнес-інкубатори	Вінницької [9] – 3, Вінницької [10], Волинської [11] – 3, Донецької [15] – 2, Донецької [16] – 2, Запорізької [22] – 4, Івано-Франківської [25] – 2, Київської [29] – 6, Кіровоградської [30] – 2, Кіровоградської [33] – 1, Луганської [35] – 2, Львівської [36] – 4, Миколаївської [38] – 3, Одеської [41] – 3, Рівненської [50] – 5, Харківської [55] – 5, Харківської [56] – 7, Харківської [57] – 7,	24

Продовження табл. Ж.9

1	2	3	4
		Харківської [58] – 5, Херсонської [59] – 4, Хмельницької [60] – 4, Хмельницької [62] – 3, Чернівецької [65] – 1, Чернівецької [66] – 1	
	технопарки	Донецької [15] – 3, Донецької [16] – 2, Івано-Франківської [25] – 1, Львівської [36] – 5, Миколаївської [38] – 2, Харківської [55] – 2, Харківської [56] – 1, Харківської [57] – 1, Харківської [58] – 1, Херсонської [59] – 1, Хмельницької [60] – 1, Хмельницької [62] – 1	12
	лізингові центри	Вінницької [9] – 1, Волинської [11] – 4, Донецької [15] – 6, Донецької [16] – 22, Івано-Франківської [25] – 2, Київської [29] – 13, Кіровоградської [30] – 2, Кіровоградської [33] – 2, Луганської [35] – 5, Миколаївської [38] – 4, Одеської [41] – 23, Рівненської [50] – 3, Харківської [55] – 1, Харківської [56] – 1, Харківської [57] – 1, Хмельницької [60] – 5, Хмельницької [62] – 4, Чернівецької [66] – 1	18
	банки (в тому числі філії)	Волинської [9] – 29, Донецької [15] – 145, Донецької [16] – 136, Запорізької [22] – 121	4
	фінансово-кредитні установи (кредитні спілки, установи взаємного кредитування)	Вінницької [9] – 24, Вінницької [10] – 11, Волинської [11] – 16, Донецької [15] – 55, Донецької [16] – 70, Запорізької [22] – 49, Івано-Франківської [25] – 75, Київської [29] – 38, Кіровоградської [30] – 33, Миколаївської [38] – 2, Одеської [41] – 50, Рівненської [50] – 16, Харківської [55] – 105, Харківської [56] – 120, Харківської [57] – 120, Харківської [58] – 39, Херсонської [59] – 64, Хмельницької [60] – 20, Хмельницької [62] – 27, Чернівецької [65] – 17	24
	фонди підтримки підприємства	Вінницької [9] – 12, Вінницької [10] – 4, Волинської [11] – 15, Донецької [15] – 7, Донецької [16] – 9, Київської [29] – 15, Кіровоградської [30] – 11, Кіровоградської [33] – 7, Луганської [35] – 5, Львівської [36] – 29, Миколаївської [38] – 4, Одеської [41] – 33, Рівненської [50] – 4, Харківської [55] – 4, Харківської [56] – 3, Харківської [57] – 6, Харківської [58] – 3, Херсонської [59] – 6, Хмельницької [60] – 3, Хмельницької [62] – 2, Чернівецької [65] – 9, Чернівецької [66] – 12	24
	інвестиційні, інноваційні фонди і компанії (в тому числі філії)	Вінницької [9] – 7, Волинської [11] – 13, Донецької [15] – 60, Донецької [16] – 210, Запорізької [21] – 31, Івано-Франківської [25] – 5, Київської [29] – 3, Кіровоградської [30] – 3, Кіровоградської [33] – 2, Луганської [35] – 22, Львівської [35] – 15, Миколаївської [38] – 10, Одеської [41] – 125, Рівненської [50] – 5, Харківської [55] – 34, Харківської [56] – 34, Харківської [57] – 24, Харківської [58] – 24, Херсонської [59] – 19, Хмельницької [60] – 5, Хмельницької [62] – 4, Чернівецької [65] – 1, Чернівецької [66] – 3	23

1	2	3	4
	біржі (з урахуванням філій)	Волинської [11] – 13, Донецької [15] – 42, Донецької [16] – 45, Запорізької [21] – 32, Івано-Франківської [25] – 5, Кіровоградської [30] – 15, Кіровоградської [33] – 15, Луганської [35] – 5, Львівської [35] – 10, Миколаївської [38] – 45, Одеської [41] – 9, Рівненської [50] – 6, Харківської [55] – 14, Харківської [56] – 16, Харківської [57] – 16, Харківської [58] – 16, Херсонської [59] – 38, Хмельницької [60] – 8, Хмельницької [62] – 7, Чернівецької [65] – 5	20
	інформаційно-консультативні установи	Вінницької [9] – 13, Вінницької [10] – 6, Волинської [11] – 66, Донецької [15] – 13, Донецької [16] – 330, Запорізької [21] – 3, Івано-Франківської [25] – 20, Київської [29] – 80, Кіровоградської [30] – 56, Кіровоградської [33] – 65, Луганської [35] – 45, Львівської [35] – 103, Миколаївської [38] – 9, Рівненської [50] – 16, Харківської [55] – 77, Харківської [56] – 77, Харківської [57] – 77, Харківської [58] – 8, Хмельницької [60] – 36, Хмельницької [62] – 35,	21
	страхові компанії (включаючи філії)	Волинської [11] – 120, Донецької [15] – 70, Донецької [16] – 23, Запорізької [21] – 121, Івано-Франківської [25] – 44, Кіровоградської [30] – 9, Львівської [35] – 8, Миколаївської [38] – 10, Одеської [41] – 160, Рівненської [50] – 87, Харківської [55] – 23, Харківської [56] – 25, Харківської [57] – 25, Харківської [58] – 23, Хмельницької [60] – 5, Хмельницької [62] – 5, Чернівецької [65] – 57, Чернівецької [66] – 43	18
	аудиторські фірми	Волинської [11] – 27, Донецької [15] – 175, Донецької [16] – 160, Івано-Франківської [25] – 30, Кіровоградської [30] – 31, Кіровоградської [33] – 15, Луганської [35] – 50, Львівської [35] – 91, Миколаївської [38] – 13, Одеської [41] – 136, Рівненської [50] – 36, Харківської [55] – 215, Харківської [56] – 235, Харківської [57] – 235, Харківської [58] – 245, Хмельницької [60] – 30, Хмельницької [62] – 23, Чернівецької [65] – 24	18
	збільшення розміру кредитів, отриманих у комерційних банках, %	Донецької [16] – 7-8	1
	довести надання одноразової допомоги у зв'язку з безробіттям для організації безробітними підприємницької діяльності до, млн грн	Вінницької [9] – 11,0	1

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. Ж. 9

1	2	3	4
	надання дотації на створення нових робочих місць, млн грн	Вінницької [9] – 9,0	1
	збільшити кількість малих підприємств, які надають житлово-комунальні послуги, в раз	Донецької [16] – 2	1
	збільшити суму виплаченої одноразової допомоги у зв'язку з безробіттям для започаткування власної справи, тис. грн	Луганської [35] – 2,0	1

Додаток З

Оцінка якості програм державної підтримки розвитку малого бізнесу

Назва програми _____

№ експерта _____

І етап. Оцінка програм розвитку малого бізнесу за узгодженістю

Оцінка національної програми стимулювання розвитку малого бізнесу за відповідністю цілям, пріоритетам та завданням стратегії економічного та соціального розвитку України.

1.1. Узгодженість цілей – формування інституційного середовища, яке б стимулювало підприємницьку активність та ініціативу, економічне зростання на основі структурно-інноваційних перетворень, утвердження сучасної соціально-ринкової економіки та подолання суперечностей між економікою, владою та суспільством.

1.2. Пріоритети стратегії:

1.2.1. Створення умов для набуття Україною повноправного членства в ЄС.

1.2.2. Забезпечення сталого економічного розвитку, основні показники:

- зростання ВВП;
- нарощування обсягів інвестицій;
- підвищення конкурентоспроможності національної економіки;
- інноваційне відтворення основних фондів.

1.2.3. Утвердження інноваційної моделі розвитку:

- розвиток науково-технічної сфери;
- розвиток людського потенціалу;
- розвиток інформаційної сфери;
- розвиток інноваційної інфраструктури.

1.2.4. Соціальна переорієнтація економічної політики:

- підвищення рівня життя населення;
- підвищення рівня освіти;
- подолання безробіття.

1.3. Державна підтримка малого бізнесу – структурні завдання:

1.3.1. Упорядкування та вдосконалення законодавчої та нормативної бази.

1.3.2. Поглиблення регуляторної реформи, спрямованої на спрощення процедур реєстрації, ліцензування та започаткування бізнесу.

1.3.3. Зміцнення фінансово-кредитного забезпечення розвитку малого бізнесу.

1.3.4. Удосконалення податкової політики щодо малого бізнесу.

1.3.5. Підвищення мотивації для місцевих органів влади у створенні сприятливого клімату для малого бізнесу шляхом збільшення частки податкових надходжень, що залишається в місцевих бюджетах.

1.3.6. Розбудова ефективної інфраструктури підтримки малого бізнесу.

1.3.7. Поглиблення інноваційної спрямованості розвитку малого бізнесу, стимулювання венчурного бізнесу, запровадження ефективних механізмів підтримки інноваційних проектів.

1.3.8. Запровадження системи організаційно-освітніх заходів.

1.3.9. Забезпечення надійної захищеності державою малих підприємств від криміналу та бюрократії.

1.3.10. Забезпечення дієвості та комплексності регіональної політики стосовно розвитку малого бізнесу шляхом запровадження регіональних програм сприяння його розвитку.

Сітка оцінки програм за узгодженістю

Оцінка	Бал
Не відповідає	1
Відповідає	2

Аналіз відповідності та недублювання змісту програм державної підтримки розвитку малого бізнесу національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

1.1. Відповідність та недублювання цілей – створення належних умов для реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність, а також підвищення добробуту громадян України шляхом залучення широких верств населення до такої діяльності

1.2. Відповідність та недублювання основних завдань:

1.2.1. Створення державної системи забезпечення розвитку та підтримки малого бізнесу.

1.2.2. Забезпечення належних умов розвитку малого бізнесу в регіонах.

1.2.3. Сприяння створенню нових робочих місць суб'єктами малого бізнесу.

1.2.4. Підтримка ділової та інвестиційної активності, розвиток конкуренції на ринку товарів та послуг.

1.2.5. Залучення до підприємницької діяльності жінок, молоді, пенсіонерів та інших верств населення.

1.2.6. Активізація фінансово-кредитних та інвестиційних механізмів. пошук нових форм фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу.

1.2.7. Формування регіональної інфраструктури розвитку та підтримки малого бізнесу.

1.2.8. Створення умов для розвитку малого бізнесу у виробничій сфері, у тому числі на базі реструктуризованих підприємств, у інноваційній сфері.

**Сітка оцінки програм за відповідністю та недублюванням
національній програмі**

Оцінка	Бал
Не відповідає	1
Відповідає	2
Дублюються	1
Не дублюються	2

*II етап. Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу
за структурою*

Оцініть наявність у змісті програми наступних розділів:

2.1. Наявність паспорта (стислий виклад характеристик програми – назва, рішення про розроблення, відомості про державного замовника та відповідальних виконавців, строк виконання, обсяги, джерела та строки фінансування).

2.2. Комплексна оцінка малого бізнесу (характеристика та аналіз стану, структури, потенціалу, економічних та соціальних процесів, виявлення проблем).

2.3. Перелік і характеристика проблем малого бізнесу.

2.4. Аналіз причин виникнення проблем, обґрунтування необхідності їх вирішення за допомогою цільової програми.

2.5. Наявність визначення мети програми.

2.6. Наявність переліку завдань програми.

2.7. Перелік заходів програми із обов'язковим зазначенням виконавців, строків виконання, обсягів та джерел фінансування, очікуваного результату із розбивкою за кожним заходом.

2.8. Наявність розрахунку очікуваних результатів виконання програми.

2.9. Розрахунок ефективності наслідків реалізації програми.

2.10. Наявність розрахунку ресурсного забезпечення програми (фінансових – обсяги, джерела, строки виділення та витрат ресурсів, оцінка реальних можливостей ресурсного забезпечення; матеріально-технічних, трудових).

2.11. Наявність механізму реалізації програми (організаційний, економічний та правовий механізми).

2.12. Організація управління програмою та контролю за її виконанням (форми та методи, органи управління, їх функції та способи контролю).

Сітка оцінки програм за структурою

Оцінка	Бал
Ні	1
Так	2

III етап. Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Оцініть наявність змісту програми за якістю:

3.1. Оцінка стану малого бізнесу:

- використовується лише аналіз статистичних даних, порівняльний аналіз 1 бал;
- застосовується аналіз статистичних даних, порівняльний аналіз, кластерний аналіз, рейтинги, розрахунок інтегрального показника, аналіз результатів виконання попередньої програми, висвітлення проблем 2 бали.

3.2. Формування проблем розвитку малого бізнесу регіону:

- не чітко визначення проблем, що вирішує програма...1 бал;
- чіткість встановлення проблем, аналіз причин їх виникнення 2 бали.

3.3. Визначення цілей програми:

- не чітка, не аргументована та не пов'язана із встановленими проблемами ... 1 бал;
- чітка, аргументована та пов'язана із визначеними проблемами (проглядається ланцюжок «проблеми – цілі») ... 2 бали.

3.4. Постановка завдань програми:

- не чіткі, не аргументовані та не відповідні встановленим проблемам та цілям (не має погодженості в ланцюжку «проблеми – цілі – завдання») ... 1 бал;

- чіткі, аргументовані та пов'язані із встановленими проблемами, цілями (проглядається ланцюжок «проблеми – цілі – завдання»)2 бали.

3.5. Визначення заходів програми:

- не відповідають цілям та не містять хоча б одного із зазначеного: зміст, склад виконавців, обсяг, джерела та строки фінансування, витрати ресурсів, період реалізації, очікувані результати, з розбивкою по заходам1 бал;
- відповідають цілям (ланцюжок «проблеми – цілі – завдання-очікувані результати»), містять зміст, склад виконавців, обсяг, джерела та строки фінансування, витрати ресурсів, період (терміни) реалізації, очікувані результати, з розбивкою по заходам2 бали.

3.6. Встановлення очікуваних результатів:

- не визначені, або визначені лише в якісній формі, без кількісної оцінки1 бал;
- кількісні та якісні показники результатів програми.2 бали.

3.7. Визначення ефективності програми:

- показники не визначені1 бал;
- показники ефективності реалізації програми визначені.....2 бали.

3.8. Визначення джерел фінансування заходів програми:

- визначені в кількісній, якісній формі, економічні та соціальні результати1 бал;
- визначені в повному обсязі, відповідно заходам програми, визначені за джерелами, строками, напрямками та видами витрат. Програма затверджена на сесії2 бали.

IV етап. Оцінка регіональних програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за реалізованістю

Оцініть програму за реалізованістю:

4.1. Програма є затвердженою рішенням обласної ради.

4.2. Реальність передбачених джерел фінансування програми:

4.2.1. Державний бюджет

4.2.2. Обласний бюджет

4.2.3. Міські бюджети

4.2.4. Фонди підтримки малого бізнесу

4.2.5. Інші фонди

4.2.6. Фінансово-кредитні установи

4.2.7. Міжнародна технічна допомога

4.2.8. Суб'єкти бізнесу

**Сітка оцінки програм державної підтримки розвитку малого
бізнесу за реалізованістю**

Оцінка	Бал
Не затверджена	1
Затверджена	2
Не реальні	1
Реальні	2

Додаток И

Експерт № 1

Таблиця И.1

**Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю
національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва**

Програми областей	Критерії									Середньозважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1. Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської [36]	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Закінчення табл. И.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 2

Таблиця И.2

**Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі
стимулювання розвитку малого підприємництва**

Програми областей	Критерії									Середньозваже- наоцінка бали
Відповідність критеріям	1. Меа бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1,67
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Івано-Франківської	2	2	1	2	2	1	2	2	2	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1,89
	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1,22
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1,67
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	1	2	1	2	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89

Додатки

Закінчення табл. И.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 3

Таблиця И.3

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньозважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1. Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1,67
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ІваноФранківської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	1	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Додатки

Закінчення табл. И.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницької	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 4

Таблиця И.4

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньозважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1. Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запорізької	2	2	1	2	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1,89
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56

Закінчення табл. И.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	1	2	2	2	1	2	1	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 5

Таблиця И.5

**Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю
національній програмі стимулювання розвитку
малого підприємництва**

Програми областей	Критерії									Середньо- зважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. II.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	1	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Закінчення табл. И.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 6

Таблиця И.6

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньозважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1,67
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	1	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	1	2	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11

Закінчення табл. И.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Полтавської	2	2	1	2	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 7

Таблиця И.7

**Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі
стимулювання розвитку малого підприємництва**

Програми областей	Критерії									Середньозва- жена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Продовження табл. И.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89

Закінчення табл. И.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1,78
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1,67
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1,78
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Експерт № 8

Таблиця И.8

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньозваже- на оцінка бали
Відповідність крите- ріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання кри- теріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1,33
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11

Продовження табл. И.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1,67
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1,67
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Закінчення табл. И.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницької	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89

Експерт № 9

Таблиця И.9

**Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі
стимулювання розвитку малого підприємництва**

Програми областей	Критерії									Середньозважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Продовження табл. И.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,67
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. И.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Херсонської	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 10

Таблиця И.10

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньо- зважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Волинської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
Донецької	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Продовження табл. И.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. И.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 11

Таблиця И.11

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Середньо- зважена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1,67
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Продовження табл. И.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Кіровоградської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1,89
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. И.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Хмельницької	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Експерт № 12

Таблиця И.12

Оцінка програм підтримки малого бізнесу за узгодженістю національній програмі стимулювання розвитку малого підприємництва

Програми областей	Критерії									Серед- ньова- жена оцінка бали
Відповідність критеріям	1.Мета бали	2. Основні завдання, бали								
Недублювання критеріїв		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Вінницької	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Волинської	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,78
Дніпропетровської	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1,44
	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1,78
Дніпропетровської	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Продовження табл. И.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Донецької	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Донецької	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1,44
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Закарпатської	2	2	1	1	1	2	1	2	2	1,56
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Запорізької	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Івано-Франківської	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Київської	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1,56
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Кіровоградської	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської	2	2	2	1	2	1	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Львівської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Миколаївської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Миколаївської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Одеської	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1,78
	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Полтавської	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Рівненської	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,78
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Харківської	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,44
	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1,78

Закінчення табл. II.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Харківської	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1,89
	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1,56
Херсонської	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1,89
Хмельницької	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1,89
Хмельницької	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1,67
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00
Чернівецької	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1,56
	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,89
Чернівецької	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,33
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2,00

Додаток К

Експерт № 1

Таблиця К.1

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,58
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. К.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,92

Експерт № 2

Таблиця К.2

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,50
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1,50
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	1,33
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58

Закінчення табл. К.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Миколаївської [39]	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1,75

Експерт № 3

Таблиця К.3

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали													Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25	
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58	
Програми областей														
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58	
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1,67	
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33	
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58	
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75	
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67	
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42	

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. К.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Закарпатської [21]	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1,50
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,67
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,58
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,92

Експерт № 4

Таблиця К.4

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1	1,33
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58

Закінчення табл. К.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Донецької [16]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1,83

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Експерт № 5

Таблиця К.5

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1,50
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,58
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67

Додатки

Закінчення табл. К.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1,75

Експерт № 6

Таблиця К.6

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали													Середньо зваже- на, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25	
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67	
Програми областей														
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58	
Вінницької [10]	2	2	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,50	
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33	
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58	
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67	
Донецької [16]	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1,50	
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42	
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42	
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83	
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58	
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75	
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1,67	
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75	
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50	
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58	
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67	
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,58	
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75	

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. К.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Чернівецької [66]	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,83

Експерт № 7

Таблиця К.7

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1,33
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,58
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1,75
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75

Закінчення табл. К.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,58
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,75

Експерт № 8

Таблиця К.8

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Програми областей													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. К.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,50
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,67
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1,75
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1,75
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,92

Експерт № 9

Таблиця К.9

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1,75

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>Програми областей</i>													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	2	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1,50
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1,58
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1,58
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1,75

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Експерт № 10

Таблиця К.10

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
<i>Програми областей</i>													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1,58
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,83
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1,67
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Херсонської [59]	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1,83
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1,75
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,92

Експерт № 11

Таблиця К.11

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали												Середньозваже- на, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
<i>Програми областей</i>													
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1,50
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42
Запорізької [22]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Кіровоградської [30]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. К.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Хмельницької [62]	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1,75
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1,83

Експерт № 12

Таблиця К.12

Оцінка програм підтримки розвитку малого бізнесу за структурою

Програми	Критерії, бали													Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Державна [1]	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,25	
Національна [2]	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67	
Програми областей														
Вінницької [9]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58	
Вінницької [10]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58	
Волинської [11]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Дніпропетровської [12]	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33	
Дніпропетровської [13]	2	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1,50	
Донецької [15]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75	
Донецької [16]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67	
Закарпатської [19]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42	
Закарпатської [21]	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,42	
Запорізької [22]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75	
Івано-Франківської [26]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58	
Київської [29]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,58	

Закінчення табл. К.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Кіровоградської [30]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Кіровоградської [33]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Львівської [36]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Миколаївської [38]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Миколаївської [39]	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1,50
Одеської [40]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,58
Одеської [41]	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1,58
Полтавської [46]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Рівненської [50]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1,50
Харківської [55]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [56]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Харківської [57]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Харківської [58]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Херсонської [59]	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,67
Хмельницької [60]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75
Хмельницької [62]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1,67
Чернівецької [65]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1,67
Чернівецької [66]	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1,75

Додаток А

Експерт № 1

Таблиця А.1

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозваже- на, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Національна [2]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Вінницької [10]	1	2	1	1	1	2	1	2	1,38
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Додатки

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 2

Таблиця А.2

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньо зважена бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна програма [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Національна програма [2]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Вінницької [10]	2	2	1	1	1	2	1	2	1,50
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	2	1	1	2	2	1	2	1,50
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	2	1	1	1	2	2	1	2	1,50
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	2	1	1	1	1,13
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Полтавської [46]	1	1	2	1	1	2	1	2	1,38
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Херсонської [59]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 3

Таблиця А.3

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Національна [2]	1	2	1	2	1	1	1	1	1,25
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Вінницької [10]	1	2	1	1	1	2	1	2	1,38
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Донецької [16]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Закінчення табл. А.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Київської [29]	1	2	1	2	2	2	1	2	1,63
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	2	1	2	2	1	1	1,38
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	2	1	2	2	1	1	1,50
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 4

Таблиця А.4

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозваже- на, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
Національна [2]	1	2	2	1	1	1	1	1	1,25
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Вінницької [10]	1	2	2	1	1	2	1	2	1,50
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дніпропетровської [13]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	2	1	2	2	2	1	2	1,63
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Одеської [40]	1	1	1	2	1	1	1	1	1,13
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	2	2	2	1	1	2	1	1	1,50
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Чернівецької [65]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Чернівецької [66]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	2	1	1	1	1	1	1,13
Національна [2]	1	1	2	2	1	1	1	1	1,25
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Вінницької [10]	1	2	1	1	2	2	1	2	1,50
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	2	1	1	2	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	2	2	2	1	1	1,38
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	2	2	1	2	1	1	1,50

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 6

Таблиця А.6

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньо зважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна 1]	1	1	1	2	1	1	1	1	1,13
Національна [2]	1	1	2	2	2	1	1	1	1,38
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Вінницької [10]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Донецької [15]	2	1	1	1	1	2	1	2	1,38
Донецької [16]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Закарпатської [19]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	1	1	2	2	2	1	1	1,38
Львівської [36]	2	1	2	2	1	2	1	1	1,50
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	2	2	1	1	1,38
Харківської [57]	1	2	2	1	2	2	1	1	1,50
Харківської [58]	1	2	2	1	2	2	1	1	1,50
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Хмельницької [62]	2	1	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 7

Таблиця Л.7

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	1	2	1	1	1	1	1,13
Національна [2]	1	1	1	2	1	1	1	1	1,13
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Вінницької [10]	1	2	1	1	2	2	1	2	1,50
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	2	1	1	1	1	1,13
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [57]	1	1	2	1	1	2	1	2	1,38
Харківської [58]	1	2	2	1	1	2	1	2	1,50
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	1	1	2	1	2	1,38
Чернівецької [65]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Чернівецької [66]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Експерт № 8

Таблиця А.8

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Національна [2]	1	2	1	1	1	1	1	2	1,25

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Програми областей									
Вінницької [9]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Вінницької [10]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Волинської [11]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	2	2	1	1	1,38
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	2	2	2	1	1	1,38
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	2	1	2	2	1	2	1,50
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Харківської [56]	1	2	1	1	2	2	1	1	1,38
Харківської [57]	1	2	1	1	2	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	1	1	2	2	1	1	1,38
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Чернівецької [66]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	2	2	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	1	2	2	1	1	1	1	1,25
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Вінницької [10]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Волинської [11]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	2	2	1	1	1,38
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	2	2	1	1	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	2	2	1	1	1,38
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [56]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38

Додатки

Закінчення табл. А.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Харківської [58]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 10

Таблиця А.10

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програма	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	2	2	1	1	1	1	1,25
Національна [2]	1	1	1	1	2	1	1	2	1,25
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Вінницької [10]	2	2	1	1	1	2	1	2	1,50
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Дніпропетровської [13]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	2	2	1	1	1	2	1	2	1,50
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Миколаївської [39]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	2	2	2	1	1	2	1	1	1,50
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Експерт № 11

Таблиця А.11

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозваже- на, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	2	1	1	1	1	1	1,13
Національна [2]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Вінницької [10]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	2	1	2	1	1	1,38
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Закарпатської [19]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13

Закінчення табл. А.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	2	1	1	1,38
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	2	1	2	1,50
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [56]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	1	2	1	2	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	1	1	2	2	1	1	1,38
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	2	2	2	1	2	1,50

Експерт № 12

Таблиця А.12

Оцінка програм державної підтримки розвитку малого бізнесу за якістю

Програми	Критерії, бали								Середньозважена, бали
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Державна [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Національна [2]	1	2	1	1	1	1	1	1	1,13

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. А.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Програми областей</i>									
Вінницької [9]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Вінницької [10]	1	2	1	1	1	2	1	2	1,38
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [12]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Дніпропетровської [13]	1	1	2	1	1	2	1	1	1,25
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Донецької [16]	1	1	1	2	1	2	1	2	1,38
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Закарпатської [21]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Запорізької [22]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Київської [29]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Кіровоградської [33]	1	2	1	2	1	1	1	1	1,25
Львівської [36]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Миколаївської [39]	1	1	1	1	1	2	1	2	1,25
Одеської [40]	1	1	1	1	1	1	1	1	1,00
Одеської [41]	1	1	1	1	2	2	1	1	1,25
Полтавської [46]	1	1	2	2	1	1	1	2	1,38
Рівненської [50]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Харківської [55]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Харківської [56]	1	2	1	1	1	2	1	1	1,25
Харківської [57]	1	2	2	1	1	2	1	1	1,38
Харківської [58]	1	2	2	1	1	1	1	1	1,25
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1,13
Хмельницької [62]	1	2	1	2	1	2	1	2	1,50
Чернівецької [65]	1	1	1	2	1	2	1	1	1,25
Чернівецької [66]	1	1	1	1	2	2	1	2	1,38

Додаток М

Експерт № 1

Таблиця М.1

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозва- жена ,бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Національна [2]	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1,56
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1,44
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,44
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. М.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської [56]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Харківської [57]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [58]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 2

Таблиця М.2

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозваже- на, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1,22
Національна [2]	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1,33
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Донецької [15]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,44
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1,11
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1,22
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 3

Таблиця М.3

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1. Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозважена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Національна [2]	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1,33
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Вінницької [10]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Донецької [16]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. М.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,44
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1,33
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [55]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Чернівецької [65]	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1,22
Чернівецької [66]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22

Експерт № 4

Таблиця М.4

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1. Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозваже-на, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Національна [2]	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1,33

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Вінницької [10]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Волинської [11]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Донецької [15]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Донецької [16]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Закарпатської [19]	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1,22
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1,22
Миколаївської [39]	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1,22
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Експерт № 5

Таблиця М.5

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозва- жена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1,22
Національна [2]	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1,44
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	2	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Донецької [16]	2	2	2	1	2	1	2	1	1	1,56
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,44
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1,11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11

Додатки

Закінчення табл. М.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 6

Таблиця М.6

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньо- зважена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1,22
Національна [2]	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1,33
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1,33
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1,11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. М.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 7

Таблиця М.7

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1. Крит бали	Критерій 2, бали								Середньо-зважена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Національна [2]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Вінницької [10]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Донецької [16]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44

Закінчення табл. М.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1,11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1,11
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1,22
Чернівецької [66]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22

Експерт № 8

Таблиця М.8

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозва- жена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Національна [2]	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1,22
Програми областей										
Вінницької [9]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22

Закінчення табл. М.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1,22
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Донецької [16]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Закарпатської [21]	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Запорізької [22]	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1,22
Івано-Франківської [26]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1,11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1,11
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозва- жена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна [1]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Національна [2]	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1,33
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Донецької [16]	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1,22
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,44
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1,11
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1,11
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [55]	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1,33
Харківської [56]	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1,33
Харківської [57]	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1,11

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. М.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Харківської [58]	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,22
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1,22

Експерт № 10

Таблиця М.10

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1.Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозва- жена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна програма [1]	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1,22
Національна програма [2]	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1,33
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Вінницької [10]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1,33
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1,44
Закарпатської [19]	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1,11
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Харківської [55]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33
Харківської [56]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [58]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 11

Таблиця М.11

Оцінка програм державної підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1. Крит бали	Критерій 2, бали								Середньозважена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна програма [1]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Національна програма [2]	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1,56
Програми областей										
Вінницької [9]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Вінницької [10]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1,44
Закарпатської [19]	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1,33
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Закінчення табл. М.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1,22
Кіровоградської [30]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1,22
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Полтавської [46]	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [55]	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1,44
Харківської [56]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Харківської [57]	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1,33
Харківської [58]	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1,44
Херсонської [59]	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1,33
Хмельницької [60]	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [62]	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Експерт № 12

Таблиця М.12

Оцінка програм державно підтримки малого бізнесу за реалізованістю

Програми	1. Крит бали	Критерій 2, бали								Середньо-зважена, бали
		2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Державна програма [1]	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1,33
Національна програма [2]	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1,56

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Програми областей</i>										
Вінницької [9]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33
Вінницької [10]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33
Волинської [11]	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1,33
Дніпропетровської [12]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Дніпропетровської [13]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Донецької [15]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Донецької [16]	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1,44
Закарпатської [19]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Закарпатської [21]	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1,22
Запорізької [22]	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,11
Івано-Франківської [26]	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1,22
Київської [29]	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1,11
Кіровоградської [30]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Кіровоградської [33]	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1,56
Львівської [36]	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1,11
Миколаївської [38]	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1,33
Миколаївської [39]	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1,33
Одеської [40]	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1,44
Одеської [41]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Полтавської [46]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Рівненської [50]	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1,22
Харківської [55]	2	1	2	1	2	2	1	1	1	1,44
Харківської [56]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Харківської [57]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Харківської [58]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Херсонської [59]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Хмельницької [60]	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1,11
Хмельницької [62]	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1,22
Чернівецької [65]	2	1	2	1	1	1	2	1	1	1,33
Чернівецької [66]	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1,33

Наукове видання

**КИЗИМ Микола Олександрович
МАТЮШЕНКО Ігор Юрійович
ПОЛТАРАК Наталія Іллівна**

**Оцінка якості цільових програм
державної підтримки розвитку малого бізнесу**

Монографія

Підписано до друку 8.05.2009 р. Формат 70 x 100/16. Папір офсетний.
Гарнітура WarnockPro. Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 20,5.
Обл.-вид. арк. 24,6. Наклад 300 прим. Зам. № 403.

Видавничий Дім «ІНЖЕК»
61001, Харків, пр. Гагаріна, 20. Тел. (057) 7034021, 7034001.
e-mail: inzhek@vl.kharkov.ua; www.inzhek.kharkov.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру України суб'єктів
видавничої діяльності ДК № 2265 від 18.08.2005 р.
Надруковано у ВД «ІНЖЕК», Харків, пр. Гагаріна, 20.